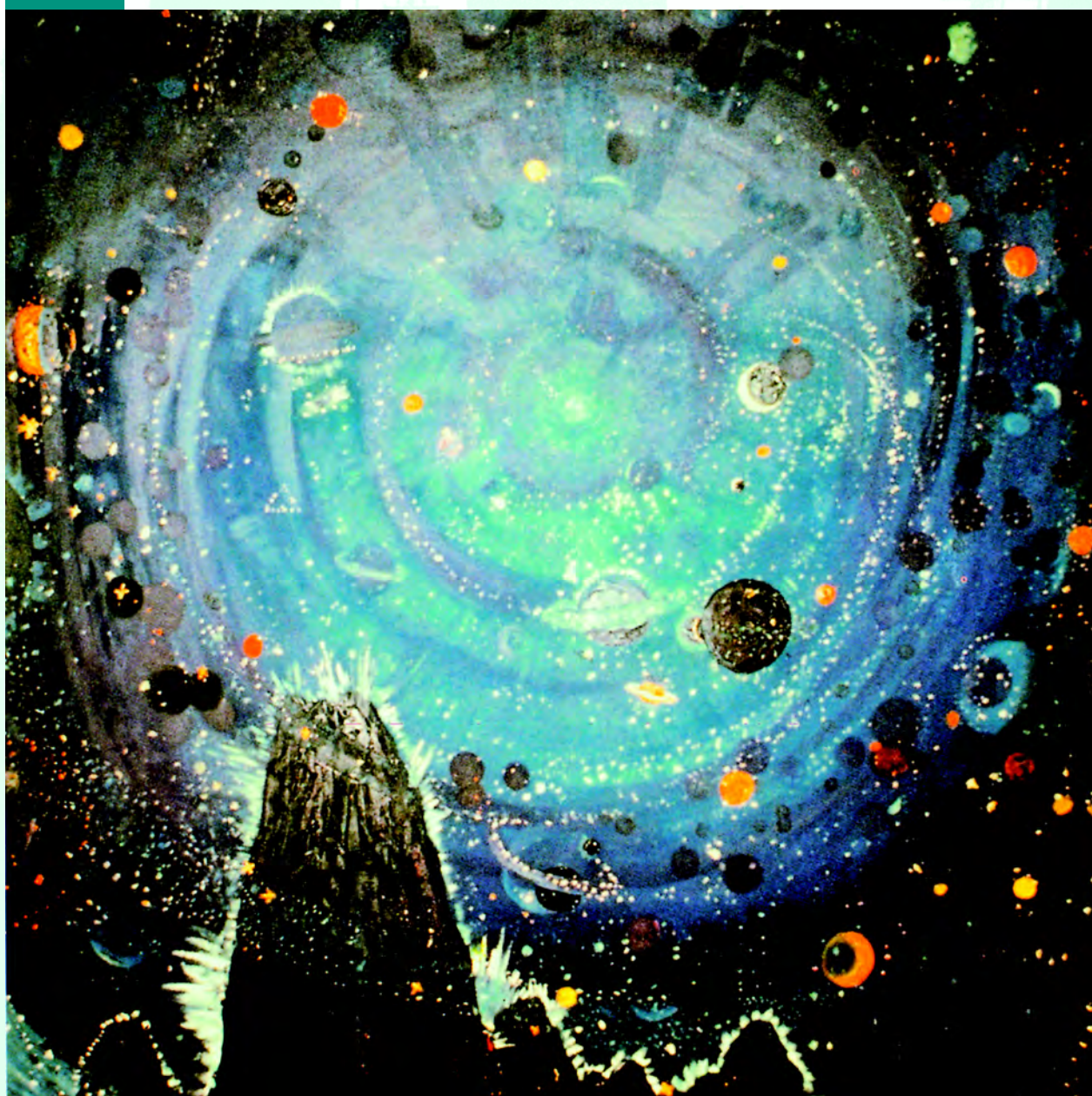

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

6
červen
2006
26. ročník

- Rozhovor: **Se zakladatelem souboru Schrammelquartett Pinkafeld Pavlem Šiblem / Marie Brandeis**
- Fejeton: **Telefon – náš rodinný mírutvůrce / Jindřich Lion**
- Příloha: **Čtení na prázdniny**

**Pohodové prázdniny Vám všem přeje redakce
Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku!**

Pondělní promítání filmů české kinematografie
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**

Informace: *Eva Zemanová – Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, tel. 0664 514 3329*

11. 9. v 19:30

Babí léto (ČR, 2001, 95 min., režie: Vladimír MICHÁLEK)

Hrají: *Stella Zázvorková, Vladimír Brodský, Stanislav Zindulka, Petra Špalková, Jiří Lábus, Lubomír Kostelka, Juraj Johanides, Simona Stašová, Vlastimil Zavřel, Zlata Pavlíčková, Libor Žídek aj.*

Tragikomický příběh mladého pětasedmdesátiníka, věčného snílka, pábitele a recesisty (V. Brodský), který se na rozdíl od své milované, ustarané manželky (S. Zázvorková) odmítá smířit s údělem rezignujícího stáří a žije svůj život jako nikdy nekončící výzvu, v níž každý den se pro něho stává báječnou příležitostí k novému dobrodružství. Spolu se svým věrným a oddaným kamarádem z operety přenáší divadelní role do života a splňuje si tak své nesplněné sny. Vystupuje jako emeritní člen Metropolitní operety, který kupuje zámky, jako revizor, horolezec a dobrodinec. V řadě vděčných komických situací, plných jemného i černého humoru, válčí s manželkou o svou bezstarostnost a nezávislost, s níž vždy znova dokazuje, co je to UMĚNÍ ŽÍT. Tento film o přátelství, lásce a neumírání je věnován Vlastimilu Brodskému. V roce 2001 získal 4 ocenění Český lev: Nejlepší scénář: Jiří Hubač; Nejlepší herecký výkon v hlavní roli: Stella Zázvorková; Nejlepší herecký výkon v hlavní roli: Vlastimil Brodský; Nejlepší herecký výkon ve vedlejší roli: Stanislav Zindulka.

Kulturní klub Čechů a Slováků společně s Rakousko-českou společností
vyhlašuje veřejnou sbírku na zřízení pamětní desky

českému písničkáři a herci

Karlu Hašlerovi,

oběti nacistického násilí v Mauthausenu.

Slavnostní odhalení desky v bývalém koncentračním táboře v Mauthausenu je plánováno na rok 2006 u příležitosti 65. výročí Hašlerova umučení. Toto připomenutí člověka-písničkáře chápeme jako vzdání úcty a díků tisíci našim občanům, kteří podobně jako on trpěli v nacistických žalářích a položili své životy v boji za svobodu.

Obracíme se proto na Vás s prosbou o pomoc při realizaci tohoto projektu.

Bankovní spojení: **Bank Austria**, číslo účtu: **683 035 901**, BLZ: **120000**,
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**, účel: **SBÍRKA - K. HAŠLER**

Na přední straně obálky: **Wenzel Hablik: Hvězdné nebe**, 1909, olej, plátno, 200 × 200 cm, *W. Hablik Stiftung Itzehoe*

Wenzel Hablik (4. 8. 1881 Most – 23. 3. 1934 Itzehoe, Německo)

Český Němec, který strávil druhou polovinu svého života v Německu, malíř, grafik, designér. Ve svém rodném městě Mostě se vyučil truhlářem, poté studoval dva roky na keramické škole v Teplicích. V letech 1902-1905 navštěvoval jako stipendista Uměleckoprůmyslovou školu ve Vídni. Navázal také přátelské vztahy s mladými vídeňskými intelektuály, kteří ho přivedli k filozofii Nietzscheho a Schopenhauera. Nejdůležitější osobností se pro Hablika stal expresionistický básník a filozof Scheerbart, který ho zaujal svými kosmickými a architektonickými vizemi. V letech 1905-1907 studoval Hablik na pražské Akademii výtvarných umění u českého Němce Thieleho, jehož malířským ateliérem prošli i mnozí z umělců české avantgardy. Po ukončení Akademie se Hablik natrvalo odstěhoval do Itzehoe v severním Německu, nikdy však nepřestal udržovat styky s Prahou. V roce 1919 byl vyzván k členství v berlínské skupině Die Gläserne Kette. Program skupiny vycházel z filozofie Paula Scheerbarta, Hablikova známého ze studií ve Vídni.

Na zadní straně obálky: **Václav Špála: Koupání**, 1915, olej, plátno, 55,5 × 66 cm, *Galerie Zlatá husa Praha*

Václav Špála (24. 8. 1885 Žlutice – 12. 5. 1946 Praha)

Malíř Václav Špála byl typem umělce, který ze všeho nejvíce věřil svým smyslům a intuici. Hlásil se sice k avantgardě, ale k jejím pravidlům zachovával odstup. Dokonce i tehdy, kdy ho dokázaly, jako tomu bylo v případě kubismu, zásadním způsobem inspirovat. Špála studoval v letech 1903-1909 na pražské Akademii výtvarných umění, v roce 1911 navštívil studijně Paříž, v roce 1913 Itálii. Spolu s malíři, z nichž s některými se seznámil už na Akademii – Fillou, Benešem, Procházkou, Čapkem a dalšími – vstoupil roku 1911 do Skupiny výtvarných umělců. Spojoval je společný zájem o kubismus. Špálu zaujala na kubismu možnost novým způsobem rytmizovat tvar a barvu. Přivedla ho až na samou hranici abstrakce, právě díky ní našel svou typickou barevnost – modrá, červená, zelená, žlutá, bílá. Po návratu z první světové války se v roce 1918 stal členem skupiny Tvrdošijní. Začal se zajímat o lidové umění a přirozený způsob vesnického života. Nově nalezený vztah k přírodě a konkrétním věcem ho ve druhé polovině dvacátých let přiměl radikálně změnit výtvarný styl a vrátit se k realismu. Zvláštní kapitolou jeho tvorby byla jeho spolupráce s Artělem (sdružení umělců různých druhů užitého umění v letech 1908-1934), pro který navrhoval skleněné dózy, dřevěné figurky a další dekorativní předměty podobné stylu art deco.

Výstavy:**do 21. 6. Gero Fischer – Vladimír Kočí – Magdalena Želasko: *Ödnis und Hybris***

Fotoreportage von der österreichisch-mährischen Peripherie (viz str. 79)
Galerie auf der Pawlatsche, Spitalgasse 2-4/H.3, Institut für Slawistik
www.univie.ac.at/pawlatsche

28. 6. – 15. 9. Slovenské poklady – světové dědictví UNESCO (vernissáž 28. 6 v 19:00, dr. Katarina Kosová)

Banská Štiavnica, Ružomberok – Vlkolínec, Spišské Podhradie, Bardejov, Slovenský kras, Jasovská jaskyňa, Krásnohorská jaskyňa ad.
Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien
Tel.: +43-1-53 54 057, e-mail: si.wien@gmx.at, www.sivieden.mfa.sk

do 17. 7. Fotografie FAMU 2004-2006

Katedra fotografie filmové a televizní fakulty AMU již tři desítky let nabízí výuku fotografie na vysokoškolské úrovni. Je otevřena širokým tendencím současného světového umění, ale snaží se neopomíjet ani tradiční dokumentární fotografii. Není možné z prostorových důvodů ukázat práce téměř 80 studentů katedry fotografie, a je proto třeba zdůraznit, že každé vystavené dílo je jen malým fragmentem. Tyto fragmenty staví na širokém kulturním půdorysu, na teoretické připravenosti a zázemí. Pluralismus přístupů, se kterým jsou studenti konfrontováni, odmítá jakékoli velké a věčné pravdy, ale nabízí pouť po vizualitě, která však pouhou vizualitu přehazuje a zcela nezbytně se týká obecných otázek naší existence.
České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

19. 7 – 31. 8. Michal Cihlár: *Kvik pluje na jih* (vernissáž 19. 7. v 19:00)

V mrazivé zimě za polárním kruhem žije Kvik, rozpustilá alka, která se jednoho dne vypraví na dobrodružnou cestu na jih. Aby se vám Kvik na sněhobílých pláních neztratil, oblékli jsme ho do červeného svetru. Autorem barevných linorytů je Michal Cihlár. Výtvarné pojetí knihy *Kvik pluje na jih* je založeno na kouzlu speciální grafické techniky digitálně obarveného linorytu. Výtvarník, grafik a mj. designér pražské zoologické zahrady Michal Cihlár (nar. 1960) se barevným linorytem zabývá již 25 let, ale experimentovat s počítačem začal teprve před šesti lety. Putovní výstava o vzniku knihy Kvikových příběhů je naprosto ojedinělá tím, že pečlivě mapuje celý proces práce, aniž by byl zaměřen jediný detail. Kvika vymyslel Richard Kubeš, který v roce 1946 vydal v Brně knihu *Kvik pluje na jih*. Na motivy původního vydání příběh pro děti nově převyprávěl Luděk Janda. Michalu Cihlářovi byla v lednu 2003 udělena prestižní Cena Vladimíra Boudníka za výrazný přínos české grafické tvorby.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

Vstup volný, rezervace na 01/53 52 360 nebo ccwien@czech.cz

do 9. 9. *Potěš pánbůch, pane Grünbaum!*

Fritz Grünbaum (1880 Brno – 1941 Dachau), brněnský rodák a pozdější vídeňský kabaretiér, herec, tanečník, spisovatel, autor slágrů a libret, který s Karlem Farkašem vytvořili mezi válkami nezapomenutelnou kabaretní dvojici komentující dění ve společnosti (chytrý a hloupý). Výstavu připravilo vídeňské Muzeum divadla.

Brno, Moravské zemské muzeum, Dietrichsteinský palác, Zelný trh 8, út – so 9:00-17:00

do 29. 10. *Poklady nových* (Kultura a dejiny najmladších členských štátov Európskej únie)

Výstava farebne a živo ilustruje prastarú oblasť kultúry Čiech, Maďarska, Poľska, Slovenska, Slovinska a znázorňuje, ako sa tieto bývalé štáty habsburskej monarchie prezentujú dnes, po 88 rokoch samostatnosti.

Miesto: Schloss Halbturn, ut – ne 10:00-18:00 hod.

do 5. 11. *Eine Welt aus Glas: Kunst und Design im Herzen Europas*
Barockschloss Riegersburg – NÖ**Jednotlivé akce:****21. 6. 19:00 *Ist eine europäische Kulturpolitik möglich?*** (Diskussionabend – viz str. 76-77)

Gesellschaft für Literatur, Palais Wilczek, Herrengasse 5, 1010 Wien
Pozor! V případě příjezdu prezidenta George Bushe do Vídně dne 21. 6. je možné uzavření prvního okresu. V tomto případě bude tento pořad přesunut na jiné místo. Informujte se prosím na tel. 01 533 81 59 nebo 533 08 64 (Österreichische Gesellschaft für Literatur).

22. 6. 10:00 Slovenský babyclub

Presný termín nájdete na www.slovaci.at nebo na tel. 0664/8742450.
Rakúsko-slovenský kultúrny spolok, Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

24. 6. 17:00 Hudební odpoledne s Pavlem Koutníkem

České srdce a Akademický spolek, Slovanská beseda

24. 6. G. Puccini: *Bohéma*

Zájazd na festival XXXIII. Zvolenské hry zámocké.
Bližšie informácie na <http://www.djgt.sk>, nebo na sekretariáte RSKS.

27. 6. 18:00 Detský folklórny súbor pri RSKS Rozmarin

Vstup: dobrovoľný príspevok.
Rakúsko-slovenský kultúrny spolok, Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

1. 7. 15:00 hudobná besiedka – triedy pani prof. Podhornej

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok, Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

11. 9. 19:30 film *Babí léto* (ČR, 2001, režie: Vladimír Michálek)

S herci Stellou Zázvorkovou a Vladimírem Brodským – viz str. 2.
Velvyslanectví České republiky ve Vídni, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
Informace Eva Zemanová – Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, tel. 0664 514 3329

16. 9. 17:00 *Z dějin českých knížat a králů II*

Slovanská Beseda, 1010 Wien, Drachengasse 3
České srdce a Akademický spolek

Pozor!**Další termíny najdete v kapitole Informace a Oznámení.****Oznámení Česko-slovensko-rakouského Kontakt-Fora:**

20. září 2006 pořádáme koncert **Jaromíra Nohavici**. Pokud máte zájem o vstupenky, přihlaste se na tel. **0699 192 400 63**, respektive na e-mailu mirka.snasel@chello.at. V případě velkého zájmu zajistíme ještě druhé vystoupení na 21. září.

Vídeňské české a slovenské programy v rádiu

Na středních vlnách 1476 české a slovenské pořady denně 19:05-19:30.
České vysílání: stanice Dráták v pondělí, opakování ve středu, v pátek
Zvídavý mikrofon v jazycích českém i německém.

Slovenské vysílání: střídavě vždy ve čtvrtek vysílání stanic Špongia nebo Dia:Tón, opakování každé úterý.

Všechny texty si můžete přečíst a zároveň i poslechnout na internetové stránce: <http://volksgruppen.orf.at/austria/de/program/program.htm>.

Program Austro-Bohemia klubu – viz Kulturní klub 4/2006, str. 66**DIVADLO BRETT**

út – so, 20:00, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien, tel.: 587 06 63,
fax: 586 91 55, theaterbrett@eunet.at, www.theaterbrett.at

Redakce upozorňuje, že neodpovídá za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí, ani za neúplnost kalendária.

**Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien**

**Česká
duchovní služba
oblast Vídeň**

Tel.: +43 (0664) 406 55 41
www.sweb.cz/farnost.viden

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31

Fax: +43 (01) 711 84 112
www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:
mše svatá každou neděli a svátek v **08:30** hodin.

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:
mše svatá každou neděli a svátek v **10:00** hodin.

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, SALESIANUM:
mládežnická mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00** hodin.

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13:
mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:00** hodin.

KAPLE sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1:
mše svatá každý první pátek v měsíci v **18:00** hodin.

KALENDÁŘ AKCÍ

- Ne 11. 06.** Svátek Nejsvětější Trojice: první svaté přijímání – dětský den: slavná mše svatá v 11:00 ve velkém sálu DON BOSCO HAUS, Wien 13, St.-Veit-Gasse 25. Následuje slavnostní pohoštění pro děti a koncert pro rodiče a hosty.
- Ne 18. 06.** Slavná mše svatá v 11:00 ve velkém sálu DON BOSCO HAUS, Wien 13, St.-Veit-Gasse 25. Hlavním celebrantem je představitel vídeňského ordinariátu dr. Walter Mick, který udělí svátost biřmování. Následuje slavnostní pohoštění.
- So 24. 06.** DON BOSCO-HAUS: mládežnická mše svatá v 18:00, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13.
- Po 26. 06.** Schulgottesdienst – Eucharistie, 18:00, Unterwaltersdorf.
- 01.-08. 07.** Zázitková rekreace pro děti 8-12 let nedaleko Semmeringu.
- 08.-15. 07.** Juniors camps pro mládež 12-18 let nedaleko Semmeringu.

ERSTKOMMUNION

Jedes Kind ab der 2. Klasse Volksschule, das am röm.-kath. Religionsunterricht teilnimmt und getauft ist, ist herzlich eingeladen, bei uns die heilige Erstkommunion (in der 3. Klasse VS) zu empfangen. Wenn wir Ihre Personalpfarre sind, freuen wir uns, wenn Ihr Kind an der Vorbereitung bei uns teilnimmt. Sind wir nicht Ihre Pfarre, Sie wünschen aber, dass Ihr Kind die Erstkommunion bei uns erlebt, heißen wir Sie gerne bei uns willkommen. Dazu benötigen wir aber das Einverständnis Ihrer Wohnpfarre (schriftlich). Sind wir Ihre Personalpfarre, Sie wünschen aber, dass Ihr Kind an der Vorbereitung in einer anderen Pfarre teilnimmt, geben Sie uns das bitte bekannt.

Das Fest der Erstkommunion Ihres Kindes ist nicht nur ein Anliegen unserer katholischen Gemeinde, es soll auch ein Fest für Ihr Kind und Ihre Familie werden. Die Vorbereitung kann aber nicht von unserer Pfarre alleine getragen werden. Daher zählen wir auf Ihre Zusammenarbeit mit uns.

Termine für die Erstkommunion 2006:

Die Anmeldungen werden von unserer Pastoralassistentin Frau Paula Carmignato entgegengenommen. Zur Anmeldung bringen Sie bitte: Den Taufschein Ihres Kindes, Zwei (Pass) Fotos Ihres Kindes und € 5 Materialbeitrag.

Die Vorbereitung der Schulkinder geht durch den Religionsunterricht und auch durch aktives Mitwirken bei den Sonntagsgottesdiensten der tschechischen katholischen Gemeinde in Wien.

Erstkommunion:

- So 11. 06. 2006, 11:00** Erstkommunion, Treffpunkt der Kinder: 10 Uhr im „Don Bosco-Haus“, 1130 Wien, St. Veit-Gasse 25
- Sa 24. 06. 2006, 16:00-18:00** Spielenachmittag – Video- und Fotobestellung im „Don Bosco-Haus“, 1130 Wien, St. Veit-Gasse 25

Religionslehrerin: Dipl. Päd. Miriam Carmignato
Pastoralassistentin: Frau Paula Carmignato, SMDB
Gemeinde- und Liturgieleiter: P. Dr. Jan Horák, SDB

Vážení čtenáři,

*jak jste si možná všimli, květnové číslo našeho časopisu vyšlo se zpožděním (softwarová chyba našeho kolegy, prostě se rozbil počítač a vše, co již bylo připraveno, se nejen nepodařilo zachránit, ale muselo se dělat znova). Bohužel se tudíž vydání zpozdilo a něco se i popletlo (např. obrázky, některé články, omylem vytisknutý starý text upozornění, a co nás nejvíce mrzí, nebyla vytisknuta kompletní květnová inzerce). Mezitím jsme již obdrželi první dopisy a odpovědi na naši anketu. Byli jsme velice překvapeni touto Vaší rychlou reakcí, Vaším vesměs jednotným kladným hodnocením, které nás velice povzbuzuje a potvrzuje nám potřebu vydávání měsíčníku *Klub*. Z mnoha nám zaslanych dopisů jsme si dovolili dva přetisknout a předem děkujeme za každý vyplněný a nám zpět zaslany lístek.*

Milí čtenáři a funkcionáři, chcete-li se o české národnostní skupině z našeho časopisu dozvědět více, informujte nás předem o Vaší činnosti. Stačí jen pár řádek nebo jen fotografie, ale je nutno tato oznámení zaslat s náležitým časovým předstihem, abychom je mohli včas zveřejnit. O to víc nás mrzí, že pozvánku na 9. června 2006 od naší krajan-ky a čtenářky paní Jitky Zezula, která v rámci „Wiener Festwochen“ se svými žáky nastu- dovala baletní program, neobdržíte včas, a to i vzhledem v posledních měsících opravdu špatně fungující vídeňské poště. A také i proto, že jsme se rozhodli vyčkat výsledků par- lamentních voleb v ČR.

*Srdečně Vás zveme 11. září 2006 v 19:30 do kinosálu českého velvyslanectví na první promítání po prázdninách, na český film *Babí léto* s herci Stellou Zázvorkovou a Vla- dimírem Brodským. Připravujeme další symposium o české národnostní menšině, slavnostní odhalení desky Karla Hašlera, koncert Brněnských akademiků pod taktovkou sbormistra Lubomíra Mátle, dlouho již plánovaný zájezd do Bratislavy, společně s hu- debním nakladatelstvím Lyra provedení české barokní opery současníka W. A. Mozarta Jiřího Bendy *Ariadna na Naxu*, pokračujeme v promítání českých a slovenských filmů na velvyslanectví.*

Omlouváme se, že letos nevydáme prázdninové číslo, ale je to opravdu naše jediná možnost, jak ušetřit a tím zajistit zářijové číslo, ve kterém se dozvíte více o přípra- vovaných akcích. V případě nutnosti rozešleme na jednotlivé akce pozvánky. Oblíbe- né čtení na prázdniny i s úryvky z děl současných spisovatelů jsme zařadili do tohoto vy- dání.

*A teď Vám již přeji příjemné prázdniny a hezké chvíle nad stránkami *Klubu*.*

ing. Helena Baslerová

Obsah

<i>Klub připravuje</i>	2
<i>Kalendář: červen – září 2006</i>	3
<i>Církevní kalendář: červen – červenec 2006</i>	4
<i>Editorial, obsah</i>	5
<i>Rozhovor</i>	6
<i>Kultura</i>	8
<i>Události</i>	17
<i>Zajímavosti</i>	24
<i>Ekonomika</i>	33
<i>Fejeton</i>	38
<i>Správy zo Slovenska</i>	39
<i>Sokol & sport</i>	51
<i>Úvahy & dopisy</i>	57
<i>Z české a slovenské Vídně a okolí</i>	60
<i>Oznámení</i>	76
<i>Informace & inzerce</i>	83
<i>Impressum</i>	88
<i>Příloha: Čtení na prázdniny</i>	I-XX

Upozornění:

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslání články po stránce gramatické i stylistické.

Schrammelquartett Pinkafeld

Jste zakladatelem souboru Schrammelquartett Pinkafeld. Co Vás vedlo k jeho založení, kdy jste vůbec na tuto myšlenku přišel?

P. Šíblo: Tato myšlenka mě zaměstnávala velmi dlouho, ještě v době, kdy jsem žil v Československu a studoval na konzervatoři. Společně s bratrem, který je také profesionální hudebník, hraje navíc velmi dobře na klavír, jsme se vždy v pátek sjeli doma a hráli jsme „kavárnu“. Mám velmi rád ty noblesní melodie, které zpíval Oldřich Nový, např. píseň *Jen pro ten dnešní den*. Proto jsem toužil mít kavárnu a hrát tam tuto hudbu. Když jsem přišel do Rakouska a začal jsem vyučovat v Hudební škole v Aspangu, upozornila mě bývalá ředitelka školy na notový materiál, který odkoupila. Zjistil jsem, že je to úžasný archiv rukopisů, skvělých aranžmá skladeb pro Schrammelquartett, který obsahuje skladby nejen rakouských, ale i českých autorů. Repertoár tedy musel patřit rakousko-českému Schrammlu. Tato skutečnost okamžitě rozhodla o tom, že jsem založil v roce 1998 soubor.

V této souvislosti však nutně vyvstanou přinejmenším dva problémy – najít hráče do souboru, ale také publikum pro soubor. Když se rozhodne někdo založit Schrammel ve Vídni, či na jejím okraji, nemusí si dělat starosti o zájem posluchačů, neboť pro tyto oblasti je Schrammel něco, co sem samozřejmě patří. Zvláště však musí působit takový soubor v oblastech, kde se stýkají kultura maďarská, chorvatská a německá (rakouská), tedy v Burgenlandu, kde Vás soubor sídlí a kde tento typ hudební produkce není charakteristický.

Když přijde Čech do Burgenlandu,

nevysází vinici, ale založí Schrammel. Tak to bylo v případě houslisty pana Pavla Šíbla, absolventa pražské konzervatoře, bývalého člena orchestru Národního divadla. Vlastně tak realizoval svůj studentský sen, a to do nanejvýš úspěšné podoby. Schrammelquartett Pinkafeld „dobývá“ nejen města a kraje rakouské, ale i české a moravské. Nevím, zda je to pouhá náhoda, či řízení shora, ale když český hudebník je mistrem rakouského Schrammlu a bydlí navíc v ulici Franze Liszta, pak je to krajně „podezřelé“.

P. Šíblo: Najít hráče do skupiny nebylo samozřejmě tak jednoduché. První hráč, kterého jsem získal, byl akordeonista Christian Weninger. Je to vynikající akordeonista, nedávno měl premiéru jeho muzikál. Kromě hraní umí také výborně aranžovat. Když jsem kdysi působil v Dolním Rakousku kolem Semmeringu, poznal jsem řadu kolegů. Tak jsem se seznámil s jedním houslistou, který kdysi studoval konzervatoř, ale nedostudoval ji. Gernot Wöhrer dnes sice působí jako úředník, ale hrát umí stále, je to dobrý houslista. Takže jsem si řekl, že by to nemusel být špatný sekundista. Samozřejmě měla o hraní zájem i paní ředitelka, Helene Wiesbauer, kytaristka, která mne na zajímavý notový materiál upozornila. Protože je to starší dáma, bylo jasné, že s námi začne, ale že později budu muset „objevit“ dalšího kytaristu. Paní ředitelka s námi hrála šest let, dnes s námi hraje tzv. lehčí vystoupení, která trvají pouze hodinu, např. v lázních. Když byla sestava souboru definitivní a my jsme nacvičili program, museli jsme pochopitelně také najít publikum. Protože jsem hrál v Praze v orchestru Národního divadla, měl jsem frak, který jsem si nechal do Rakouska dopravit, rozhodl jsem, že tuto kavárenskou hudbu budeme hrát ve fraku. Samozřejmě jsme museli dát o sobě vědět plakáty, pozvánkami. Věřte nevěřte, první koncerty tak upoutaly, že se o nás brzy roznesla dobrá pověst a dnes za námi dolů, do Burgenlandu, jezdí až z Vídně.

Paní ředitelka Wiesbauer hraje na kytaru. Pro Schrammel je však typická kontraktarata (Kontragitarre).

P. Šíblo: Kontraktaristu jsem našel před třemi lety, je to vynikající hráč, vyhrál i mezinárodní soutěž. Vybíral jsem z mnohých, ale tohoto jsem si vymodlil. Jsem věřící člověk, evangelík, řekl bych, že mi tohoto kytaristu Pán Bůh přímo poslal. Představte si, že jsem jednou hrál v kostele při mo-

derní mši a při pohoštění v sakristii jsme všichni účinkující stáli v kruhu a nahlas jsme se představovali. Bylo nás asi třicet, čtyřicet. Vedle mne stál mladý muž, který, když na něho přišla řada, řekl, že se jmenuje Emmerich Molnar, je učitelem kytary na Hudební škole v Oberwartu, zde při mši zpíval ve sboru. Poté jsem promluvil já a řekl jsem, že jsem uměleckým vedoucím Schrammelquartett Pinkafeld a že hledám kytaristu, kontraktaristu. Všichni se začali smát. Pozval jsem ho na zkoušku a otukával ho, protože takový kontraktarista musí být schopný dělat úpravy právě pro tento nástroj. A pan Molnar obstál a ukázalo se, že je nejen výborný kytarista, ale i člověk.

Pokud mne paměť neklame, klasický „Schrammel“, který založili bratři Schrammlové, vznikl z původního tria (dvoje housle a kytara), které bylo rozšířeno o klarinet. Ten byl později nahrazen akordeonem. Neuvažoval jste při založení souboru o jeho klasickou podobu, tedy s klarinetem namísto akordeonu?

P. Šíblo: Ne, neboť u Schrammlů se jednalo o klarinet ladění G, který zní velmi vysoko. Hráč na tento nástroj byl na obdivuhodné technické výši, vyplňoval jakési vakuum mezi houslovými party. Těžko kdo by něco podobného uměl, navíc mi akordeon připadá více barevnější. A další argument, který mluví pro tento nástroj – nehrajeme jenom vídeňskou hudbu, ale i francouzskou a ruskou, kde je právě akordeon velmi typickým nástrojem.

První úspěšné vystoupení souboru?

P. Šíblo: Bylo velmi skromné. Po tříměsíčním intenzivním nacvičování nám umožnila vystoupení v hospodě svého dědečka moje žákyně na housle. Udělal jsem plakáty a při vědomí toho, že i Antonín Dvořák hrál v hospodě, jsme šli „do toho“. Přišlo asi padesát lidí, ze souboru jsem měl ten-

krát jenom já jediný frak. Ale když pak přišla za námi televize, a to jako za raritou, řekl jsem spoluhráčům, že si musejí do týdně sehnat frak. A stal se zázrak, vše se dalo do pohybu, rozjelo se to.

Existuje v současné době v Rakousku soubor s podobným názvem jako váš – tedy Schrammelquartett? O rok dříve, než váš soubor – v roce 1997 – byl ve Vídni založen soubor Ensemble Alt Wien ve složení dva klarinety, flétna a kontraktara.

P. Šíblo: V Burgenlandu neexistuje podobný soubor, tam jsme jediní my. Proto se také dostáváme snadněji do médií, kde se můžeme prezentovat jako něco mimořádného. Nejlepší je v tomto směru soubor Wiener Philharmonia Schrammel, zvláštní je obsazení tohoto souboru – hraje zde pět hráčů, dvoje housle, kontraktara, akordeon a navíc klarinet. Akordeon a klarinet se ve skladbách střídají, jen v závěru vystoupení souboru hrají společně. Ještě existuje Wiener Alt Schrammel. Souborů tohoto typu tedy mnoho není, nejvíce je jich ve Vídni, řekl bych šest, sedm, které hrají tu typickou vídeňskou hudbu. Náš soubor má však repertoár trochu odlišný, a to vídeňsko-německo-česko-rakousko-maďarský díky archivu Aloise Mlinarika, který se svým Schrammlem procestoval celou monarchii a který se ke mně dostal, jak jsem již na začátku uvedl. Tento Schrammel existoval už v roce 1906, kdy vystupoval v Budapešti, poslední záznam je o vystoupení v roce 1947 v Maria Zell. Mlinarik hrál se svým Schrammlem v roce 1920 také v Praze a Liberci.

Jak často zkoušíte a jak dlouho zkouška trvá?

P. Šíblo: To záleží na tom, na jakou akci se připravujeme. Máme z našeho repertoáru vyčleněny skladby, které stačí na dvouhodinový program a právě to jsou věci, které nepotřebujeme cvičit, máme je prostě dokonale zažité. Při nácviu nových věcí trvá zkouška déle, anebo jsou nutné i zkoušky dvě. Na vystoupení v lázních, což je zhruba hodinový program, „stačí“ naše rutina.

Repertoárovou základnu souboru si zajistil bohatý archiv, který se vám podařilo získat, ale jak jste již uvedl, neustále ho doplňujete novými kusy.

Kde je „sbíráte“? Kdo pořizuje úpravy pro Schrammel?

P. Šíblo: Původní, originální aranžmá Schrammlu z archivu Aloise Mlinarika tvoří zhruba 55 % našeho repertoáru. Nové skladby hledám dosti prozaickým způsobem. Při vystoupeních občas promluví z pódia a publiku sdělím, že sbírám staré noty a noviny, kde jsou otištěny krásné melodie. Skutečně pak přijdou balíky s krásnými věcmi. Třetí zdroj získání nových kusů vychází z řad posluchačů, z jejich posluchových přání. Chtějí-li slyšet nějakou svoji melodii, pošlou nám ji, náš akordeonista ji pro soubor aranžuje, já dělám poslední úpravy – smyky, dynamiku.

Váš soubor se v roce 2000 představil v České republice. Jak jste byli přijati? V češtině slovo „šraml“ znamená ne právě dobře znějící soubor, orchestr, skupinu.

P. Šíblo: Máte plnou pravdu. Když jsem byl ještě student v Praze, také jsem nevěděl, co slovo šraml znamená. Myslel jsem, že se něco neznámého hraje z listu a v takovém provedení to opravdu není dokonalé. Netušil jsem, že se jedná o tento typ hudby, který vznikl kolem roku 1878. Takže ti, kteří vědí, o co jde, ty to neodradí. Bohužel musím říct, že mě třeba v Praze vadí, že hodně lidí tam mluví jakoby s despektem o „šramlu“ a vlastně vůbec nemají potuchy, co to je. V České republice máme pravidelná vystoupení, např. budeme hrát 20. října tohoto roku v Luhačovicích. Náš program je zde velmi vítán, neboť klientela je zde česko-rakousko-německomaďarská.

Kdy jste se dostal do Rakouska? Odkud pocházíte?

P. Šíblo: Do Rakouska jsem utekl přes Jugoslávii dva roky po své svatbě v roce 1987. Zde na Südbahnhof, kde jsme se setkali, jsem požádal o azyl. Pocházím z Kutné Hory, v Praze jsem studoval konzervatoř, obor housle, u prof. Jiřího Hnyka.

Na housle jste hrál jako malý chlapec z donucení, anebo jste tento nástroj pro sebe objevil?

P. Šíblo: Moje zmocnění se houslí bylo takové trošku netypické. Moje maminka pochází z venkova a dědeček, její otec, dělal zabíjačky, na ně se sjížděla celá rodina. Dědeček byl vel-

mi muzikální, hrával v místní kapele na bicí, čímž si přivydělával. A doma pak tajně hrál na housle. Když bylo na zabíjačce všechno hotovo, vytáhl strejda harmoniku a dědeček housle, všichni jsem začali zpívat. Bylo mi asi pět let, kdy jsem projevil přání, že já chci taky housle a nedal jsem tatínkovi pokoj, dokud jsem pod stromečkem ne našel malé housličky. Od šesti let jsem se začal učit hrát, rodiče vydrželi má první léta houslové hry. Myslel jsem si jako všechny děti, že když začnu chodit do hudebky a vezmu housle do ruky, budu za chvíli hrát. Ale tedy jsem najednou zjistil, že je to vlastně práce, že to není lehké. Takže jsem řekl, že mě to těší, že jsem to zkusil a dál nemám zájem. Ale tatínek s tím nebyl srozuměn, jeho protiargumenty byly tvrdé – jednak jsem ti koupil housle, což něco stálo, za druhé je evidentní, že hudební nadání máš, takže budeš hrát. Zpočátku se mnou cvičival. Musím přiznat, že byly chvíle v mém životě, kdy jsem chtěl s hraním přestat, ale i takové, kdy bych hraní nikdy nevyměnil. Když hraji, dýchám.

Jak se liší pražská kavárenská hudba předválečné doby od typického vídeňského Schrammlu? Přebíráte z českého repertoáru i typ hudby lidovkoveho univerzálního orchestru třicátých a čtyřicátých let, jako byly skladby A. Balšánka, F. A. Tichého?

P. Šíblo: Je zde rozdíl. Češi mají jednoduše jinou barvu. Schrammel pochází z konce 19. století, což je materiálově i barevně vlastně stará hudba. Pražské šramly hrají spíše vesele, my nostalgicky. Z českého repertoáru přebíráme, přeje si to publikum. Nejvíce žádána je samozřejmě *Škoda lásky* – zde *Rosamunde*. Je to zajímavý kus, původně psaný pro dechový orchestr. V provedení Schrammlu je to takové jemnější.

Schrammel Vám přináší potěšení a radost, ale jistě Vás nemůže uživit. Kde „vydělává“ Pavel Šíblo peníze?

P. Šíblo: Hraním ve Schrammlu si skutečně jen přivydělávám. Jinak učím na dvou hudebních školách v Dolním Rakousku – v Aspangu a Kirchbergu am Wechsel. Zde učím housle, zobcové flétny a souborovou hru, malý komorní orchestr. Protože houslistů – žáků mám málo, musel jsem vyvinout ještě další aktivitu, abych si vydělal na živo-

bytí. V letech 2001-2004 jsem vystudoval ve Vídni evangelickou akademii a v současné době působím tři dny jako učitel evangelického náboženství v Grazu na Hochschule, Volksschule, Polytechnische Schule. Mám tedy dvě zaměstnání.

Když jste takhle pracovně – dvěma zaměstnáními, Schrammlem – rozprchaný, zná Vás Vaše rodina?

P. Šíblo: V poslední době je to problém. V Grazu jsem zatím rok.

Nestýská se Vám po hře v orchestru? Máte děti? Hrají na housle?

P. Šíblo: Ano i ne. Když slyším Dvořákovu *Novosvětskou*, to je mi to líto. Ale poštěstilo se mi, že jsem byl přáteli z Prahy požádán o záskok, takže jsem si po letech zahrál v Rudolfinu. Tady v Rakousku jsem se zúčastnil dvou konkursů. K jednomu jsem přišel pozdě, slíbili mi ale, že se mnou budou počítat jako s výpomocí. Druhý konkurs jsem dělal do orchestru Brucknerhausu v Linci, ale tam jsem neuspěl. Byla tam spousta Japonců a vůbec silná mezinárodní konkurence. Děti mám tři, Rafaelovi je šestnáct let, učí se obchodníkem, dceři Angele

je čtrnáct, bude dělat zkoušky na Kindergartentante, nejmladší je dcera – dvanáctiletá Salomé. Všechny děti mluví česky. Rafael se učil na housle jeden rok. Naučil se moc hezky jednu písničku, kterou zahrál na vystoupení ve škole. Po vystoupení, kdy mu všichni zatleskali, zabalil housle a řekl, že je teď dost slavný a že to stačí. Dcera Angela hrála na housle čtyři roky, nemělo to ale další vývoj.

Jak dlouho může Váš Schrammel bavit posluchače?

P. Šíblo: Máme repertoár na osm až deset hodin, můžeme posluchače do slova uhrát.

Nejzajímavější vystoupení souboru?

P. Šíblo: Vystoupení pro ministry ze Srí Lanky na Hradě ve Vídni. Hráli jsme také pro hejtmana Burgenlandu – dr. Stixe – na zemské výstavě květin v Pinkafeldu.

Vědí Vaši bývalí spolužáci a kolegové v Praze, že jste se proslavil Schrammlem?

P. Šíblo: Ano, hlavně kolegové ze třídy prof. Hnyka, který mi během studií dodával důvěru. Za ním se právě brzy

vypravím, aby mi pomohl dotáhnout naše druhé CD.

Co připravujete se souborem?

P. Šíblo: Máme pravidelná vystoupení v lázních v Rakousku i ČR, Bad Schönaau, Bad Tatzmansdorf, Luhačovice. Jinak je to již zmíněné CD, které by mělo spatřit světlo světa v roce 2007.

Někde jsem si na některé z Vašich vizitek přečetla, že jste umělecký vedoucí Schrammelquartett Pinkafeld a bavič. Jak bavíte?

P. Šíblo: To jsem použil jen jednou, potom jsem toto označení stáhl. Došlo k tomu tak, že při koncertech, když se vyvinula dobrá nálada, lidé začali pobroukávat melodii, či dokonce zpívat, jsem občas mezi kusy povídal něco veselého ze života.

Jste bavičem i doma?

P. Šíblo: Mám rád dobré víno, dobrou náladu, pak povídám, ostatní mlčí. Vyprávím veselé historky a vlastně se baví všichni. Jen manželka mě „napomíná“, abych tolik nemluvil.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala dr. M. Brandeis.

Erbenova Kytice trochu jinak

Vydavatelství Garamond vydalo před časem nevšední publikaci – *Kytici* Karla Jaromíra Erbena v podobě komiksu.

Jedenáct výtvarníků představuje svoji obrazovou vizi jednotlivých básní. Nápaditost jednotlivých autorů i výtvarná hodnota jejich projevu je velmi různorodá. Erbenovy verše se tak představují čtenářům prakticky ve všech podobách, které nabízí současný komiks.

Titulní báseň ve stylu pokleslého akčního hororu zpracovala Daniela Horáčková a v jejím podání sirotky, jež zůstaly po matce dané do hrobu, mají skutečně daleko k obvyklé představě opuštěných dětí.

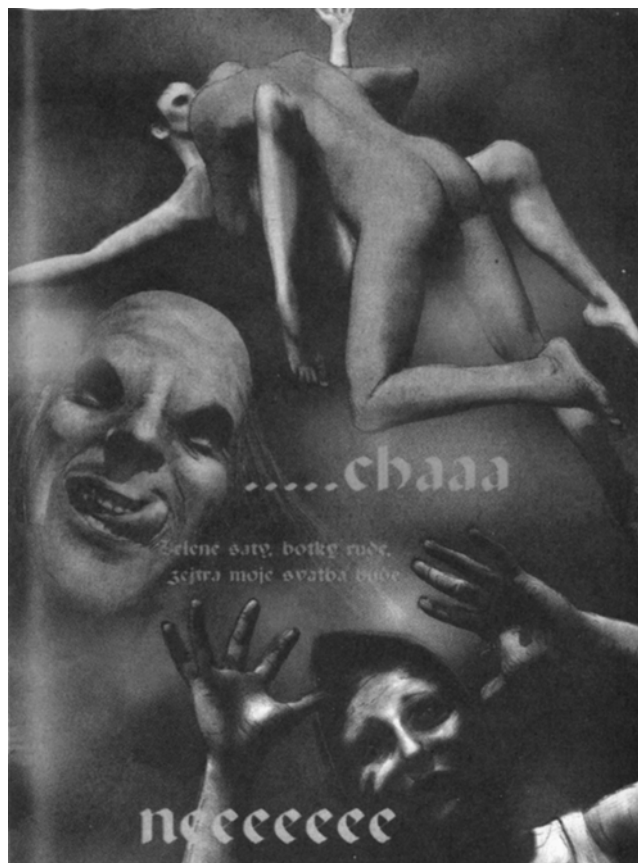
Následuje *Poklad* Tomáše Chluda, který působí sice na první pohled jako běžný obrázkový seriál z dětského časopisu, ale i zde samozřejmě přidal autor cosi navíc.

Ve zcela jiném stylu než *Poklad* zpracoval Tomáš Chlud baladu o smrti vražedkyně *Holoubek*. Tady je například postelová scéna žertovně překryta nápisem „Cenzurováno“.

Vodník Adriana Kukala a Ondřeje Pfeiffera preferuje „cool“ komiks, kde oba autoři nešetřili vyzývavou erotikou.

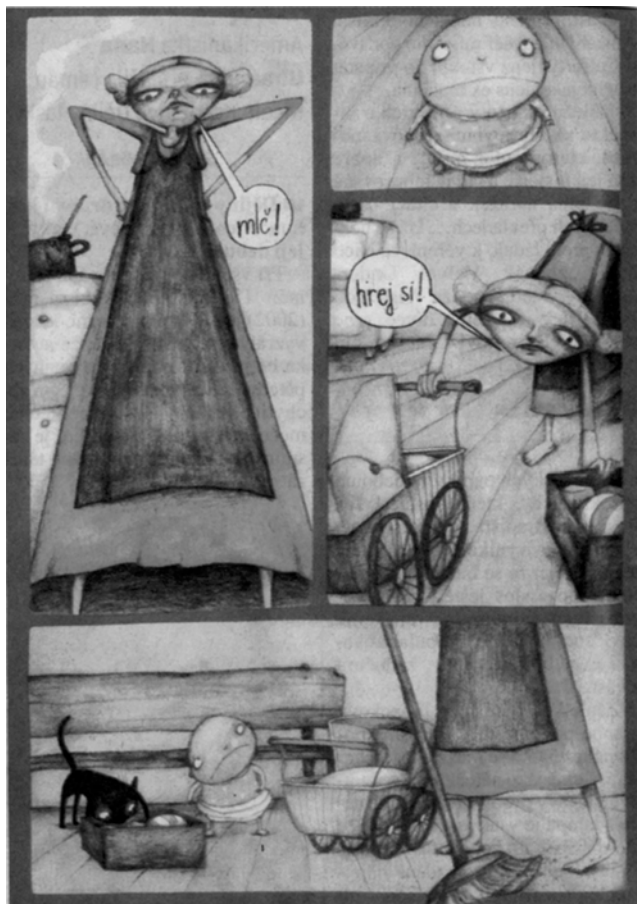
Velice působivá je *Polednice* Moniky Zemánkové. Díky výraznému výtvarnému projevu autorky dokáže vyvolat náležitou atmosféru, aniž by nějakým způsobem byl narušen skutečný obsah Erbenovy balady. Podobným způsobem se projevuje i *Štědrý den* Kristiny Duřkové.

Po filmovém zpracování se tak dočkala Erbenova *Kytice* i komiksového zpracování a jistě bude zajímavým pří-

Vodník. Balada viděná očima Adriana Kukala a Ondřeje Pfeiffera

Polednice. Příběh zpracovala Monika Zemánková

růstkem do knihovny všech vyznavačů komiksového humoru. (mk)

Byla udělena Cena Revolver Revue

V Literární kavárně v Řetězové ulici v Praze byla na slavnostním večeru udělena Cena časopisu Revolver Revue za rok 2005. Jejím držitelem se stal typograf, designér a grafik František Štorm.

František Štorm se věnuje knižní úpravě, grafickému designu, fotografii a volné grafice. V roce 1993 se stal zakladatelem Střešovické písmolijny, ve které realizuje vlastní návrhy písem a historické abecedy významných českých písmařů – Vojtěcha Preissiga, Josefa Týfy nebo Jana Solpery. Štorm soustavně mapuje původní československou typografickou tvorbu 20. století. (mk)

Cena F. X. Šaldy má svoji nositelku

Historička umění Jarmila Vacková obdržela v nedávných dnech Cenu F. X. Šaldy. Tato cena je udělována za mimořádný kritický, uměnovědný nebo ediční počin v roce 2005. Jarmila Vacková byla oceněna za knihu *Van Eyck s přihlédnutím k jejímu celoživotnímu kritickému a vědeckému dílu*.

Jarmila Vacková se narodila v roce 1930. Patří mezi přední znalce nizozemské a vlámské malby a dvorského umění Jagellonců. Podílela se na čtyřsvazkovém soupisu *Uměleckých památek Čech (1977-1982)* a byla dlouholetou pracovnící Ústavu dějin umění AV ČR. Své eseje publikovala v devadesátých letech v časopisech *Literární noviny*

nebo *Dějiny a současnost*. V roce 2001 byl soubor jejích esejů vydán pod názvem *Odpovědi obrazů*. (mk)

Úspěch české komedie v Izraeli

Na mezinárodním filmovém festivalu v izraelském městě Ašdod získala zvláštní cenu komedie českého režiséra Petra Vachlera *Dobíba*. Porota ocenila především množství režijně originálních prvků, které byly podány humornou formou. Mezi padesáti filmy, uvedenými na přehlídce, zastupovaly českou kinematografii ještě snímky *Choking hazard* Marka Dobeše a *Duše jako kaviár* Milana Cieslára. (mk)

Zemřel režisér a scénárista Josef Pinkava

Ve věku 86 let zemřel ve Zlíně Josef Pinkava.

Josef Pinkava se narodil v roce 1919 v Dobrošově na Náchodsku. Absolvoval gymnázium a Učitelství ústav a poté působil jako učitel. V letech 1942-1943 byl totálně nasazen v uhelných dolech v Malých Svatoňovicích. V roce 1946 nastoupil do zlínských ateliérů a pracoval zde přes čtyřicet let. Spolupracoval například s režisérem a dokumentaristou Jaroslavem Novotným a také s režisérkou Hermínou Týrlovou. Významně se podílel při zrodu dramaturgické skupiny dětského filmu a zlínského festivalu pro děti a mládež.

Filmografii Josefa Pinkavy tvoří řada celovečerních filmů, například *Ivana v útoku* z roku 1963, *Neobyčejná třída* z roku 1964, *Kočky neberem* z roku 1966, *Automat na přání* z roku 1967, *Kapitán Korda* z roku 1970, *Metráček* z roku 1971, *Chlapi nepláčou* z roku 1979, *Kopretiny pro zámeckou paní* z roku 1981 nebo *Pohlad' kočce uši* z roku 1985. (mk)

Historikové umění požadují odstoupení ředitele památkového ústavu

Uměleckohistorická společnost vyzývá ředitele Národního památkového ústavu (NPÚ) Tomáše Hájka, aby odstoupil. Sdružení historiků umění a dalších odborníků se tak připojuje ke Klubu za starou Prahu, které jiným otevřeným dopisem ředitele vyzvalo k rezignaci před deseti dny. Hájkův odchod z čela NPÚ požadovali také bývalí členové odborné rady úřadu. Důvodem stížností je kromě předchozích Hájkových kroků především jeho koncepce reformy památkové péče.

„V žádném případě nebudu ustupovat koordinovanému nátlaku a dovedu transformaci památkové péče k racionálnímu výsledku,“ sdělil Hájek ČTK. Domnívá se, že jej kritizují stále titíž lidé, kteří si přejí „návrat ke starým pořádkům v památkové péči“ – jednou prý vystupují v rámci Klubu za starou Prahu, jindy za jiné společnosti. „Tomuto psychologickému nátlaku se v žádném případě nepodvolím,“ řekl Hájek.

Uměleckohistorická společnost je profesní organizace sdružující české i zahraniční historiky umění a studenty oboru. Klub Za starou Prahu je sdružení milovníků staré Prahy, kteří chtějí hájit její historické architektonické kvality proti stavebním záměrům narušujícím osobitost města. Mezi členy klubu je mnoho odborníků, ale pouze jedna osoba, Radmila Kreuzziegerová, zastává funkci v obou zmíněných institucích.

Hájkova koncepce, kterou si lze přečíst na internetové stránce NPÚ, podle Uměleckohistorické společnosti svědčí o tom, že ho nezajímá odborný dialog. Odborníci uvádějí, že Hájkovo pojetí otevřené památkové péče znamená otevřenost pouze vůči úzce vymezeným ekonomickým faktorům, ale ne vůči veřejnosti. „Teorie, metody i praxe památkové péče se v evropském kulturním prostředí mění, základní východisko však zůstává stejné – je to potřeba chránit v rychle se měnícím světě hnaném dynamikou ekonomiky díla našich předků,“ připomínají. Autoři dopisu Hájkovi také vytykají, že údajně není ochoten obhajovat své názory na veřejnosti. Dokládají to podle nich Hájkova vystoupení v médiích, ale i jeho neomluvená neúčast na veřejném slyšení v Senátu 16. května. Právě tam požadovali jeho odstoupení bývalí členové odborné rady NPÚ.

Teprve Hájkův odchod by mohl začít skutečnou diskusi o budoucnosti památkové péče a její rozumné reformě, řekl senátorům člen bývalé rady Josef Holeček, jenž byl dokonce členem komise, která Hájka za šéfa NPÚ vybrala. Nyní se za svůj krok omlouvá a uznává, že chybil. Instalaci bývalého poradce ministra životního prostředí a teoretika památkové péče do čela NPÚ kritizovalo mnoho odborníků od samého začátku.

Design v Rostokách u Prahy

V květnu byla otevřena v nově zrestaurované Velké výstavní síni Středočeského muzea v Rostokách u Prahy výstava, která představuje stylové trendy a design šedesátých let. Celkem se představuje 700 exponátů ze sbírek Východočeského muzea v Pardubicích, Středočeského muzea a dalších institucí i ze sbírek soukromníků. Expozice obsahuje například rozsáhlý soubor dobové skleněné i plastové bižuterie, ukázky designu domácích spotřebičů, plastových předmětů, stolních i nástěnných hodin, radio- i audiotechniky.

Slavné porcelánové soubory Jaroslava Ježka nebo Václava Šeráka, keramické vázy Jindřicha Marka a keramické výrobky z dílny Ústředí uměleckých řemesel tvoří výrazné celky designu keramiky a skla.

Výstava designu šedesátých let v Rostokách u Prahy bude otevřena do 15. října tohoto roku. (mk)

Úspěch české komedie v New Yorku

Před nedávnem skončil v New Yorku Syracuse International Film and Video Festival, na němž získala hlavní cenu v kategorii Evropský film komedie *Skřítek* režiséra, scénáristy a producenta Tomáše Vorla.

Snímek *Skřítek* je filmová groteska, kde jsou dialogy nahrazeny citoslovci a jednotlivé zvuky jsou sděleny prostřednictvím hudby skupiny MIG 21. Mezi herci, kteří jsou protagonisty jednotlivých gagů, se objevují například Bolek Polívka, Eva Holubová, Jiří Macháček, Milan Šteindler, Ivana Chýlková a Tomáš Hanák. (mk)

V Jeruzalémě zemřel jeden z nejčtenějších českých spisovatelů Viktor Fischl

Ve věku 94 let zemřel v Jeruzalémě izraelský diplomat a český spisovatel Viktor Fischl. Bez bližšího určení data a příčin jeho úmrtí o tom informovala agentura APA. Přes-

tože se Fischlovy knihy začaly v Česku vydávat až po roce 1989, patřil k nejoblíbenějším a nejčtenějším autorům. Získal i několik významných ocenění, v roce 2004 to byla Cena Jaroslava Seiferta, kterou mu za celoživotní dílo udělila Nadace Charty 77. Krátké rozhovor s Viktorem Fischlem jsme otiskli v minulém čísle *Klubu*.

V Naardenu byla otevřena nová expozice J. A. Komenského

V nizozemském Naardenu byla nedávno otevřena nová expozice o životě a díle Jana Amose Komenského. Novou audiovizuální expozici představil její autor Bohumil Vurm ze společnosti Praga Mystica. Muzeu Komenského, které sousedí s jeho mauzoleem, přitom ještě před dvěma lety hrozilo uzavření. Naardenská radnice ho totiž odmítla dál finančně podporovat. Peníze na další provoz muzea i na novou expozici nakonec poskytl český stát. Muzeum nadále spravuje nizozemská Nadace J. A. Komenského a český stát se v roce 2004 zavázal, že bude na jeho provoz přispívat částkou 2,5 miliónu korun ročně. Správou naardenského muzea bylo pověřeno Muzeum v Uherském Brodě.

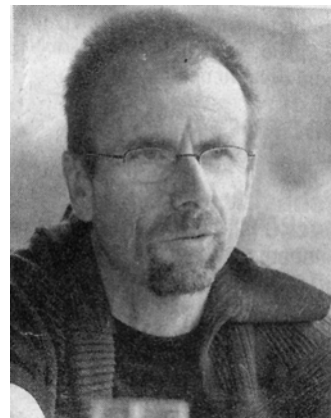
Město Naarden ve středním Nizozemí má jen necelých dvacet tisíc obyvatel, v Česku ho zná ale každý školák. V roce 1670 tu byl totiž pochován „učitel národů“ Jan Amos Komenský. Celých čtrnáct let předtím žil v exilu v Amsterdamu. Samotným Holanďanům ale jméno Komenského mnoho neříká. Kostel, kde byl Komenský pochován, se na počátku 19. století proměnil ve skladiště a na jeho hrob se nadlouho zapomnělo. V roce 1929 ho ale objevili čeští vědci a ve třicátých letech byla na jeho místě upravena kaple. Český stát si ji pronajímá za symbolické 1 € ročně. V současném objektu vzniklo v roce 1992 muzeum, které připomíná osobnost i dobu Komenského. V prvních letech ho ročně navštěvovalo až 16 000 lidí, hlavně českých turistů.

Muzeum Komenského v Naardenu bude spolu s Českým centrem v Haagu připravovat kulturní a vzdělávací programy, které přiblíží osobnost Komenského i Nizozemcům.

(Milena Štráfelová, Český rozhlas 7, Radio Praha)

Zemřel Pavel Koutecký

V Praze tragicky zahynul jeden z nejznámějších českých dokumentaristů, Pavel Koutecký. Při natáčení filmu *Případ vyšetřuje policie* spadl v Praze na Pankráci z rozestavěného mrakodrapu.

Pavel Koutecký (1956-2000)

Pavel Koutecký se narodil 10. června 1956 v Praze. Vystudoval pražskou FAMU a na přelomu osmdesátých a devadesátých let absolvoval studijní pobyt na National Film and Television School v anglickém Beaconsfieldu.

Svou profesionální kariéru začal Pavel Koutecký v roce 1982 jako režisér Videostudia ČVUT. V letech 1990-1998 působil v Krátkém filmu Praha. V roce

1991 začal učit na katedře dokumentární tvorby FAMU, kde byl vedoucím jedné z tvůrčích dílen. Koutecký se také věnoval animovanému filmu a multimediálním projektům. Kromě samostatných dokumentů vytvořil i několik dlouhodobých sběrných produktů.

Pavel Koutecký natočil většinu ze svých zhruba 45 filmů s kameramanem Stanem Slušným, úzce spolupracoval také s publicistou a spisovatelem Janem Burianem. Tvorba Kouteckého byla mnohokrát oceněna na domácích i zahraničních filmových festivalech.

Jako dokumentarista zaujal Koutecký již při studiích. V roce 1985 byl autorem dokumentu *Maximalisté v mikrosvětě*, kde pronikl do světa vědy, a v roce 1986 vytvořil film *Theatrum Artis*, kde zachytil svět uměleckých sklářů. Po listopadu 1989 se stal proslulý mimo jiné jeho snímek mapující politické dění – *ÓÓÓ, my se máme* z roku 1990 nebo *Zánik Československa v Parlamentu*, který byl natočen v roce 1993. Ve svých sběrných dokumentech se zaměřil Koutecký také na protagonisty listopadové revoluce – na dokumentu o Václavu Havlovi pracoval až do současnosti. V roce 1998 vytvořil s Michaelou Pavlátovou snímek *...až na věky*, který byl kombinací dokumentárních a animovaných filmů. V několika filmech zaměřil Koutecký také svoji pozornost na problematiku lidí s mentálním postižením.

Zvláštní místo ve filmografii Pavla Kouteckého zaujímaly snímky o Pražském hradu z roku 2004. V dokumentu, který byl součástí stálé expozice *Příběh Pražského hradu*, zachytil jeho autor nejrůznější detaily, které zůstávaly běžným pozorovatelům utajeny.

Mezi poslední snímky Pavla Kouteckého patří *Pojď blíž, cukrátko* – o projektu Divadla Archa a jihoafrických divadelníků nebo filmové dokumenty o hudebním festivalu Pražské jaro.

Pavel Koutecký také dlouhodobě spolupracoval s Asociací Film a Sociologie. (mk)

Dům roku

V celorepublikové soutěži Klubu za starou Prahu o nejlepší novostavbu zvítězil dům, který byl postaven těsně u jedné ze skal Prokopského údolí.

Tento unikátní hlubočepský dům je dílem trojice architektů Barbory Rossi, Jana Mrázka a Josefa Šandy. Stavbu si u nich v loňském roce objednal pražský právník pro svou rodinu. Autoři projektu stáli při jeho realizaci před

Vítězný dům v Prokopském údolí

nelehkým úkolem. Ke stavební parcele, kterou si její majitel koupil, patří také strmá skála. Architekti si velmi dobře poradili se zakomponováním moderní stavby do přírodní scenérie – jsou zde patrné vlivy italské architektury, o které je známo, že umí dobře pracovat s prostředím.

Energeticky úsporná stavba má celkovou plochu asi 500 metrů čtverečních. Jsou zde dvě terasy a dvě zahrady, které umožňují pohled na okolní krajinu. Technické řešení domu zajišťovala firma Subterra.

Pražské novostavby nemají v poslední době zrovna dobrou pověst. Podle odborníků neprokazují architektonickou kvalitu. Za posledních šestnáct let vychází z tohoto hodnocení pozitivně pouze *Tančící dům* a budova Euro na Václavském náměstí. Jako typický příklad nepochopení sepětí novostavby s historickým prostředím je označován projekt Paladium na náměstí Republiky, který vzniká v současné době.

Vítězný hlubočepský dům je prvním rodinným domem v historii, který získal toto ocenění. V minulosti se vždy jednalo o veřejné stavby. V předešlých ročnících soutěže Klubu za starou Prahu o nejlepší novostavbu zvítězila například dostavba zámku v Komořanech nebo dostavba novorenesanční fary na Smíchově. (mk)

Fotoobrazy v Letenském tunelu

Do konce května měli návštěvníci Letenských sadů v Praze možnost vidět portréty českých umělců. Autorem této expozice byl výtvarník Martin Zet. Jeho záměrem bylo připomenout veřejnosti dílo a tragický konec života sochaře Otakara Švece. Obří fotografie svých plastik umístil kolem vjezdu do Letenského tunelu, který ne zvolil pouhou náhodou. Ten je totiž význačně spojen se jménem Otakara Švece – jedná se o prostor po bývalém Stalinově pomníku,

Letenský tunel

jehož byl tento sochař autorem (v době dokončovací práce pomníku spáchal Švec sebevraždu, takže se jeho odhalení již nedočkal).

Martin Zet svoji výstavou chtěl připomenout nejenom pohnutý osud Otakara Švece, ale i ostatní díla, která sochař vytvořil. Na zdi Letenských sadů umístil autor projektu šest Švecových portrétů českých umělců, mezi nimiž je například i dvojbusta Voskovce a Wericha. (mk)

Vítězem plzeňského Finále je Šťestí

Hlavní cenu 19. ročníku festivalu českých filmů Finále, který se konal v Plzni, získal celovečerní film Bohdana Slámy Šťestí. Tento snímek získal zároveň Cenu Don Quijote od mezinárodní poroty.

V kategorii dokumentů do 30 minut zvítězil snímek Děti z Hartmanic od Lucie Králové. Jeho námětem bylo pátrání osmi dětí ze šumavských Hartmanic po stopách židovských spoluobčanů. Děti snímek samy natočily.

V kategorii dokumentů nad 30 minut získal Zlatého ledňáčka Zdeněk Novotný Bričkovský za snímek Legenda o ptačím vejci – film o spojení skutečnosti s legendou.

Cena za nejlepší herecký výkon byla přidělena Vojtěchovi Kotkovi za roli ve filmu Raftáci. Tento film vyhrál také Cenu diváků.

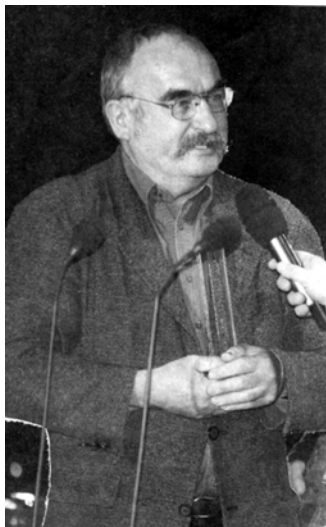
Zvláštní ocenění mezinárodní poroty celovečerních filmů a Cenu studentské poroty získal snímek Jana Švankmajera Šílení, jehož scénář volně vychází z motivů povídek Edgara Allana Poea a z textů markýza de Sade.

Cenu studentské poroty získal film Coming Soon režiséra sira Tijn Po. (mk)

Magnesia Litera '06

Výroční ceny pátého ročníku Magnesia Litera '06 byly uděleny v Městské knihovně v Praze. Celkovým vítězem se stala publikace Jana Reicha s názvem Bohemia (Galerie Nový svět).

Jan Reich (nar. 1942) vystudoval uměleckou fotografii na pražské FAMU a od roku 1970 je profesionálním fotografem. V roce 1988 vydal knihu Posázaví a dále pak různé publikace zaměřené na Prahu.

Autor knihy roku Jan Reich

Literu za prózu získala kniha Jiřího Hájička *Selský baroko* (Host), v kategorii Litera za poezii zvítězila třetí sbírka olomouckého básníka Radka Malého *Větrní* (Petrov), Literu za naučnou literaturu získal Jan Křen za *Dvě století střední Evropy* (Argo), Litera za knihy pro děti a mládež byla udělena Viole Fischerové za knihu *Co vyprávěla dlouhá chvíle* (Meander).

Mezi různými nominacemi na Literu za překladovou literaturu zvítězil překlad románu belgického autora Huga Clause *Fámy* (Paseka), jehož autorkou je Olga Krijtová.

V kategorii Objev roku se stal vítězem Martin Šmaus s románem *Děvčátko, rozdělej ohníček* (Knižní klub), Literu za přínos české literatury získala Erika Abrams za péči o dílo Ladislava Klímy a nakonec vítězem Litery za nakladatelský čin se stala literárněvědná edice *Strukturalistická knihovna*, kterou v letech 1997-2005 vydával brněnský Host. (mk)

V letohrádku Kinských byla národopisná slavnost

Komponovaná přehlídka lidových krojů spolu s vystoupením folklórní souborů z Ostravy, Chrudimi, Kostelce na Hané a Prahy se uskutečnila v pražském letohrádku Kinských. Řada návštěvníků využila slavnosti k prohlídce letohrádku, kde byla loni na podzim po devatenácti letech a generální rekonstrukci otevřena nová reprezentativní expozice nazvaná *Musaion* neboli „chrám múz“. Do té doby byly sbírky národopisného oddělení Národního muzea od roku 1886 nepřístupné. Ředitelka národopisného oddělení a komisařka expozice Jiřina Langhammerová se rozhodla pro živou prezentaci, v níž se exponáty k návštěvníkům dostávají nejen klasickou „vitrínovou“ cestou. Zájemci například mohli sledovat vznik figurálních dřevorez a podmaleb na skle, poučit se o způsobech zdobení staročeského perníku, výrobě zvykoslovných předmětů z kukuřičného šustí, drátenictví a pletení košů a ošatek z proutí.

Národopisné oddělení spravuje na 200 000 sbírkových předmětů. Jen zhruba jediné procento mohlo být vystaveno, a o to cennější jsou. Stálá expozice v 1. patře je pojata v celcích, vyjadřujících vztahy lidové, zejména rustikální kultury a prostředí jejího vzniku. V přízemí objektu čekají na návštěvníky živé provozy řemeslné a rukodělné práce, v nichž se střídají mistři svého oboru. Letohrádek vznikl v letech 1827-1831 jako letní vila šlechtické rodiny Kinských. Národopisné muzeum československé založené v roce 1896 se později spojilo s Národním muzeem. Po prodeji majetku Kinských městu Praze získalo v zahradě na Smíchově muzeum trvalé sídlo.

Pražští loutkáři připomněli 77 let od založení UNIMA

Slavný německý divadelní lexikograf Manfred Brauneck našel ve svém proslulém díle *Divadlo ve XX. století* z bohaté nabídky českého divadla v meziválečném dvacetiletí jen dvě události hodné zaznamenání. Pražské premiéry her Karla Čapka *RUR*, *Bílá nemoc* a *Matka* a vznik Mezinárodní organizace loutkářů UNIMA. V Žatecké ulici v Praze ho připomíná pamětní deska u vchodu do divadélka Říše loutek. Vedle tohoto stejnojmenného amatérského sdružení tam 15 let působí i profesionální Centrum českých loutkářů – Národní divadlo marionet. V minulých dnech si loutkáři 77. výročí založení UNIMA připomněli.

„Mezinárodní nevládní organizace, která tu byla založena 20. května 1929, je nejpůsobivější specializovanou divadelní organizací světa. K tomuto výročí jsme připravili desetihodinový maratón loutkových představení a ukázek,“ řekl ČTK zástupce centra Jan Dvořák. Z velkých inscenací byl uveden například *Johann doktor Faust* legendy českého loutkářství Bohumíra Koubka. „Rodinné“

divadlo spolku s názvem Skupovi navzdory představilo inscenaci *Honza on the Road*. Režisér Karel Makonj uvedl projekt *Drama for Fools* E. G. Craiga, českobudějovická skupina Mimotaurus plenérovou produkci *Vysoké imprmákle* a kladenské Divadlo Lampion *Kouzelnou flétnu* v režii Karla Brožka. Svátek loutkářů ukončila oslava 15. výročí vzniku Národního divadla marionet. Na scéně se objevila rekordní produkce českého polistopadového divadla tohoto žánru, marionetové provedení Mozartovy opery *Don Giovanni*. „Vidělo je na 600 000 diváků ve více než sedmdesáti městech Evropy, Afriky a Asie a dosáhlo 3 500 repríz,“ dodal Dvořák.

Herec Boris Rösner zemřel

Po dlouhé těžké nemoci zemřel v nemocnici v Kladně člen činohry Národního divadla v Praze Boris Rösner. ČTK to oznámila mluvčí činohry Kateřina Ondroušková. V lednu mu bylo 55 let. Na jevišti české první scény se po dlouhé době objevil koncem března, když předával jednu z prestižních Cen Thálie.

Rösner tehdy na prkna „Zlaté kapličky“ vstoupil po deseti měsících. Dlouhodobé onemocnění ho odvolalo

Boris Rösner

z herecké práce loni v květnu. V činohře Národního divadla Rösner působil od roku 1987. Jeho jméno se pojí spíše s velkým dramatickým repertoárem. Cenu Thálie za rok 2004 však dostal za mimořádný jevištní výkon, který podal při ztvárnění role Harpagona v Molièrově *Lakomci*.

Rösner absolvoval pražskou DAMU v roce 1973. Na šest let pak zakončil v Liberci. Od konce sedmdesátých let do roku 1987 byl členem Městských divadel pražských. Spolupracoval s Českým rozhlasem, řadu rolí ztvárnil ve filmech i televizních inscenacích, pracoval i v dabingu. Rösner také působil jako režisér a pedagog pražské divadelní fakulty AMU.

ZE SVĚTA HUDBY

Milan Tesař

Nesahat! (K Havelkovu nastudování *Prodané nevěsty* v Brně)

Nesahat!

Slavný paleontolog Joachim Barrande pojmenoval jednu z objevených zka-menělin podle své oblíbené opery – *PRODANÁ NEVĚSTA*, latinsky *Nevesta vendita*. S přesností vědce popsal na dlouhá léta její osud a mě zajímá, jestli to pořád platí.

Jakmile jsem se dozvěděl, že rovných sto čtyřicet let od prvního uvedení *Prodané nevěsty* (30. května 1866) ji v Brně pokouší Ondřej Havelka, skočilo mi srdce až do krku. Konečně i hu-dební referent, jenž největší vzrušení zažívá při natírání lvy na plot a který Šibíkovi závidí svistot kulek kolem uší, ucítil v nozdrách střelný prach. Totiž jestli tenhle mladík (52) s frajerskou patkou pustí na uzdu fantazii stejně jak ve *Státní opeře Praha*, kde se v jeho režii hrál hokej, tušil jsem, že pote-če krev.

Mše svatá

Pokud člověk neví, jestli jede na pohřeb, nebo na svatbu, nic nezkazí, když si vezme dlouhý černý kabát. Mám takový, do jedné z jeho kapes jsem si udělal diskretní díru na sluchátka od discmana. Na vypálené CD jsem si rozlišovací fixou napsal Hřbitov zvířátek. Jsou na ní pokoutní nahrávky z premiér Pitínského *Dalibora* a *Nekvasi-*

Ondřej Havelka režuruje 34. nastudování *Prodané nevěsty* v Brně

lovy *Prodané nevěsty*. Křičí se tam, bučí, píská a volá hanba a fuj.

Vystoupiv z vlaku, konstatuju, že navzdory blízcímu se jaru se v Brně vůbec nehýbe vzduch. Avion, nejmenší hotel na světě, je na pokojích vy-

baven nejmenšími ovladači na světě, a tak kanály přepínám přímo na televizi. Povodně, hladomor, terorismus, humus. Hořce se usměji – já mít jejich starosti. Lidičky, vždyt dnes večer zabijí režiséra! Vrahem bude většina sluš-

ných Čechů, kteří žijí v přesvědčení, že *Prodaná nevěsta* bez plzeňského kroje a copů je jasně znásilněná a vůbec, že vyprávět její příběh jazykem 20. či 21. století je stejně pošestilé jako režirovat mši svatou.

Odstranění sarkofágu

Jedním z posledních, kdo se odvážil cokoli v souvislosti s *Prodanou nevěstou* zpochybnit, byl dr. Rieger, když se nechal slyšet, že „takovou lidovou operu musel udělat z národních písní“. Smetana mu rozhořčeně vzkázal: „Páne, jestli vůbec něčemu rozumíte, pak to určitě není hudba!“

Rieger se zařal, sehnal si skladatele a protlačil do Národního divadla operu, která propadla už při premiéře. Pak už se navždy smál Smetana. Ještě mnoho let po smrti Zdeňka Nejedlého, který si přál, aby se v Národním divadle nic jiného než *Prodaná nevěsta* nehrálo, dokud ji neuvidí i ten poslední chalupník, se s inscenací této opery pietně prakticky nehýbalo. Výjimkou snad byla „šátková“ scéna Josefa Svobody z roku 1958 (na nátlak shora byla později „realisticky“ vylepšena) a jednorázová performance z roku 1948, když do kantýny Tesly přijelo *Prodanou* pohostinsky provést Národní divadlo v čele s Pechovou, Blachutem a Hakenem. Schizoidní spisovatel Jan Lukeš přináší ve své knize *Můj život s hudbou* naturalistickou recenzi; „Mistr údržbář Ofnbach si liboval při Věrném milování: To je naše písnička, při které už nikdy není daleko do prdele. A také jsem se dozvěděl od dělníků, že Mařenka řvala jako raněná kráva a Jeník byl jako vymr... Při celém představení se pilo pivo.“ Jinak se historika založená na vědomém podvodu Jeníka Míchy, který falešnou identitou uvede v omyl nebohého Kecalá, neuváděla odvážněji než Maroldovo panoráma.

„Gesta a pohyby byly stereotypní (...) Jedna ruka šla do výše až nad hlavu, jedna zase klesala dolů; pak položil pravou ruku na srdce, a byla-li scéna obzvlášť tklivá, sepal obě ruce. Když odpíval árii neb svůj part, klesly ruce a zpěvák ustoupil o několik kroků zpět mezi ostatní sólisty.“ Jemná ironie režiséra Edmunda Chvalovského glosující operní režijní praxi v sedmdesátých letech 19. století jako by vypadla z režijní knihy Ladislava Štrose, jehož inscenace měla premiéru v roce 1982, sto dvacet let poté.

Nikdo nevěděl, kdy bude odstraněn tento sarkofág, který na rozdíl od toho černobylského neměl žádné podstatné.

Počátkem roku 1990 jsem byl zavolán k případu, který nevyřešila ani sametová revoluce. Tehdejší šéf opery ND Václav Riedlbauch se ještě za komunistů rozhodl řešit neudržitelnou situaci vypsáním soutěže o novou podobu *Prodané nevěsty*. Zvítězili v ní tehdy dva operní modernisté z experimentální Opery Furore – režisér Jiří Nekvasil a scénograf Daniel Dvořák. Už jen jejich půvabná, chagallovsky pojatá scéna uvedla starou gardu do pohybu. Dirigent Zdeněk Košler napadl vítěze hrubými výrazy, zlomil o ně taktovku a obvinil je, že připravují skandál. Pod záminkou nedokončených kostýmů byla premiéra navždy odložena.

Daniel Dvořák se musel stát ředitelem Národního divadla a Jiří Nekvasil jeho operním šéfem, aby svou verzi *Prodanou* mohli v roce 2004 uvést v život. Splnil se jim sen: čili jakmile se při scéně komediantů objevila na jevišti americká vlajka, začal redaktor komunistických *Haló novin* řvát úřů a hanba, mnozí abonenti se k němu vděčně přidali, mládež volala bravo, kritika psala o nereálnosti scén, no prostě nádhera. Konečně něco prasklo.

Mimikry

Premiéra 34. nastudování *Prodanou* v Brně je tu! První dojem z divadelního foyeru, přesně tak velkého, jak se sluší být na největší moravské město, je impozantní. Nejvíce mi připomíná terminál mezinárodního letiště, jen místo nástěnky s daty leteckých katastrof na stěně visí zasloužilí brněnští umělci. Lidé tvoří hloučky, věkový průměr srázejí krásné dcery (manželky) místních podnikatelů. U bufetů vládne příjemná rodinná atmosféra – dámy si ukazují účesy, avšak já se zmást nenechám.

Během své novinářské kariéry jsem byl legitimován dvakrát a nikdy to nebylo na punkovém koncertě. V roce 1990 si vyžádal občanku zasloužilý operní režisér, když jsem se ho zeptal, jestli mu na konceptu nové *Prodané nevěsty* vadí, že ji režíruje sedmadvacetiletý kluk a jeho vkus, podruhé ji po mně chtěl znalec v oboru akustiky, když jsem jej žádal, aby jen potvrdil vlastní teorii, že Smetana měl potíže se sluchem od chvíle, kdy mu

jako klukovi těsně u hlavy vystřelila puška.

Mně nikdo nic nenamluví. V kapsách těch dobráků tuším pištalky, krávy a shnilá rajčata.

Zjednejte pořádek a nápravu!

Ondřej Havelka neudělal dobře, když týden před premiérou zahájil sezení s novináři vtípem, že byl problém uvolnit z NHL Aleše Brisceina, představitele Jeníka a taky Jaromíra Jágra z opery *Nagana*. Odpovídá mu hrobové ticho. Žurnalistky a operní vědkyně nyní vědí, že dobře udělaly, když se nenechaly ukolébat tím, že tenhle šílenec uspořádal tiskovku v Muzeu Bedřicha Smetany.

Jenomže režisér je dokonale připraven a na všechny zkušební otázky z historie opery zná odpověď. Když se vyzná z lásky k Jeníkovi Bena Blachuta v Ančerlově verzi, dámy zasněně kývají, po zmínce o skvělé Adě Nordeňové, která zpívala Mařenku od roku 1924, již jen jedna z nich. Jsou však i místa, která na okamžik zastaví srdce. Havelka třeba pevným hlasem prozradí, že chce, aby se lidi bavili, protože *Prodaná* je komická opera, a že se tentokrát ... bude odehrávat v zimě!!!

A je to tady – *Nagana*, směju se, ale opravdu jen pro sebe, protože v lokále houstne dým. „Takže ne o pouti?“ v publiku vládne neklid. Havelka si stojí na svém. „O masopustu. Masky a pestrá vesnická zábava určily tón výtvarnému pojetí.“ Jedna z dam se vztyčí a praví výhrůžně: „Vás nestraší osud inscenace z roku 1923?“ Dlužno podotknout, že osud inscenace z roku 1923 byl strašlivý. Pujmanovo a Kyseľovo pojetí vyvolalo ostrou kritiku. Jak poznamenává skvělá, vyčerpávající publikace *Prodaná nevěsta* Jana Panenky a Věry Součkové, „nevoli vzbudily i jeho nové kostýmy, které nahradily plzeňský kraj, procházející dosud s různými obměnami posledními inscenacemi. Přestože se zjevně inspirovaly krojem východočeským, kritika v *Národních listech* v nich spatřovala oděv rumunských medvědářů. Vytkla rovněž využití dlouhých kožichů s připomínkou, že poutě se konají v létě.“ Pozor, pane Havelko!!! „Proti novému pojetí *Prodané nevěsty* vystoupil na schůzi Národního shromáždění agrární poslanec dr. František Hnídek a dokládal, že současné inscenace nejsou pro národ, ale jen pro určitou uměleckou kliku. Závěrem požadoval, aby in-

tendance Národního divadla zjednala pořádek a nápravu.“

Dal bych si víc záležet

Tiskovka ohně s mramorem nakonec skončila dočasným příměřím.

Režisér se dušoval, že inscenace je prostá násilných aktualizací, a když dirigent Petr Vronský dal k dobrému historiku, jak odmítl angažmá vídeňského divadla, které chtělo naši *Prodanou*, „dávat“ jako – považte – sociální drama, kde Vašek bude komunistou a Jeník revolucionářem, publikum povstalo a dojatě zatleskalo. Stejně jsem byl sám, kdo odcházel s nemilým dojmem, že Havelkova inscenace zřejmě vůbec nebude tak revoluční, jak jsem původně čekal.

Když už jsem v „baráku“, jdu o patro výš mezi vitríny Smetanova života zjistit, jestli je tam na nějakém dokumentu napsáno, že tradiční hospůdku nesmíme nahradit klubem Roxy a recitativy hip hopem. Vždyť například Vaškovo koktání je k rapování jako stvořené. Nic takového jsem nenašel. Zato mě zaujal Mistrův výrok: „Kdybych věděl, jakého úspěchu tahle operetka dosáhne, dal bych si na ní více záležet.“

Divadlo je iluze, život je steak

Ten večer nechávám černý kabát v šatně jako viselce a mířím do hlediště. Nervózně zabořím ruku do pytlíku s milánskou směsí. (Otázka, proč se jí říká milánská, mě trápí stejně dlouho, jako o čem si v *Prodance* povídá sbor.)

Světla hasnou a po ostře řezané předehře nastupuje sbor ke slavnému sboru. Náhle vím, že už nejsem obyčejný návštěvník premiéry. Je mi, jako když mi jako klukovi děda ukázal motor autobusu, všechny jeho hřídele a převody. I teď tuším, co je za zrcadlem – vždyť jsem viděl zkoušku a poznal, kolik švů muselo být pospojo-

váno, kolik neznámých zodpovězeno, z kolika stovek součástek je sestrojen stroj inscenace, který se odtěd' už nesmí zastavit. Protože kdyby ano, pak bychom se netěšili. Prošel jsem zákulisím, tykám si s osvětlovači, zakopli jsem o holínky, co budou dupat po jevištním prostoru velikosti temelínské chladicí věže, již Saša Grusková zázračně proměnila v roztočenou náves, vídal jsem hořící košili, která létala prostorem ze tmy do světla a opačně.

Poprvé mám na kraji pláč u *Věrného milování* – nevím, snad pro cizí odvahu. Ačkoli prý i Mařenka Marie Laušmannové z nastudování z roku 1879 v sobě měla určitý erotický náboj, nyní zamilovaný pár zpívá duet na pozadí erotického divadla stínů tak vkusného, jak jen může být. Kdyby mi vypadla z oka řasa, uslyšel bych, jak se s nedbalým šumem snesla k zemi. Takové ticho je v sále. A hrom báb a hospoda a teče krev, všechno plyne v logice hudby, hodně drobné komiky, žádné naschvály a pak ti dva mladí. Jako by Havelka se spolupracovníky našel šém a vložil ho téhle hoře ztvrdlé hlíny do čela. A ona se pohnula.

Diváci se smějí fakt jako na „komické opeře“. Zaujetí je oboustranné, dnes se na jevišti daně neřeší. Kdyby to neznělo pitomě, napsal bych, že mám dojem, že se všichni bojíme o osud těch dvou z masa a kostí, i když víme, že medvěd se jako vždycky utrhne. Ale divadlo je přece iluze, ne?

Dobrym znamením je, když o pauze narazím na toaletě na diváka s pořezanýma rukama. Ale není to krev! Vyndává z tesílek rozmačkaná rajčata a hází je do odpadků. A taky když partner susedky, kterou nenávidím, řekne: „To promítání erotické scény mi nesedělo, jinak je to skvělé.“

Ani v druhé polovině nechce Havelka nikoho naštvat, nedělá naschvály, jen vypráví tak, jak sliboval a jak si

Richard Novák – legendární „brněnský Kecal“ se podílel na všech inscenacích *Prodané nevěsty* v Brně od roku 1967

sám představuje, že mohly rané, již pochované *Prodanky* vypadat – třeskutě a vášnivě. Dozní poslední árie.

I tu má nemožná susedka hluchým polohlasem zpívá s sebou. Chci ji na rozloučenou okřiknout, ale nedokážu to: jak říká Louka, tekou po tvářích slzy jako hrachy. Publikum vstává a bravo, bravo, bravo.

Černý převlečník je lehký jako pírko, přesto jej v jakémsi zastrčeném snacku odkládám a objedná si převlečný steak. Servírka je tak krásná a já plný dojmu: „Poslyšte, slečno, víte vy vůbec, že máte v Brně fantastickou *Prodanku*?“ Ani nezvedla oči, aby se nespletla při sčítání položek na mém účtu: „Mám lístky na druhou premiéru.“

Do hotelu jdu brněnskou tmou, i vzduch už je zase v pohybu. Svět je báječný steak.

(Reflex 15/06, redakčně zkráceno)

Řadu informací a obrázků čerpal autor z knihy *Prodaná nevěsta* (Praha: Gallery 2004).

Ostatky skladatele Oskara Nedbala jsou po 75 letech uloženy na Slavíně

Ostatky českého skladatele, uznávaného dirigenta a violisty Oskara Nedbala (26. března 1874 – 24. prosince 1930) byly 12. května slavnostně uloženy na pražském Slavíně na Výšehradě mezi české velikány. Rakev s pozůstatky byla na hřbitov vnesena za zvuků jeho vlastní hudby.

Umělcův život se uzavřel v chorvatské metropoli Záhřebu, kde byl až do letoška pohřben. Pietní akt, výsledek ročního úsilí houslisty Josefa Suka, jehož dědeček s Nedbalem hrál, byl součástí vzpomínky na zakladatele novodobé české hudby Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka,

kteří se koná každý rok při zahájení mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro.

Oskar Nedbal se narodil v Táboře a housle a skladbu vystudoval na konzervatoři v Praze, kde byl jeho učitelem také Antonín Dvořák. Stal se zakládajícím členem světově známého Českého kvarteta, znamenitým klavírním doprovázečem a pohotovým a vynikajícím dirigentem. Dirigoval Českou filharmonii (1896-1906), Tonkünstler-Orchester (1906-1918) ve Vídni, doprovázel významné osobnosti jakými byly Ema Destinnová, Jan Kubelík či pianista Rudolf Friml. Od roku 1923 až do své smrti byl ředitelem a zároveň šéfem a dirigentem opery Slovenského národního divadla v Bratislavě.

Napsal operu *Sedlák Jakub*, je autorem baletů *Pohádka o Honzovi*, *Z pohádky do pohádky*, *Princezna Hyacinta* a dalších. Brzy začal komponovat operety, kterých napsal celkem sedm. První, *Cudná Barbora*, měla premiéru 14. 9. 1910 v Divadle na Vinohradech a byla úspěšná. Druhá opereta – snad neznámější – *Polská krev*, byla uvedena ve Vídni, kde ji také Nedbal osobně dirigoval. Vídeňská kritika ocenila *Polskou krev* stejně vysoko jako Pucciniho *Děvče ze zlatého západu*, jejíž premiéra proběhla o den později ve vídeňské Dvorní opeře.

Česká kritika, která mu velice zazlívala odklon od „vážné hudby“, mu ale vyčetla žánrovou frivolnost a příklon k vídeňskému vkusu. V polovině první světové války 11. února 1916 uvádí Divadlo na Vídeňce jeho další operetu *Vinobraní*. I když *Vinobraní* mělo bouřlivý úspěch, nikdy svou popularitou nepředstihlo *Polskou krev*. Stejně dopadla i další díla *Krásná Saskia* z roku 1917, o rok pozdější *Erivan* či *Mamzelle Napoleon* nebo *Donna Gloria*.

Oskar Nedbal byl milovníkem života, všech jeho krás, romantik, věřící v nejryzejší hodnoty lidského života. Jeho vlastní se však hroutil pod okolnostmi, které se na něj valily. Jako na ředitele Slovenského národního divadla, které zaštil svém jménem a financemi, ho čekaly pouze výtky a urážky. Divadlo mělo dluhy a na Nedbala naléhali, aby vyhlásil konkurs. To by znamenalo rozchod s divadlem, ale i úplné zhroutení. Subvence mu byly odpírány. Každou chvíli očekával, že bude zatčen jako defraudant. 23. 12. 1930 v Záhřebu dirigoval svůj balet *Pohádka o Honzovi*. O den později skončil dobrovolně svůj život.

Platinová deska pro Jiřího Bělohlávka

V pražské kavárně Louvre se konalo slavnostní předání platinové desky dirigentu Jiřímu Bělohlávkoví. Zároveň došlo k podpisu smlouvy mezi jeho žákem Jakubem Hrůšou a firmou Supraphon.

Žák Jakub Hrůša a učitel Jiří Bělohlávek

Nedávno byl vydán v reedici komplet Brahmových symfonických děl, která natočil Jiří Bělohlávek s Českou filharmonií a dvořákovská deska Jakuba Hrůši – nové české dirigentské naděje. Tento pětadvacetiletý student HAMU, který již před dvěma lety bravurně zvládl záskok za pultem České filharmonie, působí v současné době v Paříži a jako šéf ve

Zlíně. S Pražskou komorní filharmonií chystá svou druhou desku.

Šedesátiletý šéfdirigent BBC Symphony Orchestra v Londýně Jiří Bělohlávek obdržel ještě další ocenění – medaili Nadace Bohuslava Martinů za celoživotní péči o dílo tohoto skladatele. Český dirigent uvedl s úspěchem na řadě prestižních světových scén opery Bohuslava Martinů a v jeho diskografii patří tvorbě tohoto skladatele významné místo. (mk)

České vítězství ve Francii

V mezinárodní klavírní soutěži Concours Musical de France v Paříži získal první cenu ve své kategorii mladý pianista a skladatel Michal Monoszon z Čech.

Než došlo k finále této soutěže, probíhala vyřazovací kola po celé Francii, dále pak v Lotyšsku, Polsku, Belgii a ve Španělsku a také výběr soutěžících podle zaslané živé nahrávky na DVD.

Michal Monoszon je studentem prvního ročníku Hudební fakulty AMU v Praze u klavíristy Františka Malého. Ve finále se úspěšně prezentoval i jako hudební skladatel, když uvedl jako povinnou soudobou skladbu svojí vlastní klavírní *Sonátu e moll* nazvanou *Monoszonáta*. (mk)

Nohavica natočí první koncertní DVD

Písníkář Jaromír Nohavica natočí 29. června v bývalé tovární hale Karolina v centru Ostravy své první koncertní DVD. Před sálem s kapacitou 5000 návštěvníků se zpěvák obejde bez kapely i hostů. „Na koncertě budu jen já, má kytara, moje heligonka, mé písně a lidé, kteří přijdou,“ řekl Nohavica v Praze novinářům. Kromě známých písní posluchači uslyší také některé žhavé novinky. V jednom balíčku s DVD Nohavica vydá písně z koncertu také na albu. Tentokrát neosloví žádnou vydavatelskou firmu a DVD si vydá sám. „Jak se ten koncert podaří, takové DVD bude,“ uvedl Nohavica, jehož předchodí řadové album *Babylon* kralovalo domácí hitparádě řadu týdnů. Jeho netradiční desku *Pražská pálená* s písněmi nahranými na živo počátkem letošního roku na klubovém turné v Praze si ze zpěvákových internetových stránek stáhlo přes 60 000 lidí. (kb)

Iva Bittová nazpívala na album *Mater* skladby Vladimíra Godára

Šest skladeb pro různé druhy komorních souborů a ženský hlas, jejichž autorem je slovenský skladatel Vladimír Godár, vyšlo na novém albu nazvaném *Mater*. Nazpívala je Iva Bittová. K napsání skladby *Magnificat V*. Godára inspiroval nejstarší slovenský překlad bible, další skladba vychází z lidových ukolébavek. Text *Ecce Puer* od Jame-se Joyce Bittová nazpívala v anglickém originále; těžší-těm alba je devatenáctiminutová *Stálá Matka* podle textu z 18. století. Album zarámovalo židovské rozjímání nad plynoucím životem *Majkomašmalon* nazpívané v jidiš.

Festival Concentus Moraviae se letos věnuje Německu

Mezinárodní hudební festival 13 měst Concentus Moraviae má letos v červnu téma Velcí skladatelé a jejich (ne)přátelé. Na jižní Moravě, na Vysočině a letos rovněž v Rakousku se uskuteční třiatřicet koncertů (od 3. do 30. června) soustředěných na starou hudbu, především z německého kulturního okruhu. „Chceme známé skladatele představit v širším kontextu a v novém světle,“ řekla na tiskové konferenci v Praze dramaturgyně přehlídky, německá cembalistka Barbara Maria Williová, která trvale působí v Brně. Festival chce v 11. ročníku českému publikum uvést významné německé soubory a sólisty zabývající se hudbou starších období. Bude mezi nimi 18. června na zámku v Náměšti nad Oslavou také barytonista Christian Gerhaher, považovaný za významný objev na poli koncertního písňového repertoáru. Jeho recitál má konfrontovat méně známé písně Franze Schuberta s odkazem českého skladatele Jana Václava Huga Voříška. (kb)

Chinaski zahájili v New Yorku dvoutýdenní šňůru po USA

Nejlepší česká kapela loňského roku Chinaski zahájila v New Yorku krátkou šňůru po Spojených státech. Během dvou týdnů odehraje po klubech pro české a slovenské krajany koncerty ještě v Chicagu, Denveru, Anaheimu a Atlantě. Držitelka ocenění Skupina roku od české Akademie populární hudby za rok 2005, jejíž nejnovější album *Music Bar* získalo od akademiků cenu Deska roku, se vrátila do USA po třech letech. V srpnu 2003 vystoupila na jediném koncertu na česko-slovenském Rockfestu u Chicaga. Po tehdejších zkušenostech, kdy posluchači příliš neznali její nejnovější skladby, se tentokrát muzikanti rozhodli pro osvědčený repertoár. „Playlist jsme sestavili ze starších věcí, protože je tak větší šance, že je lidé budou znát. Ale zařadili jsme i pár novějších skladeb,“ řekl ČTK v New Yorku frontman kapely Michael Malátný.

Koncert Slovenské filharmonie s premiérou *Adorations*

Hostem hudebního festivalu Pražské jaro je Slovenská filharmonie se svým českým šéfdirigentem Vladimírem Válkem. Na koncertě v Obecním domě zazněla mimo jiné česká premiéra nového díla *Adorations*, jehož autorkou je mladá slovenská skladatelka Ľubica Salamon-Čekovská. Orchester dílo objednal právě pro tuto příležitost.

Letošní Rok slovenské hudby, inspirovaný 100. jubileem narození Alexandra Moyzese a dalšími výročími, se stal podnětem pro širší prezentaci Slovenska na letošním Pražském jaru, podle pořadatelů nejrozsáhlejší projekt svého druhu od rozdělení Československa v roce 1993. Slovenskou hudbu v Praze zastupovaly už na festivalu vedle filharmoniků komorní soubory a další sólisté i světoznámá sopranistka Edita Gruberová. (kb)

Parlamentní volby v ČR

Volební místnosti se uzavřely v sobotu 3. 6. ve 14 hodin. Krátce poté zveřejnila Česká televize první odhady. Podle nich se jasným vítězem voleb stala ODS, které by k pohodlnému vládnutí stačila podpora jednoho koaličního partnera. Vpodvečer už situace tak jasná nebyla., v jednu chvíli se dokonce nevědělo, jestli rozdělení mandátů skončí 101 : 99 ve prospěch pravice, nebo levice. Do pozdního večera se pak čekalo na sečtení hlasů z posledních okrsků - a byly to hlasy Čechů ze zahraničí, které volby nakonec rozhodly. Slovo má politolog Petr Just: „Rozhodl by každý, na koho by se čekalo jako na posledního. To je taková obecná teze. Tím, že se čekalo na hlasy od krajanů, můžeme tvrdit, že krajané rozhodli. Rozhodli o tom, že výsledek bude 100 : 100, protože ještě před započtením jejich hlasů to bylo 101 pro ČSSD a komunisty versus 99 pro ostatní strany. A oni to vlastně rozhodli tím, že vzhledem k tomu, že volili pravicové strany - ODS v zahraničí získala více než 50 % - přesunuli váhu hlasů k ODS.“

Mezi voliči, kteří v letošních parlamentních volbách svůj hlas odevzdali v zahraničí, tedy jasně zvítězili občanskí demokraté s 50,17 % hlasů. Na druhém místě se u nich umístila ČSSD s 15,75 %. Zelené v zahraničí volilo 15,69 % a KDU-ČSL 10,13 % voličů.

Ve Vídni na zastupitelském úřadu svůj hlas odevzdalo včetně pracovníků ambasády a stálé mise celkem 202 lidí, což je o 80 více než před čtyřmi lety. Téměř tři čtvrtiny z nich tvořili ti, kteří se dostavili s voličskými průkazy. V celém Rakousku má žít asi 10 500 českých občanů.

K volbám na 108 českých velvyslanectvích a konzulátech po celém světě se letos zapsalo téměř 5000 Čechů. Bylo to zhruba o 2000 více než při minulých volbách. Oficiální odhady hovoří o 70 000 krajanů s českým občanstvím.

Podle počtu odevzdaných hlasů pravice levici porazila - ODS spolu s KDU-ČSL a Stranou zelených získala 48,9 %, zatímco ČSSD s komunisty 45,1 %. Přesto ale volby skončily patem. Jak je to možné? „Protože mandáty se nerozdělují v jednom volebním obvodu. V případě jednoho volebního obvodu by opravdu ten procentuální rozdíl způsobil i rozdíl v rozdělení křesel mezi pravici a levici. Vý-

sledek celostátní - kolik strany dostaly procent - je vlastně důležitý jenom z toho pohledu, aby se vědělo, které strany budou dále zahrnuty do přerozdělování mandátů. Nicméně přerozdělování mandátů už probíhá na úrovni jednotlivých volebních krajů, které se u nás shodují s krajským uspořádáním, tedy je jich čtrnáct. Kolik mandátů je vůbec v tomto kraji přerozděleno celkem, závisí na volební účasti, na absolutních číslech volební účasti: kolik lidí v daném kraji přišlo k volbám. A toto samozřejmě znevýhodňuje malé strany zejména v těch krajích, kde se přerozděluje málo mandátů.“ Díky těmto propočtům tak mohlo dojít k tomu, že lidovci, kteří získali 7,2 % hlasů, usednou ve Sněmovně do 13 křesel, zatímco zelení, kteří získali o jedno procento hlasů méně, budou mít jen 6 poslanců. Lidovci totiž uspěli v obvodech, kde se rozdělovalo více mandátů.

Kvůli patovému výsledku voleb teď politiky čekají náročná jednání o budoucí koalici a jejím programu. Je zřejmé, že díky rozložení mandátů budou všichni muset slevit ze svých požadavků.

(Český Rozhlas 7, Radio Praha, redakčně zkráceno)

Český vzdělávací systém se slušnými výsledky

Údaje vzdělávací statistiky Evropské unie o České republice vcelku potvrzují již dříve pozorovanou skutečnost, že nové členské státy mají vesměs kvalitní povinnou část školního vzdělání a naopak poněkud pokulhávají v oblasti v nepovinném, tedy hlavně ve vysokoškolském vzdělávání. Česká republika například dosahuje velmi slušné výsledky pokud se týká počtu žáků, kteří nedokončí střední vzdělání a spolu se Slovenskem bez větších problémů zvládá naplňovat snahy o lepší schopnost mládeže plynně číst. Naopak jednoznačnou slabinou představuje z pohledu statistik procento lidí navštěvujících vysokou školu. K podobným údajům ovšem samozřejmě musíme přistupovat s největší opatrností. Srovnávání údajů z různých typů školství často představuje velké úskalí - i tak relativně blízké systémy jako je český a rakouský vykazují velké odlišnosti a ještě výrazněji to vynikne při komparaci třeba s Francií nebo Velkou Británií. Navíc interpretace dat může představovat další záludný problém - značí vyšší počet

školáků nedokončujících střední stupeň vzdělání nedokonalou funkci školského systému nebo naopak jeho vyšší náročnost? Velmi intenzivně se problém s hodnocením údajů projevuje zejména u vysokých škol. Tradičně vysoký počet absolventů vysokých škol vykazuje například Spojené státy americké, ale většina pozorovatelů se shoduje, že řada zdejších institucí odpovídá svoji kvalitou spíše lepším gymnáziím nebo vyšším odborným školám. Na druhé straně však existují elitní univerzity, jejichž diplom platí podstatně více než podobné dokumenty z jiných ústavů. Tlak na čistě statistické zvýšení počtu absolventů vysokoškolského studia, prováděný i ze strany Evropské unie, pak vede pomalu, ale jistě k podobnému trendu i v České republice – posiluje se bakalářská forma studia, ve větší míře vznikají různé regionální nebo soukromé univerzity. Velké tradiční univerzity se alespoň nějakým způsobem snaží o uchování elitní pozice, především prostřednictvím magisterských a doktorských programů a podobně postupují i alespoň některé fakulty nově vzniklých vysokých škol, které se mohou pochlubit kvalitními odborníky. Celý problém má však také další souvislosti – zvyšování počtu vysokoškolských studentů stát poměrně výrazně finančně zatěžuje, zejména v počátcích, kdy je nutno vybudovat příslušnou infrastrukturu jako budovy či nové instituce. Pravicová opozice chce tuto situaci řešit zavedením školného, což však levice radikálně odmítá s poukazem, že se tak jen sníží dostupnost nejvyššího stupně vzdělání pro sociálně slabší vrstvy obyvatelstva. Není také zcela jasné, jak se s prudkým růstem počtu vysokoškolských vyrovná pracovní trh. Už teď si odborníci často stěžují na značnou strukturální nevyrovnanost v počtu absolventů jednotlivých oborů, která neodpovídá požadavkům zaměstnavatelů. Tak například se jeví velký přebytek historiků nebo právníků a naopak schází absolventi některých technických oborů. Jenže plánovat lze v tomto ohledu jen velmi těžko, protože jen málokdo dokáže odhadnout, co bude trh potřebovat za pět let. Navíc obvykle schází představitelé těch studijních specializací, pro jejichž absolvování jsou nutné určité schopnosti, které prostě nemá každý. Zkrátka, vysoké školství představuje tak obrovský propletenec problémů a otázek, že snaha nahlédnout do jeho problémů prostřednictvím několika jednoduchých statistických údajů může vést k nepřijatelnému zkreslení. To samozřejmě platí i u mnoha dalších oborů a měli bychom na to pomyslet vždy, když uvidíme nějaký žebříček států podle nějakých jednotlivých jednoduchých dat. Leckdy mohou ukazovat pravý opak toho, co by se zdálo na první pohled.

(MaFr)

Zemřel Rudolf Slánský

Rudolf Slánský

Ve věku 71 let zemřel po těžké nemoci Rudolf Slánský, bývalý diplomat a disident. V šedesátých letech byl Rudolf Slánský členem Komunistické strany, z níž byl v roce 1969, kvůli aktivitám spojeným s pražským jarem 1968, vyloučen. V době normalizace pracoval v disentu – byl signatářem Charty 77. Po pádu totalitního režimu byl Rudolf Slánský od roku

1990 do roku 1996 českým velvyslancem v Rusku. V letech 1997-2004 byl velvyslancem na Slovensku. (mk)

V cíli jednoho maratónu: osm let Mikuláše Dzurindy v premiérském křesle

Dopravní inženýr vstoupil do politiky po listopadu v řadách Křesťanskodemokratického hnutí (KDH). Byl náměstkem ministra a ministrem dopravy. Ve volbách roku 1998 byl lídrem pětikoalice SDK tvořené KDH, Demokratickou stranou, Stranou zelených, Demokratickou a Sociálnědemokratickou stranou Slovenska. Roku 2000 založil vlastní stranu SDKÚ. Od roku 1998 je předsedou vlády. V průzkumech oblíbenosti měla na jaře 2003 11 %, o rok později 7 % a letos v dubnu 8 %. Rodák z východoslovenského Spišského Štvrtku je ženatý, má dvě dcery a žije v Bratislavě.

Proslul sportovním duchem a běhy na dlouhou trať, ale svou třetí kampaň po svých neabsolvuje: několik měsíců před volbami si při lyžování zlomil nohu.

Roku 1999 běžel Mikuláš Dzurinda poprvé jako předseda vlády košický mezinárodní maratón. Po více než třiapůlhodinovém běhu skončil svůj patnáctý start na 223. místě. Na bratislavské hrázi nebo v evropských metropolích si zaběhl s dánským expremiérem Andersem Rasmussenem či s bývalým předsedou české vlády Vladimírem Špidlou. Účast na newyorském maratónu věnovaném obětem útoků z 11. září 2001 mu otevřela dveře do známé diskusní relace CNN Larry King Live.

V roce 2001 britský list *The Financial Times* (FT) použil události z trasy pražského běhu, kdy premiér špatně odbočil, ale pokračoval v závodech a s velkou oklikou doběhl do cíle. Podle Dzurindy, jak uvedl FT, také Slovensko pod vedením autoritativního Vladimíra Mečiara špatně odbočilo. S touto „oklikou“ se musela koncem roku 1998 vypořádat první Dzurindova vláda.

Slovensko dohonilo sousedy v integraci do NATO a EU, nastal čas ekonomických reforem a sociálních „balíčků“. Partneři ve velmi široké koalici chválili jeho schopnost dohodnout se: „Když bylo nutné se rozhodnout, měl trpělivost jednat bez ohledu na to, zda měl nebo neměl dostatečnou podporu,“ říká politický komentátor deníku *SME* Marián Leško.

Ještě před volbami roku 1998 objel Mikuláš Dzurinda s řadou straníků téměř celé Slovensko na kole. Od té doby mu zůstala přezdívka *Cyklista*. Jako předseda Slovenské demokratické koalice (SDK) prezentoval program pěti stran spojených do jednoho protimečiarovského bloku. Mimo jiné sliboval dvojnásobné platy. O čtyři roky později vyhodnotil slib jako splněný ze 40 %. Jeho nedodržení mu hodně lidí nemůže dodnes odpustit.

Dzurinda ve své knize *Kde je vola, tam je cesta* píše, že nápad s lidovou křesťanskou demokracií dostal roku 1996: „V létě jsem trávil prázdniny v Lieskovanech, odkud pochází má matka... Tamní kostelík, kam jsme v neděli chodili, byl malý, takže zavedli zvyk, který vyhovoval všem: ženy s dětmi si sedly do lavic, chlapi postávali před kostelíkem pod lípou a někteří kuřáci poslouchali přes otevřené dveře pana faráře. Moje představa o lidové křesťanské demokracii je vidinou strany pro lidi v kostele, ale také pro ty, kteří zůstali venku. A současně pro ty, kteří do kostela nepříjdou, ale rozumějí lidem, kteří do kostela chodí.“

V čele samé jedničky. Mikuláš Dzurinda na trati košického maratónu, říjen 2004

Roku 2000 vznikla Slovenská demokratická a křesťanská unie (SDKÚ). Ve volbách o dva roky později překvapivě skončila druhá a Dzurinda podruhé sestavil vládu. Pomohla mu k tomu i zahraničněpolitická orientace. Druhá Dzurindova vláda byla problémovější než první. Zavedla rovnou daň, změny v sociálním a důchodovém zabezpečení a ve zdravotnictví. Aféry rozložily Dzurindovu stranu, vláda se tři roky opírala o menšinovou podporu. Stín podezření padl na Dzurindu při vyšetřování fiktivních dárců SDKÚ a kupování poslanců.

V posledním roce vlády se atletický premiér nepohodil s křesťanskými demokraty, svými nejbližšími partnery, kdysi stranickými soudruhy, o výhradě svědomí ve smlouvě s Vatikánem. Hlavním Dzurindovým soupeřem dnes už není Vladimír Mečiar, nýbrž předseda levicového Smeru Róbert Fico (41). Reformní komunista se chystá napravovat reformy Dzurindových vlád a tvrdí, že jim chybí „sociální rozměr a solidarita“. Za příklad dává sociálnědemokratickou vládu Jiřího Paroubka v České republice.

Když se před čtyřmi roky Dzurinda ucházel o hlasy voličů, říkal, že je v polovině maratónského běhu. Jestli bude moci vyběhnout na další úsek, ukáže se v jediném průzkumu veřejného mínění, který respektuje: v parlamentních volbách 17. června.

(-id-, Týden 20/2006, redakčně zkráceno)

Čeští filmaři protestovali v Cannes

Čeští filmaři uzavřeli svůj stánek na mezinárodním filmovém festivalu v Cannes na protest proti tomu, že Poslanecká sněmovna neschválila novelu zákona na podporu kinematografie. Za přítomnosti příznivců českého filmu a novinářů byla ze společného česko-slovensko-polského stánku česká vlajka stažena a odevzdána pořadatelům světového filmového trhu, který je součástí festivalu.

Filmaři jsou rozhořčeni hlasováním a hlavně jeho průběhem, kdy velká skupina poslanců sociální demokracie odešla z jednacího sálu. „Je to jeho osobní chyba (ministr kultury Jandák), za to, že ten zákon nebyl přijat, může prostě on a samozřejmě prezident Klaus, který ten zákon vetovat. Klausovy argumenty byly argumenty nepoučeného laika, který nemá tušení o ekonomice filmové výroby,“ tvrdí předseda české Asociace producentů v audiovizí Pavel Strnad. Česko-slovensko-polský stánek na mezinárodním filmovém festivalu v Cannes teď návštěvníky vítá velkým anglickým nápisem „Český parlament a prezident Klaus zabili český film“.

Ministr kultury Vítězslav Jandák protest filmařů odmítá a zaslívá jim, že se při hlasování ve sněmovně více nangažovali v úsilí přesvědčit poslance, aby prezidentovo veto přehlasovali. Předmětná novela zákona už totiž jednou prošla parlamentem, ale prezident Klaus ji vrátil sněmovně s tím, že by jejím přijetím byla zvýhodněna pouze jedna část umělců.

A o co v novele zákona šlo? Podle návrhu se částka na podporu nových českých filmových projektů měla zvýšit z nynějších 70 na 220 miliónů korun ročně. Majitelé kin by odváděli do příslušného fondu 2 % z výnosů ze vstupného, distributoři video a DVD nosičů 3 % z výnosů, televize 3 % z výnosů reklamy a teleshoppingu. Veřejnoprávní televize, která reklamu utlumuje, měla odvádět 0,5 % ročně. Podle poslance za občanské demokraty Michala Doktora by to ale znamenalo jen nové zdanění, které by se promítlo do poplatků ve videopůjčovnách: „Budí to na mně dojem, jako by filmaři pocítovali jakousi výsadu či nárok na výtečnost navrhované daně. Já samozřejmě vítám, že nebyla zavedena nová kulturní, jak já jsem ji říkal, Jandákova daň, protože to znamenalo zdražení ve videopůjčovnách a v půjčovnách filmů.“

Předseda Asociace producentů v audiovizí Pavel Strnad s tím nesouhlasí a naopak vysvětlil, proč by měl stát na filmovou produkci přispívat: „Výroba filmu vyžaduje poměrně vysoké investice, v řádu desítek miliónů korun. A bohužel ty investice jsou na tak malém trhu, jaký je v České republice díky jazykové bariéře, většinou nenávratné. Proto je potřeba státní podpora, aby se ta investice snížila, aby bylo možné přilákat i komerční investice. To znamená, že pokud stát podpoří část toho rozpočtu, druhou část potom mohou zaplatit investoři.“

K protestu filmařů v Cannes se připojila řada dalších organizací spojených s českou kinematografií. (kb)

Vědecký projekt má rehabilitovat německé antinacisty

Nový vědecký projekt má docenit roli československých Němců, kteří do poslední chvíle zůstali věrni republice, podíleli se na odboji proti nacismu a na obnově československé státnosti. „Právě těmto osobám je naše společnost dlužna zadostiučinění,“ zdůraznil český premiér Jiří Paroubek. Proti mnohým z těchto lidí byla podle Paroubka v rozporu s tehdejší právní uplatněna tvrdost dekretů prezidenta Edvarda Beneše. Ve zjitřené atmosféře po válce, ve které český národ trpěl pod teroristickým nacistickým režimem, se mnoho nerozlišovalo mezi Němci odpůrci nebo příznivci nacistické moci. „Došlo k tvrdostem, s kterými se v tuto chvíli vyrovnáváme,“ dodal premiér.

Premiér připomněl, že projekt byl zadán ve výběrovém řízení Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd, který na něm bude spolupracovat s Národním archivem a Muzeem města Ústí nad Labem. Vláda na něj vyčlenila 30 miliónů korun a trvat by měl tři roky. Ústav má podle svého ředitele Oldřicha Tůmy v úmyslu oslovit asi stovku osob v Česku i v zahraničí. Výsledkem výzkumu by měly být rozhovory a z nich plynoucí závěry, které budou veřejně přístupné. Ústav vydá několik publikací, pořídí videozáznamy rozhovorů a dokumentární film. V Ústí nad Labem uspořádá mezinárodní konferenci. Veřejnost s výsledky seznámí formou putovní výstavy.

Civilní rozvědka zpřístupnila unikátní dokumenty o StB

Civilní rozvědka zpřístupnila některé unikátní dokumenty z historie české špionáže. Návštěvníci internetových stránek Úřadu pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) mají otevřený přístup k archiváliím popisujícím fungování komunistické rozvědky, včetně některých špionážních „sólókaprů“ z nedávné minulosti. Veřejnost se tak například dozví podrobnosti o spolupráci Státní bezpečnosti (StB) se sovětskou KGB a dalšími rozvědkami komunistického bloku. Písemnosti a fotografie se budou převážně vztahovat k letům 1948 až 1989. V některých případech se ale rozvědka rozhodla zpřístupnit i dokumenty od roku 1945. Už loni ÚZSI otevřela svou „kamennou“ badatelnu, ve které v digitální podobě zpřístupnila například materiály týkající se roku 1989, pražského jara 1968 či boje StB proti československým emigrantům. Jde o tisíce stran písemností, ze kterých si návštěvníci mohou pořídit kopie.

Výběr zpřístupňovaných dokumentů však často kritizují někteří historikové, kteří ÚZSI obviňují z bezdůvodného zatajování důležitých informací.

V Praze na Klárově byl odhalen pomník obětem druhého odboje

V Praze na Klárově byl odhalen památník obětem odboje za druhé světové války. Sedm metrů vysoký bronzový pomník měl být původně odhalen už v rámci loňských oslav 60. výročí ukončení druhé světové války. Dílo v podobě praporu, které navrhli sochař Vladimír Preclík a architekt Ivan Ruller, se však nestihlo vyrobit. V hlavním městě dosud chybělo místo, které by připomínalo činy a oběti druhého zahraničního či domácího odboje z let 1938 až 1945.

Sněmovna přehlasovala veto prezidenta a schválila zákoník práce

Sněmovna hlasy sociálních demokratů a komunistů přehlasovala prezidenta a znovu schválila nový zákoník práce. Zastánci této sporné normy tvrdí, že jde o moderní předpis, který umožňuje větší smluvní volnost, ale zároveň zachovává nezbytnou úroveň ochrany zaměstnanců. Kritici z řad pravicových politiků a podnikatelů soudí, že předloha snižuje konkurenceschopnost firem, zvyšuje náklady zaměstnavatelů a je výhodná jen pro některé odborové předáky. Lidé, kteří práci shánějí, podle pravice nový zákoník poškodí. Kritikům vadí v zákoníku například pasáž, podle níž by kolektivní smlouvu mohla uzavřít jen největší odborová skupina.

Prezident Václav Klaus zdůvodnil své veto tím, že nový zákoník je nemoderní, není liberální a nezaručí potřebné změny. Kodex podle něj posiluje nerovnost mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, a to ve prospěch zaměstnanců. Zákoník zavádí například takzvaná konta pracovní doby. Firmy by mohly využívat své pracovníky tehdy, kdy by pro ně měly práci. V době s menším počtem zakázek by lidé měli pracovní dobu kratší. Celkový odpracovaný čas by se sčítal v kontech pracovní doby, nepřesáhl by ale dosud obvyklé množství. Norma má nabýt účinnosti 1. ledna 2007.

Sněmovna přehlasovala další veto prezidenta, schválila neziskové nemocnice

V České republice zřejmě vznikne síť neziskových nemocnic. Sporný návrh příslušného zákona, který prosazovali hlavně sociální demokraté a komunisté, sněmovna znovu schválila, a to hlasy 110 ze 173 přítomných. Kromě poslanců ČSSD a KSČM pro zákon hlasovali i tři unionisté. Hlasování předcházela zhruba tříhodinová rozprava, ve které se oba názorové tábory opět navzájem obviňovaly ze lži a snahy rozkrást či ovládnout veřejné peníze ve zdravotnictví. Občanští demokraté navíc oznámili, že po volbách budou usilovat o zrušení zákona – tak rychle, aby se nestal v praxi výrazněji projevít.

Předloha počítá v první fázi se vznikem více než 140 veřejných neziskových nemocnic, jejichž péči by hradily zdravotní pojišťovny. Zbývající zařízení by se mohla rozhodnout, zda se z nich „neziskovky“ stanou. Nemocnice, které by se přeměnit nechtěly a neměly by smlouvy s pojišťovnami, by ze zdravotního pojištění dostávaly peníze jen za akutní péči. Ostatní zákroky by si lidé museli zaplatit. Podle kritiků normy takovým zařízením prakticky hrozí likvidace. Říkají, že rozhodnutí nemocnic by nebylo svobodné, ale vynucené. Soudí, že zákon povede ke znárodnění a ohrozí péči o pacienty.

Prezident Klaus podepsal novelu zákona o ochraně spotřebitele

Prezident Václav Klaus podepsal zákon, který umožňuje uložit nepoctivým obchodníkům pokutu až 50 miliónů korun. Novela zákona o ochraně spotřebitele dále zavádí povinnost prodávajících vydat písemné potvrzení o termínech a způsobu vyřízení reklamace a upravuje prodej na tržnicích. Zvýšení pokut je reakcí na zjištění Státní zemědělské a potravinářské inspekce, která loni v 18 velkoobchodních odhalila manipulaci s dobou trvanlivosti a prodej prošlých potravin a zkaženého masa. Obchodníkům se ale zvýšení pokut nelíbí a tvrdí, že to není systémové řešení problémů v obchodní síti.

Prezidenti států střední Evropy jsou pro další rozšíření EU

Pro další rozšíření Evropské unie se vyslovili prezidenti střeoevropských a jihoevropských států, kteří jednali v bulharském letovisku Varna. Českou republiku na summitu zastupoval prezident Václav Klaus. Účastníci summitu, který se konal pod heslem Současnost a budoucnost střední Evropy, jednali především o rozšiřování Evropské unie a o prohloubení regionální spolupráce. „Jsme proti ukončení procesu rozšiřování a jsme rozhodně pro další rozšíření Evropské unie,“ prohlásil na schůzce Václav Klaus. Podobně také slovenský prezident Ivan Gašparovič podle DPA řekl, že po chystaném vstupu Bulharska a Rumunska se nesmí EU uzavřít.

Nejvyšší představitelé střeoevropských států se v rámci summitu setkali i s předními zástupci hospodářského sektoru a diskutovali s nimi o partnerství při rozvoji infrastruktury v regionu. Těchto jednání se měli kromě jiných účastnit šéfové firem Siemens, DaimlerChrysler a peněžních ústavů Bank Austria Creditanstalt a Evropské

banky pro obnovu a rozvoj a české energetické společnosti ČEZ.

Velvyslanci nových zemí EU koordinovali postup v otázce víz

Novou situaci kolem víz do USA potom, co americký Senát nečekaně schválil dodatek k návrhu imigračního zákona, projednali na českém zastupitelském úřadu ve Washingtonu velvyslanci sedmi nových členských zemí Evropské unie, které mají stejně asymetrický vízový vztah s USA jako Česká republika. Velvyslanci zemí Visegrádské skupiny (ČR, Slovensko, Maďarsko a Polsko) s kolegy z Estonska, Litvy a Lotyšska se dohodli na společném postupu, mimo jiné na dalším pozitivním tlaku na Senát na využívání nejrůznějších vlivových skupin a na formulaci oficiálního dopisu Kongresu USA. Zvažují rovněž jeho publikování a případný společný článek pro americká média.

Ústavní činitelé i pamětníci uctili oběti komunismu

Pamětníci z řad politických vězňů uctili v areálu pražského motolského hřbitova památku obětí komunistického režimu. Účastníci aktu položili věnce k místu, kde je uloženo 78 uren neznámých politických vězňů, kteří byli v padesátých letech minulého století popraveni nebo zahynuli ve vězení. Jejich ostatky byly v motolském hřbitově uloženy tajně v květnu 1965. Vládu na pietním aktu zastupovali ministři kultury Vítězslav Jandák a zahraničních věcí Cyril Svoboda, za sněmovnu dorazil její předseda Lubomír Zorálek a za Senát jeho místopředseda Jiří Liška. Největší zastoupení pak měli pamětníci a členové Konfederace politických vězňů, vojenští legionáři, sokolové a skauti. Na pietním aktu zazněla i modlitba, kterou pronesl evangelický duchovní a poslanec Svatopluk Karásek. Za 42 let komunistické vlády zemřelo v Československu nebo bylo popraveno zhruba 8000 lidí, dalších asi 235 000 bylo odsouzeno.

Tisíce lidí si v Darkovičkách připomněly 68. výročí mobilizace

Tisíce lidí si v areálu československého opevnění v Hlučíně-Darkovičkách připomněly 68. výročí mobilizace a zároveň 70 let od zahájení výstavby pohraničních pevností, které měly tehdejší Československo chránit před německým agresorem. Podobné akce jsou ideální příležitostí, jak lidem připomenout historii a zároveň předvést novou armádní techniku, řekl ČTK náčelník generálního štábu Armády České republiky Pavel Štefka. Vojáci ze záložních jednotek předvedli asi pěti tisícovkám diváků simulovanou bitvu o pevnost, následně armáda představila své výsadkáře a specialisty, kteří ukázkově zlikvidovali velitelské stanoviště nepřitele. Dalších několik tisícovek lidí si přišlo v odpoledních hodinách, kdy už areálem nebúrčely výbuchy a výstřely, prohlédnout současnou výzbroj české armády i jednotlivé pevnosti.

Osud pevností na Hlučínsku je smutný stejně jako pohnutý osud Československa v roce 1938. Pohraniční oddíly je musely opustit bez boje. Německé armádě pak důmyslné obranné systémy během války sloužily jako inspirace

pro budování vlastních opevnění na západní frontě. Nakonec se betonové monumenty, které se před válkou stavěly na severní hranici s Polskem, staly úkrytem německých vojáků, kteří je použili při snaze zastavit jednotky osvobozující tuto část Slezska.

Česko-slovenské volby – komentář

Češi a Slováci jako by znovu prožívali společné volby, které naposledy zažili v roce 1992. Podobně jako tehdy se i dnes politické směrovky rozvírají na opačné strany, Slováci vypočítávají, o kolik se mají hůře než Češi, a svádějí to na reformy.

Tentokrát samozřejmě ne na reformy Čechů – Havla, který zlikvidoval zbrojní průmysl, a Klause, jenž spolu s Havlem způsobil na Slovensku masovou nezaměstnanost.

Na vině, alespoň podle levicového opozičního Smeru Róberta Fica, jsou reformy pravicové vlády Mikuláše Dzurindy. Ficovy argumenty o příkladném českém evropském sociálním státě byly výborným předvolebním zbrojním arzenálem pro premiéra Jiřího Paroubka. Naopak opoziční pravicová ODS Mirka Topolánka si chce vzít Slovensko za vzor a jeho reformy v čele s rovnou daní zavést i v České republice.

Jak Paroubek s Ficem, tak Dzurinda s Topolánkem se dohodli na předvolební spolupráci. Po třinácti letech od rozpadu federace volí Slováci a Češi téměř současně a mohou tak brát v potaz situaci na druhém břehu řeky Moravy.

Nikdo ale nepředpokládal, že česká ekonomika bude zažívat těsně před volbami alespoň podle čísel nejzáračnější období v historii samostatného státu. Proto když se začnou porovnávat se slovenskými čísly, téměř všechny argumenty vyznívají pro Paroubka, nikoliv pro Dzurindu.

Vyjma srovnatelný šestiprocentní růst hrubého domácího produktu, všechny ostatní údaje vyznívají hůře pro Slovensko. Od nezaměstnanosti pohybuje se podle různých metod měření mezi 12-16 % (v Česku 7 až necelých 10 %) přes vyšší inflaci, vyšší deficit státního rozpočtu až po průměrnou úroveň hrubých mezd, jež je na 67 % příjmu průměrných Čechů a nedosahuje ani 13 000 korun, tedy českých. Výrazně nižší jsou na Slovensku také důchody, sociální dávky, horší (navíc částečně hrazená) zdravotní péče, obtížnější je přijetí na vysokou školu, pokulhává také infrastruktura.

„Slovenská ekonomika roste díky své reformní vládě, česká ekonomika vládě navzdory,“ napsal v jedné z rušných webových debat točících se kolem každé porovnávání česko-slovenské zprávy jeden čtenář slovenského deníku *Sme*. Vystihl tím podstatu problému. „Slováci se s reformami a pravicovou vládou mají hůř než Češi pod sociální demokracií,“ vyhlašuje Fico na obou stranách společné hranice. Nelže, ale zavádí. Na Slovensku totiž vždy bylo hůř než v České republice.

Přibližně třetinový rozdíl v platech se nezrodil v posledních letech, nerovnost trvá prakticky od vzniku samostatného Slovenska a postupného propadu kursu slovenské koruny. Zatímco v roce 1993 byl k české koruně v poměru 1 : 1, dnes se pohybuje mezi 1,25 až 1,35 Sk za 1 Kč.

Slovenská ekonomika byla vždy výrazně méně výkonná než česká, byť tuto ztrátu v posledních čtrnácti letech o polovinu snížila. A tak by se dalo pokračovat.

Přes velké výhrady, které je možné mít k vládnutí kabinetu Václava Klause, se Česko po roce 1992 posunulo ekonomicky kupředu, zatímco Slovensko pod Mečiarom se bez tržních reforem téměř propadlo do černé díry postsovětského prostoru.

Pokud by Slovensko nezavedlo rovnou daň, nikdo by si ho na mapě světa dodnes nevšiml. Jestliže by se Dzurindova vláda nepokusila o zdravotní reformu, systém by se zcela zhroutil. Pokud by bratislavský kabinet neokřesal a nezpřísnil sociální dávky, nezaměstnanost by neklesla a „dělání“ dětí by nadále zůstalo ziskovou činností hrozivě rostoucí romské menšiny.

Shrnuto, potvrzeno. Český sociální model, jak ho vcelku úspěšně uskutečňovala v posledních osmi letech ČSSD (a před ní pod pláštěm pravicové rétoriky Václav Klaus), nebyl a není na Slovensku uskutečnitelný. Země pod Tatrami s půl miliónem Romů, bez průmyslové tradice a s obrovskými regionálními rozdíly mezi ostrovy prosperity a „hladovými“ dolinami musí jít svou vlastní cestou, podobně jako vlastní cestou musí jít i Česko.

Slovenský model tvrdých liberálních reforem není v Česku nutností, je pouze možností, jak zvýšit atraktivitu země pro určitý druh investic. Ostatně, když se Mikuláše Dzurindy ptali nedávno kolegové z *Hospodářských novin* na některé velmi neliberální podivnosti, jako nulovou daň na potraviny, které chce zavést po volbách místopředseda ODS Vlastimil Tlustý, slovenský premiér jen omluvně řekl: „ODS jsou přátelé. Co mám říci...“

Češi vědí, že se mají a vždycky měli lépe než Slováci, a Slovensko pro ně není vzorem. Smutné by bylo, kdyby rétorika kolem voleb Čechy a Slováky znovu rozdělila, nebo dokonce rozeštvála. To za to nestojí.

(Luboš Palata, *Reflex* 19, redakčně zkráceno)

Zápisník důstojníka StB popisuje pád komunistického režimu

Vzpomínky vysokého důstojníka komunistické Státní bezpečnosti Miroslava Chovance na průběh událostí v listopadu a prosinci 1989 a v lednu 1990 jsou základem nové knihy historika Pavla Žáčka nazvané *V čele StB: Pád režimu v záznamech důstojníka tajné policie*. Prostřednictvím autentických Chovancových zápisků líčí autor tři klíčové měsíce na přelomu let 1989 a 1990.

Kniha obsahuje přepis stránek v sešitu a komentář, který Chovanec k událostem uváděl při vyšetřování před parlamentní komisí, která se událostmi v listopadu 1989 zabývala. Čtenář se tak může seznámit s uvažováním důstojníka StB v době, kdy tajná policie vyhodnocovala listopadové události a tušila neodkladný konec komunistického režimu, s Chovancovou kariérou ve Sboru národní bezpečnosti (SNB) i s jeho začátky, kdy se v rámci ochrany ekonomiky podílel na kontrole zaměstnanců důležitých státních podniků. Kniha popisuje i Chovancův profesní růst včetně toho, jak se učil verbovat tajné spolupracovníky a s pomocí techniky pronikat lidem do soukromí.

Generál Peřina zemřel

Čestné salvy, státní hymna a přelety stíhaček Gripen nad pražským Vítkovem doprovodily 22. května 2006 legendárního pilota z druhé světové války Františka Peřinu na

jeho poslední cestě. Na vojenském pohřbu se všemi potami se s „generálem nebe“ – jak se Peřinovi přezdívalo – , rozloučili pozůstalí, veteráni, nejširší veřejnost a také nejvyšší ústavní činitelé včetně prezidenta republiky.

František Peřina zemřel počátkem května ve věku 95 let. Byl mezi vůbec prvními československými letci, kteří byli již v prosinci 1939 přiděleni k frontovým jednotkám na západní frontě. Zvláště se vyznamenal po zahájení německého Blitzkriegu, tj. po útoku na západní Evropu. Po válce se vrátil do vlasti, ale po roce 1948 se ocitl na černé listině a byl propuštěn z armády. Svému velmi pravděpodobnému zatčení unikl včasným odchodem (odletem) do exilu. V roce 1949 spolu s manželkou Annou a jedním aeroklubovým pilotem ulétl na malém sportovním letounu do Pasaovy v americké zóně. Pak nějakou dobu působil u Britského královského letectva, později odešel do Spojených států, kde pracoval v leteckém průmyslu. Zde se také podílel na vývoji a výrobě leteckých součástí pro americký kosmický program Gemini a také pro tehdy začínající obří dopravní letouny Boeing 747. Domů se s manželkou vrátili v roce 1993. Generál Peřina byl vlastně nejúspěšnějším československým stíhačem, celebritou i ve světovém měřítku, byl členem celé řady leteckých společností, spolků spojeneckých leteckých es. Krátce před smrtí generál Peřina nynější generaci se vši naléhavostí vzkazoval: „Já bych strašně rád, aby ten náš lid tady se odnaučil závisti. Aby ti naši lidé měli rádi jeden druhého.“

Peřinovy ostatky budou převezeny do jeho rodných Mokřavek na Břeclavsku, kde spočinou vedle ostatků generálovny ženy Anny.

Povolební zprávy

O nové vládě bude za ODS vyjednávat šéf strany Mirek Topolánek a její místopředsedové Petr Nečas a Pavel Bém. Vyjednávači ODS uspěli při pokusech sestavit vládu u lidovců i zelených. Tyto tři strany již zahájily debatu o programu, ve sněmovně jej však budou obtížně prosazovat, protože mají pouze 100 mandátů. Prezident Václav Klaus vzápětí poté, co jednáním o vládě pověřil Mirka Topolánka, svolal také první zasedání nové sněmovny. Prezident pak rozhodl, že se toto zasedání může konat již v pátek 16. června. O přesném datu rozhodne předseda dosluhující sněmovny Lubomír Zaorálek jako nejvýše postavený sněmovní představitel. Zasedání sněmovny je něco jiného než schůze sněmovny. Zasedání označuje celkovou činnost sněmovny mezi volbami, v jejímž rámci se konají jednotlivé schůze dolní komory. Ustavující schůzi sněmovny pak svolá politik, který byl jejím předsedou před volbami, v tomto případě tedy Zaorálek. Teprve po ustavující schůzi musí podat demisi dosavadní kabinet premiéra Jiřího Paroubka (ČSSD). Při ustavující schůzi dolní komory složí poslanci slib, zvolí předsedu sněmovny a její místopředsedy a ustaví parlamentní výbory.

Demonstrace na Václavském náměstí

Na demonstraci za odstoupení premiéra Jiřího Paroubka (ČSSD) přišlo těsně po volbách na pražské Václavské náměstí podle odhadů zhruba 2 000 lidí. Pořadatele protestní akce znepokojil Paroubkův povolební projev, ve kterém zpochybnil výsledky hlasování, v němž ČSSD prohrála,

a přirovnal poslední vývoj k puči v roce 1948. Mezi účastníky demonstrace, kteří mávali českými vlajkami a transparenty „Po rudé společně“, „Pryč s rudým diktátorem“ či „AntiKSČSSD“, byli mladí lidé, rodiče s dětmi i důchodci. Někteří teenageři si tuto akci spojili s protestem proti zásahu policie na loňské technoparty CzechTek na Tachovsku a zejména mladí vyznavači technohudby z demonstrace udělali happening a usadili se například na střeších telefonních budek. Paroubkova sociální demokracie ve volbách o 3 % zaostala za ODS; premiér za viníka označil „nečestnou“ kampaň občanských demokratů a zaujaté novináře. Později ale oznámil, že své straně doporučí odchod do opozice.

Výstava v Praze přibližuje osudy romských obětí druhé světové války

Příběhy Romů, kteří byli zabiti nacisty za druhé světové války, přibližuje výstava *Romský holokaust – Genocida Romů a Sintů a rasismus v dnešní Evropě*. Zahájena byla ve Veletržním paláci v Praze. Osmdesát velkoplošných panelů seznámí návštěvníky s osudy jednotlivců i rodin z evropských zemí, které zasáhla nacistická genocida. Výstavu, která měla premiéru v Evropském parlamentu ve Štrasburku, připravilo Dokumentační středisko německých Sintů a Romů se sídlem v Heidelbergu. V Praze potrvá do 16. července.

Předseda vlády Alois Eliáš po 64 letech slavnostně pohřben

Protektorátní předseda vlády Alois Eliáš, kterého v roce 1942 popravili nacisté, byl společně se svou manželkou Jaroslavou po 64 letech 7. května 2006 se všemi poctami pohřben v Národním památníku na pražském Vítkově. Přenesení ostatků ve dvou urnách do vnitřních prostor památníku, takzvaného kolumbária, přihlíželi premiér Jiří Paroubek a ministr obrany Karel Kühnl. Na pohřeb na Vítkově se za slunečného počasí přišly podívat stovky lidí.

Do čela protektorátní vlády navrhli Eliáše prezidentu Emilu Háchovi jeho blízcí spolupracovníci a vedoucí politiky druhé republiky. „Nevezmu-li to, dostanou to lumpové, vezmu-li to, oprátka mne nemine,“ řekl svému příteli generál Alois Eliáš, když se rozhodoval, zda přijme funkci předsedy protektorátní vlády. Eliáš váhal, zda má nabízenou funkci přijmout. Úlohu premiéra převzal 27. dubna 1939, tedy po více než měsíční existenci Protektorátu Čechy a Morava. Současně až do konce června 1939 působil jako ministr vnitra. Vynucené ústupky vždy poměřoval prospěchem národa. Od počátku úzce spolupracoval s domácím odbojem (zejména s organizací Obrana národa) a udržoval kontakty s centrem československého zahraničního odboje v Londýně.

Po příchodu nového představitele okupační moci Reinharda Heydricha do Prahy byl Eliáš na podzim 1941 zatčen a odsouzen za „velezradu a vyzvědačství“ k trestu smrti. Výkon rozsudku byl sice odložen, ale na počátku léta následujícího roku, po atentátu na Heydricha, ukončila jeho život salva popravčí čtyř na vojenské střelnici v Praze-Kobylisích 19. června 1942.

Alois Eliáš se narodil 29. září 1890 v Praze, kde v roce 1912 absolvoval Vysokou školu technickou. Roku 1914 narukoval do rakousko-uherské armády. Záhy však zběhl

a vstoupil do československých legií v Rusku. Roku 1917 odjel do Francie, kde se v rámci československého střeleckého pluku účastnil jeho bojů na francouzské frontě. Po návratu do vlasti se rozhodl pro kariéru vojáka z povolání. V následujících letech praxí i studiem v zahraničí zvyšoval svou kvalifikaci, prošel různými funkcemi a jeho vojenská kariéra se zdárně vyvíjela.

Byl rovněž vedoucím československé vojenské delegace v komisi pro odzbrojení při Společnosti národů v Ženevě. Další Eliášův kontakt s politikou souvisel s rekonstrukcí druhé vlády generála Jana Surového počátkem října 1938. Ten si kromě premiérského křesla ponechal i funkci ministra národní obrany a určil Eliáše za svého zástupce v tomto úřadě. V prosinci 1938 Eliáš nastoupil jako ministr dopravy do druhorepublikové vlády Rudolfa Berana. Za necelých pět měsíců stál divizní generál Eliáš před osudovým rozhodnutím, které předznamenalo epilog jeho života.

V roce 1946 byl Alois Eliáš jmenován armádním generálem in memoriam a v roce 1996 mu byl udělen Řád Bílého lva in memoriam. Urnu s Eliášovými ostatky za komunistického režimu schovávala doma jeho manželka. Po její smrti ji 24 let ochraňoval historik a Eliášův přítel Tomáš Pasák a po něm Pasáková manželka. Pak ji získal Vojenský historický ústav.

Stavba vítkovského památníku začala ještě za první republiky. Po roce 1948 byl využíván jako pohřebiště komunistických představitelů a jeho součástí bylo v letech 1954 až 1962 i mauzoleum Klementa Gottwalda. V roce 1950 tu tehdejší představitelé odhalili sochu Jana Žižky z Trocnova. Dílo sochaře Bohumila Kafky vysoké devět metrů a vážící 16,5 tuny je podle některých údajů největší jezdecká socha na světě.

V roce 1990 rozhodlo ministerstvo kultury, že urny komunistických pohlavářů uložené na Vítkově mají být vráceny rodinám. Na podzim 2000 pak budovu převzalo Národní muzeum. V kolumbáriu jsou nyní uloženy ostatky českých vojáků, kteří zahynuli v novodobých mírových misích na Balkáně i jinde.

HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ

Kamil Krofta (17. 7. 1876 Plzeň – 16. 8. 1945 Praha)

Kamil Krofta

V roce 1894 absolvoval reálné gymnázium v Plzni a poté studoval filozofickou fakultu v Praze (1894-1896) i univerzitu ve Vídni (1896-1899). Studium historie dokončil na Filozofické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze v roce 1899. V letech 1899-1901 se věnoval studiu vatikánského archivu v Římě. Svě znalosti využil v Českém zemském archivu, kde pracoval až do roku 1911, ve kterém se stal mimořádným profesorem rakouských dějin.

V době vzniku Československa byl už erudovaným historikem, znalcem českých i evropských dějin a uznávaným odborníkem v oblasti dějin náboženství. Roku 1919 byl jmenován profesorem českých dějin se zřetelem na Slovensko na Karlově univerzitě. V témže roce však také nastoupil do diplomatických služeb mladého státu: byl vyslancem ve Vatikánu (1919-1921), v e V í d n i (1921-

1925) a v Berlíně (1925-1927), od roku 1927 působil jako šéf prezidia ministerstva zahraničních věcí. V červnu 1936 odchází do důchodu.

Vrcholem jeho kariéry se však stal říjen roku 1936, kdy po krátkém působení premiéra Hodži na MZV převzal po Edvardu Benešovi dne 29. února křeslo ministra zahraničí a v této funkci působil až do 4. října 1938. V zahraniční politice byl stoupencem Masarykovy, a především Benešovy linie.

Mnichov a poté protektorát i pro Kroftu znamenal katastrofu a cestu k nové válce, i když také pevně věřil v ob-

novu Československa. Na počátku okupace vydal odvážnou obranu československé zahraniční politiky *Z dob první republiky* (1939) a obranou proti germanizaci a snahou o pozdvižení sebevědomí zdeptaného národa byla kniha *Nesmrtelný národ* (1940), kterou poslal s osobním dopisem A. Eliášovi. Zapojil se rovněž do domácího odboje a od roku 1942 stál v čele Přípravného národního revolučního výboru. Roku 1944 byl zatčen a vězněn na Pankráci a v Malé pevnosti v Terezíně.

Zemřel na útrapy věznění nedlouho po osvobození a návratu z internace.

V Brně začala sbírka na vybudování sochy Edvarda Beneše

V Brně začala veřejná sbírka, jejímž cílem je získat peníze na vytvoření sochy druhého československého prezidenta Edvarda Beneše. Zorganizovalo ji 15 občanských sdružení, která se spojila v nově vzniklém Výboru pro postavení památníku prezidentu Benešovi. „Cílem výboru je prosadit ideu památníku v Brně, zabezpečit jeho důstojné a trvalé umístění a získat peněžní příspěvky na realizaci,“ sdělil ČTK jednatel výboru Jan Kruml. „Považujeme za potřebné, aby mladá nastupující generace byla hrdá a vlastenecká. Památník je projevem úcty nejen osobě prezidenta Beneše, ale všem, kteří se na zápase o náš stát zasloužili,“ stojí v prohlášení patnáctky občanských sdružení včetně Sokola, Junáka, Českého svazu bojovníků za svobodu a Sdružení československých zahraničních letců 1939-1945. Právě bývalí letci dali první podnět k výstavbě památníku. Ve sbírce chtějí Benešovi obdivovatelé získat 350 000 korun na ulití kopie sochy, která stojí před Černínským palácem v Praze.

I červen bude chladnější, o počasí vtipkují i čeští meteorologové

Po studeném konci května bude i červen podle dlouhodobé předpovědi českých meteorologů více deštivý a také chladnější než obvykle. Meteorologové proto přijali za svou anekdotu týkající se letošního počasí. „Pokud nám to červenec a srpen nepokazí, tak se nám ta letošní zima vydařila,“ cituje vtip kolující po dlouhé zimě mezi lidmi v souvislosti s prognózou na svých internetových stránkách Český hydrometeorologický ústav.

Češi rádi sází

Každý Čech prosází průměrně 9 000 Kč ročně. Za tuto částku by si mohl koupit osmidenní zájezd do Španělska, pračku nebo lepší lyžařskou výbavu, píše *Mladá fronta Dnes*. Podle statistik ministerstva financí vysála hráčská vášeň loni z Čechů přes 90 miliard Kč. Největší část vsazených peněz končí ve hracích automatech. Dalšími oblíbenými druhy sázení v ČR jsou kurzové sázky nebo loterie.

Český fyzik mezi nejvíce citovanými vědci ve výzkumu Hallova jevu

Český fyzik Tomáš Jungwirth patří do první pětky nejcitovanějších vědců na světě, kteří zkoumali v letech 1995-2005

Hallův jev. Uvedl to tiskový odbor Akademie věd s odkazem na prestižní informační portál Thomson Scientific, který se zabývá měřením vědeckých výsledků. Objev Hallova jevu umožňuje zmagnetizovat polovodič a uložit mnohem větší množství dat v polovodičových čipech.

Brňanka odkázala veškerý svůj majetek brněnské knihovně

Veškerý svůj majetek odkázala brněnské Knihovně Jiřího Mahena bezdětná Brňanka Jiřina Bezděková. Po skončení dědického řízení získá knihovna mimo jiné polovinu bytového domu v centru Brna, další nemovitosti, ornou půdu, starožitnosti a vybavení bytu. Podle brněnské radní Barbory Javorové je zatím těžké odhadnout celkovou hodnotu majetku i jeho další využití, dědické řízení totiž teprve začíná.

Výstava TugendhatTugendhatTugendhat v brněnském Domě umění

Vzácnou brněnskou funkcionalistickou vilu Tugendhat čeká v příštích letech rozsáhlá rekonstrukce. Dosavadní postup historických, restaurátorských a stavebních výzkumů mapuje výstava *TugendhatTugendhatTugendhat* v brněnském Domě umění, která se nedávno otevřela veřejnosti. V jednotlivých kontejnerech návštěvníci najdou výsledky stavebně-historického průzkumu, restaurátorského průzkumu a projektu památkové obnovy vily. Pracovní ráz výstavy je zpestřen historickými fotografiemi, které pořídil nadšený fotoamatér Fritz Tugendhat v době, kdy v domě žil se svou rodinou. Stejně pohledy na vzácný objekt vyfotografovali také současní umělci, a to dokonce stejným modelem fotoaparátu Leica. Návštěvníci výstavy tak mohou srovnávat, jak vila vypadala krátce po dostavbě a jak vypadá nyní.

Památková obnova by měla vrátit vilu do původního stavu a dobudovat v její části výstavní prostor, obchod se suvenýry a vědecké pracoviště. Většina původního vybavení vily je nenávratně ztracena, bude proto nahrazena věrnými kopiemi. Jediné originální křeslo z vily je uchováno v Muzeu města Brna a další čtyři kusy nábytku spravuje Moravská galerie. Část mobiliáře si odvezla rodina Tugendhat do emigrace.

Vilu Tugendhat v brněnských Černých Polích navrhl v roce 1928 německý architekt Ludwig Mies van der Rohe. Stavba je unikátní prostorovou koncepcí, výběrem materiálu i zařízením interiéru. V roce 2001 byla vila zapsána na seznam UNESCO.

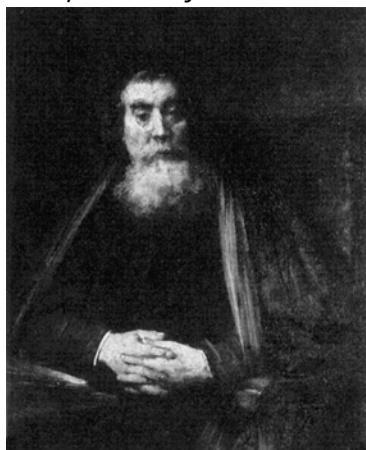

Průzkum odhalil pod kostelem v Blansku základy mohutného chrámu

Blanenský kostel svatého Martina stojí na základech románského chrámu, které archeologové objevili v uplynulých týdnech pomocí radarového průzkumu. Jeho výsledky je překvapily. Ukazuje se totiž, že blanenský kostel byl v době svého vzniku, tedy počátkem 12. století, jednou z největších církevních staveb nejen na Moravě, ale i v českém knížectví. Původní románský objekt měřil na délku 17 a na šířku 12 metrů. Na tu dobu šlo o úctyhodnou velikost. Archeologové takzvaným georadarem objevili základy původního románského chrámu. Navíc zjistili, že některé zdi kostela jsou ještě původní. Více o historii chrámu by měla prozradit v září průzkumná sonda – vrt, který bude veden podél jedné ze stěn. Objev románských základů kostela dokazuje, že město bylo již před 850 lety důležitým centrem na Moravě.

Rembrandt – Portrét starého muže

Rembrandtův obraz *Portrét starého muže* nebo *Portrét starého rabína* z florentské galerie Uffizi má být ve skutečnosti portrétem Jana Amose Komenského. O tom je pře-

Portrét starého muže je údajně portrétem Jana Amose Komenského

svědčen jeden z nejproslulejších holandských znalců Rembrandtova díla, historik umění profesor Ernst van de Wetering. Toto Rembrandtovo dílo je součástí velké výstavy nazvané *The Quest of a Genius*, která byla v Rembrandtově domě v Amsterdamu instalována k 400. výročí jeho narození. V Amsterdamu zůstane do 2. července 2006, poté bude přenesena do Berlína a obraz se v závěru roku znovu vrátí do florentské Galerie Uffizi. Důkazy o tom, že se jedná o skutečný Komenského portrét, hodlá Ernst van de Wetering publikovat v katalogu, který bude vydán k výstavě v Berlíně.

O tom, že Rembrandt portrétoval Jana Amose Komenského, se spekuluje už dlouho. Komenský pobýval v Amsterdamu v letech 1656 až 1670. Rembrandt maloval portréty bohatých Holanďanů, kteří Komenského v exilu podporovali, takže je víc než pravděpodobné, že se osobně znali. O tom, že obraz starce ve Florencii by mohl být portrétem Komenského, již psali český historik umění Karel Chytil v roce 1914 a český kulturní publicista Gustav Jaroš-Gamma v knize *Brázda umění* vydané v roce 1920.

Slavný rakouský malíř Oskar Kokoschka (se vztahem k Československu, žil několik roků v Praze a jeho manželka Olga byla rodilou Češkou), pokládal Komenského *Orbis pictus* (*Svět v obrazech*) za klíčové dílo při formování vizuální citlivosti. Kokoška dokonce napsal divadelní hru *Comenius*, jež se zakládá na dialogu dvou starých mužů na sklonku životní cesty – jde o dialog Rembrandta a Komenského.

I Národní galerie má ve svých sbírkách Rembrandtův portrét starého muže. Podle ředitele sbírek starého umění se tu ale zřejmě podobného objevu nedočkáme: „O tom, kdo je muž zobrazený na Rembrandtově obraze starého muže v pražské Národní galerii, se také jistou dobu spekulovalo. Tak jako celá řada dalších stařeckých typů na Rembrandtových obrazech, i on byl považován za Žida nebo dokonce rabína. Současné bádání se kloní k názoru, že nejde o portrét v pravém slova smyslu, nýbrž o univerzální obraz učence a o jakousi poctu intelektuální práci.“

Poškozené sousoší z průčelí Národního muzea bylo sneseno k opravě

Rozměrné sousoší dvou okřídlených chlapeckých Géníů, nesoucích zlatenou svatováclavskou korunu, se po více než 115 letech ocitlo na pevné zemi. Z průčelí budovy Národního muzea v Praze byly sneseny kvůli havarijnímu stavu. Dílo sochaře Antonína Poppa, nacházející se nad návštěvnický exponovaným prostorem hlavního vchodu do objektu, poškodila koroze, teplotní rozpínavost železných výztuh a kotev i ovzduším narušený pískovec. Sousoší

Geníové

o váze 2,5 tuny se bude na prvním nádvoří muzea zhruba rok opravovat. Socha ve speciální závěsné kleci sjížděla dolů pomocí kladkostroje, středem věže z lešení. Původně se uvažovalo o jeřábu; jeho použití však znemožnila únosnost chodníků, neboť pod muzeem prochází metro.

James Bond a Planá na Tachovsku

V opuštěné nemocnici v Plané u Mariánských Lázní na Tachovsku natáčeli filmaři část nového britského filmu o Jamesi Bondovi, kterého hraje 38letý britský herec Daniel Craig, *Casino Royale*. Produkci filmu se opuštěná nemocnice v Plané (je totiž opuštěná tři roky a od května 2004 v konkurzu) líbila i proto, že jsou v ní vybavené operační sály. Starosta Plané Karel Vrzala je na jednu stranu rád, že filmování pětitisícové město zviditelní, ale byl by ale radši, kdyby nemocnice fungovala.

Planá není jediným místem, kde se natáčí. Točilo se také už v Karlových Varech v hotelu Pupp, v Lázních I., v Lokti a následovně v Praze na Barrandově. Mimo Českou republiku se natáčelo i na Bahamách a točit se bude i v Anglii. Natáčecí štáb má několik set osob, desítky lidí jsou součástí komparsu. Producent snímku Michael Wilson novinářům prozradil, že se tento film bude od předšlých bondovek lišit tím, že bude více realistický a méně fantastický. Důvod volby České republiky pro natáčení velké části filmu bylo, že zde tu jsou vhodná místa, kvalitní technické zázemí, ale také dobrá cena. Spolupráce s českou produkcí je podle Wilsona zatím výborná.

Barrandovská studia se za 75 let své existence podílela na vzniku 2500 českých a zahraničních filmů, přičemž některé sama produkovala. Nicméně v loňském roce pocházela pětina ze tříčtvrtémiliardového obratu barrandovských studií z výroby reklam. Přitom stoupá počet tuzemských reklam, takže v posledních letech je to již téměř půl na půl se zahraničními. Zahraniční producenti ročně utratí v tuzemsku za natáčení filmů, videoklipů a reklam několik miliard korun.

Nová bondovka bude mít českou premiéru v lednu 2007.

Devátý ročník demonstrace za legalizaci marihuany v Praze

V sobotu 6. května 2006 se v rámci celosvětové iniciativy „Global Marijuana March“, podpořené 156 městy 31 států na pěti kontinentech planety Země, uskutečnila v Praze již po deváté demonstrace za legalizaci marihuany. Tento rok

se poprvé konal pochod ze Staroměstského náměstí na Letenskou pláň. Akce byla zakončena několikahodinovým hudebním happeningem, na kterém, za podpory šesti sounďstému vystoupilo nespočet hudebních i nehudebních uskupení, Dj's a dále i osobnosti veřejného života, kteří svou účastí podpořili myšlenku akce, nesouhlas s ilegali-zací dávnověké kulturní rostliny cannabis a jejich produk-tů. (fx)

Dědic umělce obdrží od meziříčské radnice za pronájem díla rohlík

Rohlík jako nájemné za sochu *Madony s Jezulátkem* převzme od představitelů valašskomeziříčské radnice dědic zesnulého sochaře Ambrože Špetíka. Netradiční nájemné převzme Špetíkův syn Igor. Jeho otec si před devíti lety vymínil jako roční poplatek za pronájem sochy od města rohlík. Originální nájemné podle lidí, kteří se pohybovali v jeho těsné blízkosti, vystihuje osobnost sochaře. Proslul totiž nesmírnou laskavostí, skromností a osobitým humorem. „Peníze ztrácejí inflací na hodnotě, rohlík nikoli,“ odpovídal tehdy na otázky, proč zvolil právě takové nájemné. Špetíkova životní pouť se naplnila loni v lednu, nedlouho po převzetí výroční Ceny města. Syn Igor, na něhož přešla dědická práva na sošku *Madony s Jezulátkem*, z úcty ke svému otci nechce na každoroční tradici předávání rohlíku nic měnit. Pečivo nestandardní velikosti pro něj upečou v místním potravinářském učilišti, rohlík bude sladký s rozinkami a mandlemi, ozdoben listovým těstem s cukrem, skořicí a vyřezávaným ovocem.

Vzácný Světelský oltář z Adamova opraví restaurátoři

Ojedinělý Světelský oltář, který je chloubou kostela svatě Barbory v Adamově na Blanensku, čeká oprava. Mohutné řezbářské dílo, znázorňující nanebevzetí Panny Marie, vzniklo téměř před půl tisíciletím. V Česku patří k nejznámějším dokladům mistrovského umění středověkých řezbářů. Oltář byl v uplynulých dnech rozebrán a převezen do zámku v Mikulově na Břeclavsku, kde bude rok restaurován.

Mohutný duchovní předmět vytvořila mezi lety 1515 až 1526 skupina šesti řezbářů. Původně byl pouze jedním křídlem z ještě mohutnějšího oltáře zdobícího chrám cisterciáckého opatství ve Zwettlu v Dolních Rakousích. Část oltáře získal v roce 1857 pro nově vytvořený kostel v Adamově kníže Alois Lichtenštejn. Za druhé světové války zachránili Adamovští oltář před zničením. Rozebrali jej a přenesli do nedalekého Vranova u Brna, kde jej schovali v kryté Lichtenštejnů. Po válce pak mohutné řezbářské dílo dva roky opravoval mistr Karel Kotrba z Brna. Když jej v červenci 1947 vracel do chrámu v Adamově, ukryl do něj i vzkaz. „Snad ani písmo toto příliš nevybledne, než podruhé bude vzácný tento oltář rozebrán a tak důkladně oprava“

ven, jako tentokrát," napsal tehdy. Jeho přání se vyplnilo po půl století.

Pražská ulice ponese jméno Karla Kryla

Pražská městská rada rozhodla o pojmenování nových 24 ulic a prodloužení dvou současných. Podle náměstka primátora Jana Choděry doporučila názvy ulic místopisná komise. Hudebník a básník Karel Kryl, zpěvačka Eva Olmerová nebo skladatel Rudolf Antonín Dvorský – to jsou jména jen některých známých českých osobností, jejichž jménem bude pojmenována nějaká ulice v Praze. Olmerová a Dvorský obohatí svými jmény ulice v Horních Měcholupích a Krylovo jméno ponese nová ulice ve Stodůlkách.

Většina ulic, které vznikly při nové výstavbě, bude pojmenována nejen podle známých osobností, mezi nimiž jsou i významní čeští orientalisté, botanici a malíři, ale také například podle svojí polohy. Na Praze 4 budou nové ulice pojmenovány po českých orientalistech Pavlu Pouchovi a Jaroslavu Průškoví, v Záběhlicích se zase budou čtyři ulice jmenovat podle českých botaniků Jiřího Kamela, Josefa Gotfrieda Mikana, Petra Ondřeje Mattioliho a Josefa Velenovského. V Kolovratech bude šest ulic pojmenováno po českých malířích krajinářích a například v Praze Třebonicích vznikly ulice nazvané podle názvů bývalých obcí, které jsou teď součástí Prahy – Mirešická a Drahelčická. V Újezdu nad Lesy budou dvě ulice pojmenovány podle bývalých obcí Polešovice a Políkno.

Podle Pražského uličníku, jehož autorem je tým pražských archivářů, je v Praze přes 6,5 tisíce názvů veřejných prostranství – během staletí bylo tři tisíce z nich přejmenováno. Absolutní rekord drží v tomto směru Opletalova ulice, která měla ve své historii již čtrnáct názvů. (mk)

Dobré jméno Česka šíří Škvorečtí

Manželská spisovatelská dvojice Josef Škvorecký a Zdena Salivarová převzali v Torontu cenu za šíření dobrého jména České republiky ve světě. Při předávání ceny Gratias Agit vysoce ocenil jejich zásluhy český ministr zahraničí Cyril Svoboda, který v Torontu zahajoval svoji návštěvu Kanady. Tuto cenu předal také Josefu Čermákovi, který je profesorem práv na Torontské univerzitě a díky jemu se na této prestižní vysoké škole vyučuje bohemistika.

Josef Škvorecký a Zdena Salivarová se vedle svojí vlastní tvorby věnovali v kanadském exilu rovněž vydávání české literatury. V jejich nakladatelství Sixty-Eight Publishers vyšlo po roce 1969 přes 220 literárních, historických, vědeckých a dokumentárních děl autorů, kteří měli v komunistickém Československu zakázanou činnost. Josef Škvorecký, známý jako autor *Zbabělců*, *Prima sezóny*, *Miráklu*, *Inženýra lidských duší*, *Tankového praporu* a mnoha dalších literárních děl, se v posledních letech vrátil ke psaní detektivních románů. Spolupracuje na nich se svojí manželkou. „Já to vymyslím a on to napíše,“ osvětlila jejich spolupráci na již šesté detektivce Zdena Salivarová. (mk)

Ceny v reklamě

V soutěži o nejvíce kreativní reklamu, která nese specifický název Louskáček, udělala odborná porota ceny – 6 prvních, 15 druhých a 21 třetích.

Klientem roku se stala společnost Kentoya. Cenu Zlatý ohniček, která je každým rokem udělována za osobní přínos reklamě, získal výtvarník Michal Cihlář. Cihlář mimo jiné vytiskl výtvarnou podobu prezentaci pražské zoologické zahrady. Hlavní cena Grand Prix nebyla v letošním roce udělena.

Dvě první místa získali zástupci agentury Mc-Cann-Erickson Prague – úspěšná byla jejich reklama pro automobilku Opel a také práce nazvaná Festival Superosm. Jedno první místo získali zástupci agentury Kaspern za reklamu Superheroes pro Budějovický Budvar. Další první místo pak obsadili zástupci agentury Leo Burnett Advertising za reklamu pro Nadaci pro transplantaci kostní dřevě. A konečně posledním v pořadí, kdo získal zlaté ocenění, byla agentura Jazz Communications za reklamu Direct mail pro doktory, pro společnost 3M.

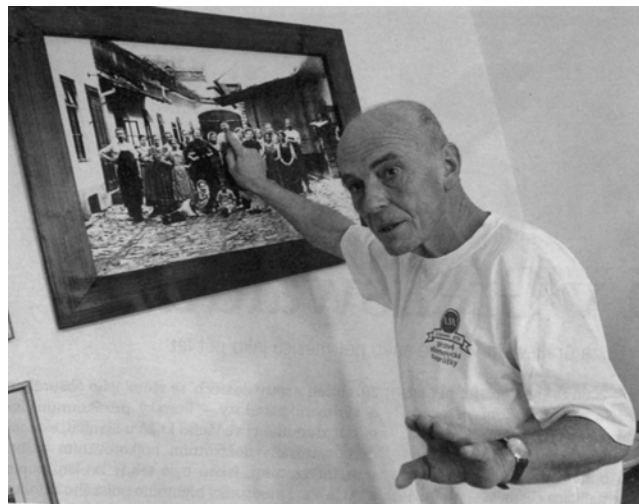
Soutěž Louskáček pořádá každým rokem Art Directors Club České republiky ve spolupráci s Asociací komunikačních agentur a Asociací producentů v audiovizí. Zúčastnit se mohou původní reklamní projekty, které jsou určeny pro český trh a byly zveřejněny v roce 2005. (mk)

Výročí olomouckých tvarůžků

V letošním roce v květnu probíhaly v Lošticích nedaleko Olomouce oslavy 130. výročí založení první velkovýroby olomouckých tvarůžků.

Mnohými bývá tato česká specialita označována jako becherovka mezi sýry. Každá země má svoji sýrovou specialitu, Francie rokfór, Švýcarsko ementál, Řecko fetu, Nizozemsko goudu a v Itálii vládne parmezán. Olomoucké tvarůžky neboli syrečky jsou jediným původním českým sýrem.

První syrečky se objevily na Hané v 15. století. Na vesnicích kolem Olomouce se začal z přebytků tvarohu podomácku vyrábět aromatický sýr, který se poté prodával na trhu. Protože se trh konal v Olomouci, začalo se syrečkům říkat „olomoucké“. Z historie se traduje, že je Hanáci přivezli k císařskému dvoru ve Vídni na svatební hostinu, kde je s nadšením přijali císař Leopold II. a jeho nastávající manželka Luisa. V roce 1872 získaly olomoucké tvarůžky na mlékařské výstavě ve Vídni stříbrnou i bronzovou medaili.

Jednatel společnosti A. W. Pavel Pospíšil ukazuje na snímku prvního šefa továrny Aloise Wesselse

V průběhu příštích let se výroba tvarůžků soustředila do Loštic. Jako první si tu v roce 1876 založil tvarůžkárnou povozník Josef Wessels. Jeho potomci z ní postupně vybudovali továrnu a brzy získali mnoho odběratelů v Evropě i v zámoří.

Ani po roce 1950, kdy došlo k znárodnění, naštěstí nebyla výroba zastavena díky obrovskému zájmu konzumentů. Po roce 1989 se výroba vrátila dědicům původních majitelů a v Lošticích vznikly hned dva rodinné podniky. Jedna z firem se však postupně zadlužila a v roce 2004 skončila v konkursu. Konkurenční loštická tvarůžkárna A. W. je v současnosti jediným podnikem, který vyrábí právě olomoucké tvarůžky.

Na syrečcích je kromě typického aromatu pozoruhodné to, že se jejich výroba za šest století nezměnila. Stále se jedná o přírodní měkký, pod mazem zrající sýr, u něhož nejsou používány žádné chemické nebo živočišné přísady a kromě kuchyňské soli se nepoužívají ani žádné konzervační látky. Proces vzniku syrečku je jednoduchý – do továrny v Lošticích dovezou nejprve z mlékáren v plastových pytlích kyselý a odtučněný tvaroh z kravského mléka. Tuto surovinu bez chuti lopatami přehazují muži zvaní „tvaroháři“ do vykachlíkovaných nádrží.

Výroba pokračuje v další fázi semletím tvarohové hmoty v mlýnu a přidáním regulátoru kyselosti, což je jedlá

Pleskačky

soda, která odbourává kyselinu mléčnou. V dřívějších dobách nahrazovaly funkci mlýnu bosé nohy žen, které prošlapávaly tvaroh v kádích. Upravený tvaroh pak dále jde do přístroje, který ho zpracovává ve známé tvary – kolečka nebo tyčinky. Původně (do roku 1924) se totiž syrečky tvarovaly ručně – tuto práci opět vykonávaly ženy, kterým se říkalo pleskačky. Některé z nich

byly schopny za den vytvořit až 6 000 tvarůžků.

Vytvarované tvarůžky ze strojového pásu putují na kovové rošty, kde tři dny „zrají“. Pak jdou pod sprchu, nechají se okapat a ještě další tři dny zrají. Když jsou ze dvou třetin zralé, tak se balí, protože později by byly na balení již příliš měkké. Kusy syrečků, které se tvarově nepovedly, třídí u pásů další pracovnice, krájí je a kousky pak ručně obalují v koření.

Kouzlo syrečků spočívá především v tom, že nejsou tučné, obsahují přitom o třetinu více bílkovin než hovězí maso a dvakrát více než vepřové maso. Proces zrání bílkoviny navíc natolik rozštěpí, že jsou lehce stravitelné, a přestože patří olomoucké tvarůžky do skupiny kyselých sýrů, v trávicím traktu působí příznivě a vyrovnávají kyselost například při pálení záhy. Takže závěrem lze konstatovat, že se jedná o zdravou potravinu a takových není na pultech dnešních obchodů zrovna mnoho.

Výroba olomouckých tvarůžků je pevně svázána s místem, kde byla zahájena už ve středověku – nejedná se o žádný globální výrobek. Proto také továrna v Lošticích

Dnešní výroba

žádá již delší dobu o přidělení evropského označení chráněného původu. Úředníci Evropské unie však stále s přidělením ochranné značky váhají a uvádějí nejruznější argumenty, nad nimiž čeští mlékaři jen krouží hlavou. Takže nezbyvá než čekat.

V průběhu loštických oslav si mohli návštěvníci připomenout olomoucké tvarůžky takřka na každém kroku, byly ke koupě i v pouličním automatu a zájemci si mohli objednat celé tvarůžkové menu, kde i dezert tvořil syrečkový lívaneček s džemem.

(mk)

Město roku

Česká Kamenice na Děčínsku se stala historickým městem roku 2005. Město Česká Kamenice prokázalo nejlepší výsledky při přípravě a realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón. Představitelé vítězného města převzali ocenění na Pražském hradě, kde se konalo slavnostní shromáždění při příležitosti Mezinárodního dne památek.

(mk)

Definitivně rozhodnuto o vlastnictví slavných loutek

Vrchní soud v Praze v první polovině května s definitivní platností potvrdil rozsudek pražského městského soudu, podle kterého patří autorská práva na slavnou loutkovou dvojici Spejbla a Hurvínka současné ředitelce Divadla Spejbla a Hurvínka, Heleně Štáchové. Odmítnuty tak byly nároky Městského ústavu sociální péče v Plzni, který je dědicem Josefa Skupy, zakladatele divadla a autora prvních příběhů Spejbla a Hurvínka. Podle soudu se však Ústavu nepodařilo prokázat, že by Skupa byl i tvůrcem výtvarné podoby obou loutek. Proti rozhodnutí je možný pouze mimořádný opravný prostředek – dovolání k Nejvyššímu soudu. I tuto možnost však bude Městský ústav sociální péče v Plzni zvažovat, protože se samozřejmě jedná o značnou hodnotu. Helena Štáchová ovšem již nyní uvedla, že nynější rozhodnutí divadlu umožní pustit do dlouho odkládaných projektů, například do celovečerního filmu *Hurvínek a legendy staré Prahy*, které byly odsouzeny právě kvůli nevyjasněným majetkovým právním.

Obě loutky patří mezi nejproslulejší symboly bohaté české loutkářské tradice. Hurvínek, rozverný chlapec s čupřinkou, letos slaví již 80. narozeniny, jeho „tatulda“ Spejbl je ještě o pár roků starší. Duši jim vdechl již zmiňovaný

Hurvínek slaví 80. narozeniny

Josef Skupa, jehož nástupcem se stal později Miloš Kirschner. Ten pak uvedl na jevišti i mladší spoluhráče proslulé dvojice – Hurvínkovu partnerku a souputnici Máničku a její „bábinku“. Kirschnerova následovnice Štáchová se osobně jednání nezúčastnila, protože právě účinkuje na turné v Německu, kde je Spejbl s Hurvínkem stále velice populární, především v bývalé NDR. Svě diváky si však dřevěná dvojice našla po celém světě, včetně například Japonska.

(MaFr)

Lipník dalším evropským kovářským městem

Vedení města Lipník nad Bečvou se rozhodlo utužit své spojení se sousedním hradem Helfštýnem a zároveň navázat rozsáhlejší spolupráci s partnery v zahraničí, kteří by mu mohli mimo jiné i usnadnit přístup k evropským fondům. Proto se rozhodlo společně s hradem vstoupit do Kroužku evropských kovářských měst, v současnosti sdružujícího jedenáct lokalit včetně rakouského Bad Hall. Lipník se při svém kroku mohl opřít i o tradici kovářských setkánií Hefaiston. Nová úzká propojení s hradem i s evropskými kovářskými městy by měla symbolicky vyjádřit i plastika Otevřená brána, která by měla ozdobit jeden z výklenků městských hradeb. Právě v oblasti uměleckého řešení zůstávají dosud mnohé možnosti česko-rakouské spolupráce nevyužité. Do budoucnosti bychom se mohli setkávat s větší mírou kooperace například při pořádání různých přehlídek či třeba historických jarmarků. Účast přespolních by mohla v mnoha případech přinést podobným podnikům cenné oživení a v česko-rakouském by navíc symbolicky připomněla mnohasetleté tradice vzájemného kulturního ovlivňování a přesunu specifických dovedností.

(MaFr)

Docent Skála, zakladatel první české záchytky, slaví 90. narozeniny

Psycholog a bojovník proti alkoholové závislosti docent Jaroslav Skála slaví 90. narozeniny. Téměř pětadvacet let stál v čele známé protialkoholní léčebny u Apolináře a do historie se zapsal také založením první záchytné stanice na světě.

Valeč si bude své sochy chránit lépe

Obrovskou radost udělala letos kriminální policie představitelům městečka Valeč, když v Rakousku objevila čtyři vzácné kopie soch Matyáše Brauna, které byly před několika lety ukradeny ze zahrady místního zámku. Je to sice jen část z původně sedmidílného souboru, ale přesto dopadli valečtí v záplavě nikdy neobjasněných krádeží uměleckých předmětů, které trápí Českou republiku již od listopadového otevření hranic, skvěle. Propříště se však nechtějí spoléhat na šťastnou náhodu – barokní městečko se rozhodlo investovat do centralizovaného ochranného systému, který by měl ochránit nejenom sochy v zámeckém parku, ale i zdejší tři kostely, zámek, ale i další obecní a soukromý majetek. Na poplachový signál by měli na ochranu ohrožených nemovitostí vyrazit místní hasiči, kteří budou v tomto ohledu působit i jako městská policie. Představitelé Valeče ovšem nezapomínají ani na možnost, že by byli hasiči zaměstnáni nějakým požárem nebo jinou podobnou katastrofou – v tom případě výjezd k narušení zajistí soukromá bezpečnostní agentura, která sídlí v objektu opuštěném armádou. Tak se postupně mnohé historické lokality v České republice mění v pečlivě strážené pevnosti, řada objektů včetně kostelů a kaplí byla raději pro veřejnost vůbec uzavřena. Stále však dochází k rozsáhlým krádežím, často prováděným na objednávku. Trapně pak působí, když se některé vzácné kousky po čase objevují například ve sbírkách v Rakousku. Jejich vlastníci se přitom tváří, že o původu předmětů vůbec nic nevědí. Ale podezření, že naopak krádeže přímo objednali, se asi jen těžko zbaví.

(MaFr)

Bobr už nepatří v ČR mezi kriticky ohrožené druhy

V tocích v České republice se po mnoha desetiletích se znovu začali objevovat bobři, kteří již v 19. století byli považováni ve zdejších krajích za prakticky vyhynulé, poté co byli vybiti kvůli své velmi ceněné kožešině a částečně i kvůli svému masu, když zejména ocas pokládali mnozí za pochoutku prvního řádu. O jejich opětovné rozšíření se svého času pokusili na svých panstvích i Schwarzenbergové, ale jejich pokus skončil neúspěchem. Moderní doba se s tímto ekologickým problémem nakonec našťastí vypořádala s větším úspěchem a počty bobrů se v českých a moravských vodách začaly opět zvyšovat. Podle odhadů v současnosti žije jen na Hodonínsku asi stovka bobrů, další se objevují na Břeclavsku nebo v jižních Čechách. Ne všichni však tuto změnu vnímají jen pozitivně, protože bobři dokážou působit i jako pěkní ničitelé – například lesníkům vadí ohlodané stromy, podle rybářů bobr poškozují živní plochy a památkáře rozzlobily škody, které napáchaly na vzácných dřevinách v zámeckém parku v Lednici

na Jižní Moravě. Z Lednice, která v minulosti patřila Lichtensteinům, nakonec museli být bobři právě s ohledem na stav této vzácné památky přestěhováni jinam do volné přírody. Přes všechny problémy však ekologové návrat bobrů velmi vítají, zejména v lužních lesích, které jsou jejich přirozeným domovem. Růst bobří populace v posledních letech nyní dokonce umožnil, aby bobr byl vyřazen ze seznamu kriticky ohrožených druhů a přesunut do mírnější kategorie silně ohrožené druhy. Samozřejmě to neznamená, že by je od nynějška bylo možno volně lovit – jejich odstřel zůstává přísně zapovězen, změnily se pouze podmínky pro povolování výjimek ze zákona. Podle ministerstva životního prostředí však v posledních letech stejně nikdo o odstřel bobra nežádal, takže se jedná spíše o symbolický posun. Možná se však situace změní natolik, že nimrodům bude někdy v budoucnu povoleno toto zvíře, které například indiánské legendy považují za velmi inteligentní a blízké člověku, i lovit. Pro případ pozitivního vývoje přinášíme raději s předstihem návod na přípravu bobra převzatý z *Lexikonu umění kuchařského*, který počátkem dvacátého století přinesla Marie Kafková: „Maso to požívá se dušené na másle s cibulí, citrónovou kůrou, octem, sardelmi a bílým vínem. Ohon pak uvařený v octě s vodou a solí smaží se na másle jako ryba a buď o sobě, buď s dušeným bobřím masem se požívá.“ (MaFr)

20 let od Černobyli

Dvacáté výročí havárie jaderné elektrárny v ukrajinském Černobyli si s velkým zájmem připomněla i česká veřejnost. Řada komentářů přitom reagovala především na krajně nezodpovědné a hazardérské chování tehdejších představitelů Československa, kteří v rámci ideologického boje byli ochotni vystavit obyvatelstvo obrovskému nebezpečí a úmyslně neinformovali o možných rizicích. Jen shodou šťastných náhod tak nedošlo k rozsáhlé zdravotní katastrofě i na území Československa. Zdá se přitom krajně nepravděpodobné, že za horší situace by tehdejší mocní byli ochotni oželet například prvomájovou oslavu, zejména když by zároveň museli přiznat, že jejich chlácholivá prohlášení nemají s realitou vůbec nic společného. Mnoho lidí naštěstí bylo o rozsahu katastrofy a o hrozících problémech informováno prostřednictvím poslechu zahraničních televizí, zejména televize rakouské, která v této době hrála pro řadu občanů roli okna do světa i v řadě dalších oblastech.

Snad nejbizarnější epizodu spojenou s Černobylem a související i s českými občany představuje tehdejší ročník tradičního cyklistického Závodu míru. V této době se již bohužel opustilo od dřívější trasy probíhající mezi Prahou, Berlínem a Varšavou a městem jeho počáteční etapy se stal ukrajinský Kyjev, ležící pouhých 130 kilometrů od místa tragédie. Nelze se proto divit, že naprostá většina reprezentací ze západních zemí účast na podobně riskantním podniku odmítla, výjimku tvořili pouze Francouzi, kteří údajně tímto hazardérským způsobem opláceli Sovětskému svazu podporu kandidatury města Albertville na pořádání zimních olympijských her. Do ukrajinské metropole se příliš nechtělo ani československým závodníkům a snažili se nebezpečnému závodu vyhnout, neměli však na výběr – tehdejší funkcionáři cyklistického svazu jim dali jasně najevo, že v případě neúčasti na Závodu

míru se mohou doživotně rozloučit s reprezentací. Závodníka, který těsně před odjezdem do Kyjeva onemocněl, nechali velmi důkladně prohlédnout, jestli nesimuluje. Kyjevskou etapu nakonec vyhrál nováček v československém týmu Jozef Regec, který v současnosti trénuje rakouský tým Elk Haus. Nelze přitom vyloučit, že na svůj sportovní úspěch tvrdě doplatil – ve svých 41 let má totiž už za sebou operaci zhoubného nádoru, po kterém přišel o ledvinu. Lékaři přitom přímou souvislost s kyjevským závodem ani nepotvrdili, ale ani nevyloučili.

Černobyl zůstává jednou z nejtemnějších skvrn v historii světové energetiky a nelze se ani divit, že po této události se mnozí lidé postavili proti jakémukoliv využívání jaderné energie, byť zcela mírovým způsobem. Zda je podobný přístup správný, můžeme donekonečna diskutovat. Ale zcela přesvědčivě a jednoznačně okolnosti černobylské tragédie v tehdejší Sovětské svazu i Československu ukázaly, jak bezohledně vůči vlastnímu obyvatelstvu byly režimy, které v těchto zemích vládly. (MaFr)

Na Hodonínsku vznikla výrobní krojů

Trochu zvláštní krejčovský salón vznikl nedávno v malé vesnici Blatnička na Hodonínsku – otevřeli zde totiž dílnu na výrobu krojů, která patří obecně prospěšné společnosti Tradice Slovácka. O její zrod se údajně zasloužili i muži z vracovského lidového souboru Spinek, kteří již odmítali vystupovat v listopadu v tenkých košilích a dožadovali se teplých kabátů. Ukázalo se přitom, jak těžko se podobné součásti krojů dnes v České republice opatřují. Jejich vedoucí nakonec s několika místními kabátce usíla, nicméně vyžádalo si to velkou námahu. Když si pak postěžovala své přítelkyni, starostce Blatničky, která si zrovna lámala hlavu, co udělá s prázdnou a chátrající místní školou, skončilo to nakonec rozhodnutím založit výrobní krojů. Pomohla přitom i náhoda – ještě než salón vznikl, podařilo se jeho vedoucí získat velkou zakázku na 110 krojů z Hornolidecka. Nyní se však ukazuje, že o zakazníky mít nouzi firma nebude. Objednávky na kroje a jejich součástky se jen hrnou a nejenom z tuzemska – ozval se i klient z Jižní Ameriky. Dílna ovšem nechce sklouznout k povrchní výrobě jakobykrojů, rádoby svérázných paskvilů – proto jednotlivé modely konzultují i s etnografy a sami sbírají údaje o různých druzích krojů a do budoucna připravují i vydání katalogu. Výroba tradičních oděvů podle představitelů dílny není nic jednoduchého – i když střihy většinou vynikají spíše jednoduchostí, musí se počítat s rozsáhlým zdobením. Každý detail musí být proveden dokonale, každá maličkost je vidět. Na dohodu dílna zaměstnává i deset vyšivaček, které musí přesně dodržovat tradiční postupy. Velkou obtíž představuje shánění vhodného materiálu, když současná doba sází zejména na konfekci asijské proveniencí. Naštěstí prý některé firmy už pružně zareagovaly na skutečnost, že kroje přicházejí čím dál víc do módy a nabízejí větší množství různých ozdob, knoflíků apod. Nicméně některé speciální potřeby však musí nakupovat i v Rakousku. Představitelé krejčovské dílny v Blatničce doufají, že se jim podaří pomoci oživit slávu českých a moravských krojů, její ředitelka si přitom stýská, že se často za hranicemi České republiky musela za české a moravské kroje stydět, protože jejich ukázky byly většinou zašedlé, ušmudlané a pomačkané. Často bylo vidět, že jde spíše

o muzeální kusy, které už opravdu mají svá nejlepší léta za sebou. Jejich majitelé však ani neměli možnost pořídit si novodobou repliku. Právě tento problém by měla výroba v Blatničce odstranit. S trochou nadsázky by se tak dalo říct, že na Hodonínsku vrací lidové kroje do současného života, z něž se často musely uchýlit do přešleř etnografických muzeí a skanzenů. (MaFr)

Češi pijí méně, ale lépe

Největší český výrobce lihovin, firma Stock Plzeň-Božkov, ovládaná německým potravinářským koncernem Eckes, oznámila, že v roce 2005 jí vzrostly tržby o 11,6 % – dokázala tak překonat propad z roku 2004, kdy trh prudce zareagoval na skokové zvýšení spotřební daně. Firma neuvědla, jakého dosáhla zisku, jen sdělila, že sice nedosahuje úrovně rekordních let 2001-2003, ale na druhé straně převyšuje úroveň zisku z roku 2004, kdy se jednalo o 188 miliónů korun. Na ziscích českých výrobců lihovin se podle představitelů Stocku negativně podepsalo zavedení povinného kolkování, které však na druhé straně trh zbavilo části nelegálních výrobců i prodejců, a také mohutný tlak maloobchodních řetězců, které vedou mohutnou cenovou válku mezi sebou a stlačují na minimální výši i nákupní ceny. Největší problém však představuje skutečnost, že v České republice klesá spotřeba lihovin jako takových a podobný trend se projevuje i v zahraničí. Za posledních pět let klesl firmě podle jejích odhadů odbyt až o 30 %. Letošní pokles odhadují ve Stocku na asi 5-7 %. Na druhou stranu se však pro výrobce příznivě vyvíjí struktura spotřebitelských požadavků, kde se stále více prosazují spíše dražší výrobky. Likérka přitom ovládá všechny tři nejdůležitější segmenty českého trhu s lihoviny – s tzv. tuzemákem (dříve tuzemský rum – EU však označení rum umožňuje jediné u pálenky z cukrové třtiny), hořkými a bylinnými likéry (Stock produkuje především populární Fernet Stock a Fernet Stock Citrus) a s vodkami. Výrazně se zlepšuje odbyt lihovin produkovaných plzeňskou likérkou v gastronomii, který v současnosti alespoň částečně vynahrazuje propad příjmů z maloobchodu. Jestliže před pěti lety u Stocku činil podíl lihovin dodávaných do restaurací, klubů, hostinců či barů zhruba 30 %, letos by již měl být poměr zhruba vyvážený, tedy 50 na 50. Poměrně výrazně, o plných 27,4 % se v loňském roce oproti roku 2004 zvýšil export Stocku a dosáhl úrovně kolem 3 miliónů litrů. Neznamená to však, že by se lihoviny z Plzně vyvážely podobně jako místní proslulé pivo do celého světa. Vývoz Stocku je orientován takřka výhradně na Slovensko, kde jsou mnohé jeho produkty, především Fernet Stock a Fernet Stock Citrus, proslulé skoro stejně. Například v Rakousku se s českým fernetem prakticky nesetkáte. Možná je to škoda, i když Plzeň asi navždy spíše než městem lihovin zůstává městem vynikajícího piva, které odsud našťastí proudí do blízkého i vzdáleného okolí, Rakousko v to počítaje, přestože zde si silně konkuruje s jihočeským Budvařem. (MaFr)

Karel Gott – nestárnoucí hvězda

Průzkum českých bulvárních deníků a časopisů za rok 2005, provedený společností Innovatio – Media Tenor, ukázal, že na jejich titulních stranách se nejčastěji objevil

mnohonásobný Zlatý i Český slavík Karel Gott, který patří mezi stálice českého nebo pop-music již od šedesátých let. Šanci na obhájení postu přitom bude mít jistě i letos, mimo jiné i proto, že se mu se na samém konci dubna narodila třetí dcera, Charlotte Ella. Tuto zprávu si nenechaly ujít ani serióznější listy a fotografie šťastného otce se objevila na první straně i podstatně solidnějších listů a gratulaci zaslal i český premiér Jiří Paroubek. Až za slavným zpěvákem, kterému je již přes šedesát let, se umístila v žebříčku nejpopulárnějších osobností českého bulváru jeho kolegyně Lucie Bílá, která před rokem zaujímala zlatou příčku, snad díky jejímu novému vztahu se zpěvákem Noidem. Lucie Bílá, podobně jako Gott mnohonásobná vítězka soutěže Český slavík ve své kategorii, je také proslulá jako vášnivá stoupenkyně pravicového českého prezidenta Václava Klause. Třetí pozice v seznamu bulvárních celebrit patří další české legendě, pohybuující se na české hudební scéně už od šedesátých let – Heleně Vondráčkové. Ta se však společně se svým novým mužem, podnikatelem Karlem Michalem, dostává na první stránky novin v současné době ani ne tak na základě svých uměleckých výkonů, ale spíše v pozici účastnice různých procesů ohledně poškozování osobností apod. Zpěvačka tak pomalu ale jistě získává pověst notorické soudičky. Teprve pomyslná bramborová medaile zbyla na nějaké „homo novus“ – vydobyl jí vítěz televizní reality show VyVolení, homosexuální kuchař Vladko Dobrovodský. Páté místo je však opět obsazeno osobností známou již z období před listopadem roku 1989 – zpěvačkou Ivetou Bartošovou. V žebříčku 24 osobností, které se objevovaly na titulních stranách bulvárních periodik, dominují především zpěváci, kterých je zde celkem deset. Vedle stálic typu Gotta nebo Vondráčkové se jedná i o úspěšné soutěžící z televizní soutěže Česko hledá Superstar. Dále se zde objevili čtyři herci, včetně mladičkého lamače srdcí Vojtěcha Kotka, několik účastníků reality show i jejich moderátoři, včetně Terezy Pergnerové, která slaví comeback po několikaletých vážných obtížích s drogami, které udělaly z někdejšího teenagerského idolu devadesátých let trosku. Že se na seznamu neobjevil žádný vědec, asi těžko překvapí, spíše možná překvapí, že se dokázal prosadit na seznam pouze jediný sportovec – hokejista Jaromír Jágr. Je však třeba si uvědomit, že pro milovníky sportu jsou prostě určená jiná, také velice oblíbená periodika.

Postavení na žebříčku samozřejmě ani v nejmenším nevypovídá o schopnostech příslušných osob a objevují se na něm vedle nepopíratelných osobností typu Gotta i zcela druhořadí umělci, kteří prostě jen jsou in, nebo dokázali nějakým bizarním způsobem vzbudit pozornost (třeba jak pomlouvají své kolegy). Zejména účastníci reality show pak často pouze zažívají svých patnáct minut slávy. Přesto nelze považovat výzkum společnosti Innovatio – Media Tenor za bezcenný – i bulvár představuje zajímavé svědectví o tom, čím široké masy, které si ho kupují, v současnosti žijí. Možná by však ještě zajímavější pohled nabídl žebříček témat – vyhrály by pomluvy nebo zamilované story?

(MaFr)

Hradec láká turisty na bitvu 1866

Na přelomu letošního června a července by se na místě původních bojů u Chlumu nedaleko Hradce Králové měla

uskutečnit velká rekonstrukce jedné z nejkrvavějších vojenských střetů 19. století. V boji o nadvládu v německých zemích a střední Evropě se 3. července 1866 proti sobě postavilo téměř 440 tisíc vojáků, zvítězili Prusové. Za několik hodin bitvy zemřelo, bylo zraněno či zajato více než 50 tisíc vojáků. Zabito bylo také šest tisíc koní.

Rekonstrukce bitvy by se měly zúčastnit stovky uniformovaných vojáků z desítek klubů vojenské historie – z České republiky, Německa, Rakouska i dalších evropských zemí.

Jako před 140 lety...

ČERVEN

Pranostiky

Když je červen deštivý, poleháva obilí.
Pláče-li červen a neoschne žitko, v zajících, koroptvích budem mít řídko.
Červen mokrý a studený – bývají žně vždy zkaženy.
Červen stálý – prosinec dokonalý.
Jaké počasí o svatém Medardu, takové je o žních.
Svatý Vít přináší sebou deště.
Od svatého Jana Křtitele běží slunce již k zimě.

Červen, i když nemá ztřeštěné počasí jako duben, trpí spoustou protikladů. Dokonce se někdy s troškou chladu umí mračit jako listopad. To, když na něj přijde počasí evropského polomonzunu, jemuž kdosi přisoudil jméno „medardovského počasí“. Ale kraluje tu také svatý Antoníček – patron lásky. Lásky se začínají a také končí. Přinášejí i plody. Ty jarní a májové lásky končí rudnoucími jahodami a na stromě uzobnul pan kos první červenající se třešni. Na tu si dělal nárok od časného jara, kdy tu ve fraku vyzpěvoval lásku své nastávající. Malí opeřenci udělali první skok z hnízda na nejbližší větévku. Rodiče to uvítali s radostí, ale také s velkou starostlivou láskou o jejich křehké životy a příští osud.

Červen nám nezapře žádný květ. Zavoní růžemi, pole rozvlí osením, modráčím a vlčím mákem. Zamává na nás kopretinami a kohoutky, zazvoní na poplach před bouřkou modrými zvonky. Už tu vysušuje větřík první dešťové kapky z okvěti slziček Panny Marie. Voňavá zem dešťové kapky dychtivě pila, ale v očích pářily. Byly kyselé a čpěla z nich síra. Za to může člověk!

(mk)

HISTORICKÁ VÝROČÍ A UDÁLOSTI

28. 8. 1086 se narodil **Boleslav III. Křivoústý**, polský kníže z rodu Piastovců, syn Vladislava I. Heřmana a Přemyslovy Judity. Proslul zejména jako válečník.

4. 8. 1306 vraždou krále **Václava III.** v Olomouci vymřela hlavní větev Přemyslovců, jediné původem české panovnické dynastie v českých dějinách.

26. 8. 1346 v bitvě u Kresčaku padl český král **Jan Lucemburský**, který zde bojoval jako spojenec francouzského krále. Bitva byla součástí tzv. stoleté války mezi Anglií a Francií.

14. 8. 1431 v bitvě u **Domažlic** dosáhli husité drtivého vítězství nad křiváckými vojsky. Ta se dala na ústup při pouhém poslechu chorálu **Ktož sú Boží bojovníci**.

29. 8. 1526 v bitvě u **Moháče** porazila turecká armáda vojsko křesťanů vedené českým a uherským králem **Ludvíkem Jagellonským**. Při útěku z bitvy Ludvík zahynul v močále.

31. 8. 1546 se narodil **Adam Daniel z Veleslavína** († 18. 10. 1599 Praha), historik, slovníkář, organizátor literárního dění, knihtiskař. Oženil se s dcerou tiskaře J. Melantricha z Aventina a po jeho smrti tiskárnu vedl. Vynikající úroveň knih vycházející jeho péčí, výzdobou a dokonalým tiskem patří k základním kamenům české knižní kultury.

28. 8. 1951 se narodil v Červených Janovicích u Kutné hory **Václav Budovec z Budova** († 21. 6. 1621 Praha) autor nábožensko-politických spisů. Jeho rodina se hlásila k Jednotě bratrské. Studoval v Praze a na zahraničních univer-

zitách, cestoval po Evropě, byl členem císařského poselstva (Rudolf II.) a pobytu v tureckých zemích využil ke studiu koránu. Zasloužil se o vydání Rudolfova Majestátu (1609) zaručujícího náboženskou svobodu. Za účast v protihabsburském povstání byl po jeho porážce popraven.

25. 9. 1626 se v Kutné Hoře narodil **Mikuláš Dačický z Heslova**, autor memoárů a veršovaných skladeb satirických a vlasteneckých. Dědický podíl (matka pocházela ze zámožného kutnohorského rodu Pracháňských) mu umožňoval bezstarostný a nevázaný život. V mladém věku byl stíhán pro výtržnictví i pro nešťastné zabití soupeře v šarvátce, ale později změnil způsob života a účastnil se důlního podnikání a po otcově vzoru pokračoval v zápisu memoárů předků. Jako souvislé pásmo autentických zápisů členů téhož rodu za více než sto let zaujímají *Paměti* jedinečné místo v české memoárové literatuře.

21. 6. 1621 byl vykonán **trest smrti nad vůdci protihabsburského stavovského odboje**. Popraveno bylo 17 měšťanů, sedm rytířů a tři členové panského stavu.

17. 6. 1696 zemřel **Jan III. Sobieski**, od roku 1674 polský král, úspěšný válečník, zejména proti Turkům. Proslavil se při bitvě o osvobození Vídně z tureckého obležení v roce 1683.

1. 8. 1696 se narodil **Prokop Diviš**, český kněz a vynálezce. Zabýval se dlouhodobě pozorováním přírody, zejména problematikou srážek a s tím spojených bouří. Nezávisle na Franklinovi sestrojil bleskosvod.

29. 6. 1776 se narodil český malíř a restaurátor **František Horčíčka**. Portrétoval např. Josefa Dobrovského, Václava Hanku.

14. 7. 1766 zemřel **František Maxmilián Kaňka**, český architekt a stavitel období baroka. Realizoval mnoho staveb pro šlechtu a duchovenstvo.

8. 8. 1796 zemřel rakouský malíř období pozdního baroka **Franz Anton Maulbertsch**. Mnoho jeho děl se dochovalo na území Čech i Moravy – fresky v klášteře v Praze na Strahově i výzdoba zámku v Kroměříži.

11. 7. 1856 zemřel **Josef Kajetán Tyl**, český spisovatel a divadelník. Prožil těžký život, byl ředitelem kočovné divadelní společnosti, přesto svoji tvorbou položil základy českého moderního divadla.

3. 7. 1866 byla u **Hradce Králové** vybojována nejvýznamnější bitva války mezi Pruskem a Rakouskem. Skončila vítězstvím Prusů, a to díky lepší taktice a výzbroji.

12. 8. 1881 vypukl požár v nově postaveném **Národním divadle**. Divadlo bylo zničeno, celonárodní sbírky a úvěry rakouských bank umožnily v krátké době postavit novou budovu.

1. 7. 1886 se narodil český historik umění **Josef Cibulka**. Byl činný v mnoha evropských muzejních institucích.

31. 7. 1886 zemřel **Franz Liszt**, rakouský hudební skladatel a virtuos maďarského původu. Proslul zejména skvěle zkomponovanými skladbami pro klavír.

13. 7. 1896 zemřel **August Friedrich Kekulé von Stradonitz**, německý chemik, jehož předkové byli příslušníci českého rytířského rodu Kekulů ze Stradonic. Objevil strukturální vzorec benzenu a formuloval teorii o štěpení prvků.

18. 8. 1941 se narodil **Kurt Gebauer**, český sochař, žák Karla Lidického. Stal se jedním z nejvýznamnějších představitelů moderního sochařství.

2. 7. 1951 došlo k tzv. **případu Babice**. V budově MNV byli zabiti tři místní funkcionáři Komunistické strany Československa. Přesto, že byl případ obestřen řadou nejasností a údajní vrazi na útěku zastřeleni, byl využit v boji proti nekomunistické opozici.

10. 2. 1961 zemřel český básník a katolický kněz **Jakub Deml**.

7. 3. 1961 dokázali v Ženevě čs. **hokejisté** poprvé ve světové soutěži porazit mužstvo SSSR (6 : 4). Po dvanácti letech se československý tým vrátil domů s titulem mistrů Evropy a s druhým místem na světě jen horším skóre za Kana-

dou a po třinácti letech – teprve podruhé v historii – prošel soutěží neporažen! Hrdinou mistrovství byl **Josef Mikoláš**.

14. 4. 1961 **Komunistická strana Československa** rozhodla vybudovat z **Prahy „důstojné hlavní město vyspělé socialistické země“**.

15.-17. 11. 1961 zasedání ÚV KSC projednalo výsledky XXII. sjezdu KSSS. Podle sovětského vzoru rozhodlo o **odstranění pomníků J. V. Stalina** ze všech měst a přejmenování ulic, závodů a institucí nesoucích jeho jméno.

1. 3. 1971 zemřel básník a dramatik **František Hrubín**. Představitel české přírodní a intimní lyriky, vynikající dramatik a autor oblíbené poezie pro děti.

2. 5. 1976 zemřel **Zdeněk Fierlinger**, politik, diplomat a účastník I. a II. odboje.

21. 2. 1981 byl proveden atentát na československou redakci **Rádia Svobodná Evropa** v Mnichově.

26. 3. 1981 byl vydán dokument **Charty 77** upozorňující na perzekuci v zaměstnání.

10. 1. 1986 zemřel v Praze největší současný český básník, nositel Nobelovy ceny za literaturu, **Jaroslav Seifert**. Oficiální reakce na básnickovou smrt byla nanejvýš rozpačitá a nekrology ve sdělovacích prostředcích většinou stručné. Přesto, nebo snad právě proto, se s básníkem přišly na poslední cestě rozloučit desetitisíce čtenářů. Pohřben byl v Kralupech nad Vltavou.

9. 4. 1986 zemřel šlechtic a historik **Karel Schwarzenberg** (* 5. 7. 1911).

26. 4. 1986 došlo v jaderné elektrárně **Černobyl** na Ukrajině k největší havárii jaderného reaktoru od počátku mírového využívání jaderné energie.

21. 2. 1991 byla **ČSFR přijata za člena Rady Evropy**.

10. 4. 1991 byla na **Olšanech** uložena urna **J. Smrkovského**, odcizená v roce 1974 a později nalezená na záchodku ve vlaku.

13. 6. 1991 byl z pomníku na **Smíchově** odstraněn sovětský tank č. 23, jenž zde symbolizoval osvobození Prahy Rudou armádou v roce 1945, poté, co byl dvakrát natřen na růžovo.

19. 1. 1996 zemřel nejstarší český šlechtic **Jindřich Kolowrat-Krakovský**.

23. 1. 1996 podala **ČR žádost o vstup do EU**.

26. 4. 1996 schválila poslanecká sněmovna **smlouvu o společné hranici mezi ČR a SR**.

Praha nejbohatším regionem z nových členů EU

Podle studie Eurostatu byl v roce 2003 nejbohatším regionem v Evropské unii Vnitřní Londýn, v němž hrubý domácí produkt na obyvatele dosáhl 278 % průměrné úrovně evropské pětadvacítky. Do první desítky se přitom propočovala i Vídeň, která s 171 % skončila na lichotivém šestém místě. Z regionů nových členských zemí se nejvýše dostala česká metropole Praha, která se 138 % jako jediná pronikla do elitní 37 členné skupiny lokalit s průměrem vyšším než 125 % a umístila se například i před Madridem nebo Salcburkem. Rakouská média zaujala i skutečnost, že nadprůměrně bohatým regionem je z evropského pohledu i Bratislava (asi 116%), přičemž slovenská metropole překonala například i Burgenland. Na opačném konci že-

bříčku kralovaly polské regiony, z nichž ty nejchudší, Lubelskie a Podkarpackie, dosahují pouze 33 % průměru. Pod hranicí 40 % se ovšem nacházelo i Východní Slovensko (38,8 %). Zatímco nejchudší rakouský region, Burgenland, vykázal 84,7 % průměru, české a moravské lokality s výjimkou Prahy kolísaly 53,4 % (Moravskoslezsko) a 64,2 % (Střední Čechy) a na Slovensku kromě již uvedené Bratislavy a Východního Slovenska dosáhlo Střední Slovensko 43,2 a Západní Slovensko 48,8 %. Poučné je i srovnání celkové úrovně jednotlivých států – Rakousko dosáhlo skoro 121 % průměru, u České republiky se jednalo pouze o 67,8 %, tedy jen o něco více než polovičky, a u Slovenska dokonce jen 52 %. Celkové výsledky ukázaly koncentraci bohatství do určitých regionů, často hlavních měst. Markantním se tento trend jeví jak u Rakouska, tak u České republiky a Slovenska (u obou posledně jme-

novaných druhý nejbohatší region v zemi nedosahuje ani polovice úrovně hlavního města). Odborníci však upozorňují, že právě v tomto ohledu mohou čísla trochu klamat, protože se do výsledku hlavních měst započítávají výsledky všech firem, které zde mají administrativní sídlo, bez ohledu na to, kde přesně sídlí jejich provoz. Přesto však například v případě Prahy mají pravdu pozorovatelé, kteří tvrdí, že ve srovnání se zbytkem České republiky jde o svět sám pro sebe. Z toho ovšem pochopitelně pramení často značná nevraživost zbytku země vůči obyvatelům metropole. To ostatně dobře znají Pražáci, Prešpuráci i Vídeňáci.

(MaFr)

Jihlavské pivo putuje hlavně do zahraničí

Město Jihlava, nyní metropole kraje Vysočina, se nemůže vykázat takovou pivní tradicí jako například Plzeň nebo České Budějovice, i když se ve zdejších pivovarech vaří již od roku 1860. Přesto zažívá zdejší výroba pěnivého moku velice slušný rozkvět. V roce 2005 se zde vyrobilo ve srovnání s předchozím rokem skoro dvojnásobek piva než v roce předchozím, konkrétně 231 000 hektolitrů. Tržby rostly vlivem tlaku velkoodběratelů sice trochu pomaleji, ale stejně se zvýšily zhruba o 30 % na zhruba 250 miliónů korun (asi 8,5 miliónů €). Ani s těmito výsledky se však jihlavští nehodlají spokojit a za optimální vytížení svého podniku označují hranici kolem 400 000 hektolitrů. Již letos by se měl výstav zvýšit zhruba na 300 tisíc hektolitrů. Většina produkce se přitom prodává do zahraničí – jestliže loni směřovalo na export asi 65 % celkové výroby, letos se mají za hranicemi již více než tři čtvrtiny piva vyrobeného v Jihlavě. Zdejší pivo můžete ochutnat především v Belgii, kde obchody zajišťuje hlavní akcionář jihlavského pivovaru, v Německu a také v Itálii, kde jdou kvůli horku na odbyt hlavně lehčí piva. Najít ho však můžete i na Slovensku, v Maďarsku – a taky v Rakousku. I když však pivovaru roste odbyt v cizině, loni hospodařil se ztrátou, tedy v tzv. červených číslech. Projevily se na tom především opravné položky za nedobytné pohledávky, častý smutný průvodní znak obchodní expanze. Nepříznivě se projevují i rozsáhlé investice do vybavení závodu – například v současnosti si pořídil zařízení na balení a pasterizaci exportních piv a linku na plnění piva do plechovek, což si vyžádalo náklady zhruba ve výši 35 miliónů korun (přes milión €). Naštěstí část peněz poskytl jeden z odběratelů, pro kterého dodávky piva nyní představují splátku dluhu. Jihlavští ovšem plánují ještě další modernizace technologií a skladů. Teprve následující roky však ukážou, jak úspěšná bude jejich extenzivní obchodní politika. Pokud uspějí, nelze vyloučit, že pivo se znakem ježka, upomínajícího na mluvící znak Jihlavy, brzo zaplaví i poměrně nedaleký rakouský trh. Ale může se také stát, že za pár let si už téměř nikdo nebude pamatovat, že se v Jihlavě někdy vyrábělo pivo. I pro tuto variantu by se našlo v České republice řada paralel.

(MaFr)

Hamé se dařilo hlavně v zahraničí

Český potravinářský koncern Hamé Babice, jehož konzervářské produkty se objevují i na rakouském trhu, se zařadil mezi firmy, kterým se v loňském roce dařilo především při exportu svých produktů. Za rok 2005 firma utrži-

la celkem 3,989 miliardy korun (asi 137,5 miliónů €), což oproti roku předchozímu znamená nárůst asi o 6 %. Export společnosti Hamé ovšem zaznamenal podstatně výraznější vzestup – o 66 %. Na tomto výsledku se rozhodující měrou podílely především dynamické trhy východní Evropy, především Maďarsko, Rusko a Rumunsko. Absolutním rekordmanem v tomto ohledu se stala společnost Hame Hungaria, která na maďarský trh dodává hlavně paštiky, hotová jídla, kečupy, nakládanou zeleninu a kojeneckou výživu – její tržby vzrostly o plných 250 %. Hospodářské výsledky jasně potvrzují, že firma Hamé se dokázala na domácím trhu ale i v zahraničí se svými produkty velice dobře prosadit. Její úspěch v Maďarsku je přitom možno chápat i v symbolické rovině – v padesátých a šedesátých letech totiž dosáhly velké obliby hotová jídla a konzervy dovážené právě odtud. Dokládá to i jeden z nejproslulejších produktů Hamé – konzervovaná játrové paštika Májka, jejíž název vznikl na základě maďarského máj, tedy játra. Nyní tedy jako by se karta obracela a naopak Maďaři čím dál víc oceňují české potravinářské produkty a nelze ani vyloučit, že se v maďarském gastronomickém slovníku objeví nějaké nové slovo převzaté z češtiny. Rakušané by o podobných výpůjčkách z češtiny v oblasti potravin a jídla mohli dlouho vyprávět.

(MaFr)

Alma Nová Bystřice v konkursu

Velké české podniky zejména z oblasti strojírenství či výroby automobilů hlásí rostoucí zisky a vyrážejí na expanzi do zahraničí, textilky však podobně jako jinde v Evropské unii však většinou zoufale bojují o přežití tvrdě tísněné levnou asijskou konkurencí. V dubnu vyhlásil českobudějovický krajský soud konkurz i na výrobce vlněných dek Alma, jehož provozovna se nachází v Nové Bystřici na Jindřichohradecku, v těsném sousedství česko-rakouských hranic. Firma se s problémy potýká již delší dobu – loni v prosinci zrušila přádelnu a barevnu, na konci ledna propustila 40 pracovníků, aby snížila náklady. Nyní hrozí, že o práci přijde dalších 190 lidí, což pro třitisícové městečko, kde již teď registrují kolem 200 nezaměstnaných, znamená těžkou ránu. Za problémy Almy podle majitelů nestojí jen výboj čínských a jiných asijských výrobců, ale významnou roli hraje i celková nasycenost trhu, který již o další vlněné deky nejeví zájem. Alma zdaleka není jedinou krachující textilkou v českém pohraničí, bývalí zaměstnanci z těchto továren se však jen málokdy vydávají hledat práci v zahraničí, v sousedních státech. Většinou mají jen minimální kvalifikaci a zaměstnání by sháněli jen s velkými obtížemi a jednalo by se vesměs o ty nejhůře placená místa. Navíc jejich znalosti cizích jazyků jsou převážně minimální. Nezbude jim než čekat, jestli se nestane zázrak a výroba se přece jen neobnoví. Jenže zázraky se bohužel dějí málokdy.

(MaFr)

Nezaměstnanost v České republice klesla

Statistika počtu nezaměstnaných v České republice se konečně alespoň částečně začala řadit mezi údaje, kterými se vláda může chlubit – v dubnu došlo oproti březnu k poklesu o 0,5 % a oproti dubnu loňského roku dokonce o 0,6 % na celkových 8,3 % (podle české metodiky, podle evropské metodiky je počet lidí bez práce nižší – 7,9 %),

což znamená nejlepší výsledek za poslední čtyři roky. Na dobrém čísle se pochopitelně výrazně podílelo zahájení sezónních prací ve stavebnictví, v lesnictví a také ve službách spojených s turistikou a s cestovním ruchem. Pozitivní roli ovšem sehrály i veřejně prospěšné práce. Podle představitelů vlády se také projevil důsledek opatření zvyšující motivaci k hledání pracovního místa a zamezující zneužívání sociální sítě. Bez vlivu samozřejmě nezůstal ani velice slušný hospodářský růst, který mj. přispěl i k zvýšení počtu nabízených míst. Stále však přetrvává tzv. strukturální nezaměstnanost, což znamená, že zaměstnavatelé sice shánějí nové pracovníky, dokonce často za velmi slušných podmínek, jenže lidé shánějící práci vesměs na tato místa nedosáhnou, protože nemají náležitou kvalifikaci. Přetrvávají i propastné regionální rozdíly – jako již tradičně je nejlepší situace v Praze a jejím bezprostředním okolí, kde se počet pohybuje na hranici 2,5-3 %, tedy na úrovni, kdy mezi nezaměstnanými dominují lidé, kteří o zaměstnání příliš neusilují nebo jsou z různých důvodů prakticky nezaměstnatelní. Naopak nejvyšší procento lidí bez práce je na Mostecku, kde se stále jedná o více než pětinu obyvatelstva v produktivním věku. Špatně vypadá situace i na Karvinsku (18,3 %) a bývalém okrese Teplice (16,4 %). Problematika nezaměstnanosti samozřejmě hraje významnou úlohu i v předvolební boji, paradoxně nejinitivněji se ho chytla pravicová opozice, která již delší dobu obviňuje vlády vedené sociální demokracií, že za období jejich panování počty nezaměstnaných výrazně stouply, což ostatně jasně dokládají statistiky. Jejich oponenti však namítají, že tento vývoj byl dán skutečností, že se předchozí vláda vedená pravicovou Občanskou demokratickou stranou (ODS) vyhýbala restrukturalizaci českého průmyslu a uměle oddalovala nutný pád různých nepružných a nereformativních průmyslových kolosů přežívajících z předlistopadového období. Když pak představitelé ODS slibují, že po provedení jimi navrhovaných ekonomických reforem, především po zavedení rovné daně ve výši 15 %, dojde k rychlému poklesu počtu lidí bez práce, obviňují je představitelé sociální demokracie z klamání veřejnosti. Upozorňují, že poklesu počtu lidí bez práce chce ve skutečnosti dosáhnout například zrušením minimální mzdy, což celý problém pouze přesouvá na jiné pole. Sami sociální demokraté vidí řešení především v příchodu dalších velkých zahraničních investorů do země a jako příklad uvádějí automobilku Hyundai, která má vyrůst v severomoravských Nošovicích. Jenže politika investičních pobídek už delší dobu rozčiluje velmi mocnou část Občanské demokratické strany, která se opírá o kmenové voliče této pravicové strany, tedy o menší a střední podnikatele, kteří si připadají znevýhodněni a zahraniční koncerny navíc ji vnímají jako vysoce nebezpečnou konkurenci. Tyto kruhy, které se s podezřením dívaly i na vstup země do Evropské unie, mají v současnosti na Občanskou demokratickou stranu velký vliv a pravicová opozice se na ně v kampani hodně zaměřuje. Jenže podle značné části ekonomů se jeví představa malých a středních podniků jako hlavních zdrojů pracovních míst pro obyvatelstvo značně iluzorní a ani ODS není zcela jednotná a zejména někteří krajští hejtmani z jejich řad zastávají na základě svých zkušeností s řízením samosprávného celku poněkud odlišný postoj – například na získání investice Hyundai se intenzivně podílel i hejtman Moravskoslezského kraje Evžen Tošenovský

z ODS. Jak se bude politika boje s nezaměstnaností v České republice dále rozvíjet, rozhodnou tedy do značné míry červnové volby a povolební uspořádání, klíčem jakéhokoliv řešení však pochopitelně bude hospodářský růst – jedině na jeho základě mohou vznikat nová pracovní místa a počet nezaměstnaných se může snižovat. (MaFr)

Průmysl táhne českou ekonomiku do výše

Překvapivě dobré výsledky hlásí za první čtvrtletí letošního roku český průmysl. Odborníci sice čekali dobrý výsledek, ale zejména březnový nárůst o skoro 18 % překonal i jejich očekávání. Tempo vzestupu průmyslové výroby dosáhlo nejlepšího výsledku od ledna 2001 a i po očistění od vlivu rozdílného počtu pracovních dnů letos a loni v březnu dokazuje vynikající kondici českého průmyslu. Jak se očekávalo, na úspěchu se podílela především výroba automobilů, která díky uvedení kolínské továrny TPCA poskočila o plných 40 % v meziročním srovnání a k celkovému růstu přispěla plnými 7 %. Dobře se vedlo i výrobě elektrických a optických přístrojů, kovů a hutních výrobků. Naopak poklesla produkce koksů a vzhledem k mimořádně vysokým cenám ropy vcelku pochopitelně také produkce petrochemických rafinérií. Rychlé zvyšování průmyslové výroby v českých zemích samozřejmě pozitivně ovlivňuje i zaměstnanost – za poslední rok zde vzniklo celkem 27 000 pracovních míst, především ve výrobě plastových a pryžových výrobků a v automobilkách. Přitom rozhodně ze strany průmyslu nehrozí inflační tlaky – jestliže produktivita práce vzrostla o 16 %, reálné mzdy stouply jenom o 6,2 %. Z tohoto pohledu se naopak zdají vcelku opodstatněné snahy odborů, aby se zejména v podnicích s mimořádně dobrými hospodářskými výsledky (jako je např. Škoda Auto) zvedaly platy podstatně rychleji než dosud. Pozitivně se vyvíjí i tržby firem, kterým mezitím vzrostly o 18,3 % a český průmysl stále úspěšněji dokáže umisťovat své výrobky na zahraničních trzích. Jestliže podniky v České republice uzavřely nové zakázky za 150,5 miliardy korun (asi 5,2 miliardy €), plných 98,5 miliard tvořily zakázky ze zahraničí. I proto analytici očekávají poměrně výrazný přebytek obchodní bilance a prohlašují, že celkově český průmysl zažívá patrně nejsilnější konjunkturu od roku 1989. Přitom v nejbližší době by podle nich měl velmi příznivý trend pokračovat, přestože opticky nebude tak patrný – již u čísel za duben by se mělo zřetelně projevit, že letos měl tento měsíc o dva pracovní dny méně než loni. I v květnu budou volné dny více vidět, protože loni státní svátky 1. a 8. května připadly na neděli. Nicméně významným pozitivním faktorem by se měly stát plány českých automobilů na další zvyšování produkce a také mírné oživení ekonomiky v Německu, v hlavním exportním cíli českého hospodářství. Celkově předpokládají za letošek ekonomové růst průmyslu o 9-9,5 %. Tento poměrně strmý vzestup by se měl pochopitelně projevit i na vzestupu hrubého domácího produktu, i když rekordní šestiprocentní růst z roku 2005 se asi nepodaří překonat. Všechny tyto údaje samozřejmě potěšily představitelé vládní sociální demokracie, kteří z ekonomického vývoje v posledních letech učinili jeden z hlavních volebních trumfů. Jenže politologové upozorňují, že dobrý stav hospodářství nemusí voliče ovlivnit tolik, jak se obvykle očekává. Opozice také neustále zdůrazňuje, že k úspěchům dochází navzdory vládě a nikoliv

za její pomoci a přičinění. Je ovšem samozřejmě otázka, zda v případě vítězství si její příznivci zachovají podobnou distanci. Větší pozornost bude ale asi třeba věnovat ekonomům upozorňujícím, že česká situace představuje určitou anomálii ve vyspělém světě – ve většině hospodářsky rozvinutých zemí totiž ekonomiku táhne především rozvoj terciární sféry, tedy hlavně nejrůznějších služeb. Dominantní úloha průmyslu představuje naprostou výjimku a skrývá v sobě i určitá nebezpečí, vyplývající mimo jiné z poměrně snadného přesunu výroby někam jinač. Úplně přehlížet nelze ani ekologická rizika. Podobná varování představují významné podniky pro další přemýšlení a směřování nových plánů, ale velmi pravděpodobně nemusí kazit v podstatě velmi pozitivní obraz, který vytváří současný stav české ekonomiky. (MaFr)

Japonci do Žatce

Představitelé státní agentury CzechInvest v květnu potvrdily, že do průmyslové zóny Triangle u Žatce, patřící ke strategickým rozvojovým projektům vlády, možná vstoupí zahraniční investor s miliardovým projektem, který by měl přinést zaměstnání několika tisícovkám lidí. Zástupci CzechInvestu odmítli příslušnou firmu uvést, s odvoláním na přání investora, v tisku, konkrétně v deníku Právo se však objevily spekulace, že se jedná o japonské konsorcium firem Hitachi a Matsushita, které by u Žatce produkovalo elektroniku, především LCD monitory. V současnosti se údajně jedná hlavně o to, zda se v Žatci budou pouze vyrábět komponenty nebo zde vznikne závod produkující rovnou finální výrobek. V druhém případě by se podle hejtmana Ústeckého kraje Jiřího Šulce významný investor změnil dokonce na investora strategického. Žatecká zóna leží na pomezí Lounska, Mostecka a Chomutovska, tedy regionů sužovaných vysokou a dlouhodobou nezaměstnaností a nový velký podnik by zde znamenal opravdu hodně. Vždyť třeba právě Mostecko se tradičně pohybuje na špičce v procentu lidí bez práce a míru nezaměstnanosti se zde stále nedaří srazit pod 20 %. Umístění japonské investice na Žatecko by také mohlo být chápáno v symbolické rovině i jako určité odškodnění za skutečnost, že zdejší tradiční produkt, žatecký chmel, je ze světového trhu stále více vytlačován různými japonskými preparáty. Od nové investice si však zejména představitelé místní samosprávy neslibují nejenom významnou pomoc při řešení problémů pracovního trhu, ale také věří, že investor by přiměl centrální orgány k větší aktivitě při budování rychlostní komunikace R7, která by do regionu mohla přilákat další zájemce o podnikání. Pokud jsou však úvahy tisku o japonském investorovi pravdivé, nelze očekávat výsledek příliš brzo. Boje o smlouvu s jihokorejskou automobilkou Hyundai jasně ukázaly, že vyjednávací z této části světa patří mezi ty nejvytrvalejší. Lze očekávat, že Japonci budou velmi tvrdě licitovat o ty nejlepší podmínky. CzechInvest sice sdělil, že definitivní rozhodnutí je už záležitostí pouhých několika týdnů, ale je třeba mít na paměti, že Hyundai své rozhodnutí často velmi účelově odsouval a snažil se vylepšit svou pozici do posledního okamžiku. Japonci sice možná v podnikatelské agresivitě za Jihokorejci trochu zaostávají, ale není vyloučeno, že v tomto případě budou strategií svého dálněvýchodního rivala s chutí využívat. Také podobně jako Jihokorejci nemají pověst zrovna příliš ohle-

duplných zaměstnavatelů, ale pracovní podmínky snad dokáže dostatečně ochránit nový zákoník práce, pokud ovšem po volbách nedozná tato norma zásadní změny nebo nedojde vůbec k jejímu zrušení. (MaFr)

Delvita v ČR zůstává

Představitelé belgické společnosti Delhaize, provozovatele českého obchodního řetězce Delvita, odmítli spekulace o odchodu firmy z českého trhu. Delvita v ČR již delší dobu vykazuje ztrátu a právě špatné hospodaření loni v březnu motivovalo vrcholný management společnosti k výměně vedení v české pobočce. Síť Delvita podobně jako jiné supermarkety doplácí na obrovský tlak diskontních obchodů a hypermarketů a potácí se v červených číslech. Belgičané však přesto věří ve svoji schopnost se na českém trhu udržet. V průběhu letošního roku hodlají investovat v zemi zhruba půl miliardy do své obchodní sítě, která by se měla rozrůst o 4 prodejny. V současnosti jich provozuje firma Delhaize na území ČR 95. Pozici Delvity ovšem komplikuje problém, který poznamenává i některé jiné sítě, například Billu – její vedení se stále jakoby nemůže rozhodnout, na jakého zákazníka se vlastně její supermarkety budou orientovat. Na jedné straně odborníci tvrdí, že by se hlavním obchodním trendem belgické sítě měla stát snaha o zdokonalení služeb zákazníkům, její představitelé prohlásili, že se více než dosud hodlají zaměřit na cenovou úroveň v prodejnách a udržovat v tomto parametru konkurenceschopnou úroveň. To je samozřejmě dáno i tím, že supermarkety Delvita se nevyskytují jen v exkluzivních čtvrtích a cestu k jejím regálům často hledají i lidé s nižšími příjmy. Jenže je otázka, zda se takto řetězec nepouští do předem ztraceného boje. Může tak vzniknout naprosto neschopný hybrid, který nakonec nevyhoví nikomu. Představitelé Julia Meinla by o tom mohli dlouho vyprávět. (MaFr)

Nové administrativní centrum v Praze v rakouské režii

Společnost Immorent ČR, dceřiná firma stejnojmenného rakouského podnikatelského subjektu, se pustila v Praze do dalšího velkého developerského projektu – na území bývalého autobusového nádraží v Praze – Pankráci u stanice metra C Pankrác chce vybudovat rozsáhlé administrativní centrum nazvané Gemini. Už samotný název naznačuje něco o jeho architektonické podobě, slovo Gemini se do češtiny překládá jako Blíženci. Proto asi nikoho nepřekvapí, že plány počítají se dvěma budovami, oddělenými ovšem pouze uličkou s hlavními vstupy. Jedna část by měla mít celkem šest pater a druhá o tři více. Celkem se počítá se vznikem 34 500 metrů čtverečních kancelářských ploch a dalších 2700 metrů určených pro obchody, služby nebo restaurace. Celý komplex by mohlo zaplnovat pravidelně až dva tisíce zaměstnanců, kteří budou mít k dispozici i 430 parkovacích míst. Developer se přitom chce postarat i o revitalizaci okolí nového centra a počítá například i s rozsáhlou výsadbou zeleně. Celková výše investice Immorentu ještě nebyla oznámena, protože společnost dosud nevybrala dodavatele, se kterým bude muset dořešit detaily svých projektů. Nicméně celá stavba by měla být uvedena do provozu již na konci příštího roku. Immorent

není v českém prostředí žádným nováčkem, naopak zde působí již plných devět let. Za tu dobu se stal největším poskytovatelem leasingu nemovitostí v celé České republice. Jen loni uzavřel nové obchody v celkové hodnotě přes sedm miliard korun a na trhu držel podíl neuvěřitelných 56 %. Rakouská firma tak může plně využívat výhod z velmi atraktivního českého trhu s nemovitostmi, kterému výrazně pomáhají současné dobré výsledky ekonomiky země. Samozřejmě postupně se zvyšují požadavky na kvalitu – jestliže počátkem devadesátých let se podnikatelé v Praze byli ochotni smířit s kdekjakým nedostatkem, nyní požadují podstatně vyšší standard. Nelze pochybovat, že právě ten jim nové pankrácké centrum společně s dobrou dopravní dostupností poskytne. (MaFr)

Přímé zahraniční investice do České republiky

Porovnáme-li rok 1993 a rok 2005 v České republice, pak zjistíme, že v těchto 13 letech zde došlo k významnému pokroku, zvláště v kvalitativních ukazatelích. Docela jiné jsou spoje, komunikace, vzdělání, obchod a sortiment zboží, vybavenost osobními auty, doprava, cestování, vzhled měst, prostě celý život.

Pokusme se analyzovat jednu z významných pák, která k tomu přispěla. Jsou to přímé zahraniční investice. Ty jsou určitým druhem pohybu kapitálu v období globalizace. Tento kapitál se vyznačuje specifickou pohyblivostí. Může přicházet i odcházet. Jeho geografické umístění je dáno jednak úvahami ziskovými, jednak strategickými (např. jako základna pro další expanzi). Rozhodnutí, kam bude tento kapitál směřovat, je v rukách jeho vlastníků, většinou nadnárodních korporací. Nicméně z ekonomické logiky vyplývá, že tento pohyb vede k určitému vyrovnávání úrovně zemí. Konečně to vývoj České republiky od roku 1993 dokumentuje. Vlády států, potenciálních příjemců přímých investic, se většinou snaží vytvářet podmínky pro to, aby přímé zahraniční investice získaly. Výhodnost přímých zahraničních investic vidí zvláště v tom, že do země přijde nová technika a technologie, vzniknou nová pracovní místa a impulsy pro růst poznání a kvalifikace lidí. Napojením na mezinárodní řetězce se zlepší bilance zahraničního obchodu.

Snad nebude pro naše čtenáře příliš zatěžko podívat se na tabulku, která dává hlubší pohled na časový i odvětvový pohled na přímé zahraniční investice v České republice. V letech 1993-2005 činily přímé zahraniční investice do České republiky 1,67 bilionu Kč (tj. jako roční HDP České republiky v roce 1996), z toho 30,4 % šlo do zpracovatelského průmyslu a 69,6 % do ostatních odvětví. Z toho do obchodu, hotelů a restaurací 12,2 %, do peněžnictví a pojištnictví 18,7 % a do dopravy a komunikací 17,3 %.

Příliv přímých zahraničních investic byl v prvních letech České republiky váhavý, ale od roku 1988 se rozběhl a například v přepočtu na obyvatele byl v roce 2005 ve střední Evropě v ČR nejvyšší. Pohyblivost kapitálu ve formě přímých zahraničních investic ukazuje např. rok 2005. Jejich příliv činil 263,2 mld. Kč, jejich odliv 20,5 mld. Kč.

V prvních letech byly zisky z přímých zahraničních investic většinou reinvestovány v České republice. V roce 2005 např. odplynuly dividendy z přímých zahraničních investic v částce 110 mld. Kč mimo republiku.

Zatímco v letech 1993-2004 byla bilance zahraničního obchodu záporná, od roku 2005 je kladná. V letech 1993 až 2004 činilo pasivum našeho zahraničního obchodu 998 564 mil. Kč. Nejvyšší bylo v roce 1996, kdy dosáhlo 153 mld. Kč, a pak v roce 2000, kdy pasivum činilo 123 mld. Kč. Poté pasivum stále klesá až na 22,9 mld. Kč v roce 2004 a na kladné saldo v roce 2006.

Podíl zahraničního kapitálu na investicích v České republice v letech 1993-2005 činil téměř čtvrtinu (22,0 %). Míra investic (podíl investic na hrubém domácím produktu) činila v tomto období 28,1 %, z toho z domácích zdrojů 19,1 %. Z toho vyplývá, že by vnitřní investiční rozvojové možnosti v ČR za posledních 13 let – nebýt přímých zahraničních investic – byly pod průměrem EU 15. Stroze uvážováno, znamenalo by to, že by naše ekonomické zaostávání za EU 15 se prohlubovalo. Ale díky přímým zahraničním investicím došlo k opačnému vývoji. (V ekonomice a ve společnosti pochopitelně existuje více různých souvislostí – nicméně investice patří k nejvýznamnějším.) Minulé investice vytvořily pro příští léta relativně příznivé podmínky k dalšímu pokračování konvergenčního procesu v rámci Evropské unie. V mezinárodním srovnání – měřeno vývozem v přepočtu na obyvatele – se pozice České

Rok	Úhrnem	Odvětví bez zpracovatelského průmyslu	Obchod, opravy, hotely a restaurace	Peněžnictví a pojištnictví	Doprava a telekomunikace	Zpracovatelský průmysl	Stroje, přístroje a zařízení
1993	19 050	8 418	1 185	4 107	87	10 632	1 952
1994	24 994	11 534	1 007	3 998	288	13 461	8 399
1995	67 993	45 249	3 901	1 831	35 828	22 744	121 367
1996	38 775	21 397	7 684	896	4 996	17 378	1 846
1997	41 251	28 305	3 935	9 456	32	12 947	508
1998	119 969	78 538	26 943	17 937	11 326	41 431	10 842
1999	218 812	149 331	50 826	52 078	6 806	69 481	15 026
2000	192 421	113 312	21 185	36 033	9 838	79 109	40 610
2001	214 585	151 706	26 773	60 234	31 376	62 880	30 690
2002	277 689	244 928	8 221	48 485	143 864	32 762	10 719
2003	59 316	-14 507	18 449	25 153	-82 178	73 823	46 596
2004	127 844	101 843	19 002	19 634	6 934	26 001	-993
2005	263 206	218 943	13 736	31 181	118 826	44 259	7 190
1993-2005	1 665 905	1 158 997	202 847	311 023	288 023	506 908	294 752
v %	100,0	69,6	12,2	18,7	17,3	30,4	17,7

Přímé zahraniční investice do České republiky (v mil. Kč)

republiky dosti lepší, což ze značné míry je třeba vidět v souvislosti zvláště s přímými zahraničními investicemi.

Zrychlení posunu ekonomické úrovně ČR – jako každé zrychlení – je ovšem energeticky náročné. Samozřejmě v ekonomice se to vyjadřuje jinak než ve fyzice, ale platí to. Lze to např. ilustrovat transferem dividend do zahraničí.

Podíl zahraničního kapitálu na investicích v ČR v letech 1993-2005 představuje necelou čtvrtinu. Podstatně vyšší

podíl najdeme např. v Belgii a Lucembursku, v Holandsku či ve Švédsku. Nízký podíl přímých zahraničních investic mají např. USA, Švýcarsko či Německo. Ale i tam tento podíl významně roste. Patří to k výrazným stránkám globalizace. Mezi významné vývozce přímých investic do České republiky patří také Rakousko. V letech 1993-2005 vyvezlo do České republiky za 156,6 mld. Kč. investic, tj. 9,4 % z celku dovezených přímých investic.

(Alexej Bálek, Praha, 10. května 2006)

Telefon – náš rodinný mírutvůrce

Tak jsem zapřemýšlel, o čem bych mohl napsat tento měsíční fejeton. Musí být na téma, o němž jsem dosud ještě nepsal, i když už jsem napsal o všem a o všech, o kom či o čem se dá psát. A přece jsem objevil nápad. Ano, já vím, že se nápady neobjevují, ty člověku napadají. Ale já přišel skutečně na objev, kterým mě náhle ozářil duch svatý. Na lepší jsem nemohl přijít. Je to moje manželka! Že jsem na to nepřišel už dříve!

Já vím, že teď čtenáři mužského pohlaví řeknou: to je toho, vždyť takovou já mám doma taky. A manželky jsou přece všechny stejné! Ale ne, ta moje je přece jen jiná než ostatní. Když si mě brala, byl jsem její milovaný životní druh. Teď už jsem dlouho její úhlavní manžel. S poznáním, že teď už jí neuniknu, převzala pozvolna rodinné žezlo do své ruky a vládne železnou pěstí.

Povoláním byla učitelkou. Až do dne, kdy šla do penze. Studenti a studentky ji milovali, obraceli se na ni se všemi svými i soukromými starostmi. Tak jako já před svatbou. Jenže ona měla po celý život jednoho žáčka, kterého vychovávala ne podle Jana Amose Komenského tak, aby mu učení bylo zamilovanou hrou, ale na kterém si z neznalosti Komenského pouček vybíjela všechny pedagogické metody učitelů minulých století, jak je známe ze staré literatury dob dávno uplynulých. A já jsem jí za to vděčný, udělala ze mne řádného člověka. Tím žáčkem jsem byl totiž já.

Ne, nenechala mě klečat na hrachu, ani jsem nemusel stát za trest v koutě či za dveřmi jídelny. Měla modernější způsoby, které vám ale neprozradím, aby si z toho jiné manželky nemohly brát příklad. Jak by pak byl svět nudný, kdyby všichni ženatí muži byli stejně dobře vychovaní a slušní, jako jsem já. Prozradím vám jen způsob, jak se mi podařilo časem odreagovat její pozornost na jiný objekt, než jsem já.

Koupil jsem do našeho bytu – telefon.

Takovou malou, černou skříňku, jakou už jsme měli doma za mého dětství, jenže už není nutno vytáčet čísla s pomocí ukazováčku takovým děrovaným kolečkem, kde se muselo čekat, až se to kolečko vrátí do své původní polohy. U pěti čísel v době mého dětství už to trvalo strašně dlouho – u dnešních osmi či devíti čísel by to trvalo ještě mnohem déle. Koupil jsem moderní, dnešní době odpovídající tlačítkový přístroj, s jehož pomocí jsem v bytě u kohokoliv na celém světě během několika vteřin. Což umožňuje mé manželce spojit se s kýmkoliv kdekoliv tak rychle, že stačí slovy obvolat k velké radosti ministra pošt a vedoucího jeho účtárny během jednoho večera půl světa. Kdykoliv přijdu domů, ohlédnu se nejdříve doprava do jídelny, kde je u okna umístěn přístroj, za který je moje žena provdána. Je zabraná do svého rozhovoru, takže ani nepozoruje můj příchod. A když právě netelefonuje, je hluboce zabraná do vlastnoručně vyplněného seznamu se stovkami jmen, adres a čísel, mezi kterými většinou marně hledá jedno, které toho dne ještě nevytočila.

Nedívím se jí, že v něm tak dlouho hledá. Totéž se stává mně, když využívám jejího občasného krátkého odskočení, abych si výjimečně také vyřídil po telefonu nějaký důležitý vzkaz. Jen krátký, abych jí dlouho nepřekážel v její zamilované činnosti. Ovšem nejdříve musím v jejím seznamu najít číslo osoby, kterou chci zavolat. A to je při technice jejích zápisů někdy úkon téměř neřešitelný.

Abyste mi lépe rozuměli. Chci zavolat třeba nějakého Karla Majera. Otevřu tedy její zápisník u písmene M a projdu všech 38 zaznamenaných jmen. Marně. Majer žádný. Znaže její pochody myšlení, začnu hledat u písmene K. Kája, Květa, Kovář, Koval, snad i Kennedy či Kujon, ale Karel žádný. V zoufalství volám autorku zápisníku na pomoc.

Prosím tě, hledám Karla Majera, s jehož ženou si tak často povídáš, ale ani pod M, ani pod K jsem žádného nenašel. Jak se jmenuje křestním jménem jeho žena?

Ta se jmenuje Věra, ale pod V ho taky nenajdeš. To musíš vyhledat písmeno E.

Proč ne V, když se jmenuje Věra? – já na to zoufale.

Když já si na to její jméno často nemohu vzpomenout, ale napadne mě bez těžkostí jméno její sestry Evy, tak to přece musíš hledat pod písmenkem E, ne?

Příště to číslo budu muset hledat pod písmenkem L, protože Karel studoval logiku, kterou ty jsi zřejmě nestudovala...

A tak ten náš telefon dává nejen manželce příležitost domlouvat se po dlouhé hodiny s jejími kamarádkami, ale i mezi námi při dohadování o metodě hledání správných čísel v jejím seznamu. Podobně jako při mém vzkazu, že má volat zpátky nějakou Helenu a já jí nedovedu vysvětlit kterou, když jíich zná asi pět a přitom oslovuje všechny své známé jen křestními jmény, což ony ovšem netuší, takže se nehlásí příjmeními.

Z toho příkladu vyplývá, že musím znát nejen všechny její přítelkyně pod jejich křestními jmény, ale i nejbližší příbuzenstvo, pod jejichž názvy (nebo někdy i firmou, v níž pracují) si je lépe zapamatovává. Bystří to detektivní mysl a tím i mozek, což v mém věku už mám často velmi zapotřebí.

Za to vše vděčím své manželce a jelikož ji mám velice rád, činím tak s velikou ochotou. Těžíme z toho všichni čtyři – já, žena, telefon a účtárna, u níž se hromadí počet telefonátů na mém účtu. V jiných rodinách vládnu často titěrné manželské hádky, k čemuž u nás žena nenachází čas. Vdčím za to té černé skřínce v pokoji vpravo od vchodu do našeho bytu, která ji skoro celodenně zaměstnává a nedopřává jí volno k manželským sporům. Doporučuji vřele k napodobení všem manželům, kterým stojí těch několik stovek eur měsíčně navíc za dobrou rodinnou pohodu.

Své manželce pak závidím, že si dovedla najít tak skvělého, mírumilovného, dobrotivého a hodného manžela, který platí ochotně a bez odporu ty nadměrné vysoké telefonní účty.

Jindřich Lion

AZYL – Festival minútových a päťminútových filmov

1. marca 2006 sa začal festival – súťaž, do ktorej sa môže prihlásiť každý občan z krajín Európy. Súťaž nie je tematicky ohraničená a môžu sa jej zúčastniť ako profesionáli, tak aj amatéri a to bez ohraničenia veku. Filmy poslané do súťaže nesmú prekročiť minútu alebo päť minút. Festival má tri filmové sekcie: 1. Sekcia minútových filmov (súťaž) 2. Sekcia päťminútových filmov (súťaž) 3. Sekcia nesúťažných filmov. Posledný termín odovzdania filmov je 15. august 2006. Festivalová komisia vyberie 20 filmov do každej súťažnej sekcie. Ocenené budú iba prvé tri filmy z každej sekcie. Komisia nominuje film na základe remeselnej úrovne diela a jeho obsahu. Film musí byť poslaný v jednom z nasledujúcich formátov: avi, mov, mpeg2 alebo swf v rozlíšení 768 × 576, alebo 720 × 576 pixlov a 72 dpi na CD alebo DVD nosiči na adresu: Silberman, s. r. o., Panenská 13, 811 01 Bratislava. Nominácie budú oficiálne vyhlásené 1. septembra 2006.

Ceny sú veľmi zaujímavé a hodnotné, sú nimi napríklad počítač iBook + Final Cut Express HD, iPod, 30GB, iPod nano, 1GB a počítač iMac 17" + Final Cut Express HD.

Viac informácií na www.azyl.sme.sk. (ao)

6. ročník súťaže pôvodných dramatických textov DRÁMA 2005

Šiesty ročník súťaže pôvodných dramatických textov – divadelných hier v slovenskom jazyku DRÁMA 2005, ktorú vyhlasuje Divadelný ústav Bratislava, má svojich finalistov.

Porota v zložení Viliam Klimáček (predseda), Vladislava Fekete, Andrea Domeová, Karol Horák, Ján Šimko, Peter Pavlac a Marián Amsler vybrala spomedzi 26 textov, zaslaných do súťaže päť finalistov: Iveta Horváthová – *Fetišistky*, František Juriga – *Rozsudok*, Andrej Kuruc – *Keby veci boli tým, čím sú...*, Peter Scherhauser – *Umy si rúčky, ideme jesť...*, Pavol Weiss – *Família alebo Traja bratia*.

Scénické čítanie z finálových textov „Trojboj“ sa uskutočnilo ako sprievodné podujatie prehliadky Nová dráma / New Drama 14. 5. 2006 o 13:00 hod. vo FK 35 mm na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU na Svoradovej 2 v Bratislave. Víťazné texty budú vyhlásené na záverečnom ceremoniáli festivalu Nová dráma / New Drama v Primaciálnom paláci. Víťazný text bude uvedený v jednom z profesionálnych divadiel na Slovensku. Súťažou v uplynulých ročníkoch prešlo spolu 120 textov a víťazné a finálové texty boli vydané v Divadelnom ústave. Mnohé z hier boli úspešne inscenované napríklad v Slovenskom komornom divadle Martin, Slovenskom národnom divadle, divadle GunaGu či Štúdiu 12 Bratislava. Koordinátorkou komisie a súťaže Dráma je Martina Vannayová. (ao)

Nová cena pre slovenských literátov: Anasoft litera

Slovenskí spisovatelia budú môcť získať novú literárnu cenu pod názvom Anasoft litera. Cena bude každoročne udeľovaná autorovi najlepšieho prozaického diela za uplynulý rok. Víťaz bude odmenený sumou 200 000 korún.

Cieľom organizátorov súťaže je oživiť knižný trh, podporiť vydavateľov, kníhkupcov a knihovníkov, no najmä

tvorcov literárnych diel. Anasoft litera je finančne najlepšie ohodnotenou cenou za publikované dielo na Slovensku. Vyhodnotenie bude prebiehať v dvoch kolách. V prvom vyberie komisia 10 najlepších kníh. V druhom kole z nich bude vybraná jedna, ktorá získa cenu Anasoft litera. Víťaz bude vyhlásený 9. novembra a bude vybraný z približne šesťdesiatich titulov pôvodnej slovenskej prózy. Súčasťou nominovaných kníh nie sú antológie viacerých autorov, literatúra pre deti, poézia v próze, reedície, druhé a ďalšie vydania a podobne.

Porotu tvorí päť členov: prekladateľka a riaditeľka zahraničného oddelenia Literárneho informačného centra Miroslava Vallová, literárny kritik Vladimír Barborík, literárny vedec Peter Darovec, literárny kritik Jozef Bžoch a divadelný režisér Jan Antonín Pitínský, ktorý prekladá slovenskú literatúru do českého jazyka. (ao)

V Bruseli sa konali Dni Slovenska

Slovenská kultúra a slovenské regióny sa predstavili v belgickej metropole v rámci podujatia s názvom Dni Slovenska v Bruseli, ktoré sa uskutočnilo pri príležitosti druhého výročia vstupu Slovenska do Európskej únie a Severoatlantickej aliancie a prvého výročia zriadenia Domu slovenských regiónov v Bruseli.

Hlavným cieľom podujatia, ktoré sa konalo od 25. apríla do 12. mája, bolo predstaviť rozvoj a potenciál Slovenska a jeho regiónov v európskych inštitúciách, a to aj v súvislosti s kľúčovým obdobím programovania štrukturálnych fondov na obdobie 2007-2013.

Počas Dní Slovenska sa v Bruseli prezentovala slovenská kultúra prostredníctvom hudobných a tanečných vystúpení slovenských umelcov, výstavou umeleckých diel zo slovenských regiónov, výstavami fotografií či premietaním slovenských filmov *Utekajme, už ide a Slnečný štát*. Pri príležitosti osláv sa symbol Bruselu – cikajúci chlapček Manneken Pis – odel do slovenského kroja. Dni Slovenska v Bruseli otvorilo vystúpenie opernej speváčky Adriany Kučerovej a predstavenie Baletu Štátneho divadla v Košiciach.

Súčasťou prezentácie Slovenska bola aj medzinárodná konferencia Slovenské regióny ich perspektívy, možnosti a potenciál pre rast a zamestnanosť súčasný stav. Konferencia za účasti podpredsedu vlády Pála Csákyho vyvrcholila slávnostným otvorením výstavy umeleckých diel zo slovenských krajov Slovenské umenie z regiónov.

Dni Slovenska v Bruseli organizoval Dom slovenských regiónov zastupujúci osem samosprávnych krajov, Výbor regiónov, Stále zastúpenia SR pri EÚ a pri NATO, slovenská ambasáda v Belgicku, slovenskí europoslanci, Slovenská katolícka misia v Bruseli, eurokomisár Ján Figel' a podpredseda vlády Pál Csáky. (ao)

Desiaty ročník súťaže Poviedka má svojich výhercov

Jubilejný ročník literárnej súťaže Poviedka vyvrcholil v piatok 31. marca vyhlasovaním víťazov, ktorých mená sa doteraz skrývali v zapečatených obálkach. Deväť rokov sa tento ceremoniál konal v divadelných priestoroch alebo kníhkupectvách iba pred očami niekoľkých divákov. Ostatní autori či len zvedavci si museli počkať na nasledujúci

deň, keď mená víťazov zverejnili médiá. Desiaty ročník súťaže priniesol veľkú zmenu. Ľudia sa mohli po prvýkrát v histórii dozvedieť výsledky nielen na podujatí, ale aj z priameho prenosu na Rádiu Devín.

Podľa slov predsedu poroty Pavla Rankova mali poviedky v tomto ročníku vysokú úroveň. Svedčí o tom aj fakt, že z celkového počtu 476 až jedna štvrtina postúpila do druhého kola, pričom každá z nich si zaslúži byť publikovaná minimálne časopisecky. Kým do prvého ročníka prišlo zhruba deväťsto príspevkov, čo vyhlasovateľovi súťaže Kolomanovi Kertészovi Bagalovi v tom čase takmer vyrazilo dych, počas desiatich ročníkov sa počty značne upravili a dnes ich už prichádza zhruba päťsto. „Prispievatelia pravdepodobne prišli na to, že to nie je žrebovacía súťaž, ale treba tu mať aj talent,“ skonštatoval Bagala.

V porote okrem predsedu zasadli prevažne mladí ľudia, ako napríklad minuloročná víťazka Zuska Kepplová, Marek Kopča, Michal Švec, Alexandra Pavelková či Svetlana Žuchová.

Zo širokého tematického zamerania textov prevládali prózy zaoberajúce sa modernou sociálnou problematikou, napríklad nezamestnanosťou, rasizmom či pracovnými vzťahmi. Pomerne veľa príbehov sa odohrávalo v exotickom prostredí a pisatelia siahli po rôznych exotických motívoch. Porotu oslovili najmä tie, v ktorých sa autori snažili o analýzu psychiky postáv a zároveň vytvorili dej, smerujúci od „niekadiaľ niekam“. Ako to býva zvykom, aj tento rok vyjde zborník víťazných prác. Pôvodne sa malo doň dostať desať poviedok, ibaže tentoraz si to zaslúžilo až jedenásť, a tak bude o čosi hrubší.

Prvé miesto získal Peter Anku z Bratislavy s poviedkou *Tri Martolod*. Podľa predsedu poroty si to zaslúžil z viacerých dôvodov: „Po prvé pre Slovákov môže byť zaujímavé, že existuje v Európe národ nepochybné šialenejší ako sme my, a to sú Bretónci. Po druhé, autor sa vyrovnal s pomerne hustým písaním francúzskych dialógov, takže aj čitateľ nepoznajúci francúzštinu porozumie, o čom to je. Víťazná poviedka je zaujímavá aj tým, že nemá príbeh v klasickom zmysle. Traja Bretónci v nej smerujú k svojmu zániku. Na tejto púti sa stretnú s rozprávačom prózy, ktorý kráča s nimi, aj keď cíti, že ho to vedie do záhuby. Myslí si, že je to veľmi zaujímavé čítanie.“

Eva Cigániková zo Žiliny zaujala poviedkou *Taký mizerný, mizerný život* a získala druhé miesto. Ak ktosi doteraz pochyboval o úspechu súťaže Poviedka aj v zahraničí, istotne ho o tom presvedčí próza *Maily z Ultima Thule*, ktorá získala tretie miesto. Jej autor Andrej Tusičišny je zo Ženevy.

Výsledky – POVIEDKA 2006

1. miesto: *Tri Martolod* – Peter Anku (Bratislava, * 1975)
2. miesto: *Taký mizerný, mizerný život* – Eva Cigániková (Žilina, * 1936)
3. miesto: *Maily z Ultima Thule* – Andrej Tusičišny (Ženeva, * 1980)

Prémie:

- *Mojmirovac* – Ondrej Petkovský (Zemianske Lieskové, * 1974)
- *Hostesky* – Norbert Mikláš (Topoľčany, * 1975)
- *Noc za oknom* – Gabriela Alexová (Poprad, * 1975)
- *Architektúra mŕtveho muža* – Egon Chandler Mara Rosa (Senica, * 1984)

- *Vo vesmíre pohodená* – Miriam Landae (Devínska Nová Ves, * 1982)
- *Vedľajšie účinky...* – Vanda Rozenbergová (Prievidza, * 1971)
- *Smrť si nevyberá* – Václav Kostelanski (Považská Bystrica, * 1982)
- *Výhybky* – dag – (Bratislava, * 1980).

Na Malej scéne sa premiérovo predstavila komédia *Manon Lescaut*

Na Malej scéne SND mala v sobotu 8. 4. premiéru lyrická komédia Víťazslava Nezvala *Manon Lescaut*. Túto najznámejšiu Nezvalovu divadelnú hru preložil Ľubomír Feldek a herci ju naštudovali pod režijnou taktovkou Juraja Nvotu. Príbeh čerpá zo sentimentálneho románu francúzskeho autora z 18. storočia Antoina-Francoisa Prévosta d'Exiles. Osud lásky krásnej pobehllice Manon a jej na smrť verného milenca – rytiera Des Grieux je zobrazený vo veršovaných dialógoch a prekvapujúcich zvratoch ich zvláštneho, nerovného vzťahu. V predstavení sa predstavia Táňa Pauhofová, Ľuboš Kostelný, Richard Stanke, Maroš Kramár, Ján Gallovič, Ondrej Koval', Ivana Kuxová, Juliana Johandesová, posl. VŠMU, Juraj Igonda, posl. VŠMU, Ernest Šmálik.

Filmový festival FEBIOFEST v Bratislave

Na tohtoročný filmový festival Febiofest zavítal aj významný poľský režisér Krzysztof Zanussi. V Banskej Bystrici v kine Korzo uviedol v utorok dva filmy – svoj najnovší titul *Persona non grata*, o ktorom diskutoval aj s divákmi, a starší film *Iluminácia*. Zanussiho najnovší film *Persona non grata* je psychologickou drámou o diplomatických intrigách. Vo filme si zahral aj známy ruský herec a režisér Nikita Michalkov. Zanussi (nar. 17. júna 1939 vo Varšave) je autorom vyše 20 scenárov a asi polovicu z nich aj režíroval. Viacero jeho filmov získalo ocenenia na prestížnych festivaloch v Cannes, Benátkach a Mannheime. Píše aj knihy o filme.

Maturitné testy sa budú na budúci rok žrebovať

Škandál s únikom tohtoročných maturitných testov sa minister školstva László Szigeti rozhodol riešiť priamym žrebovaním, ktoré sa uskutoční v deň maturít v priamom prenose v televízii. Szigeti prisľúbil, že na budúci rok „to bude stopercentne reálne“. Minister školstva podal trestné oznámenie na neznámeho páchatela a únik testov zo slovenského jazyka a literatúry, ktoré boli v nedeľu večer pred maturitami zverejnené na internete, prešetruje polícia. (ao)

Začala sa výstavba komplexu RIVER PARK

V utorok 2. mája sa začala na dunajskom nábřeží výstavba polyfunkčného komplexu RIVER PARK – ambiciózneho stavby, ktorá výrazne zmení scenériu Bratislavy.

Komplex štyroch ultramoderných blokov budov vyprojektoval svetoznámy holandský architekt Eric van Egeraat, projekt ďalej rozpracovali špičkoví slovenskí architekti a stavia ho akciová spoločnosť J&T REAL ESTATE, ktorá je

jedným z najväčších hráčov na slovenskom realitnom trhu. Náklady na jeho výstavbu sú asi štyri miliardy korún. Rozprestierať sa bude na nábreží v úseku od parkoviska pri už neexistujúcom objekte bývalého Útvary hlavného architekta takmer až po Estrádnú sálu Parku kultúry a oddychu. Budú tu mimoriadne atraktívne byty s výhľadom na Dunaj a lužný les na protilahom brehu, špičkové administratívne priestory, prvý päťhviezdičkový hotel v Bratislave Kempinski Hotel RIVER PARK, obchodíky, reštaurácie, kaviarne a služby.

Novým magnetom pre Bratislavčanov i návštevníkov mesta sa má stať pešia promenáda s množstvom zelene, ktorá poskytne bohaté možnosti na relax a príjemné trávenie voľného času pre všetky generácie. Vznikne tu atraktívny priestor, ktorý bude plniť rovnaké funkcie ako korzo v pešej zóne historického jadra mesta.

Po dokončení komplexu RIVER PARK vznikne na nábreží nová promenáda, ktorá bude širšia než súčasná a plná zelene, na dnešnom parkovisku pri už neexistujúcom objekte útvaru hlavného architekta bude nový park. Promenáda bude široká 18 metrov a bude sa na nej nachádzať prerušovaný pás zelene široký štyri metre. Jej súčasťou bude aj cyklistická trasa slúžiaca aj korčuliarom. Vznikne tu kultivované prostredie s množstvom zelene. (ao)

Hlavné námestie v Bratislave bolo odovzdané verejnosti

Počas víkendov 22. a 23. 4. sa v rámci tretieho ročníka podujatia Bratislava pre všetkých – Dni otvorených dverí samosprávy hlavného mesta magistrát oficiálne odovzdal verejnosti do užívania zrekonštruované Hlavné námestie.

Rekonštrukcia námestia, druhá v rozpätí necelých tridsiatich rokov, sa začala piateho septembra minulého roku. Vykonávala sa na dve etapy, aby bolo možné zorganizovať tradičné Vianočné trhy. Cieľom architektonického riešenia, ktorého autormi sú architekti Otto Grossmann a Juraj Šimek, bolo usporiadať povrch Hlavného námestia tak, aby pešia trasa v osi Rybná brána – Sedlárska ulica bola v celom profile priechodná. Predchádzajúci zvlnený a nerovný povrch bolo nutné zrovnať do roviny využívajúc prirodzený sklon námestia na jeho odvodnenie. Vyrovnaná kamenná dlažba zo zlatej žuly Yellow China, ktorá má protišmykovú úpravu, tvorí čistý podklad pre Maximiliánovu fontánu.

V prvej etape sa práce sústredili najmä na modernizáciu inžinierskych sietí a výmenu povrchovej dlažby námestia, ktorá bola častým terčom kritiky občanov vzhľadom na nekomfortný povrch sťažujúci chôdzu. V druhej etape, ktorá sa uskutočnila už v tomto roku, pribudol nový mobiliár vrátane strážnej boudy s bronzovou sochou strážnika a pitnou fontánkou, ako aj moderná iluminácia námestia vhodnými modernými svietidlami, ktoré zvýrazňujú dominanty hlavného námestia – priečelia a strechy objektov.

Súčasťou opravy Hlavného námestia bola aj úprava Maximiliánovej fontány. Je ozvučená, osvetlená a rozšírená o jeden prstenec, v ktorom je hladina vody na úrovni s kamennými obrubami. Okrem slnečníkov s logom mesta, lavičiek, a odpadkových košov tu bude aj nové mobilné pódium pre kultúrne podujatia.

Dobudovanie infraštruktúry zabezpečilo dostatočný elektrický príkon pre Vianočné trhy, koncerty a iné akcie,

ktoré sú závislé od spoľahlivého rozvodu elektriny, ale aj spoľahlivé napojenie stánkov vianočných trhov na rozvod vody a na kanalizáciu s lapačom tukov. Pribudli tam takisto lavičky, ktoré sú venované trinástim štedrým darcom, ktorí prispeli na rozvoj mesta. A nielen známi ľudia, ale aj tí, o ktorých sa veľa nehovorí. Lavičky sú venované týmto dobrým ľuďom.

Novou riaditeľkou Slovenského rozhlasu je Miloslava Zemková

Slovenský rozhlas (SRo) má od 6. apríla na päť rokov novú generálnu riaditeľku Miloslavu Zemkovú. Rozhlasová rada bývalej starostke bratislavského Starého Mesta v tajnom hlasovaní druhého kola štvrtej voľby šéfa SRo dala 13 hlasov. Získala tak viac ako na zvolenie potrebnú dvojtretinovú väčšinu hlasov všetkých členov rady. V druhom kole okrem nej bojovali o funkciu riaditeľa aj šéfdramaturg Dvojky STV Ľuboš Machaj, bývalý šéf licenčnej rady Peter Kováč a ekonomická riaditeľka a štatutárna zástupkyňa SRo Hilda Gajdošová. V hlasovaní dostala Gajdošová dva hlasy a Machaj s Kováčom zhodne žiaden hlas. Ako po zverejnení výsledku voľby uviedla Zemková, predpokladá, že vysokým počtom hlasov od rady zároveň získala jej dôveru a prísľub spolupráce. Zmeny v SRo podľa Zemkovej nemôže uskutočniť jeden človek. Verí, že v transformácii SRo jej Rozhlasová rada pomôže. „Je to pre mňa rovnako prekvapujúce ako pre vás,“ zhodnotila pre médiá fakt, že dostala 13 z 15 hlasov všetkých členov rady. Myslí si, že výsledok vznikol dohodou v rade. Rozhlas bol bez generálneho riaditeľa od 7. októbra 2005, kedy sa skončilo funkčné obdobie Jaroslava Rezníka.

Ako však Zemková avizovala, vie si predstaviť spoluprácu s Ľubošom Machajom a Petrom Kováčom a „za istých okolností“ aj s Hildou Gajdošovou. S Kováčom a Machajom už o spolupráci rokovala a ich možné pozície v novom vedení SRo by sa mali ujasniť v týchto dňoch. Machaj aj Kováč predbežnú spoluprácu so Zemkovou potvrdili. Zemková sa označila za progresívny typ a upozornila, že sa bude snažiť presadiť všetky zmeny, ktoré Rozhlasovej rade predstavila vo svojom projekte rozvoja a riadenia SRo na najbližších päť rokov. SRo nechce meniť na komerčné médium. Miloslava Zemková tvrdí, že prípadný konflikt záujmov má vysporiadaný a už od augusta 2005 nefiguruje v žiadnych orgánoch komerčných médií. Zemková bola od roku 1999 do augusta 2005 generálna manažérka holdingu FUN RADIO GROUP, konateľka a spoločníčka FUN MEDIA, s. r. o., RADIO SERVIS, s. r. o., FUN AIR, s. r. o., FUNSERVER, s. r. o., predsedníčka dozornej rady RADIO, a. s.

Dňa 26. apríla Zemková predstavila nové vedenie rozhlasu. Programovým riaditeľom bude od 15. mája Ľuboš Machaj, ktorý je zatiaľ zamestnaný v Slovenskej televízii na pozícii šéfdramaturga a bol tiež jedným z kandidátov na post riaditeľa SRo. Do rozhlasu v krátkom čase nastúpi aj nový ekonomický a technický riaditeľ. Doterajšej ekonomickej riaditeľke a štatutárke rozhlasu Hilde Gajdošovej a programovému riaditeľovi Vladimírovi Puchalovi bude ponúknuté nové miesto. Do rozhlasu by mal nastúpiť podľa predchádzajúcich predbežných dohôd aj Peter Kováč, Zemkovej protikandidát vo voľbách. Zemková plánuje počas najbližšieho pol roka prepustiť okolo 180 zamest-

nancov. Kto bude ďalším štatutárom rozhlasu, čiže zástupcom Zemkovej, oznámi riaditeľka na najbližšom zasadnutí Rozhlasovej rady.

Vedenie Slovenského rozhlasu:

Programový riaditeľ: *Luboš Machaj* (nahradí Vladimíra Puchalu) – doteraz šéfdramaturg Dvojky v STV. Bol Zemkovej protikandidátom vo voľbe.

Ekonomický riaditeľ: *Igor Soyka* (nahradí Hildu Gajdošovú) – vyštudovaný ekonóm, venoval sa krízovému manažmentu a projektovému manažérstvu.

Technický riaditeľ: *Róbert Oravec* (nahradí Miroslava Jabconu) – vyštudoval elektrotechnickú fakultu, pracoval pre rádiá.

Ďalší noví spolupracovníci Zemkovej:

- **Konateľ Media, s. r. o:** *Juraj Priečinský* (nahradí Petra Krajčeho).
- **Riaditeľ kancelárie riaditeľa:** *Ladislav Szeitl* (nahradí Miroslava Danihela).

Originály Leonarda da Vinciho na Bratislavskom hrade

Bratislavský hrad, ktorý je sídlom Slovenského národného múzea – Historického múzea, bude od 28. 4. 2006 do 15. 9. 2006 hostiť vo svojich priestoroch jedinečnú výstavu *Leonardo da Vinci, zvedavý génius*. Výstava predstavuje unikátny Leonardov kódex – *Codex Atlanticus*, ktorý vydalo vydavateľstvo Hoepli v rokoch 1894-1904. Hlavné mesto Slovenskej republiky sa tak stalo štvrtým miestom v jej európskom putovaní: po prvej európskej zastávke v Kráľovskom paláci rakúskeho Innsbrucku a po talianskych a maďarských zastávkach, v Ríme v sídle univerzity *Accademia Nazionale dei Lincei* a v Budapešti v Knižnici *Ervina Szabóa*.

Prezentovanie výstavy v krajine jej pôvodu malo mimoriadnu odozvu, pretože v priestoroch Akadémie Lincei sa stala súčasťou osláv stého výročia vydania kompletneho diela *Codex Atlanticus*, ako aj osláv 400. výročia založenia tejto inštitúcie. Význam oboch udalostí podčiarkla i záštitou prezidenta Talianskej republiky. O dôležitosti kultúrneho projektu, ktorý táto výstava predstavuje, vypovedá i fakt, že jeho príprava a realizácia sa odohrala pod záštitou Ministerstva zahraničných vecí a ďalších inštitúcií, ako Talianskej geografickej asociácie, Univerzity v Miláne (Fakulta matematiky), Talianskej komisie UNESCO či Leonardovho múzea vo Vinci. Patronát nad bratislavskou časťou výstavy prevzali významné slovenské a talianske inštitúcie: Ministerstvo kultúry SR, Veľvyslanectvo Talianska a Taliansky kultúrny inštitút. Nemalú úlohu zohralo aj sponzorstvo zo strany podnikov a spoločností, ktorých zdroje umožnili realizáciu tohto sugestívneho kultúrneho podujatia tu na Slovensku.

Samotnú výstavu tvorí vyše 60 originálov listov z diela *Codex Atlanticus* Leonarda da Vinciho a modely jeho strojov. Listy kódexu, vydané vydavateľstvom Hoepli v rokoch 1894-1904, pochádzajú z archívu univerzity *Accademia dei Lincei*. Modely strojov sú zase z Leonardovho múzea vo Vinci, ako aj z historických zbierok, napríklad zo zbierky *Luigiho Boldettiho*.

Príbeh, ktorý táto výstava rozpráva, je príbehom jedného z najznámejších Leonardových kódexov – skutočnej

zbierky roztratených listov génia z Vinci. V druhej polovici 16. storočia ich starostlivo zozbieral sochár *Pompeo Leoni*. Vedený snahou zabrániť nenapraviteľným škodám ich vlepil do jedného veľkého albumu, ktorý nazval *Codex Atlanticus*. Jeho prvé listy dokumentujú techniky použité na konzerváciu, zatiaľ čo ťažisková časť albumu predstavuje výnimočnú a širokú škálu Leonardových výskumov a pokusov, ako aj krásu jeho kresieb, ako inžiniera a architekta.

Nechýbajú ani zaujímavosti o súkromnom živote Leonarda, o jeho vzťahoch k významným osobnostiam jeho doby či jeho rodinným príslušníkom. No nájdeme tu state aj o jeho matematických a gramatických štúdiách, či o jeho práci zabávača, ako autora noviel a hádaniek.

Modely strojov zase predstavujú nádherné príklady interpretácie niektorých najznámejších leonardovských štúdií, napr. o lietaní, o vojne, o vode... Návštevníci Bratislavského hradu tak majú možnosť obdivovať modely veľkého vetroňa, lietadlovej skrutky, tanku či valivého ložiska. Úsilie organizátorov sa sústredilo na dôležitý cieľ: spolu s významom Leonarda a jeho projektov poukázať aj na úžasný pokrok, ktorý veda a technika zaznamenala počas piatich storočí, deliacich nás od renesancie.

Miesto: Bratislava, SNM – Bratislavský hrad

Trvanie: 28. apríl – 15. september 2006

Otváracie hodiny: po – ne: 09:00-18:00, posledný vstup 17:15

Kontakty: tel.: 02/59 72 42 16, 02/59 72 42 26,

fax: 02/54 41 49 81, e-mail: leonardo@snm-hm.sk

Lektorské prehliadky: tel.: 02/59 72 42 16, 02/59 72 42 26, fax: 02/54 41 49 81, e-mail: program.hrad@snm-hm.sk

Modrá krv, tlačiarenská čerň. Šľachtické knižnice 1500-1700

Od 3. marca 2006 je v Slovenskom národnom múzeu – Historickom múzeu na Bratislavskom hrade pre verejnosť sprístupnená medzinárodná putovná výstava *Modrá krv, tlačiarenská čerň (Šľachtické knižnice 1500-1700)*.

Projekt výstavy je realizovaný v medzinárodnej spolupráci Slovenskej národnej knižnice v Martine, Národnej Széchényiho knižnice v Budapešti, Národnej a univerzitnej knižnice v Záhrebe a Esterházijskej súkromnej základiny v Rakúsku. Prezentuje bohatstvo stredovekej a ranonovovekej knižnej kultúry v širokom európskom kontexte.

Jedinečné knižné zbierky zo 16. a 17. storočia, sústredené v sídlach šľachtických rodín na hradoch, zámkoch, kaštieloch bývalého uhorského kráľovstva dokumentujú vysokú úroveň kultúrnosti reprezentatívnych príslušníkov týchto rodín, pre ktorých bola kniha nevyčerpatelným zdrojom poznania a nástrojom šírenia vedomostí a vzdelania. Niet pochýb, že šľachtické rodiny, najmä tie, ktorých knižnice sa na výstave prezentujú, mali značný vplyv na súdobú politiku, hospodárstvo, spoločenský a kultúrny život, a významnou mierou prispeli k jednote kultúrneho stredo-európskeho priestoru, ktorý sa dnes opäť snažíme vybudovať. Knižné fondy a osobné predmety významných aristokratických rodín 16. a 17. storočia – Esterháziovcov, Turzovcov, Ilešháziovcov, Révaiovcov, Pálfiocov, Bánfiocov, Batánovcov, Nádašdyovcov, Zrínskych spolu s Frankopanovcami a knižnica J. V. Valvasora – prezentované na výstave vypovedajú o vysokej úrovni knižnej kultúry v Uhorsku.

Knižné zbierky týchto rodín obohacovali ich majitelia z celej Európy. 16. storočie bolo obdobím veľkého rozvoja knižníc a možno povedať, že v nasledujúcom 17. storočí sa čítanie stalo každodennou súčasťou života nielen šľachty, ale aj širokých najmä mestských vrstiev obyvateľstva. 16. a 17. storočie v Uhorsku charakterizovali neustále vojenské výboje tureckých vojsk, protihabsburské povstania, šírenie myšlienok reformácie a silná rekatolizácia. Táto politicko-spoločenská situácia v krajine sa odráža aj v rôznorodosti knižných fondov v aristokratických rodinách. Tak môžeme nájsť v prezentovanej vzácnjej zbierke kniežacej rodiny Esterházióvcov Bibliotheca Esterházyana, ako jedinej knižnej kolekcie, ktorá sa do dnešných dní nachádza v majetku rodiny jej zakladateľov, rovnocenne vedľa seba katolícke aj protestantské knihy.

Výstava *Modrá krv, tlačiarenská čerň. Šľachtické knižnice 1500-1700*, podáva svedectvo nielen o spoločnej veľkej minulosti dnešných stredoeurópskych štátov, Rakúska, Maďarska, Slovenska a Chorvátska, ale tiež o nezmyselnosti akýchkoľvek hraníc, politických, náboženských, kultúrnych, pretože vzdelanie hranice nepozná.

Kultúra a knižnice, ako inštitúcie ochraňujúce literárne dedičstvo sú nepochybne meradlom kultúrnej vyspelosti určitého prostredia, historického obdobia, oblasti, rodiny či jednotlivca a práve táto výstava nám to umožňuje spoznať. Medzinárodnú putovnú výstavu *Modrá krv, tlačiarenská čerň (Šľachtické knižnice 1500-1700)* v priebehu rokov 2005-2007 majú možnosť návštevníci vidieť postupne v Záhrebe, Bratislave, Martine, Budapešti a Forchtemsteine. Výstava je otvorená do **25. 6. 2006**.

Istropolitana Projekt 2006

Istropolitana Projekt, Medzinárodný festival divadelných škôl, existuje od roku 1977. Festival je svojím charakterom i ambíciami významnou udalosťou v kontexte slovenskej kultúry i divadelného školstva v stredoeurópskom regióne a je jediným svojho druhu na území Slovenskej republiky. Cieľom Istropolitana Projektu je tvorivé stretnutie rôznych divadelných prístupov prezentovaných najmladšou generáciou tvorcov. Predstavenia by mali svojou rôznorodosťou po tematickej, obsahovej i formálnej stránke prezentovať to najlepšie, čo na jednotlivých školách vzniklo za posledné dva roky. Dôležitým spektrom je komunikatívnosť predstavenia. Festival nie je len prehliadkou približujúcou charakter divadla krajiny svojho pôvodu, je zároveň prostriedkom spoznania tvorivých a učebných procesov na školách a to i prostredníctvom workshopov a diskusií. Od svojho vzniku sa v rámci IP prezentovalo približne 64 škôl z celého sveta. Tento rok sa uskutoční od **19. 6. do 2. 7. 2006**.

Bibiana má pripravené zaujímavé výstavy pre deti

Letí, letí, čo má krídla

Výstava o krídlach, lietaní a ceste k slnku cez prírodu, techniku, fantáziu a umenie. Na interaktívnej výstave sa návštevníci presvedčia, že lietať môžu aj na hojdačke a dokonca nad Tatrami. Pohybovať sa môžu pod hviezdnu oblohou i nad priepasťou a dozvedia sa, že na svete žije 8 700 druhov vtákov. Výstava trvá do **20. 07. 2006**.

Cesta tam a zasa späť alebo ako nezablúdiť

Princíp bludiska a labyrintu je jeden z najstarších fundamentálnych symbolov v histórii ľudstva a vyskytoval sa prakticky vo všetkých starých civilizáciách. Základom riešenia všetkých rovníc spojených s labyrintom je hľadanie stredu. A keďže pre deti je stred súčasne začiatkom, cieľom i koncom cesty, stane sa naša cesta labyrintom veselou a farebnou hrou, pri ktorej sa možno aj dospelým podarí objaviť staré tajomstvá. Výstava potrvá do **30. 09. 2006**

Kontakt: Bibiana, Panská ul. 41, 811 01 Bratislava, tel.: 02/5443 1308.

Skupina SIMPLY RED konečne na Slovensku!

29. 08. 2006 o 20:00 sa britská skupina Simply Red po prvýkrát predstaví slovenským fanúšikom na bratislavskom koncerte v Inchebe Expo Aréne. Formáciu Simply Red považujú odborníci i bežní fanúšikovia za jednu z najuznávanejších skupín sveta.

Frontman skupiny Mick Hucknall, ktorý patrí medzi špičku mužských vokalistov v Británii, založil kapelu ešte v roku 1984. Koncerty skupiny Simply Red sú po celom svete známe ako najstrhujúcejšie, keďže Mick Hucknall vyniká svojou skvelou melodickosťou a patrí k najúspešnejším skladateľom. Osvedčujúcim faktom skupiny je 50 miliónov predaných albumov počas obdobia, keď na vrchole svetových hitparád útočili hity ako *Holding Back The Years*, *Fairground* a *If You Don't Know Me Bye Now*.

Ceny vstupeniek: státie – 890,- Sk (po každej predanej tisícke vstupeniek sa cena zvyšuje o 100,- Sk);

sedenie – 1400 a 1200,- Sk

Info: www.ticketportal.sk.

KAM ZA KULTÚROU

Jazda historickou električkou

Bratislavské kultúrne a informačné stredisko pripravilo na letné mesiace jazdu historickou električkou spojenú s výkladom sprievodcu v slovenskom a anglickom jazyku. Električka bude premávať od 29. júna do 31. augusta každú stredu a sobotu o 17:00 hod.

Miesto stretnutia: Hurbanovo námestie (pred OTP bankou).

Trasa: Hurbanovo námestie – Nám. SNP – Jesenského – Vajanského nábrežie – Šafárikovo nám. – Štúrova – Špitálska – Križna – Vazovova – Radlinského – Obchodná – Kapucínska – tunel – Nábrežie arm. gen. L. Svobodu – Nám. L. Štúra – Jesenského – Nám. SNP – Hurbanovo nám.

Cena: 40,- Sk/dospelí, 20,- Sk/deti.

BKIS ďalej ponúka služby licencovaných sprievodcov

Tematické prechádzky historickým centrom Bratislavy:

- Bratislava v časoch Rimanov
- Bratislava za vlády Márie Terézie – obdobie rozkvetu barokovej architektúry
- Bratislavské fontány – Ganymedova, Rolandova a iné
- Bratislava mesto hudby – po stopách hudobných veľikánov
- Významné osobnosti Bratislavy

• **História vinohradníctva v Bratislave**
 Hodinová prehliadka centra mesta v anglickom / nemeckom jazyku. Objednávka nutná min. 2 hodiny vopred.
 Cena: 400,- Sk alebo 10,- € / osoba

Kombinovaná autobusová a pešia prehliadka mesta v trvaní 3 hodín

Autobusová panoramatická prehliadka mesta + pešia prehliadka historického centra mesta.

Trasa: Bratislavský hrad – Prezidentský palác – Úrad vlády – Dóm Sv. Martina – Klarisky – Michalská veža – Hlavné námestie – Stará radnica – Primaciálny palác (odporúčame: prehliadka gobelínov – vstupné 40,- Sk).
 Objednávka potrebná minimálne 24 hodín vopred.

Jazda Prešporáčikom

Jazda historickým autíčkom po uliciach Starého Mesta spojená s výkladom.

Denne 9:00-17:00: polhodinová jazda, cena: 200,-Sk / 6 € / osoba

Každý piatok o 18:30: 1-hodinová jazda, cena: 350,- Sk / 9 € / osoba (Minimálny počet 6 osôb)

Kontakt: Centrálné informačné stredisko BKIS, Klobučnícka 2, tel.: 02/5443 4059, e-mail: prehliadky@bkis.sk, web: www.bkis.sk.

Otváracia doba: jún – sep.: po – pia 8:30-19:00, so 9:00-17:00, ne 9:30-16:00; okt. – máj: po – pia 8:30-18:00, so 9:00-15:00, ne 10:00-15:00.

Programy vybraných divadiel do konca júna 2006

Opera SND, Hviezdoslavovo nám.

15. 6. 11:00 Dubovský: *Tajomný kľúč*

15., 27. 6. 19:00 Mozart: *Figarova svadba*
 16. 6. 11:00 Dvořák: *Rusalka*
 16. 6. 19:00 Verdi: *Rigoletto*
 17., 19. 6. 19:00 Verdi: *Aida*
 20. 6. 19:00 Donizetti: *Dcéra pluku*
 24. 6. 19:00 Puccini: *Turandot*
 26. 6. 19:00 Verdi: *Maškarný bál (Gustáv III.)*
 27. 6. 11:00 Dubovský: *Tajomný kľúč*
 29. 6. 19:00 Bizet: *Carmen*
 30. 6. 19:00 Verdi: *La traviata*

Balet SND, Hviezdoslavovo nám.

21. 6. 11:00 Frešo, Holováč: *Narodil sa chrobáčik*
 21. 6. 19:00 Chačaturjan, Ďurovčík: *Spartakus*
 23. 6. 19:00 Adam, Petipa, Avnikjan, Juldašev: *Korzár*
 28. 6. 19:00 Zagar, Frey: *Sen noci svätajánskej*

Činohra SND, Laurinská 20

15., 23. 6. 19:00 Dostojevskij: *Cudzia žena a muž pod posteľou*
 16. 6. 19:00 Wilde: *Ideálny manžel*
 17. 6. 19:00 Tajovský: *Ženský zákon*
 18. 6. 19:00 Huba, Porubjak: *Tančiareň*
 20. 6. 19:00 Klimáček: *Hypermarket*
 21. 6. 19:00 Rostand: *Cyrano z Bergeracu*
 22. 6. 11:00 Steinbeck: *O myšiach a ľuďoch*
 25. 6. 20:00 O. a V. Presňakovci: *Terorizmus* (Akadémia múzických umení, Divadelní fakulta, Praha – v rámci medzinárodného festivalu vysokých divadelných škôl ISTROPOLITANA PROJEKT 2006)
 26. 6. 20:00 Anonym: *Anonymous work* (Alexander Zelwewowicz State Theatre Academy, Varšava, Poľsko – v rámci medzinárodného festivalu vysokých divadelných škôl ISTROPOLITANA PROJEKT 2006)

Dôležité je odovzdávanie publiku (Rozhovor s členom Moyzesovho kvarteta Jánom Slávikom)

Ján Slávik študoval hru na violončelo na bratislavskom Konzervatóriu u Gustáva Večerného a Karola Filipoviča a na Vysokej škole múzických umení u Jozefa Podhoranského. Komornú hru študoval vo Viedni na Hochschule für Musik und Darstellende Kunst u Franza Samohyla a Güntera Pichlera. V roku 1992 ukončil doktorandské štúdium na VŠMU, kde od roku 1993 pôsobí ako pedagóg. A od roku 2002 je docentom pre odbor hudobné umenie – violončelo.

Je držiteľom mnohých ocenení – Cena za najlepšiu interpretáciu súčasnej hudby (Pražská jar 1983), Cena hudobnej kritiky (Mladé pódium Karlove Vary 1991). V roku 2001 dostal cenu kritiky Slovenskej muzikologickej asociácie. Je zakladajúcim členom Moyzesovo kvarteta (1975), ktoré bolo v rokoch 1986-2005 komorným súborom Slovenskej filharmónie. Od roku 2006 je Moyzesovo kvarteto komorný súbor mesta Modra. Koncertoval s ním takmer vo všetkých štátoch Európy, Japonsku, USA a Kanade a nahral s ním už viac ako 30 kompaktných diskov. Sólisticky účinkoval s poprednými slovenskými orchestrami, s orchestrom Simfonietta – de Barcelona a Salzburgským komorným orchestrom. Vystupoval v Nemecku, Španielsku, Francúzsku, Dánsku, Rakúsku, Čechách, Poľsku, Rusku a na Ukrajine.

AO: Ako ste vyvinuli svoju lásku k hudbe? Viedli vás k tomu rodičia, alebo ste sám v sebe objavili túto vášeň?

JS: Ešte keď som bol na základnej škole mi môj otec odporučil violončelo, pretože to bol nástroj, ktorý bol málo frekventovaný. Tento nástroj ma zaujal a neskôr som už aj sám chcel ísť na konzervatórium.

AO: Koho bol nápad založiť Moyzesovo kvarteto a ako k jeho založeniu vlastne došlo?

JS: Moyzesovo kvarteto bola idea pána profesora Brtele na konzervatóriu. Jeho pôvodné zloženie pozostávalo z jeho žiakov. Ja som vtedy študoval u pána profesora Vočerného, on bol veľmi prísny a nechcel posielat svojich žiakov na komornú hru, ale pán Brtel ho nakoniec presvedčil a bolo to šťastné rozhodnutie, lebo Moyzesovo kvarteto vydržalo mnoho rokov.

AO: Počas vášho účinkovania ste navštívili

mnohé iné mestá a štáty, aký je rozdiel vo vnímaní klasickej hudby u nás a v zahraničí?

JS: Ono sa to ťažko zafinuje týmto spôsobom. Závisí to najmä od ľudí, akú vytvoria atmosféru. Nepotrebujem obrovskú sálu, aby som mal dobrý pocit. Samozrejme, keď sme hrali v Japonsku pred dvetisíc ľuďmi, bola to atmosféra, ktorá sa s tunajšími pomermi nedá porovnávať. Dôležitejšie je, myslím si, aby ľudia vnímali hudbu, nezávisle od toho aká je to krajina.

AO: Nedávno ste s Moyzesovým kvartetom navštívili Viedeň a v Slovenskom inštitúte ste odohrali koncert (Sláčikové kvarteto č. 2 e moll od Jána Levoslava Bellu a Kvinteto pre klarinet a Sláčikové kvarteto A Dur KV 581 od W. A. Mozarta). Ako sa vám hralo vo Viedni, aká bola atmosféra?

JS: V inštitúte je taká komorná atmosféra. Je dobré, že sú tam vystavené obrazy, páči sa mi, keď sa spájajú umenia. Na tento koncert prišli „štampasti“, ľudia, ktorí nás poznajú a majú radi komornú hudbu. Myslím, že koncert dopadol dobre.

AO: Od roku 1993 pôsobíte ako pedagóg na VŠMU, ako to vyzerá s počtom mladých ľudí hlásiacich sa na VŠMU, majú mladí záujem o vážnu hudbu a hru na klasické nástroje?

V zásade majú, aj keď počet tých kvalitnejších žiakov sa znížil. Ale myslím, že sa to pomaly vylepšuje. Taktiež sa ale v poslednom čase pre mladých ľudí veľa nerobí. Možnosti uplatnenia na Slovensku nie sú veľké. Treba podporovať mladých ľudí a dávať im šancu, aby mohli stáť na javisku – lebo to je to najdôležitejšie – aby človek mohol niečo odovzdať publiku.

AO: Ste zakladateľom medzinárodného festivaliku Hudba Modre a slovenského festivaliku Hudba Trnave. Mohli by ste čitateľom priblížiť tieto podujatia?

JS: Je dobré, že sa na Slovensku konajú podobné podujatia, že sa takýmto projektom venujú ľudia.

Tento ročník bude v Modre už piaty – vždy je to venované nejakému skladateľovi. Tento rok som to venoval Alexandrovi Moyzesovi a Ľudovítovi Rajterovi, ktorých 100. výročie narodenia si tento rok pripomíname. Na každom koncerte odohráme ich diela. Tento rok bude festival prebiehať v dňoch 23.-25. jún a srdečne naňho pozývam čitateľov Klubu. Koncerty budú prebiehať na zaujímavých miestach – v piatok v evanjelickom kostole, v sobotu na Červenom Kameni a na záver v katolíckom kostole v Modre. Okrem našich interpretov tam bude vystupovať Christoph Soldan z Nemecka, ktorý slúbil, že si naštuduje na klavíri Moyzesovo dielo. Snažím sa vždy posúvať slovenskú tvorbu za naše hranice a je dobré, že si vždy niekto zo zahraničných účastníkov naštuduje slovenskú vec.

V Trnave je to vždy pocta nejakému hudobnému nástroju a tento rok to bude hobojs. Takže Modra je taká medzinárodná a v Trnave sa snažím, aby boli najmä slovenskí účastníci.

AO: Máte do budúcnosti nejaké plány, chystáte nejaké projekty?

JS: Samozrejme, chystáme projekty. Na tento rok máme naplánované napríklad „Moyzes v Moyzeske“. Bude to koncert v bratislavskej Moyzesovej sieni, ktorá je už trochu pomimo koncertného diania. Na filozofickej fakulte by sme radi urobili zopár koncertov. Do budúcnosti plánujeme vydať CD – sláčikové kvarteto v aranžovanej podobe. V lete nás čaká vystúpenie v Nemecku, tešíme sa, že vystúpime na Pražskej jari aj na festivale v Brne, na jeseň by sme mali ísť do Paríža, takže program vyzerá celkom slubne.

AO: Máte nejaký zaujímavý alebo vtipný zážitok z koncertovania doma alebo v zahraničí?

JS: Nuž napríklad sa nám stalo, keď sme hrali koncert v Bratislave v Moyzesovej sieni. Hrali sme takú rýchlu pasáž, ktorá sa nám dobre podarila. Ľudia nám začali tleskať a náš violista sa spontánne postavil, akoby už bol koniec koncertu. A tak mu vravíme: „Šani, sadni si, veď ešte bude finale.“ A tak sme sa schuti zasmiali a pokračovali sme ďalej.

AO: Takže aj vážna hudba môže mať humorné podoby. Ďakujem vám za rozhovor a želám vám veľa úspechov.

(Andrea Ozábalová)

HISTORICKÉ OSOBNOSTI

František Bode (1828-1900) a jeho manželka **Emília** v spoločnom závete z roku 1897 založili fundáciu, do ktorej vložili polovicu svojho majetku. Z úrokov sa podporovali nemocnice, sirotince, starobince, jasle, a to evanjelické, rímskokatolícke aj židovské.

Terézia Brunswicková (1775-1861)

Grófka, narodená v Prešporku, zakladateľka prvých dvoch materských škôl v meste, ktoré sa nachádzali v bratislavskom podhradí a na bývalej Valónskej ulici.

Laura Jarná (1912-2003)

Takmer celý život prežila v Bratislave, dlhoročná pedagogička anglického jazyka. Svoju milovanému mestu venovala v roku 2000 finančný dar 450 000 korún, ktorý bol použitý na opravu Michalskej priekopy.

Josef Jiringer (1809-1862) a jeho sestra **Anna Flengerová**

Prešporský mešťan, ktorý v závete odkázal financie na založenie polievkového ústavu pre chudobných počas zimných mesiacov. Jeho sestra Anna pokračovala v tejto humanitárnej činnosti a založila viacero fundácií.

MUDr. Georg Kováts (1843-1907)

Lekár, zakladateľ detskej nemocnice, prvých jaslí v Prešporku, verejných kúpeľov Grössling, iniciátor ľudových kuchýň pre bezdomovcov. Stál pri vzniku Bratislavského

okrášľovacieho spolku, vďaka ktorému v Prešporku pribudli fontány, zelené zákutia a príjemné podujatia.

MUDr. Ľudovít Kováts (1876-1968)

Mestský zdravotný radca, zakladateľ sociálnych zariadení pre chudobné deti, domova pre slobodné matky, zakladateľ slovenskej časti Československého Červeného kríža ako aj Spolku na ochranu zvierat a vtákov.

Ferdinand de Martinengo (1821-1895)

Pedagóg a mimoriadne činorodý človek. Zakladateľ dobrovoľného hasičského a záchranárskeho zboru, spolku Humanitas na podporu chudobných študentov bez rozdielu náboženstva, športových klubov, iniciátor výučby telesnej výchovy v školách.

Andrej Samuel Royko (1774-1840)

Zakladateľ fundácie, ktorej cieľom bolo podporovať viaceré sirotince, lazaret, robotáreň, chudobinec alebo evanjelickú nemocnicu. Fundácia slúžila aj na okrášľovanie mesta.

Katarína Schiffbecková (19. stor.)

Zakladateľka fundácie, z výnosov ktorej boli podporovaní chudobní živnostníci, domov pre nezamestnané slúžky a ľudová kuchyňa. Vďaka nej fungovali v okolí Blumentálskeho kostola tri domy venované práci, dobročinnosti a zdraviu.

Ignaz Schreiber (1783-1869)

Prešporský mešťan, vo svojom závete venoval tri domy na dobročinné účely. Zo zisku boli podporované detská, židovská, evanjelická a všeobecná nemocnica, ústav pre opustené deti a pre hluchonemých. Výnos prispel aj k zmierneniu biedy obyvateľov geta po veľkom požiari.

Dr. Juraj Schulpe (1867-1936)

Vedec a humanista, sociálny reformátor, vybudoval robotnícku kolóniu, ktorá bola známa pod názvom Schulpeho kolónia. Daroval pozemok, na ktorom v roku 1924 postavila svoj objekt YMCA.

Juraj Tóth (19. stor.)

Obchodník v Budapešti. V roku 1893 založil základinu na pamiatku v Prešporku narodennej manželky Žofie, ktorá zomrela ako 21-ročná. Z ročného úroku boli podporované vždy dve chudobné nevesty narodené v Prešporku.

František Török (1700-1776)

Radca uhorskej dvornej komory, zakladateľ najstaršej a najväčšej prešporskej fundácie. Celý svoj majetok odkázal na dobročinné účely. Podľa jeho želania boli podporovaní študenti a chovanci v chudobinci, ako aj viaceré kláštory.

**Potulky
po Bratislave****Primaciálne námestie**

Jedno z najmenších námestí v historickej časti mesta je Primaciálne námestie. Toto námestie v dnešnej rozlohe vzniklo koncom 13. storočia, respektíve v prvej polovici 14. storočia. V 14. storočí sa volalo Mäsiarske, v 16. storočí Obilný trh a neskôr bolo ešte viackrát premenované. Dnešný názov dostalo podľa Primaciálneho paláca v roku 1919.

Primaciálny palác je historicky najvýznamnejší a najkrajší palác v Bratislave. Palác dal postaviť na mieste starej renesančnej kúrie v rokoch 1778-1781 arcibiskup Jozef Batthyányi podľa projektov svojho architekta Melchiora Hefelega, ktorý pochádzal z Rakúska. Palác je klenotom klasicistickej architektúry. Architekt okolo pravidelného štvorcového nádvorja účelne rozložil reprezentačné obytné a hospodárske priestory

Primaciálny palác

v štyroch krídlach paláca. Osobitne zdôraznil monumentálne riešenie fasády, trojdielny stĺpový priestor, hlavné schodište, reprezentačné priestory, ústrednú sálu – Zrkadlovú sieň, kaplnku.

Prísne klasicistická stavba je na priechelí vyzdobená bohatou sochárskou prácou. Jej výtvarné poňatie v sebe skrýva veľa alegórií symbolicky vyjadrujúcich židovskú filozofiu prvého majiteľa, kardinála Batthyányiho. Na najvyššom mieste priechelia je umiestnený veľký kardinálsky klobúk s priemerom 180 centimetrov a hmotnosťou 150 kilogramov. Má pripomínať, akú vysokú cirkevnú hodnosť mal majiteľ paláca.

Prekrásna je sochárska výzdoba paláca. Alegorické a mytologické postavy sú dielom sochárov M. Köglera a F. J. Prokopa. Znázorňujú jednotlivé cnosti a moc cirkvi.

Zaujímavý je trojuholníkový tympanón s mozaikou Ernesta Zmetáka na motívy staršej fresky symbolicky znázorňuje svetovládu a moc cirkvi, rieky Dunaj a Tisu. Zme-

ták vytvoril monumentálne dielo. Veľkosť jednotlivých kamienkov sa pohybuje od 0,5 do 2 centimetrov. Na ploche 1 m² je približne 10 000 kamienkov. Celková plocha mozaiky je 32,86 m² a celkový počet použitých kamienkov je zhruba 320 000. Počet farebných odtieňov je 60. Na nádvorí stojí renesančná fontána zo 17. storočia, znázorňujúca boj sv. Juraja s drakom.

Z palácového nádvorja sa schádza do kaplnky sv. Ladislava. V nej nás zaujmú stĺpy z ružového mramoru a kópula s iluzívnou freskou „Zázrak sv. Ladislava“ od viedenského majstra Antona F. Maulbertscha.

V roku 1903 sa počas rekonštrukcie Primaciálneho paláca našla séria vzácných tapisérií, ktoré utkali v rokoch 1619 až 1688 v kráľovskej tkáčovni v anglickom meste Mortlake.

Súbor šiestich rozmerných tapisérií umelecky spadá do obdobia tzv. manierizmu. Je uceleným cyklom zobrazujúcim tragický príbeh slávnej antickej mileneckej dvojice Leandros a Hero.

Tapisérie sa dostali na umelecký trh v roku 1656, keď po víťazstve Cromwellovej revolúcie rozpredávali umelecké diela anglického kráľovského dvora. Pravdepodobne ich kúpil kardinál Batthyányi.

Primaciálny palác – Zrkadlová sieň sa stali svedkami podpisovania viacerých významných dokumentov. V roku 1805 (26. decembra) tu bol podpísaný Bratislavský mier po bitke pri Slavkove, medzi francúzskym cisárom Napoleonom a rakúskym cisárom Františkom I. V ich zastúpení sa za francúzsku stranu podpísal minister zahraničia Charles M. Talleyrand a za Rakúsko knieža Liechtenstein.

11. apríla 1848 tu podpísali zrušenie poddanstva. V roku 1968 bol v Primaciálnom paláci podpísaný zákon o federatívnom usporiadaní vtedajšieho Československa. Počas rekonštrukcie v roku 1977 archeológovia objavili studňu, ktorú zakomponovali do nového vzhľadu námestia.

Oproti Primaciálnemu palácu stojí moderná budova Novej radnice. Postavili ju v rokoch 1948-1952 podľa projektu Emila Beltuša.

(PhDr. Kveta Ozábalová)

**Literárna
tvorba****BORIS LILOV****Nápadník**

„Moje úmysly a moje ponožky sú čisté.“
Neznámy rytier z 13. storočia

„Darf ich?“ ozve sa za mnou ženský hlas a vzápätí jeho majiteľka (nečakajúc na odpoveď) odvážne (či skôr bezočivo?) vklízne pod môj dáždňik. Už z prízvuku sa dá ľahko poznať, že je tu (rovnako ako ja) cudzia.

Musím sa priznať, že pokiaľ ide o dievčatá (o ženách ani nehovoriac), som dosť neskúsený. Myslím, že vizuálne nie som príliš príťažlivý typ, takže ak ma niekde náhodou nejaká žena (teda, povedzme, mladšia žena) osloví, bývam zvyčajne trochu zaskočený. Aj keď ide napríklad o predavačku v obchode, ktorá si iba robí svoju prácu.

Teraz sa zmôžem len na úbohé (a vlastne už zbytočné) „ja, klar,“ a zapínam v hlave všetky mechanizmy, aby som vydoloval nejaké záznamy tváří a zároveň zvolil správnu stratégiu. Hoci to znamená istú dávku nevyhnutného stresu, keď sa spamätám (čo trvá len pár sekúnd), spustím proces improvizácie. Pokiaľ ide o vplyv improvizácie na ľudský intelekt, som stopercentne presvedčený o jeho pozitívnych účinkoch.

„Spomínaš si na mňa?“ spýta sa ma použijúc svoj zvláštny akcent v jasne nematerinskej nemčine.

Konečne sa moje zmysly začínajú sústreďovať na jej vzhľad a pátrať v pamäti po nejakých súvislostiach. Je o čosi nižšia odo mňa, zo počernej južanskej tváre vystupujú plné výrazné pery a široké tmavé oči, čo vyzerajú ako dva veľké živé uhličky.

Je tma, čosi po desiatej, ulica žiari a dážd' bombarduje náš chabý plátenný štít. Autor romantických filmov by si tu prišiel na svoje.

„Isteže,“ dostanem zo seba tesne predtým, než si skutočne spomeniem. Klamem len preto, lebo tuším, že som už blízko. V hlave sa mi v okamihu premietne zvláštna príhoda spred pár dní.

„Bolo to od teba veľmi milé,“ povie odrazu akosi hanblivo, „ani som sa ti vtedy nestihla poďakovať.“

Snažím sa zatvoriť sa skromne, pripadám si však dosť priblblo.

„Keine Ursache,“ je to jediné, čo mi môj improvizovaný aparát vloží na jazyk.

Kto by to bol povedal? Akoby boli výnimočné situácie priťahované práve týmto cudzím prostredím. Stavím sa, že doma by sa mi to nebolo stalo ani za sto rokov.

Pár dní pred tým stojím na Bismarckplatzi, hlavnom uzle celej mestskej hromadnej dopravy. Je tu dovedna osem autobusových a električkových zastávok a zopár prístreškov pre čakajúcich cestujúcich.

Zrazu sa zdvihne vietor a nad hlavy ľudí vyletí farebný papierik. Sondujem, komu asi patrí – zrak mi ihneď padne na jedinú zúfalú osôbku, ktorá stojí pri automatoch na lístky a bezradne sa díva na bankovku vznášajúcu sa dva metre nad ňou. Musí to byť ona, lebo všetci ostatní len tupo hľadia pred seba.

Vietor má dnes zrejme škodoradostnú náladu. Najprv sa chvíľu predvádza – žongluje s papierom a píše do vzduchu svoj výsmešný odkaz –, vzápätí necháva peniaz hladučko pristáť na jednom z prístreškov.

Dievča stále stojí a bezmocne pozerá smerom k miestu pristátia. Ozve sa vo mne rytier (gén, ktorý som akosi náhodou zdedil po nejakom predkovi z trinásteho storočia). Zložím z chrbta batoh a ako cirkusový artista, ktorý sa chystá balansovať na doske podopretej veľkou loptou, vyleziem na okrúhly odpadkový kôš, pripevnený hneď pri prístrešku. Zostáva mi len veriť, že ľudia naokolo ešte stále tupo hľadia pred seba a nesledujú blázna, čo sa (ktovie prečo) driape na gulatý smetný kôš.

V okamihu, keď už v nohách cítim istotu a rovnováhu, v okamihu, keď sa ľavou rukou držím strechy a zároveň pravou siaham po desiatich eurách, v tom istom okamihu spraví vietor svoj posledný zlý vtíp: odfúkne ju o bezpečný meter ďalej.

Stojím na koši, držím sa špinavého plechu a bojím sa pozrieť dolu. Nie kvôli výške, závrat by som mohol dostať skôr z tých pohľadov upriamených na mňa.

Asi dve sekundy uvažujem o rytierovi v sebe a o cene, ktorej je hoden. Stojí (cudzích) desať euro za takú obeť? Presnejšie – stojí za to spanilá deva, ktorá môže o tie peniaze prísť?

Správne, nestojí.

(Aj keď... Čo by som asi urobil, keby šlo o moje peniaze? Štveral by som sa po ne do tej špiny? Riskoval by som svoj opustený batoh na zemi či ďalší závan vetra? A nakoniec – aká suma by ma donútila toto všetko podstúpiť?)

Jedna z odmenených prací v rámci celoslovenskej súťaže psaní poviedok pro začínajúci autory. Povídka byla uveřejněna ve sborníku »Poviedka 2004« (vydavateľství Koloman Kertész Bagala, P. O. Box 99 / LCA, 180 00 Bratislava 1), s jehož svolením povídku prečítavame.

Boris Lilov

Do tohto sveta som sa vynoril 27. mája 1977. Spoločenské konvencie a všetky dôležité poznatky o ňom som si osvojoval 20 rokov postupne dovedna v šiestich pedagogických zariadeniach (tými poslednými boli gymnázium J. Hronca v Bratislave a Matematicko-fyzikálna fakulta Univerzity Komenského). Vďaka svedomitému a trpezlivému prístupu som sa dopracoval až k titulu doktora prírodných vied a profesii programátora.

V čase dospievania som spolu s ďalšími nadšencami založil klub Hyperion, ktorý sa zaoberá skúmaním paranormálnych javov a iných zvláštností. Nezvratný dôkaz o existencii mimozemských inteligentných tvorov na našej či inej planéte zatiaľ síce v rukách nemáme, zopár jedincov však už máme vytipovaných.

Vo svojich búrlivých pubertálnych a postpubertálnych rokoch som vyprodukoval zopár básnických útvarov, z ktorých tie, čo neskončili v koši, boli svojho času uverejnené v *Novom slove* a *Slovenských pohľadoch*. Povzbudený týmito drobnými úspechmi (a z nedostatku ďalších poetických podnetov) som sa vrhol na písanie krátkej prózy, čiastočne orientovanej na sajsn fikšný dahlovsko-wyndhamovsko-addamsovského typu, ktorú sa mi podarilo predať do niekoľkých slovenských periodík.

Som nešťastne neženatý, bezdetný, ale zato zadaný a navyše sám ešte dieťa. Zvyčajne sa nenudím aj vďaka čítaniu, cestovaniu, bicyklovaniu, plávaniu, bohatému kultúrnemu životu a hre *Osadníci z Catanu*.

Nemám rád pózy, zároveň si však uvedomujem, že aj takéto prehlásenie môže byť samo osebe len obyčajnou pózou.

Rezignovane zliezam dole, dvíham ruksak, oprašujem si ruky a slabým hlasom prehodím smerom k obeti: „Es ist zu... weit.“

Potom už rýchlo zmiznúť, stratíť sa v dave.

„Alebo také samoobsluhy!“ smeje sa, obojručne zvierajúc svoju šálku horúcej čokolády.

Znova sa tvárim trochu pribľbo. Nevieť, čo je také zvláštne na samoobsluhách.

„Nerozumiem, prečo pri pokladniach neplatí pravidlo bezpečnej zóny tak ako v banke pri priehradke,“ vysvetlí mi už s vážnejším výrazom.

Pravidlo bezpečnej zóny? Stále nechápem.

„Z toho, čo má človek v košíku, sa dá o ňom predsa zistiť oveľa viac než z toho, koľko peňazí má na konte. Jeho koníčky, slabosti, choroby, zvyky, plat, rodinné pomery, domáce zvieratá...“

„To je pravda,“ položím prázdnu šálku na stôl, „tiež by som raz celkom rád stál v samoobsluhu hneď za tebou,“ vyriekne za mňa nečakane môj improvizovaný aparát a ja sa ho s oneskorením pýtam, kde vzal tú odvahu.

V ten daždivý večer si v Café N. 8 dopĺňam zopár chýbajúcich faktov. Volá sa Veselina, pre priateľov Lina, pochádza z Bulharska a hneď po skončení univerzity v Sofii sa rozhodla na nejaký čas opustiť domov a naučiť sa dobre aspoň dva svetové jazyky. Začala teda v Heidelbergu, kde sa osem hodín denne stará o troch malých grázlikov a po večeroch chodí na jazykové kurzy do rovnakej školy ako ja. (Náhoda to zariadila tak, že hoci nenavštevujeme ten istý kurz, začíname a končíme o tom istom čase.)

Má rada: vodu (vrátane dažďa) v každom skupenstve, horúcu čokoládu a knihy.

Nemá rada: hlúpe otázky, prudký vietor a dlhé rady v samoobsluhách.

A ešte čosi: svoju desaťeurovku už viac nevidela.

To je nápad! Vravím si dosť často aj nahlas. Vzápätí mu prisudzujem rôzne prívlastky, ako napríklad hlúpy nápad, skvelý nápad, nápad nahovno, fantastický nápad... a podobne.

Nápad je vyústením kreatívnych myšlienkových procesov – konštrukciou nejakej novej idey. Nápad je tiež

nevyhnutný pre napísanie poviedky (respektíve pre vecné písanie vo všeobecnosti).

Nápady prichádzajú a odchádzajú a podaktoré sa zachytia na zvláštnom filtrovacom zariadení v mojej hlave. Keď kontrolný aparát uzná za vhodné, môže byť nápad dokonca zhmotnený v podobe napísaných slov a viet. Aj táto veta (alebo táto skupina siedmich slov v zátvorke) bola pôvodne len nápadom, ktorý bol prijatý a rozhodlo sa o jeho zaznamenaní.

Bavíme sa po nemecky. Občas, keď nám to nejde, pomôžeme si angličtinou, ruštinou, bulharčinou alebo slovenčinou. Je vcelku fascinujúce, že je nemčina dorozumievacím jazykom aj pre ľudí z úplne odlišných kútov sveta. Nie je zriedkavosťou vidieť a počuť na ulici či v električke (o jazykových kurzoch ani nehovoriac) rozhovor v nemčine medzi Indom, Číňanom a Afričanom.

Lina sa nádherne smeje. To je podstatné. Pekný smiech je pre mňa dosť dôležitý a viem ho oceniť. (Hoci mám dojem, že práve ja sa niekedy smejem ako chromý kôň.)

Dnes večer sedíme v Café Rossi a pijeme vínný strek. Lina rozpráva veselé príhody o grázlikoch a vždy tesne pred pointou sa nádherne rozosmeje.

(Na sekundu si ju predstavím ako matku a... – nechápem, odkiaľ prichádzajú takéto nápady – predstavujem si ju ako matku našich detí...)

„Čo čítaš?“ spýtam sa jej.

„Mechanické piano od Vonneguta. Je to o...“

„Viem,“ preruším ju. „Čítal som to.“

„Fakt?“ čuduje sa. Odrazu neviem, kto sa čuduje viac. Či ja alebo ona.

„Máš rada sci-fi?“ vyzvedám ďalej.

„Mám rada zaujímavé nápady. A tie sa v sci-fi objavujú pomerne častejšie ako v iných žánroch. Ty si asi zafixovaný na sci-fi, čo?“

„To som. Aj keď mám pocit, že som toho zatiaľ prečítal príšerne málo.“

„Čo čítaš teraz?“

„Poviedky od rôznych autorov,“ odpoviem trochu neisto.

Chce vedieť nejaké mená, ale ja si za ten svet nedokážem spomenúť ani na jedno. Namiesto toho jej radšej porozprávam obsah poviedky Médium. Je o chlapíkovi menom Alfred, na kto-

rého sa telepaticky napojí ktosi z budúcnosti. Nešťastník Alfred si začne myslieť, že sa pomiatol, že trpí schizofréniou. Kontaktér z budúcnosti ho však pomocou fyzických dôkazov presvedčí o svojej reálnosti a rozdáva mu rozumy o nemožnosti cestovania v čase a o telepatických kontaktoch v rôznych časových rovinách. Po niekoľkých dňoch sa však odmlčí a miesto neho sa ozve iný, oveľa neúprosnejší hlas. Núti Alfreda, aby tipoval v rôznych lotériách stanovené čísla a isté výhry vkladal na určené bankové účty. Alfred pochopí, že experiment niekto zneužil. Koná podľa príkazov, časti výhier však odkladá na vlastné konto. Po čase je Alfred odhalený a potrestaný – dostáva dávky ukrutnej bolesti hlavy. Čoskoro však náhodou príde na to, že ak sa za deň premiestni aspoň o 200 kilometrov, hlas v hlave stíchne, akoby ho nevedel lokalizovať. Tak sa z neho stane obchodný cestujúci unikajúci pred tyranom z budúcnosti. Príbeh sa končí tragicky. Uštvaný Alfred hľadá človeka, ktorý svojou budúcou fyzikálnou teóriou prispeje k objavu telepatie a snaží sa ho zastaviť (či skôr odstaví). Ujde z niekoľkých ústavov a psychiatrických zariadení, keď však mladého fyzika konečne nájde, v poslednej chvíli obráti zbraň proti sebe.

„Kto to napísal?“ spýta sa ma.

„Už si nepamätám,“ hodím rukou. V skutočnosti však viem, že nikto. Je to len jeden z nápadov v mojej hlave.

Pýtam sa Liny na súčasnú bulharskú literatúru. Hovorí, že ju príliš nesleduje, a obratom sa ma opýta na tú slovenskú.

„Je v nej hlavne veľa sexu,“ usmejem sa.

To ju zaujme: „Prečo?“

Mám na to vlastnú teóriu, ale tú jej neprezradím. Vraví sa, že čítať o sexe je často vzrušujúcejšie, ako ho robiť. (Už len tá grafická podoba; všimnite si, ako rýchlo sa dá slovo sex nájsť na tejto tlačenej stránke.) Ja k tomu dodávam, že zasvätení vedia svoje: najvzrušujúcejšie je o sexe písať.

Kedysi som čítal akúsi knižku plnú životných múdrostí. Zapamätal som si z nej iba jediná: Horšie ako samotný pocit nešťastia je vedomie, že šťastie je za určitých nedosiahnuteľných podmienok reálne.

Dnes uvažujem, prečo som si nezafixoval niečo pozitívnejšie. Možno to bolo tým, že som v tom čase prechádzal zvláštnym, pochmúrnym obdobím.

O zmysle života sa nedokážem baviť s hocikým. To, že s Linou sa to dá, o niečom vypovedá.

Vravím jej: „Môj otec vraví, že zmyslom života je vyrovnať sa so smrťou.“

„To je zaujímavé,“ zamyslí sa. „Ten môj zase hovorí, že zmyslom života je pochopiť zmysel života.“

Dnes sedíme v Cafe Journal na Hauptstrasse a pijeme tequilu. Na ruku, v mieste medzi ukazovákom a palcom, si nasypeme trochu soli. Oblížeme ju, vlejeme do úst obsah pohárika a zahryzneme sa do pripraveného kúsku citróna. Asi sekundu necháme túto kombináciu pôsobiť na chuťové kanáliky a až potom ju prehltne. Je to známy postup, ako dodať tomuto alkoholu aspoň nejakú chuť. Bez citróna a soli by to bola len číra ohnivá voda, niečo ako skvelý nápad bez poézie.

Bavíme sa o jazyku. Nebyť zložitosti okolo časovania slovies, bola by bulharčina pomerne jednoduchou rečou. Oproti trom časom v slovenčine ich má celkovo deväť. Zato však vôbec nepozná skloňovanie. Má iba akési dávne pozostatky deklinácie pri osobných zámenách.

Lina mi rozpráva o černošských deťoch – sirotách, ktoré sa spolu s bielymi deťmi imigrantov túlajú za hranicami svojho geta, a tak sa vraj občas stáva, že môžete v Chicagu stretnúť malého černocha rozprávajúceho plynuľe po poľsky.

Potom si vymieňame národné jazykolamy. Pokúšam sa vysloviť bulharské „чичовите червентиквеничета“.

Mrzí ma, že niektoré slovenské jazykové zvláštnosti Lina nemá šancu pochopiť. Ako napríklad výlučne optickú príbuznosť slov žalúzie – ilúzie, korčuľovať – rozčuľovať, škrtiť – maškrtiť... Mňa tieto veci fascinujú, ale nemôžem sa s ňou o ne podeliť. Musela by žiť aspoň päť rokov na Slovensku, aby im mohla rozumieť.

Na jej vlastné želanie jej potom porozprávam príbeh ďalšej sci-fi poviedky. Je o tom, ako skupina nadšencov vypáť-

ra, kam mimozemšťania unášajú ľudí a čo s nimi robia. Samozrejme, ide o celosvetové sprisahanie. Mimozemšťania – votrelci totiž koncentrujú osoby zo všetkých kontinentov na jeden tichomorský ostrov, kde im najprv vymyjú mozog, naimplantujú im schopnosť telepatického kontaktu a potom im robia „rýchloškolenia“ v rôznych oblastiach. Nakoniec ich pomocou svojej vplyvnej tajnej svetovej siete dosadzujú na rôzne dôležité funkcie tak, aby mohli ovplyvňovať dianie na Zemi a pripraviť ľudí na prvý oficiálny kontakt so svojou mimozemskou civilizáciou.

Aj o tejto poviedke je Lina presvedčená, že skutočne existuje. Prvýkrát však opúšťa moju hlavu práve v tejto chvíli.

Konečne jeden pekný a teplý deň. Beriem Linu do záhradnej pivárne Kulturbrauerei. Nikdy predtým tu nebola. Pod stromami je príjemný chládok – ako stvorený pre pšeničné pivo. Nemci zbožňujú rozmanitosť, pokiaľ ide o pivo, jeho chuť, farbu a konzistenciu.

Pokiaľ ide o Linu, mám pocit, že ju začínam zbožňovať pre to isté.

Lina sa ma pýta na rodinu. Ona sama pochádza z bežnej bulharskej rodiny. Jeden mladší brat a dvaja rodičia. Ja jej rozprávam o svojom bulharskom starom otcovi, ktorý sa narodil v dedine Starosel, neďaleko Plovdivu. (Plovdiv je zhodou okolností jej rodným mestom.) Starý otec ako malý chlapec pášaval pri Staroseli kozy. Raz mi povedal, že s kamarátmi chodievali na miesto, kde sú o seba opreté dva veľké oválne kamene. Pre svoj charakteristický tvar a pozíciu ich miestni volajú женски гърди (ženské prsia).

Viem úplne dokonale, ako to miesto vyzerá – v mojich predstavách je to vyvýšenina obklopená úžasnou zelenou krajinou. Lina samozrejme Starú Planinu pozná, ale v Staroseli ešte nebola.

Keď spolu čakáme na jej posledný autobus (ten môj už odišiel), naraz sa do mňa zavesí a zloží si hlavu na moje rameno. Je to pre mňa také nečakané, že ani nedokážem hneď zareagovať. Až po niekoľkých sekundách si uvedomím, že mám dve ruky, a objímam ju. Cítim jej teplo, jej pulz, tlkot srdca a pravidelné pomalé dýchanie. (Zrejme úpl-

ne márne dúfam, že ona necíti u mňa to isté. Moje hodnoty sú oproti tým jej asi trojnásobné...)

Autobus prichádza našťastie včas, som rozrušený ako decko, čo dostane svoju prvú jednotku. Musím to rozchodiť – pešo mi to domov trvá iba hodinku.

Nemyslím si, že som romanticky založený, ale v Heidelbergu sa romantike skrátka nemáte šancu ubrániť. Stačí sa prejsť po Philosophenweg (chodníku nad riekou Neckar s výhľadom na celé staré mesto) či vybehnúť na zámok a do jeho kaskádovitých záhrad. Zo starého mosta robia Japonci a Američania turistický gýč (niečo ako pražský orloj). Toto mesto je doslova stvorené pre romanticky založených návštevníkov a rozcitlivie vás, aj keď si myslíte, že máte srdce z kameňa a v hlave jemnú oceľovú mechaniku. (Hoci je pravda, že u mňa má na tej sentimentalite a pocitu genia loci veľký podiel najmä Lina...)

Dnes Lina akosi nechodí. Čakám ju pred školou, ale márne. Všetci jej spolužiaci sa strácajú v tme, miznú v hlúčkoch zoskupených väčšinou podľa národnosti.

Rád by som jej porozprával obsah poviedky o planéte Agra. Agrania sa vo svojom vedeckotechnickom pokroku dostali tak ďaleko, že vyvinuli superpočítače – stroje, ktoré sa začali samy od seba zdokonaľovať a vylepšovať. (Nie, to nie je ten klasický prípad, keď stroje prevzmu vládu nad ľuďmi a tí potom s nimi musia bojovať. Nie, tieto počítače na takúto vec nemali žiadnu motiváciu, pojmy ako sloboda a moc im boli cudzie, nepotrebovali to.) Pracovali dlhé roky pre Agranov, aj keď už boli po čase intelektuálne oveľa vyššie ako ich pôvodní stvoritelia. Prevzali od nich správu všetkých vedných odborov, samostatne vyvíjali nové technológie a navrhovali zákony. (Ľudia – politici majú totiž sklony byť populistickí a sľúbiť voličom aj nemožné. A tiež sú schopní riešiť problémy v prospech svojej popularity, pričom samo riešenie je protisystémové a v konečnom dôsledku viac škodí. Počítač chladno kalkuluje, a aj keď to často na prvý pohľad tak nevyzerá, všetko je v záujme väčšiny.) Životná úroveň na tej planéte sa dostala behom veľmi krátkeho

času neveriteľne vysoko. Ale po výmene niekoľkých agranských generácií tento trend začal stagnovať. Stroje po prvý raz za ten dlhý čas vyhlásili, že majú problém. Tvrdili, že im chýbajú akési matematické aparáty, aby mohli pokračovať vo svojej vedeckej a výskumnej činnosti. Prehlásili, že aj keď majú akú-takú predstavu o potrebnej teórii, jednoducho na to nestačia. Vyhovárali sa pritom na to, že aj napriek tomu, aké sú neveriteľne inteligentné a bystré, sú to stále iba obyčajné stroje, a že na niektoré veci je jednoducho potrebný ľudský (agranský) dôvtip. A že ten sa vraj nasimulovať nedá. Lenže problém bol v tom, že mimozemské bytosti boli v tej chvíli posledné, ktoré by svojim počítačom mohli v takej veci pomôcť. Už dávno sami zabudli, čo je to matematika, a ostatné prírodné vedy poznali len z počutia alebo z histórie. Všetko to bolo zabudované v strojoch. A ľudský dôvtip – vlastnosť, ktorou boli kedysi také charakteristické, sa z ich génov úplne vytratil.

Počítače teda navrhli niekoľko riešení, z ktorých ako najjednoduchšie a najefektívnejšie vychádzalo to, že niekde v galaxii musia objaviť príslušníkov inej vyspelej civilizácie, ktorí ešte nestratili svoje intelektuálne schopnosti, a týchto požiadať o pomoc. A tak počítače nadviazali kontakt so Zemou. Po veľkých ováciách, ktoré vzhľadom na takú udalosť na Zemi nastali, sa prišlo k riešeniu problému mimozemských strojov. Najväčšie mozgy planéty sa zapojili do spoločného projektu a nakoniec po niekoľkých rokoch prispeli svojou genialitou k významnému výsledku. Ale dôsledky takéhoto stretnutia boli pre Zem a jej obyvateľov fatálne. Ľudia preberali od mimozemšťanov všetky ich technické vymoženosti – vrátane superinteligentných strojov.

Príbeh sa skončil tam, kde sa začal. Po niekoľkých desaťročiach začal vývoj na Zemi stagnovať a potom postupne upadal. Ľudia zabudli myslieť.

Lina nechodí. Nepríde ani o týždeň, ani o ďalší. Nevydržím to a idem na ústredie jazykových kurzov zistiť jej adresu.

„Taký druh informácií, žiaľ, neposkytujeme,“ povie mi pani spoza pultíka naoko milo, zároveň však nekompromisne.

„Lenže,“ habkám, „to je hrozne dôležité!“

„Es tut mir leid,“ povie pani dôrazne. „Nejde to,“ a už sa obracia na kohosi v rade za mnou.

„Pozrite...,“ vravím naliehavo.

„Pane,“ povie ona výstražným tónom, „pokiaľ to nie je otázka života a smrti...“

„Neviem, či je to otázka smrti, rozhodne však života áno! Otázka môjho života!“ počujem sa, ako kričím na celú miestnosť. Nikto sa tu už so mnou však nebaví. Som len zlý vzduch, ktorý treba vyvetrať otvorením okna či ešte lepšie dverí.

Miera sklamaní je priamo úmerná veľkosti očakávania. To sa mi potvrdilo už miliónkrát.

Nevzdávam sa však a spovedám všetky Linine spolužiačky, predovšetkým však Bulharky, a to aj z iných kurzov. Nakoniec mám šťastie a získam adresu jej nemeckej rodiny. U nich sa konečne dozviem, že Lina musela náhle rýchlo odcestovať kvôli svojmu otcovi, ktorý vážne ochorel. Dostanem jej e-mailovú adresu, a tak s ňou znovu nadviažem kontakt.

Lina mi v jednom z e-mailov píše:

Svet je ako vlak, ktorý sa postupne naplňa. Ľudia v ňom pobiehajú hore-dolu, hľadajú si miesto v prvej alebo druhej triede. Nájsť si miesto vo vlaku je dôležité, ale nie je to zmyslom cesty. Zmyslom cesty je dostať sa zo štartovnej stanice do cieľovej.

Podaktorí majú svoje miesta rezervované, iní nie, ale mali šťastie, takže sedia. Najväčší smoliari alebo čudáci stoja. Čudáci sú tí, čo si miesto na sedenie nehladajú a tvrdia, že nepotrebujú sedieť.

Do vlaku nastupuje viac ľudí, ako z neho vystupuje. Všade sú tabuľky, akú má vlak kapacitu, ale ľudia tieto informácie ignorujú.

Niektorí sa zvezú len pár staníc, iní cestujú podstatne ďalej. Podaktorým sa vo vlaku nepáči, tak vyskočia za jazydy.

Nikto nepozná rušňovodiča, každý si ho však nejako predstavuje. Mnohí sú dokonca presvedčení, že vlak ide samovoľne.

Nikto nevie presne, kam vlak smeruje, ale mnohí si myslia, že ide nesprávne. Zopár z nich sa to z času na

čas pokúsi zistiť, búchajú rušňovodičovi na dvere a dožadujú sa odpovede. Tá však neprichádza.

Po vlaku sa potuluje veľa sprievodcov. Všetci tvrdia, že sú zamestnancami železníc, ale na otázku, kam vlak smeruje, odpovie každý ináč. Zhodujú sa však v tom, že po opustení vlaku sa skontrolujú lístky a potom musí každý prestúpiť na iný vlak.

Väčšina ľudí rezignovane sedí na svojich miestach, v sedadlách či na zemi. Väčšina z nich má strach. Nevedia, kedy a kde vlak opustia.

Som rozhodnutý, že ju navštívim. O pár mesiacov nato sedím vo vlaku a potom v lietadle smerujúcom do Sofie. Je tma a podo mnou sa ligocú svetlá mestečiek ako roztrúsené briliantové náhrdelníky.

Konečne sme opäť spolu. To, ako veľmi mi chýbala, chápem až teraz. Robíme si výlet do Staroselu, do rodného domu môjho starého otca. Barak je už takmer rozpadnutý, záhrada zarastená, len viniču nad ňou sa akoby tá spustnutosť úplne vyhla. Rodí krásne a sladké hrozno.

Píšem jej na chrbát: Vždy keď som ne-svoj, patrím len a len tebe.

Vylezieme na neďalekú tráčku mohyly a k dvom kameňom nazývaným Ženské prsia. Všetko je presne tak, ako som to mal zaznamenané vo svojej hlave. Tento kraj je nepopísateľne krásny. (Vlastne, ak by ste poznali Linu, tak si ho viete predstaviť. Je aspoň taký krásny ako ona. Znútra aj zvonku.)

Päť rokov nato sa hrám s naším synom Dávidom. Sedí mi na kolenách a ja mu vravím:

„Nemusíš sa rozčuľovať, pôjdeme sa korčuľovať. Nerobme si ilúzie, kúpime si žalúzie. Prečo ma chceš zaškrtiť, veď ja chcem len maškrtiť...“

A Lina sa na tom úžasne smeje.

Potom Dávida položím do postieľky a potichu sa vytratím. Najprv z izby, neskôr z bytu a nakoniec z jeho sna.

Viem, že toto je už koniec a ja nemám odvahu jej ani zakývať.

Zbohom, Lina, bola si mojím najlepším nápadom.

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
Tel./fax: ++43 1 604 87 04
(Dipl.-Ing. Jiří Nováček)
e-mail: novacek.wien@aon.at

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek
s dlouholetou tradicí Vám
Sokol nabízí sportovní hodiny
vedené zkušenými vedoucími
s velkou praktickou zkušeností.
Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87
s. Irena Floriánová, tel. 586 86 86

Sokolská župa rakouská

www.sokol-wien.at

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol-cos.cz

Sokolský adresář
na
www.sokol-wien.at

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každé pondělí
17:00 – 17:45

Bližší informace:
Mag. I. Mühlbergerová
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)

23, Anton Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenisu (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)

17, Steingasse 7 – sokolovna

Pondělí	19:15 – 21:00	stolní tenis
---------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení

17, Steingasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň II

2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	18:00 – 19:30	odbíjená (muži)
	19:30 – 21:00	nohejbal (muži)
Středa	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň III/XI

(informace pro zájemce o volejbal: N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80,
e-mail: K.Sterba@gmx.at)

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Středa	19:00 – 21:00	odbíjená (muži)
Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň X

Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 14:00. Hosté vítáni.

Info: s. Hana Zemanová, tel. 0664 213 36 20

WernerKallin, tel. 01/968 20 53

e-mail: sokol10@aon.at

10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. 01/600 20 20)

Úterý	18:00 – 19:00	showdance
	19:00 – 20:00	aerobic
	20:00 – 21:00	badminton (ženy)
	21:00 – 22:00	foťbal
Středa	19:00 – 21:00	odbíjená (mix, Sokol III)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	ladypower
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: tel. Dipl. Päd. Ing. F. Kalousek 01/81 34 333 přes den, e-mail: kalousek@utanet.at

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	17:30 – 18:45	základní sportovní gymnastika (žactvo)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

Info: tel. 01/480 13 57

17, Steingasse 7 – sokolovna

Pondělí	17:00 – 17:45	cvičení rodičů s dětmi
	18:00 – 19:15	žactvo a dorost
Úterý	19:30 – 21:00	gymnastika „speciál“ (ženy a muži)
Čtvrtek	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)
Pátek	20:00 – 22:00	základní sportovní gymnastika (muži)

Sokol Vídeň XXI

21, Roda Roda-Gasse 7

Úterý	19:00 – 21:20	gymnastika, míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------------------

Nacvičujeme na XIV. všesokolský slet v Praze 2006

*Tělocvičná jednota
Sokol Vídeň III/XI*

*každý čtvrtek od 19:00 hodin
v tělocvičně školy Komenského,
Sebastianplatz 3, 1030 Wien.
Nacvičuje sestra Nela Štěrbová.*

*Dotazy/Anfragen:
mobil: 0650 967 8080
e-mail: k.sterba@gmx.at*

Tělocvičná jednota

*Sokol Vídeň XII/XV Tyrš
každý čtvrtek od 20:15 hodin
v sokolovně Angeligasse 21,
1100 Wien.*

Nacvičuje sestra Irča Floriánová.

*Dotazy/Anfragen:
tel.: 586 86 86
e-mail: raumdekor.florian@aon.at*

*Sestra Marie Píbilová
podporuje sestru Floriánovou
při nácviku „Ta naše písnička česká“.*

*Dotazy/Anfragen:
tel.: 330 97 87
e-mail: maria.pibil@aon.at*

Bližší informace
na internetových stránkách:
www.sokol-cos.cz
www.sokol-wien.at

Praha 1.-7. červenec 2006 – Program hlavních dnů

- 1. července 2006 (sobota) – příjezd účastníků, ubytování**
15:00 Sokol Gala – generálka
19:00 Sokol Gala – Sazka Aréna – slavnostní zahájení sletu
veřejná pódiová vystoupení po Praze – během dne
- 2. července 2006 (neděle) – kulturní program a pódia – během dne**
8:00 řazení průvodu
9:00 sletový průvod
13:00-21:00 secvičné hromadných skladeb
- 3. července 2006 (pondělí) – kulturní program a pódia – během dne**
8:00-22:00 secvičné hromadných skladeb
- 4. července 2006 (úterý) – kulturní program a pódia – během dne**
8:00-13:00 I. program Strahov – projížďčka
14:00-20:00 secvičné hromadných skladeb
21:00-23:00 I. program Strahov – generálka
- 5. července 2006 (středa)**
8:00-13:00 II. program Strahov – projížďčka
16:00-19:00 II. program Strahov – generálka
21:00-23:00 Slavnostní zahájení Strahov – I. program (večerní)
- 6. července 2006 (čtvrtek) – kulturní program a pódia – během dne**
8:00-12:00 Tyršův dům – zakončení turistických srazů a akce Kameny
14:00-17:00 II. program Strahov (odpolední) a slavnostní zakončení sletu
19:00 Společenský večer – Tyršův dům
- 7. července 2006 (pátek) – odjezd účastníků sletu z Prahy**
7.-13. 7. 2006 – Mezinárodní seminář ke tvorbě pohybových skladeb

Milé sestry, milí bratři!

Pokud máte ve svém vlastnictví památky na Sokolské jednoty III a XI (fotografie, diplomy, staré členské legitimace, upomínkové předměty zaměřené na Sokol) a nehodláte si je ponechat, prosili bychom Vás, abyste je věnovali do našeho nově připravovaného archivu Jednoty III/XI. Budou pečlivě zapsány, uloženy a při vhodných příležitostech vystaveny. Pokud si památky chcete ponechat, prosíme o možnost si je prohlédnout, eventuálně si je okopírovat či ofotografovat.

br. dr. Karl Brousek, tel. 0664 6109 122

Rakouská župa informuje

Posledních šest let od XIII. Všesokolského sletu v Praze uběhlo nesmírně rychle a už je tu zase sletový rok 2006 se všemi přípravami a těšením se na vystoupení na pražském Strahově, do něhož zbývá necelý měsíc.

Pro cvičitele naší Rakouské župy sletový rok začal už na jaře 2005 rozhodováním vybrat si skladbu, která by se zamlouvala většině cvičenkám a cvičencům. Bylo to těžké rozhodování, protože všechna cvičení pro dospělé, která nám byla předvedena v Praze ve Vinohradské sokolovně, zaujaly perfektním provedením myšlenek autorů skladeb, sladěným s hudebním doprovodem.

Jako konečný kompromis mezi zájemci o cvičení „Chlapáci“, „Bubínky“ a „Ta naše písnička česká“ se po dohodě se svými cvičenkami/cvičenci naše

cvičitelky rozhodly pro společné cvičení mužů a žen „Ta naše písnička česká“, složené sestrami Kocmichovými podle melodií Karla Hašlera.

Po zasloužených prázdninách se všichni cvičící v září 2005 zase sešli v tělocvičnách. Sestry Floriánová a Píbilová zahájily nácvik jedenácti trojic ze Sokola XII/XV v tělocvičně v 10. okrese. Při secvičných v Praze se k nim připojí ještě trojice z Australské župy, takže se vytvoří kompletní jednotka 36 cvičenek a cvičenců. V tělocvičně české školy Komenského v 3. okrese se každý týden schází k nácviku 6 trojic ze Sokola III/XI a XVI/XVIII pod vedením sestry Štěrbové.

Každý začátek je těžký a to platí i pro začátek nácviku na k a ž d ý do-savadní slet. Pocit „toto si přece nikdy nebudu pamatovat“ zná každý, kdo si první hodinu nácviku neuměle odcvičil první takty na počítání a vzhlížel

v tiché úctě k sestře cvičitelce, která si ty cviky musí pamatovat pouze podle popisu v knížce, nejvýše má možnost se podívat na video.

Další překážka nastává, když se tato těžce zapamatovaná cvičení musí cvičit podle hudby a kdy jedinou podporou v tísni je se snažit tyto cviky „kopírovat“ podle cvičitelek. Snažit se tyto cviky okoukat od souseda či sousedky se zásadně neosvědčuje.

Ale stejně jako při všech sletových představeních na stadiónu za posledních 50 let – to znamená 8 sletů Československého sokola v zahraničí, které se od roku 1956 až 1990 střídavě konaly buď ve Vídni, Curychu nebo Paříži, stejně jako 2 slety organizované už zase ČOS v roce 1994 a 2000 opět na Strahově – se pak cvičenci předsvědčí, že nácvik nejen zvládnou, ale že povedené cvičení s radostí předvedou.

Stejně jako dříve, i letos ke konci nácviku se o nápravu menších nedostatků při cvičení pochopitelně posta-

raly opět cvičitelky, které obětavě navštívily sokolská soustředění v Tyršově domě a které rovněž zorganizovaly nové cvičební úbory. Před odjezdem do Prahy nám zbývá už jenom tzv. generální zkouška na župním sletu Slovácké župy v Hodoníně 28. května.

A při hlavním cvičení na Strahově opět zapomeneme na všechny potíže nácviku, nepohodlí při opakovaných zkouškách nástupů a budeme prožívat neopakovatelné okamžiky sletové atmosféry s ostatními spolucvičícími, kteří do sletové aktivní účasti investují spousty volného času, obětují osobní pohodlí a finanční prostředky potřebné k pořízení cvičebního úboru, úhrady pobytu a cesty. Přitom se mnozí Sokolové do Prahy, stejně jako v minulých letech do Vídně, Francie a Švýcarska, slétají až zdaleka – nejenom z celé Evropy, ale i z Austrálie, Kanady, USA a Jižní Afriky.

Tyršovo „Ni zisk, ni slávu“ platí pro nás Sokoly dodnes, i když – upřímně řečeno – na potlesk diváků na Straho-

vě po zdařilém cvičení se většina z nás těší. **SLETU ZDAR!**

(MHB)

Sokolové v rytmu

Jiří Pavlica, Karel Hašler, Michal David či Dagmar Patrasová: seznam skladeb pro cvičení XIV. všesokolského sletu

Dagmar Patrasová

je skutečně pestrý. Začátkem července pražský Strahov čeká dvoudenní program, v jehož rámci se představí všechny věkové kategorie. Rodiče s dětmi budou cvičit na zhudebněná Hrubínova Říkadla, která spolu se dvěma dalšími interprety přednese Dagmar Patrasová, žáci mezi osmi a dvanácti lety se při skladbě Karimatky mohou těšit na doprovod Maxim Turbulenc, děvčata stejného věku rozpojuje Michal David písní Máš chuť žít. Dorostenci potom budou podupávat v rytmu Výletu s aerobikem, který hraje a zpívá Děda Mládek Illegal Band

Na Vsesokolský slet do Prahy se chystají stovky zahraničních Čechů

Už za pět týdnů začne v Praze XIV. Vsesokolský slet. I toho letošního se zúčastní členové sokolských jednot ze zahraničí. Krajané se představí v pódiových skladbách i v hromadných programech, v neděli 2. července se určitě objeví i ve sletovém průvodu Prahou. Na cestu do „staré vlasti“ se už teď chystají Sokolové v Evropě i v Americe.

Při nedávném udílení cen Gratias agit za šíření dobrého jména České republiky ve světě to ostatně potvrdili vedoucí sokolských jednot ve Vídni a ve Spojených státech Jiří Němeček a Larry Laznovsky. Rozhovor s nimi natočila

s nimi Milena Štráfěldová z Českého rozhlasu 7 (Radio Praha):

„Z našich organizací přijede na slet kolem dvou set padesáti lidí. Čekají nás různé výlety a tak dále,“ řekl mi počátkem května v pražském Černínském paláci prezident Amerického Sokola Larry Laznovsky. Sokol ve Spojených státech má za sebou dlouhou historii – první americká sokolská jednota vznikla už v roce 1865 v St. Louis. Brzy na to byly založeny sokolské organizace v Chicagu, New Yorku a dalších amerických městech, kam Češi po roce 1860 ve velkém počtu odcházeli. Tyto organizace se v roce 1866 sloučily do Národní Jednoty Sokol. S dalšími přistěhovalci přibývaly však i další jednoty, takže v roce 1917 vznikla celoamerická sokolská organizace, která pod názvem Americký Sokol existuje dodnes.

„Máme kolem pěti tisíc dospělých členů a dva a půl tisíce mladých ve třiceti čtyřech jednotách po celých Spojených státech,“ popsal Larry Laznovsky současnou situaci Amerického Sokola. Ten se dodnes snaží udržovat české dědictví ve Spojených státech, spravuje česká muzea, knihovny a archivy, organizuje výuku češtiny a sponzoruje různé tělovýchovné i společenské akce: „Uchováváme lidové tance, tradiční polku. V Texasu, odkud pocházím, je dosud hodně souborů, které tancují polku. Také se teď snažíme vybudovat kulturní centrum pro Společnost českého dědictví v Texasu v La Grange. Už jsme postavili amfiteátr za milión dolarů a teď shromažďujeme pět miliónů na stavbu muzea a knihovny.“

Larry Laznovsky říká, že mnoho lidí ve Spojených státech ztratilo své kořeny a nezná historii své rodiny ani svého etnika. Americký Sokol se proto hodně věnuje práci s dětmi a mládeží. Pořádá pro ně například každoroční sokolské tábory: „Zdá se, že je české kulturní dědictví baví, a až to jednou pochopí, ocení je.“

A jak se k práci v Sokole dostal sám Larry Laznovsky?

Pochází z druhé generace Čechů v Americe. Jeho tatínek je původem z Kladenska a do Spojených států se přistěhoval s rodiči v roce 1911 jako malé dítě. Maminka se v Americe už narodila, její rodina sem přišla z Táborska. „Mluvím trochu česky, když jsem byl malý, tak všechno bylo české. Ztratil jsem ale (češtinu) v americké škole. Zůstalo mi to pořád někde v hlavě, musím to ale odtamtud dolovat. Když sem přijedu na návštěvu, hodně se to zlepšilo, ale gramaticky to pořád není dobré. Takže neřeknu víc než pár slov.“

Do Sokola přivedli malého Larryho rodiče. Oba v něm cvičili, otec mu dokonce sestavil nářadí, které odpovídalo jeho věku i váze. Díky tomu se z něj stal výborný gymnasta. Sám pak pětadvacet let vedl sokolskou jednotu v Texasu: „A v roce 2000 jsem byl zvolen národním prezidentem Amerického Sokola,“ uzavřel Larry Laznovsky, který letos v květnu převzal od ministra zahraničí Cyrila Svobody pro tuto celoaamerickou organizaci cenu *Gratias agit* za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí. Američtí Sokolové se například už v listopadu 1989 přidali k demonstrantům v Česku. V Chicagu a dalších městech v USA pak podpořili sametovou revoluci. Na obnovu sokolského ústředí v Tyršově domě v Praze Americký Sokol věnoval 50 000 dolarů. A další peníze poslal pro oběti povodní v Čechách a na Moravě. Od roku 1994 se Sokolové ze Spojených států pravidelně účastní všesokolských sletů v Praze.

Z Vídně si pro těžkou křišťálovou kouli, která je spojena s cenou *Gratias agit*, přijel Jiří Nováček... Z Vídně se podle Jiřího Nováčka na letošní slet do Prahy chystá asi stovka Sokolů: „Jednota jako celek má necelých pět set členů. Jsou i docela malé jednoty, ale všichni držíme za jeden provaz, a když je nějaký podnik, tak se všichni dohromady sejdem. Máme velmi přestárlou část (členů) a pak část nově přichozích, kteří přišli v roce 1948 až 68. Těch už ale nebylo moc. Z toho 68. roku se jich řada uchytila, většina ale holt... Já se jim nedivím, ani se nezlobím, oni o Sokole už celkem nic nevěděli. Našimi členy jsou i Rakušané, my jsme otevřeni všem, jen se musejí podřít sokolským idejím. Pro nás je Tyrš a Fügner, to, co říkali o tělovýchově a že si musíme udržet určitou identitu, ale víc ne. Že bychom někoho pronásledovali? To neexistuje.“

(redakčně zkráceno)

Sletová štafeta – obnovená tradice

Pořádání rozsáhlých štafetových běhů, které pokrývaly území celé republiky, se stalo naší národní tradicí. Málokdo by uvěřil, že první rozestavný běh, jak se tehdy říkalo, se uskutečnil již v roce 1919, kdy slavilo Československo první výročí své samostatnosti. Uspořádali jej sokolové dne 28. října z pohraničních oblastí do Prahy a jeho cílem bylo vyjádření oddanosti sokolstva prezidentu Masarykovi. Na sedmi trasách běželo tehdy 7065 mužů.

Během poválečných sletů se štafety nekonaly, řešily se starosti s uspořádáním sletu ve válkou vyčerpané Praze (1920), pak bylo středem zájmu budování nového sletišť na Strahově (1926). Teprve před IX. sletem 1932, který byl věnován 100. výročí narození dr. M. Tyrše, se tradice obnovila. Rozestavný běh na podzim 1931 vedl po devíti trasách o délce 1500 km z pohraničí do Prahy, poselství neslo 38 946 běžců z 1589 jednot.

X. všesokolský slet 1938 probíhal v době mezinárodního napětí a stal se odhodláním našich obyvatel bránit vlast proti fašistické hrozbě. Štafeta proběhla na podzim 1937 po deseti trasách z Tyršova domu do pohraničních míst. Nejdelší trasa na Podkarpatskou Rus byla 1061 km dlouhá a její zdolání trvalo 40 hodin. Tratě měřily celkem 4185 km a poselství neslo 42 000 běžců. Vzhledem k úmrtí T. G. Masaryka byla akce přesunuta na konec října a štafetové kolíky byly zahaleny do černého obalu. Dne 28. října přijalo toto poselství o zahájení sletu v jednotách na 800 000 shromážděných sokolů. Štafeta posílila národní vědomí v době, kdy sílily nacionální provokace menšin v pohraničí (Němci, Poláci, Maďaři).

XI. všesokolský slet 1948 se konal po válce opět za napjaté situace. Tentokrát šlo o hrozbu „zleva“. Větve předšletové štafety z 11 směrů dobíhaly 27. října 1947 na osvětlené nádvoří Tyršova domu v Praze za přítomnosti delegátů VIII. valného sjezdu ČOS. Hlavní sletové dny se konaly v létě 1948 již po únorovém puči a staly se, jak známo, největší protikomunistickou manifestací.

V období po roce 1948 pořádal nový režim také celostátní štafety k různým politickým příležitostem, čímž využíval bezostyšně zkušeností Sokola. Nedobrovolnými běžci se stali především školáci a vojáci.

V programu XIV. všesokolského sletu 2006, již třetího po obnově Sokola 1990, se objevil návrh uskutečnit opět sletovou štafetu. Její organizací byl pověřen dr. Zdeněk Lausmann, který přizval ke spolupráci stovky činovníků ze sokolských žup. Štafeta proběhla v září 2005 za slunečného počasí. Zahájil ji krátký program na hřišti Tyršova domu s ukázkami sletových skladeb. A pak se vydali poslové na okraje Prahy, mimo jiné historickou tramvají, po lodkách na Vltavě a horkovzdušným balónem.

Ani na trasách nechyběly zajímavé dopravní prostředky. Mezi 5851 účastníky bylo kromě 1678 běžců též 1690 cyklistů, jezdci na koni, říční plavci, kolečkoví bruslaři, koloběžkáři a řidiči historických vozidel.

Štafeta se rozvětvila do 14 směrů, nejdelší větve do Ostravy měřila přes 500 km. Délka tras dosáhla 3380 km a zajišťovalo ji 3500 osob. Věkově převládala mládež nad dospělými.

Na kurýry čekali v jednotách a župách další sokoláci, kteří zde pořádali sportovní a společenské akce. Nejstarší běžkyně měla 84 let, nejmladší účastník jeden a čtvrt roku. Štafeta budila pozornost diváků, bohužel vůbec nezajímala sdělovací prostředky.

Dobrá věc se podařila a stejně odpovědně se jistě postaví sokoláci i k dalším akcím XIV. všesokolského sletu.

(Česká obec sokolská, tiskové oddělení)

Český volejbalista v stříbrném týmu rakouské ligy

Čeští sportovci neobohacují rakouské nejvyšší soutěže pouze ve fotbalu, ale působí i v trochu méně populárních sportovních odvětvích, v nichž často tvoří významné opory špičkových rakouských mužstev. Jako příklad uvádí český tisk například volejbalistu – reprezentanta Přemysla Obdržálka, který jako libero AON Hotvolley Wien vybojoval se svým mužstvem druhé místo ve volejbalové lize. Tento tým ostatně vede další Čech – Martin Kop. AON Hotvolley Wien prohrál ve finále s Innsbruckem v šesti zápasech,

když si nechal utéci začátek série a po prvních třech zápasech prohrával jednoznačně 0 : 3. Celková porážka od tradičního rivala pochopitelně vídeňské volejbalisty včetně Obržálka poněkud rozladila. Chuť si trochu spravilo na mezinárodním poli, kde vyhráli Interligu, v níž se kromě rakouských týmů účastní družstva z Maďarska, Chorvatska a Slovinska a v Lize mistrů na rozdíl od Innsbrucku postoupili do semifinále. Neúspěch v boji o titul pochopitelně mrzí, ale liga se hraje každý rok a vídeňský tým doufá, že příští sezónu uspěje. Velmi si to přeje i Obržálek, který by ke svým dvěma titulům z české ligy rád připojil i ten rakouský.

Zatím však není jisté, zda ve Vídni nakonec zůstane, sám by však dres zdejšího klubu oblékal i v další sezóně velice rád. Snad jednání dopadnou k obapolné spokojenosti a Obržálek zůstane v pozoruhodně velké a vysoce kvalitní kolonii českých sportovců v Rakousku a bude zde moci šířit dobré jméno české volejbalové školy. (MaFr)

České skokany na lyžích bude trénovat Rakušan

Českou reprezentaci ve skocích na lyžích by měl v nadcházející sezóně vést dosavadní asistent trenéra rakouského národního týmu dvačtyřicetiletý Richard Schallert, který má sám za sebou aktivní závodní kariéru. Počítá se přitom i s tím, že z Rakouska by měl pocházet i jeho asistent. Schallert přejímá pozici trenéra české reprezentace v nelehké situaci. Jeho předchůdce, Slovinec Vasja Bajc, sice dovedl českou jedničku Jakuba Jandu k vítězství Světového poháru, ale zároveň svým vystupováním a spory s dalšími osobami podle mnohých fanoušků přispěl k propadání české hvězdy na olympijských hrách. S českým úsekem skokanů lyžařského svazu se rozešel ve zlém, podobně jako s manažerským týmem kolem Jandy vedeným bývalým reprezentantem Františkem Ježem a Jandovým otcem. Svého nástupce předem označil vzhledem ke svým zkušenostem s poměry v České republice v této oblasti za chudáka. Konference, kde bylo oznámeno Schallertovo angažmá, jasně naznačovalo, že rakouský trenér skutečně musí počítat s nejrůznějšími obtížemi. Osobní Jandův tým se dostal do ostrého konfliktu s vedením skokanského úseku, protože podle schválené koncepce reklamní plocha reprezentantů patří stoprocentně úseku. Jandův manažer Jež v této souvislosti obvinil funkcionáře úseku, že si z české jedničky dělají dojnou krávu, ti naopak oponovali, že peníze z reklam nutně potřebují především na přípravu mládeže. Skokanův otec Milan Janda ostře na jednání napadl neprůhledné účetnictví svazu a manipulaci s výsledky dohod v úseku, předseda lyžařského svazu prohlásil, že podpis na smlouvě asistenta Zupana byl zfalšován, nicméně zástupci klubů na stížnosti nijak výrazněji nezareagovali a nepřistoupili k žádnému řešení. Smířili se i se skutečností, že v úseku nepracuje ani revizní komise. Kromě sporů o peníze konference také nedokázala dořešit otázku, zda se Janda bude připravovat na další sezónu společně s celým týmem, jeho manažer uvažoval i o individuální variantě s výraznou podporou týmu Dukly, od toho však úspěšného skokana zrazuje i jeho přítel a bývalý reprezentant Jaroslav Sakala, podle nějž nemá osamělý závodník šanci na dostatečně kvalitní přípravu. Schallert tak bude muset vedle trenérských schopností předvést asi i dost di-

plomatického umu, aby dokázal manévrovat mezi jednotlivými znesvářenými skupinami a uklidnil situaci tak, aby vzniklo klidné prostředí umožňující kvalitní přípravu. O to cennější však bude jeho případný úspěch. (MaFr)

Česká liga se skandální pachutí

Potíže s regulérností ligového fotbalu bohužel netrápí jen Itálii, kde hrozí, že nový mistr Juventus Turín i s českou hvězdou Pavlem Nedvědem sestoupí nuceně do druhé soutěže, protože jeho funkcionáři upláceli. Jako skandál hodnotila řada pozorovatelů i průběh a hlavně závěr nejvyšší české soutěže. Korupční aféry českou ligu sužují již delší dobu, kvůli uplácení byla již v minulých letech postížena řada týmů a o své pozice přišlo několik rozhodčích, potíže však stále pokračují a v poslední době nabírají na síle. Poslední kolo fanouškům přineslo hrubé manipulace s výsledky, neregulérně odpískané penalty i úmyslně vypuštěné zápasy. Nelze se ani divit, že předsedu Českomoravského fotbalového svazu při předávání poháru mistrovském Liberci diváci vypískali a posměšně při jeho vystoupení skandovali „Peníze, peníze!“ Neúspěšný kandidát na tuto funkci, fotbalový internacionál Ivan Hašek, nyní trénující v Dubaji, vyzval celé vedení svazu k okamžité rezignaci. Na internetu se také již objevily výzvy k bojkotu prvních tří kol příštího ročníku, aby tak fanoušci vyslali jasný signál sponzorům týmů, že o předem dohodnuté divadlo nemají zájem. Řada komentátorů na adresu rozhodčích nešetřila ostrými slovy, někteří nicméně poznamenávali, že kdyby se vyměnili všichni provinilí, nemá českou soutěž pomalu kdo pískat. Objevují se i požadavky na zvaní sudích ze sousedních zemí, zejména z Německa a Rakouska, kteří by se snad nedali tak snadno koupit jako jejich čeští kolegové. Situace už vyvolává určité znepokojení u části spozorů, kteří však dávají najevo, že se rozhodnou k případným krokům až po mistrovství světa – pokud na něm český tým uspěje, pravděpodobně pro ně český fotbal zůstane atraktivní investicí, pokud však i národní mužstvo propadne, budou šéfové velkých firem další finanční účast na fotbalových podnicích zvažovat. Velmi ostře proti současným poměrům se ozvala Česká televize, která nyní jedná o vysílací práva na příští ligový ročník. Její představitelé chtějí, aby smlouva umožňovala odstoupení od jejího plnění ze strany televize v případě, že Českomoravský fotbalový svaz nebude dostatečně energicky postupovat proti „korupci, rasismu a jiným obscénním projevům spojeným se současným fotbalem“. Ale i v tomto případě by úspěch na mezinárodní scéně asi radikálnost kritiky značně oslabil.

Fanoušek českého fotbalu se tak ocitá v paradoxní situaci – pokud národní mužstvo na šampionátu v Německu zaznamená úspěch, domácí soutěž asi zůstane ve svých starých, vyježděných kolejkách, bude se zde upláacet, sprostě nadávat i všelijak podvádět. Taková situace fandění zrovna nepřispívá. (MaFr)

Straka bude trénovat Tirol Innsbruck

Český fotbalový trenér František Straka se stal koučem rakouského týmu Wacker Tirol Innsbruck. Osmačtyřicetiletý bývalý reprezentant vedl v závěru uplynulé sezóny Viktorii Plzeň, kterou pomohl udržet v nejvyšší soutěži.

Pětatřicetinasobný československý fotbalový reprezentant a účastník mistrovství světa 1990 Straka se vydává na své třetí zahraniční trenérské angažmá. Jeho prvním působištěm byl na začátku tisíciletí německý Wuppertal, loni vedl Ahlen ve druhé bundeslize. Před Plzní koučoval bývalý obránce v české lize pražskou Spartu a Teplice. Straka na lavičce předposledního týmu tabulky uplynulého ročníku rakouské ligy nahradí Stanislava Čerčesova, jenž se stal sportovním ředitelem ve Spartaku Moskva. V tyrolském klubu v minulé sezóně působili čeští fotbalisté Václav Koulošek a Milan Pacanda, druhý jmenovaný však po ročním hostování tým po sezóně opustil. V Innsbrucku bude Straka druhým českým koučem v historii, v letech 1997-1999 tamní klub trénoval František Cipro. (kb)

Češi stříbrní na mistrovství světa v hokeji

Hokejisté České republiky prohráli v Rize ve finálovém utkání mistrovství světa se Švédskem 0 : 4 a neobhájili tak triumf z loňského šampionátu ve Vídni. Bronzové medaile získali hráči Finska, kteří porazili Kanadu.

Přesto účastník dvanácti mistrovství světa a čtyř olympijských her Josef Černý považuje druhé místo českých hokejistů za velký úspěch. „Zejména mě fascinovalo, že mladý tým nepoložilo, když ve čtvrtfinále s Ruskem a v semifinále s Finskem inkasoval první gól. V těchto zápasech se podařilo otočit výsledek, Švédové ve finále už byli nad naše síly. Rozhodně se však za stříbro nemusíme stydět. Veřejnost si už příliš zvykla na tituly mistrů světa. Co bychom za takovou medaili dali v dobách naší kariéry,“ poznamenal Černý.

Hokejový útočník David Výborný má ve své sbírce již pět zlatých medailí a mohlo by se tak zdát, že každé umístění mimo prvního pro něj nemá cenu. Přesto si kapitán reprezentace velmi cení letošního stříbra z Rigy. Český tým startoval v lotyšské metropoli jako obhájce titulu, ale obecně se počítalo, že značně obměněné mužstvo s řadou nováčků tak daleko nepostoupí.

Mistrovství světa ve fotbale 2006

Česká republika se dostala na světový fotbalový šampionát díky skvělému výkonu proti norským fotbalistům, které v baráži porazila dvakrát 1 : 0. Trenérský veterán Karel Brückner udělal během kvalifikace skutečný rozruch, když jeho tým ve dvanácti zápasech vstřelil 35 branek a v kvalifikační tabulce uvolnil místo jen Nizozemsku.

Nejoslavovanějšími hráči – samozřejmě kromě hvězdného středopolaře Juventusu Pavla Nedvěda, který se do reprezentace po pauze vrátil – jsou srdnatý bijec Milan Baroš, eso německé Bundesligy Tomáš Rosický, jeho donedávna ještě zraněný kolega z Dortmundu Jan Koller a bývalý hamburský hráč Tomáš Ujfaluši. Pilířem týmu je Petr Čech, jeden z nejlepších evropských brankářů.

Na české fotbalisty čekají první zápasy: 12. června ČR – USA v Gelsenkirchenu, 17. června ČR – Ghana v Kolíně nad Rýnem a 22. června ČR – Itálie v Hamburku.

Nejen ve fotbalovém umění, ale ani ve vybavení nebudou čeští reprezentanti na blížícím se mistrovství světa zaostávat za největšími hvězdami. Svědčí o tom jejich obutí, s nímž se na turnaji v Německu představí. Většina z nich obuje kopačky v národních barvách a navíc doplněné čes-

kou vlaječkou, případně osobními motivy. Fotbalisté si v národním týmu před několika lety prosadili, že stejně jako v klubovém dresu mohou nastupovat v obuvi s výrobce, s nímž je poji osobní smlouva. Na červnovém šampionátu se ale optický rozdíl mezi různými výrobky výrazně zmenší, protože největší zásobovatelé zvolili pro turnaj modely, na nichž převažují modrá a bílá barva.

Česká fotbalová reprezentace se až do minulého týdne připravovala na světový šampionát v tyrolském Seefeldu. (kb)

Oštěpař Jan Železný hází letos naposledy

Nejslavnější český oštěpař všech dob – Jan Železný, trojnásobný olympijský vítěz i trojnásobný mistr světa, se po dvaceti letech profesionální kariéry rozhodl skončit. S předstihem vyhlásil letošní sezónu za svoji poslední. „Rozlučkové turné“ bude mít dva vrcholy – Zlatou tretru v Ostravě a ME v Göteborgu.

Loňský rok nebyl pro Jana Železného zrovna ideální. Největší zklamání však nezažil na atletickém stadionu, nýbrž při volbě předsedu ČOV, ve které podlehl Milanu Jiráskovi.

Zlatá tretra bude jeho posledním vystoupením v oficiálním závodě před domácím publikem. Poté se chce co nejlépe připravit na ME. Právě zlatá medaile ze šampionátu starého kontinentu mu jako jediná ve sbírce chybí.

Nedávno bylo světovému rekordu Jana Železného – 98 m 48 cm z německé Jeny – rovných deset let. O kdysi reálné možnosti překonat magickou 100 metrovou hranici se však v současnosti už neuvažuje. (kb)

Fojtík stanul jako osmý český horolezec na Mount Everestu

David Fojtík stanul jako osmý český horolezec na nejvyšší hoře světa Mount Everestu. Po měsíční přípravě v Himálaji a po přímém třídenním výstupu dosáhl na vrchol vysoký 8850 metrů v pět hodin ráno místního času. Informovala o tom Česká televize. Do výšky 7 500 metrů ho podporoval Miroslav Palacký, který však vzápětí sestoupil kvůli zdravotním problémům. Fojtík vystoupil na svou první osmitisícovku. Jako první Čech stanul na „střeše světa“ 17. května 1991 Leopold Sulovský. Pak jej následovali Josef Nežerka, Vladimír Nosek, Radek Jaroš, Miroslav Caban, Renata Chlumská a naposledy loni v květnu Pavel Trčala, jehož výstup však někteří horolezci zpochybnili. (kb)

HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ

Jan Hanč (30. 5. 1916 Plzeň – 19. 7. 1963 Praha)

Básník, prozaik, překladatel, sportovec. Aktivně se věnoval lehké atletice, v roce 1935 a 1937 se stal mistrem republiky ve štafetách, reprezentoval ČSR na olympijských hrách v Berlíně 1936. Na jeho počest je od roku 1964 pořádán mezinárodní Memoriál Jana Hanče. Od roku 1934 přispíval Hanč zprávami, články a fejetony o sportu a sportovním životě do časopisu *Atlet*. Během války navázal kontakt s výtvarníky a literáty ze Skupiny 42, po roce 1945 publikoval v časopisech a ve výstavních katalogích.

Svíčková nechodí do posilovny

Je skvělá, zahlaholil Lojza do mobilu. Souhlasím, svíčková vždycky – a kde jsi? Nemyslím svíčkovou. Tak vepřo-knedlo-zelo? – jmenuji naši druhou společnou velkou lásku. No dovol. Lidunku. To je co, vzal mi na vteřinu vítr z plachet. Bud' tak laskav, kdo – klepl důrazně jako kladívkem. Tak tedy – kdo? Otázal jsem se dle přání v neblahé předtuše.

Úžasná brunetka z Vinohradské, vydechl blaženě. Ženskou jsme jasně už před lety zařadili mezi obtížný hmyz. To má být konec naší pánské dvojky? Baba byla pro nás něco jako občasný modrý oblak na nebi. Když dlouho nebyl, nebrečeli jsme.

Čím je tak úžasná, žes pro ni vyměnil i něco tak nesmrtelného, jako je svíčková? Nebud' vulgární. Kdybys ji viděl, naladil vášní zanícený hlas. – Nepraží na tebe, dnes to tak pere..., prsknul jsem. Kdybys viděl její vlasy. Kakaové oči s azurovou hloubkou zároveň. Zešílel. Kde posbíral takové výrazy. Pas, boky, nohy, elegance – vypočítával jako ze seznamu. Nedalo se to poslouchat. Co takhle prsa a mozek, ty taky má?, mělo znít jízlivě. Chladnost útoku ho vykojila a tudíž vydechl neurčitě: něco by se našlo. To se mi hodilo. No vidíš, tak není tak úžasná, rýpnul jsem. Mezery tady jsou – a na nich jsem chtěl stavět kúru vystřízlivění. Přece neodpadne naše plážová Itálie s výběrem přechodných holek? Kůň jeden.

Já taky nejsem Delon – a představ si, ona je učitelka. A to je přednost? Proboha, rozeznaj předsíň hrobu. Ty komandují ve škole a pak pokračují doma. Už přesně uloženýma pantoflema na rohožce to začne a běda, jak vybočíš. Taková není a nebude, namítl bláhovec. Jak víš, jaká bude. Dej na mě, dvakrát ženatého sebevraha. Všechny jsou stejné. Jako housky v krámě. Ty se taky liší jen váhou. Skládají se z blabla, vrstvy pudru, dlouhých řas a krátkých minisukní – no a co umí uvařit? Uhodil jsem na hořlavý mužský bod, jídlo. – Zatím jíme párky. – Jak dlouho, přitvrdím. – Týden. – A jaké? – Pořád dietní. Z konzervy. Sypal pro mě příznivá fakta. Tak to padám. Konzervy s jinou etiketou v regálu nenašla?, pepřil jsem silně. – Párky jsou jed, vzpomněl na mámu. Třeba neumí otevřít jinou plechovku než s vašimi minipárečky, jak smutné. Má fakt vysokou s diplomem?, přidal jsem solení.

Nojo, ptala se mě nedávno, jak dlouho by se mohla vařit vajíčka. Příznává úlovek v růžové síti se špetkou starosti. Tomu říkám vrchol – ale to na fakultě prostě nebrali. Jdu za svým cílem. Počítej, že si budeš vařit sám a na svíčkovou zapomeň. A určitě drží dietu, co? To jo, to jo, celé měsíce. I v restauraci, člověče, zobe jen saláty – a mně pak samotnému nechutná ani ta svíčková. ...a furt je v posilovně... Vychrlil slyšitelně už do krabičky normálu zasunutý trosečník Lojza.

Ubral jsem láskyplně plyn: vždyť se nic neděje. Sedím Na růžku a cpu se a chtěl jsem, abys jako vždy přišel. Dnes se jim omáčka zvláště povedla. Ale když jsi teď zadaný..., smutním v hlase. Hned jsem tam a jak daleko jsi?, spěšně se dotázal kamarád.

U druhého knedlíku..., pohoda. Těším se, ty koni.

J. Bařinová

Vážená redakce časopisu!

Během posledních let jsem Vám již několikrát chtěl poděkovat za Vaši práci a za to, že Vaší zásluhou tento časopis vůbec existuje. Zabránila mi v tom příslovečná pohodlnost (udělám to příště).

V posledním čísle jsem si přečetl v rubrice Editorial kromě jiného sdělení vedoucí redaktorky paní ing. Baslerové o finančních problémech KLUBu, vzniklých postojem Českého poradního sboru.

To mne z mé pohodlnosti vyburcovalo.

Odebírám KLUB již mnoho let. Mohu klidně prohlásit, že se na každé další číslo těším. Oceňuji hlavně to, že v něm najdu bohaté spektrum zpráv nejenom z Rakouska, ale i z Čech a Slovenska. Na KLUBu je vynikající, že se zabývá nejenom zprávami o spolkové činnosti české menšiny v Rakousku, ale otiskuje také nejzajímavější zprávy z běžného života v naší bývalé vlasti. Předpokládám, že právě zprávy o kulturním a politickém životě v Česku a na Slovensku jsou pro velkou většinu čtenářů velmi důležité.

Téměř všichni z nás (a to i starousedlíci) mají za hranicemi část rodiny a přátel. Proto je pro nás nanejvýš zajímavé vědět, v jakých poměrech žijí, co se děje v jejich kulturním světě. Právě tyto krátké zprávy nám pomáhají leccos chápat a mnohé vysvětlit.

Jen namátkou z posledního čísla: Občanská výchova L. Smoljaka, Postavení českých penzistů (kde jinde bychom se dozvěděli že jenom osm lidí v Česku má důchod vyšší než 30 000 Kč (€ 1 000) a že průměrný důchod je kolem 8 000 Kč (€ 400). Mnohé člověk potom pochopí.), vtipné fejetony J. Liona, článek o komplikované a obtížné korunovaci „Otc vlasti“ Karla IV. na římského císaře. Mohl bych pokračovat ještě dlouho – tomu říkám všestranný, zajímavý časopis.

Oceňuji vynikající „kalendář akcí“ všech menšinových spolků. Není žádný jiný časopis, který by tyto všechny funkce splňoval tak dokonale, jako právě KLUB.

Jiným menšinám v Rakousku se občas vyčítá jejich neschopnost nebo neochota se integrovat. To se podle mého názoru Čechům vyčítat nedá, spíše naopak. My jsme občas až „preintegrovaní“. Pro většinu z nás bylo přizpůsobení se životu poměrně „jednoduché“, hlavně ve Vídni. Stačilo zvládnout němčinu nebo vídeňštinu tak, abychom se domluvili. To platí o poválečných uprchlících, stejně jako to platilo o generacích, které sem přišly za monarchie. Na nás, kteří jsme přišli do Rakouska jako dospělí, se pozná že nejsme Rakušani jenom podle výslovnosti. Na našich potomcích, které komunistický režim označoval za „unesené děti“ a kvůli kterým mnozí z nás emigrovali, se to nepozná ani takto.

To zcela určitě neplatí o jiných národnostech – mnohdy je to na první pohled patrné i po několika generacích.

Život menšin v cizích zemích je vždycky choulostivá otázka. Rozhodující není jenom ochota se integrovat, ale i stupeň tolerance domácího obyvatelstva. Většina Rakušanů a hlavně Vídeňáků je velmi tolerantní. Snad i kvůli těm babičkám ze všech zemí kolem dokola. Dokonce i vláda menšinové skupiny finančně podporuje.

Tím se opět vracím k původnímu problému. Finančnímu problému. Bez dotací nemůže žádný časopis podobného rázu existovat. Byla by opravdu škoda, kdyby sobeckost nebo nepochopení ze strany jiných menšinových spolků zaviniily, že by KLUB přestal vycházet. Bylo by to ochuzení o jedno důležité spojení s bývalou vlastí.

R. C.

Vážená redakce!

K úvodníku paní ing. Baslerové v dubnovém čísle bych chtěla říci následující:

Žiji zde už delší část svého nekrátkého života a než jsem objevila (než se objevil) Klub, obcházela jsem české časopisy na různých novinových stáncích zdaleka, abych náhodou nepochytila něco z jejich archaické a hrubkami se hemžící češtiny. Svému dítěti bych takové noviny nebyla dala do ruky ani kdyby mi byli platili. Je pravdou, že kvalita Vídeňských svobodných listů se od té doby zlepšila, ale takový přehled, jaký mi dává Klub, tam nenajdu. Třeba je to právě to, co se od českých novin v Rakousku očekává – jen ne moc psát o tom, co se děje jinde, nám přece stačí to naše, zdejší, rakouské. Doporučení, že si přece každý může kupovat časopisy přímo v Čechách, je na hlavu – to mám jezdit každý den pro noviny do Mikulova nebo jak si to kdo představuje? Díky Klubu to naštěstí dosud nemám zapotřebí.

Pak jsem se taky několikrát podívala do – určitými místy velice vychvalovaného – časopisu pro české a slovenské krajany – tedy do České a Slovenské Vídně. Inu ano, pro rodiče či prarodiče, jejichž dítko navštěvují Komenského školu, to je zaručeně informativní časopis, občas tam rodič může obdivovat své úspěšné dítko, dozví se, co jiná dítko kde dobrého učinila – ale co já s tím? Takovým, jako jsem já – a není nás málo – dítko už odrostla, vnoučata se třeba nedostavila – na co mi takový drahý, subvencemi podporovaný, krásně na křídovém papíře tištěný nic neříkající časopis? Školní časopisy se většinou tisknou na levném papíře a mají pro školu a její příznivce docela určitě své oprávnění. Pro širokou veřejnost jsou s prominutím na dvě věci... na to první a pak už na nic.

Takže, milý Klube, bojuj dál, máš moji plnou podporu – už v jednom předchozím čísle jsem se zmiňovala o zbahněném českém rybníce, kde ve vysychajícím bahénku kváká do prázdna pár zbylých funkcionářských žab – tak ať k tomu pro nedostatek financí na hodnotný časopis nedojde!

A. K.

Redakční poznámka: Jména obou autorů jsou redakci známa.

Karel Kryl

S jednou známou, ktorú si veľmi vážim, som raz viedol rozhovor o náhlych úmrtiach. Zhodli sme sa na tom, že náhla smrť je veľká rana pre pozostalých a že až pri takomto druhu smrti si človek snáď viac ako pri iných, postupných a pomalých odumieraníach uvedomuje, akú vzácnu bytosť práve stratil. Moja známa mi však po chvíli povedala: „Predstavte si ale, čo mi nedávno povedala jedna moja priateľka: na jej pracovisku zomrel náhle jeden jej kolega. ‚Vieš však, čo je najsmutnejšie?‘ – hovorí mi – nezostalo po ňom nič, nikomu nechýba, nikto si na neho ani len nespoenie, ako keby ani nebol býval žil...“

Ako často čítame či počúvame o mnohých slávnych ľuďoch, že i keď zomreli, žijú naďalej v spomienkach iných – či už svojimi dielami, ktoré vytvorili, alebo v akomsi duchovnom odkaze ich života, myslenia a vôbec celej ich existencie. O mnohých dobrých ľuďoch zvykneme pri príležitosti ich smrti hovoriť: bude nám chýbať jeho úsmev, jeho dobrota, jeho zmysel pre humor a schopnosť rozveselovať, jeho milé slovo, schopnosť počúvať, pomáhať, vedieť sa vžiť do problémov iných... jeho život bol akoby výzvou pre nás samých, aby sme i my konali podobne...

Krátko po sametovej revolúcii bol jednou z najvýznamnejších osobností na celom území ČSSR Karel Kryl. Jeho protestsongy z roku 1968 ako vzdor proti okupácii vöjšk Varšavskej zmluvy sa stali symbolom hrdosti a boja za slobodu a spravodlivosť, za život bez jarma otroctva diktátú-

rou ovládaného štátu a jednej strany. I keď tieto piesne nezabránili ani vpádu cudzím vojskám a neprispeli ani k ich odchodu, ba navonok nezmenili ani atmosféru politickej situácie v republike, stali sa symbolom pravdy, symbolom odvahy, symbolom chabrosti a ľudia si ich spievali po domovoch, v skrytosti a tichosti, lebo im dodávali vnútornú silu a chuť k životu. Som vrstovníkom generácie, ktorá snáď naspamäť poznala tieto piesne. I mne imponovali natoľko, že som sa kvôli nim naučil hrať na gitaru a mnohé z nich som si osvojil... Karel Kryl krátko po okupácii a po vydaní platne s jeho piesňami sa stal nepohodlnou osobou a či už priamo alebo nepriamo bol donútený k emigrácii. I keď sa venoval i počas emigrácie skladaniu nových piesní a protikomunistickej činnosti, nič z toho všetkého, čo odvtedy konal, už nemalo pred verejnosťou a pre verejnosť takú hodnotu, ako práve tie jeho piesne. A tak niet divu, že po páde komunizmu sa stal Karel Kryl jednou z najväčších hviezd na politickej scéne. Nebolo snáď vážnej televíznej či rozhlasovej debaty, ktorej by sa nezúčastnil. Avšak netrvalo dlho a jeho hviezda začala veľmi, veľmi rýchlo hasnúť. Stal sa zrazu nepohodlnou osobou, pozvania do redakcií skončili a začali sa hromadiť kritické články na jeho osobu. Karel Kryl si totiž nikdy nekládol servítky pred ústa. Bol básnik, bol revolučný básnik! Básnici sú akoby starozákonní proroci: hovoria vhod či nevhod, sú nepohodlní, niekedy až natoľko, podobne ako Ján Krstiteľ, že ich hlava skončí na táci oddelená od tela. I Kryl hovoril to, čo si myslel, nebral si servítky pred ústa, keď hovoril, že

revolúcia nebola dotiahnutá dokonca, že bolo treba podľa práva a spravodlivosti potrestať všetkých tých, čo sa v období 40-ročného komunistického systému stali zradcami, kolaborantmi, prevliekačmi kabátov, ľuďmi s pokrivenou chrbtovou kosťou a brutálne šliapali po právach a slobodách iných ľudí, lebo boli presvedčení o tom, že im patrí všetka moc. Jeho slová padali zrejme ako tie patróny, ktoré kedysi prispeli k vzniku porekadla: trafená hus zagága: tí, ktorí sa cítili dotknutí jeho výtkami nedokázali iné, len sa mu mstiť a snažiť sa ho odstrániť a pozbaviť možnosti hovoriť verejne a nahlas. Ej veru by sme sa dnes poriadne čudovali, keby bolo bývalo došlo na Krylove slová a komunistická strana by bola aspoň na 10 rokov zakázaná a zločinci z jej radov by boli stíhaní za všetko, čo kedysi v jej mene napáchali! A ešte viac by sme sa čudovali tomu, koľké mená politikov, podnikateľov a vplyvných ľudí by sme dnes vôbec nepoznali, lebo to boli osoby, ktoré iba prevliekli kabáty a vstúpili do iných strán a vyplávali s nimi na povrch vedenia spoločnosti – tej spoločnosti, ktorá sa dnes honosí titulom demokratická, ľudomilná a pokroková!

I ja som sledoval zpozrdiali všetko to, čo sa odohrávalo okolo osoby Karla Kryla. Možno k tomu prispel fakt, že som nebol členom žiadnej strany, či nesedel na nejakom vysokom a dobre platenom kresle, možno to bol môj vrodenný súcit s tými, proti ktorým sa vyrojí roj masy – akejkolvek skupiny ľudí – lebo masy som považoval vždy za nebezpečný nástroj zmanipulovanej a manipulujúcej sily, takže akosi a priori, spontánne, sa zastávam vždy kohokoľvek, proti komu stojí akákoľvek – trebárs i cirkevná – masa. Chystal som sa teda na útok – na strane Karla Kryla – proti tým zmanipulovaným a manipulujúcim masám, ktoré sa z neho vysmievali, urážali ho a označovali za akéhosi bezvýznamného a zatrpknutého emigranta, ktorý nedokáže nič iné, len vyvolávať súcit nad svojim skrachovalým životom. Príležitosť k môjmu útoku som zakrátko dostal: Pri jednej návšteve Prahy začiatkom 90. rokov som si kúpil noviny REFLEX. Bol to a dodnes je môj zvyk kupovať si na území Čiech i Slovenska noviny, aby som tak mal aký-taký prehľad o situácii v týchto krajinách. Moju pozornosť upútal jeden článok, ktorého autor nemal na starosti nič iné, len zosmiešniť a uraziť Karla Kryla práve za to, že sa nedokázal pripojiť na stranu „novovytvárajúcej demokratickej spoločnosti“ a že namiesto toho, aby s ňou spolupracoval, ju len neustále kritizuje. Po prečítaní tohoto článku mi poriadne stúpil adrenalín. Na prvý pohľad bolo jasné, že v profesionálnych novinách profesionálny autor úplne neprofesionálne, priam až naivne, trápne a odporným spôsobom uráža jedného človeka. Bolo zrejmé, že sa jedná o mladého autora, ktorý ak i čosi o Krylovi vedel, vedel to iba preto, že si to kdesi prečítal a bez toho, aby sa poriadne zamyslel či zauvažoval, napísal takýto bezcharakterný a podlízací článok, aby si pravdepodobne šplhol v očiach predstaviteľov nejakej strany. Tento jeho článok ma však okamžite vyprovokoval k napísaniu mojej reakcie stáby obranu Karla Kryla. V tej mojej reakcii som sa snažil poukázať na jeho nedocenené hodnoty, ktoré vložil do hudby a textov piesní, ktoré dávali silu celé desaťročia jednému celému národu. Chcel som zároveň poukázať i na to, že rešpekt a úcta voči skutočným hrdinom národa je niečo, čo by malo byť samozrejmé a ak sa títo hrdinovia neskôr nechovajú adekvátne ich morálnemu profilu, tak

i napriek tomu by kritika na ich osoby mala byť vedená taktne a pietne. Avšak to, čo vtedy motivovalo môj obranný list, to bola i moja snaha zastat sa človeka, ktorý bol už skoro sám, lebo manipulujúci politici už stihli zmanipulovať nielen novinárov, ale snád' i celý národ proti osobe Karla Kryla. A tak som chcel dať tomuto človekovi najavo, že je tu predsa len ešte ktosi, komu nie je ľahostajné, ako sa verejnosť voči nemu chová. Môj list som vtedy odoslal do redakcie novín. Nevedel som, či skončí k koši, alebo nie. Mal som však dobrý pocit, že som nemlčal. O čo viac som bol prekvapený, keď mi po nejakom čase došiel poštou nový REFLEX a v ňom vytlačený môj list. No oveľa väčšiu radosť som dostal o niekoľko dní neskôr: Z Nemecka mi došiel list. Odosielateľ: Karel Kryl. V obálke bol nádherný list s nádhernou vlastnoručnou malbou Karla Kryla. Bolo to jeho osobné podakovanie za to, že som sa ho verejne zastal. Redakcia novín REFLEX mu totiž poslala môj list a ich noviny, v ktorom ho vytiskla. List zakončil jeho typickou krylovskou vetou: „Chlapi nebrečí, chlapi se perou...“

Po nejakom čase od tejto udalosti som bol v Prahe. Bolo to práve v období, kedy vyšla kniha rozhovorov s Karlom Krylom pod titulom: *Půlkacíř: Můj pobyt v Praze* som okrem iného využil i na to, aby som si tú knihu kúpil. Podarilo sa mi to. Keď som šiel z kníhkupectva smerom od Celetnej, okolo Kubistického domu ku Kotve, šiel proti mne zrazu Karel Kryl. Nikdy v živote som ho nevidel, on nepoznal mňa. Prešli sme mlčky okolo seba, každý svojou cestou. Moja žena sa na mňa udívane zadívala a hovorí mi: „Prosím Tě, tak běž přece za ním, vždyť jsi si právě koupil jeho knihu, tak ať ti ji alespoň podepíše.“ Okamžite som sa otočil a vystrelil za ním ako raketa. Rýchlo som ho dobehol a hovorím: „Pane Kryl, já jsem nějaký Petr Žaloudek z Vídně, mohl byste mi, prosím, podepsat tuto knihu?“ „Jé, to jste Vy, co napsal tak krásný dopis o mně! Díky!“

Dodnes mi svieta jeho podpis v knihe. Dodnes ma však hreje dobrý pocit u srdca, že občas skutočne stojí za to plávať proti prúdu. Od smrti Karla Kryla už ubehlo mnoho liet a ja pozorujem, ako sa pomaly znovu mení názor na jeho osobu. Generácia ziskuchtivých, korupčných, vulgárnych, morálne, osobnostne a politicky nekompetentných politikov zo začiatku doby po-sametovej revolúcii už však pomaly, vďaka Bohu, odchádza a na ich miesto prichádzajú noví ľudia s nezaťaženým svedomím a vedomím, ľudia, ktorí sa dokážu pozrieť i do minulosti. Som rád, že národ si začína znovu uvedomovať, koho v osobe Karla Kryla mal. Na jeho osobe sa mi však znovu potvrdila stará pravda, ktorú kedysi vyriekol už Kristus: „Nikto nie je doma prorokom...“ (Mt 13,57). Avšak, nech už sa chovajú zmanipulovaní ľudia voči Karlovi Krylovi akokoľvek, jedno musia uznať všetci, ktorí žijú na územiach bývalého Československa: na mnohých politikov či známych osobností dneška si už v blízkej budúcnosti nebude nikto spomínať. Karel Kryl tu však svojimi nádhernými a prorockými piesňami bude stále! A čím vzdialenejšia doba bude, tým väčšmi si ho budú ľudia vážiť, ctiť a dávať svojim deťom za vzor mužnosti, odvahy a boja za slobodu, lebo „Chlapi nebrečí, chlapi se perou!“

Peter Žaloudek. Viedeň, apríl 2006
www.peter.zaloudek.sk

Superkrátká vernisáž

proběhla 3. 5. 2006 v Českém centru ve Vídni. Umělec Petr Nikl si výstavu svých obrazů otevřel sám krátkým pěveckým číslem s doprovodem kytary. Petr Nikl, absolvent Akademie výtvarných umění v Praze, získal řadu ocenění (Cena Jindřicha Chalupického – 1995, soutěž o nejkrásnější českou knihu – 2002), účastnil se festivalu Cirkus v New Yorku – performance, je autorem prezentace ČR na Expo 2005. Návštěvníci se v Českém centru potěšili prohlídkou Niklových obrazů malých i velkých rozměrů, jež vysílaly vlny klidu. (mb)

Zyklus 1. O Tschechien – „Ferne Nähe“

V rámci Künstlerische Nachbarschaften Tschechien – Niederösterreich byla 21. 4. 2006 otevřena výstava Zyklus 1. O Tschechien – „Ferne Nähe“ v Stift Lilienfeld. Zúčastnilo se jí svými díly dvanáct výtvarníků z ČR a Rakouska. Českou republiku vedle Jiřího Černického, Tomáše Císařovského, Mileny Dopitové, Veroniky Holcové, Křištofa Kintery, Karla Malicha a Jana Mertvy prezentoval nejen v české Vídni známý Jan Brabenec. Z rakouských umělců se na výstavě představili Franz Beer, Arnulf Rainer, Markus Redl a Hannah Stipl. Výstavu otevřel velvyslanec ČR v Rakousku, dr. Rudolf Jindrák a LR dr. Petra Bohuslav, v zastoupení zemského hejtmána dr. Erwina Prölla, pozdravné projevy přednesli Herbert Schrittwieser, starosta města Lilienfeld, a prelát Mag. Matthäus Nimmervoll, opat kláštera Lilienfeld.

Konference „Musik. Verfolgung. Freiheit“

Ve dnech 3.-5. 5. 2006 se konala na Universität für Musik und darstellende Kunst ve Vídni a ve Wiener Konzerthaus konference „Musik. Verfolgung. Freiheit.“ – Verfolgte Musikschaffende – verdrängte Musik in den totalitären Regimen in Europa des 20. Jahrhunderts. Konferenci uspořádalo rakouské ministerstvo zahraničních věcí společně s ministerstvy zahraničních věcí České republiky, Polska, Slovinska, Maďarska a Slovenska při příležitosti rakouského předsednictví v EU.

Výstava Welt aus Glas

Hrabě a hraběnka Pilati von Thassul zu Daxberg a Dr. Cornelia Mensdorff-Pouilly otevřeli vernisáž výstavy Eine Welt aus Glas – Kunst und Design im Herzen Europas, která byla otevřena 10. 5. 2006 v Barockschloss Riegersburg v Dolním Rakousku pod záštitou ministryně školství Rakouska Elisabeth Gehrler, velvyslankyně Rakouska v ČR dr. Margot Klestil-Löffler, velvyslance ČR v Rakousku dr. Rudolfa Jindráka a generální ředitelky ORF dr. Moniky Lindner. Výstavu zahájili svými projevy dr. Monika Lindner, dr. Rudolf Jindrák a Mag. Carl Aigner, ředitel NÖ Landesmuseum v St. Pölten. Výstava potrvá do 5. 11. 2006.

Výstava Recycling – Reflexionen über die wahren Werte und Marginales

Landeshausgalerie Ausstellungsbrücke v St. Pölten otevřela 30. 5. 2006 výstavu Recycling – Reflexionen über die

wahren Werte und Marginales. Výstavu uvedl Milan Ráček, vedoucí Landeshausgalerie Ausstellungsbrücke, a dr. Martin Michalitsch, poslanec Zemského sněmu Dolního Rakouska. Výstava potrvá do 25. 6. 2006.

Výstava SOVY – Symbol vzdelania a múdrosti

Ve Slovenském inštitútu ve Vídni byla 18. 5. 2006 otevřena výstava SOVY – Symbol vzdelania a múdrosti. Majitelkou

Zleva: ředitelka Slovenského inštitútu Mag. Theodora Chmelová, slovenský velvyslanec Prof. dr. Josef Klimko, ministr zahraničí SR JUDr. Eduard Kukan, jeho manželka Zdenka Kukanová a český velvyslanec JUDr. Rudolf Jindrák (foto: Vladimír Čvela)

sbírky je manželka slovenského ministra zahraničí paní Zdena Kukanová. Její sbírka, možná největší na světě, dnes obsahuje něco více než tisíc objektů. Jsou to sovy

z různého materiálu jako porcelán, textil, dřevo, umělá hmota či kov, ale také různých velikostí, barev, některé jsou i pletené. Její sovy byly již vystaveny nejen na Slovensku, ale také např. v New Yorku, Moskvě či Praze.

8. března 2004 bylo založeno občanské sdružení SOVIČKA, jehož cílem je podpora vývoje hodnot v oboru dětské výchovy. Toto sdružení nabízí hospodářskou a finanční pomoc mladým talentům a taktéž poskytuje pomoc postiženým dětem a mládeži. Viz www.sovicka.sk.

Společnost Rotary Club

Na základě pozvání společnosti Rotary Club se sídlem Gerass/Waldviertel představila Dr. Marie Brandeis v minulém měsíci členům Rotary Clubu svou knihu Wir kamen von anderswo... Na setkání v Maissau, které zahájil prezident Rotary Clubu Mag. Gilbert Zinsler, představil autorku kni-

hy *Rozhovorů* DI Wolfgang Schuhmann. Se zájmem si posluchači vyslechli nejen stručnou charakteristiku knihy, ale i základní informace o Kulturním klubu Čechů a Slováků v Rakousku, jež knihu *Rozhovorů* vydal. Pro většinu to byla zcela nová zpráva o historii i současném stavu české národnostní skupiny ve Vídni.

Rotary Club založil v roce 1905 v Chicagu Paul Harrys. Tato organizace se věnuje humanitární pomoci. V současnosti existuje Rotary Club ve 163 zemích světa.

O perzských básnikoch a neabstinujúcich agnostikoch: Lubomír Feldek ako hosť Literárnych revov Dada Nagya vo Viedni

Nevelká miestnosť Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku sa opäť zaplnila – ako vždy, keď príde Dado Nagy vyspovedať osobnosť zo slovenskej literárnej oblasti. Tentokrát nás v rámci povestných Literárnych revov navštívil známy slovenský spisovateľ, prekladateľ, „fantastický interpretátor veršov, diel a básní“ (cit. D. Nagy) Lubomír Feldek.

Lubomír Feldek preložil niekoľko Shakespearových diel. Preklad Shakespearovho *Sna svätajánskej noci* (podľa Feldeka je práve tento slovosled správny) a Hviezdoslavova hra *Hájnikova žena* ho inšpirovali k napísaniu hry *Horor v horárni*, ktorá sa hrala na doskách činohry SND.

Pán Feldek spomenul minulo-ročné výročie úmrtia básnika Sergeja Jesenina, ktorý bol známy závislosťou od alkoholu a svoj život ukončil samovraždou.

Na otázku Dada Nagya, či sú aj normálni básnici, Lubomír Feldek odpovedal: „Dúfam, že nie.“ A pridal históriu o tom, ako sa do intelektuálneho rozhovoru dvoch duchovných zapojil vetou „My agnostici nahrádzame metafyziku alkoholom,“ na čo mu jeden z nich vtípne odpovedal: „Berieme aj vás.“

Dado Nagy nám predstavil aj preklad Dušana Taragela *Vražda ako spoločenská udalosť*, ktorá vysvetľuje, ako zabiť tak, aby neutrpla spoločenská prestíž. Dielo pochádza od dvoch amerických autorov, ako inak, vrahov, toho času za mrežami a má byť pokusom zodpovedať otázku, či umenie polepšuje ľudí.

Keďže „básnik nemôže byť abstinent“ (L. Feldek), dozvedeli sme sa aj o prvom perzskom básnikovi, ktorý písal štvorveršia, Omarovi Chajamovi, ktorý rád vo svojom diele provokatívne vzdával hold Bacchusovi a jeho družine a iným témam, v islamskom svete nadmieru dráždivým. Chajamova tvorba sa Feldekovi veľmi zapáčila a tak jeho verše preložil do slovenčiny s feldekovským zvyčajným vtipom a zmyslom pre satirickú pointu. „Šťastný to národ, ktorý má Chajama dobre preloženého – čiže Slováci sú šťastný národ.“ (L. Feldek)

S typickou satirou poznačenú odpoveď sme dostali aj na otázku Dada Nagya, kto sa vlastne stane dobrým básnikom a literátom. Po prvé, ten, „kto čítal dobrú literatúru, má šancu, že aj niečo dobré napíše“, a po druhé, „Čítaj, čítaj a nevyptuj sa. A pi!“ Ale aby večer nepôsobil sám ako alkoholická satira, prečítal nám pán Feldek aj vlastný, životnou trpkosťou okorený fejtón *Pocta Jožkovi Lettrichovi*. A upozornil nás na dôležitosť uctievania si významných ľudí – aj keď žiaľ už post mortem.

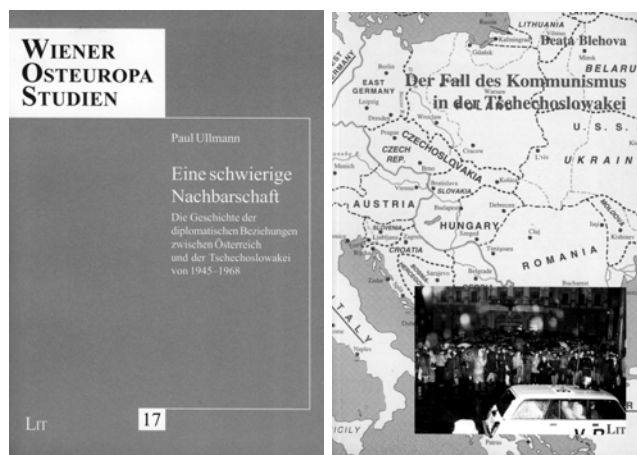
Štvrtého mája sme sa na Otto-Bauer-Gasse dozvedeli veľa. Nielen z oblasti novej literatúry, ale aj tej staršej

a najmä z literatúry prekladu. Pretože: „Pre národnú kultúru sú dôležité preklady rovnako ako pôvodná tvorba.“

(Andrea Ozábalová)

Dvakrát nové knihy

Dňa 9. mája sa uskutočnila na Viedenskej univerzite, Inštitúte pre východoeurópske dejiny prezentácia dvoch nových zaujímavých kníh: doktor Paul Ullmann prezentoval svoju knihu *Eine schwierige Nachbarschaft: Die Geschichte der diplomatischen Beziehungen zwischen Österreich und der Tschechoslowakei von 1945-1968* a pani doktorka Beata Blehová prezentovala svoju knihu *Der Fall des Kommunismus in der Tschechoslowakei*.

Ako hostia sa na prezentácii zúčastnili dr. Arnold Suppan, prednosta Inštitútu pre východoeurópske dejiny, dr. Alfred Kohler, dekan historicko-kultúrnovedeckej fakulty, dr. Elisabeth Vyslonzil, riaditeľka Východo- a juhoeurópskeho inštitútu, a Richard Kisling, asistent vydavateľstva LIT, v ktorom obe diela vyšli. Kniha pani doktorky Blehovej otvára nový rad kníh inštitútu Europa Orientalis, ktorý sa bude orientovať na dejiny východnej Európy a ich súvislosť s dejinami západnej Európy. Kniha pána doktora Ullmana vychádza ako 20 zväzok radu Wiener Osteuropa-Studien.

Obe knihy vydalo vydavateľstvo LIT Verlag GmbH Wien, Krotenthallergasse 10, 1080 Wien, tel. 01/409 56 61, fax: 01/409 5697, e-mail: wien@lit-verlag.at. (ao)

Rozhovor s Marekom Vašutom

8. mája Kulturní klub na českom veľvyslanectve premietal film *Román pro ženy*, v ktorom si hlavnú mužskú rolu zahral herec Marek Vašut. Prijal naše pozvanie do Viedne a po filme som mala čas sa s ním trochu porozprávať. Po celý čas rozhovoru mi odpovedal krásnou, čistou slovenčinou.

AO: Dobrý deň, pán Vašut, chcela by som sa Vás popýtať na Vaše herecké začiatky. Ako ste sa dostali k herectvu, túžili ste vždy sa stať hercom?

MV: Nie. K herectvu som sa dostal tak, že ma v roku 1966 deduško priviedol na konkurz na film *Káťa a krokodíly*. Do filmu som sa dostal a potom to už pokračovalo. Ako sa tak pekne po slovensky povie – prischlo mi to.

Populární herec a moderátor Marek Vašut a autorka rozhovoru Andrea Ozábalová – Klub (foto: Eva Zemanová)

AO: Momentálne sa natáča film Juraja Jakubiska *Love Story Bathory* o živote krvavej grófký Alžbety Báthoryovej. Môžete mi o ňom niečo porozprávať?

MV: V tomto filme hrám iba malú rolu a nemôžem o ňom ešte veľa prezradiť. Ale páči sa mi jeho scenár, historická téma je zaujímavá – má taký humorný nadhľad.

AO: Na Slovensku teraz pôsobíte častejšie. Účinkovali ste v seriáli *Medzi nami*, pôsobíte v relácii *Nákupná horúčka*, nedávno ste moderovali slovenskú *Miss*. Vyhovuje Vám rola moderátora?

MV: Áno. Aj keď musím povedať, že je to podla mňa najťažšia disciplína. Je to oveľa ťažšie ako herectvo – na javisku vám totiž môžu pomôcť kolegovia, ale moderátor to má celé v rukách, musí vedieť, čo príde, dobre improvizovať. V takýchto programoch je všetko presne stanovené, človek si nemôže dovoliť chybu. Je to taký adrenalínový šport.

AO: Dovoľte mi kompliment – hovoríte krásne po slovensky. Kde ste sa tak dobre naučili?

MV: Volakedy, za Československa, bolo ešte všetko dvoj- jazyčné – divadlo, televízia, knihy, tak som vnímal obe reči rovnako. Okrem toho, slovenčina sa mi veľmi páči – je taká lubozvučná. Vďaka nej dostávam šance ako moderátor aj na Slovensku.

Host Marek Vašut, Eva Zemanová (Klub), Helena Basler (Klub) a David Mohelský, ZÚ (foto: Vladimír Čevela)

AO: Máte nejaké nespĺnené herecké sny? Nejakú rolu, ktorú by ste si raz v živote chceli zahrať?

MV: Ani nie. Herecké role beriem ako prichádzajú a každá ma svojím spôsobom zaujme.

AO: Ďakujem Vám pekne za rozhovor a dúfam, že sa opäť stretne. Želám veľa pracovných aj osobných úspechov.

(Andrea Ozábalová)

Jiří Gruša zůstává v čele mezinárodního PEN klubu

Ředitel Diplomatické akademie, český básník a spisovatel a bývalý velvyslanec ČR ve Vídni, diplomat Jiří Gruša, zůstává v čele mezinárodního PEN klubu. Gruša, který má za sebou tříleté předsednické období, byl na 72. mezinárodním kongresu PEN klubu v Berlíně znovu zvolen. Oznamovala to kancelář PEN klubu s tím, že sedmašedesátiletý literát neměl protikandidáta.

Výstava *Žena – šperk* v Mariánských Lázních

V nově otevřené galerii Společenského domu Casino v Mariánských Lázních proběhla 12. května vernisáž výstavy *Žena – šperk*. Mezi vystavujícími umělci ze sdružení ART kolegium se také nacházejí exponáty česko-vídeňského výtvarníka Jana Brabence. Výstava potrvá do 18. července 2006.

Umělci: Tomáš Bosambo, Jan Brabenec, Magdalena Monhartová, Stanislav Pokorný, Vítězslav Stoklasa, Romana Strnadová, Martin Šrámek, Dušan Tejkal, Evženie Tomková-Townenová a Josef Velčovský.

Hospůdko, hospůdko malá

si mohou vesele zpívat čeští krajané ve Vídni. Je zde totiž několik takových hospůdek a restaurací, kde si člověk popovídá a pobaví se. Mezi ty neznámější patří např. *Böhmerwald*, *Povidl*, *Böhmische Kuchl* a *Švejk*. Právě u *Švejka* hrála nedávno country skupina *BOBO*. Kdo si potrpí na tento typ muziky, tak si přišel na své. Zbývá dodat: Milí krajané, přijďte také někdy mezi známé a přátele si trochu potlachat. (foto a text: Vladimír Čevela)

Zpěvná atmosféra u Švejka

Víkendové putování po Moravském krasu

Krásné počasí s téměř letními teplotami provázelo účastníky zájezdu Austro-Bohemia Klubu o víkendu 22.-23. dubna do chráněné krajinné oblasti Moravský kras. V sobotu dopoledne jsme dorazili do městečka Černá Hora a prohlédli si zde známý pivovar. První písemná zmínka o tomto pivovaru pochází z roku 1530, kdy panství Černou Horu vlastnili bratři Tas a Jaroslav Černohorští z Boskovic. Od té doby se tam pivo vaří bez přestávky do dneška. V současné době vyrábí a dodává na trh pivovar Černá Hora sedm originálních druhů piv – TAS, Moravské Sklepní, Páter, Kern, Ležák, Granát a Kvasar (pivo s přísadou medu). Kromě sedmi druhů piv produkuje i světovou novinku – pivní aperitiv Black Hill.

Pivovar Černá Hora

Po vynikajícím obědě v restauraci Kopeček v obci Rajec-Jestřebí pokračovala naše cesta do Lysic. Tato obec je poprvé připomínána roku 1308 s jejími prvními držiteli, pány z Kunštátu, kteří zde postavili středověkou tvrz. Vodní tvrz se v první polovině 17. století změnila na renesanční zámek, který prošel v následujících stoletích řadou přestaveb. Svou původní podobu si ponechala renesanční terasovitá zámecká zahrada. V bohatě zařízených interiérech veřejnosti přístupné národní kulturní památky lze obdivovat sbírky skla, soubory orientálních uměleckých předmětů, zbraní včetně japonských. Významné jsou i knihovny, z nichž jedna je připisována slavné rakouské spisovatelce Marii Ebner von

Zámek Lysice

Eschenbach, rozené Dubské. Výpravný interiér státního zámku dnes slouží také veřejnosti pro některé slavnostní příležitosti, jakými jsou například svatební obřady. Zde jsme ocenili především výkon naší průvodkyně, která nás zjevně z paměti naučeným německým výkladem zaníceně zaslavovala do historie této skvostné památky. A my jsme pro ni na oplátku byli velmi sympatickou skupinou.

Prohlídkou lysického zámku sobotní program zdaleka nekončil. Po krátké jízdě jsme vystoupili před nenápadným domkem v obci Olešnice, kde již po čtyři generace rodina Danzingerova vyrábí tzv. modrotisk. Pan Danzinger, mistr svého oboru, nás provedl dílnou, kde se dodnes dodržuje původní postup ručního tisku dřevěnými formami a barvení plátna přírodním indigem. Přetlumočení jeho výkladu do němčiny pro německy mluvící účastníky zájezdu se ujala paní Eva Zemanová. Zařízení dílny je stále původní, jako výroba sama a majitel věří, že jim ještě aspoň dvě generace bude sloužit, protože například starý mandl se dvěma papírovými a jedním kovovým válcem by jim dnes už nikdo na světě nebyl schopen vyrobit. Výroba je výhradně ruční a závislá na zručnosti mistra. Dřevěnými formami se vzor tiskne na plátno, ale dnes také např. na popelín. Látka se pak napne na tzv. korunu a ponoří se do 2 metry hluboké v zemi zapuštěné kádě z borového dřeva, která obsahuje barvivo. Po vytažení je látka nejprve zelená, ale postupně před očima oxidačním procesem zmodrá. Ponořování a vytahování látky se několikrát opakuje a jen mistr rozhodne, kdy je proces ukončen, tedy, kdy je dosaženo té správné modré barvy a vzorek je krásně bílý. Dnes se už do modrotisku nikdo neobléká, a tak najdete v přilehlé prodejně především různé dekorativní předměty – vycpaná zvířátka, nástěnné dekorace s nápisy, umělecké dopisnice, ale také pár praktických výrobků, jako jsou kuchyňské chňapky či zástěry. Však si skoro každý z naší skupiny odtud něco na památku odvezl.

Nocovali jsme v hotelu Macocha v Blansku a druhý den hned po snídani jsme se rozjeli do oblasti největšího jeskynního systému České republiky. Jeskyní je tam více než tisícovka, ale jen čtyři jsou zpřístupněny veřejnosti

Propast Macocha

– Punkevní jeskyně, nazvaná podle tudy protékající říčky Punkvy, jeskyně Sloupsko-šosůvská, Kateřinská a Balcarka. My jsme navštívili jeskyni Punkevní a známou propast Macocha, která dostala jméno podle pověsti, která se zde vypráví: Zlá macecha, nářečím macocha, se chtěla zbavit svého nevlastního synka shobením do propasti. Ten se však zachránil zachycením o strom a křikem přivolal dřevorubce. Za podlý tento čin byla pak do propasti shozena jeho zlá macecha. Oblast je atraktivním turistickým rájem, jezdí zde ekovláček, kabinová lanovka vás vyveze nad propast, lodičkou projíždíte úzkými a nizoučkými vodními chodbami jeskyně. Obdivujete se přitom krápníkovým útvarům a zároveň uhýbáte hlavou stropním výčnělkům. Chodit po jeskyni musíte ovšem také, chodbičkami i po schodech, a vždy po chvíli se prostor rozšíří a jste zas v jiném „zdobeném sále“. Příroda si tu vyhrála – vytvořila tu za

Punkevní jeskyně

jíčka, anděla, hrad na kopci, barokní panenku. A těch různých sloupů! A stalagmit a stalaktit přímo proti sobě jen s maličkou mezerou – průvodci jim tu říkají Romeo a Julie. Protože se k sobě už nikdy nedostanou když posuvem horních vrstev už vápenec shora nekape a stalaktit tak už nikdy „nedoroste“.

Bloumali jsme po občůdkách se suvenýry a snad každý tu něco pro sebe našel. A pochodili jsme tam celkem dlouho, protože na sluníčku bylo přece jen příjemněji po hodině strávené v temnotě jeskyně při 7° Celsia.

Odpoledne už následovala pouze krátká návštěva vyhlášeného poutního místa – mariánského chrámu v Křti-

Kostel ve Křtinách

nách. V půvabném křtinském údolí vybudovali již na počátku 13. století premonstráti z Brna kostel a malý klášter. Základní kámen současného chrámu byl položen roku 1728 a v roce 1750 byl chrám benedikován (požehlán). Současná velmi rozlehlá a nápadná stav-

ba pochází z pozdější doby a vznikla podle projektu stavitele italského původu Giovanniho Santiniho. Díky své architektuře a vnitřní výzdobě patří k nejcenějším památkám barokního slohu na Moravě. Součástí poutního chrámu je i nevelký ambit (krytá okružní chodba) s rajským dvorkem uprostřed. V ambitu je krásná barokní kaple nesoucí jméno sv. Anny. Zdi ambitu i kaple jsou ozdobeny množstvím obrazů. Jsou to votivní obrazy malířů-amatérů, ze kterých na první pohled vyzařuje zbožnost a úcta k Panně Marii Křtinské.

Po tolika zážitcích a plni nových dojmů jsme nastoupili zpáteční cestu do Vídně. (detto)

Šestý ročník jazykové olympiády z češtiny

Ve dnech 15. a 16. března letošního roku uspořádala Zemská školní rada pro Dolní Rakousko jubilejní dvacátý ročník dolnorakouské olympiády z cizích jazyků. Dějištěm soutěže se stalo stejně jako v předchozích letech hlavní město Dolního Rakouska Sv. Hippolyt/St. Pölten. V rámci soutěže, mimochodem největší svého druhu v celém Rakousku, proběhla rovněž – podobně jako v minulých letech – celorakouská olympiáda z češtiny, letos již pošesté.

Soutěže v cizích jazycích se v tomto roce zúčastnilo 350 studentů a studentek z celkem 116 všeobecně vzdělávacích i odborných středních škol. Během dvou soutěžních dnů posuzovaly jazykovou kompetenci soutěžících zkušební poroty, sestávající z rodilých mluvčích a univerzitních i středoškolských učitelů příslušného jazyka. Podvečer druhého soutěžního dne byl pak vyhrazen slavnostnímu vyhlášení vítězů a udílení cen, jež se konalo za účasti zástupců školství, hospodářství a veřejného života. Předávání diplomů a cen, které letos věnovalo třicet firem a institucí, se ujal prezident Zemské školní rady pro Dolní Rakousko, pan dvorní rada Adolf Stricker.

Soutěžilo se ve dvaceti kategoriích v celkem deseti cizích jazycích, v angličtině, francouzštině, italštině, španělštině, latině, klasické řečtině, maďarštině, ruštině – a v neposlední řadě právě také v češtině.

Desátým soutěžním jazykem byla němčina: soutěže se totiž už tradičně zúčastnili také zahraniční studenti

z Česka, Slovenska, Bulharska a Maďarska, kteří si zde mohli otestovat své řečové dovednosti v němčině, jež je pro ně cizím jazykem. Zde bylo letos nejúspěšnější Slovensko, vítězem mezi 24 soutěžícími se stal vloni „bronzový“ Juraj Gryga z Gymnázia Pierra de Coubertina v Piešťanech.

Jednoznačně nejbohatší účastí na letošním ročníku jazykové olympiády se mohla pyšnit pochopitelně angličtina (128 soutěžících), následovaná francouzštinou (55 účastníků) a dalšími románskými jazyky a latinou a v těsném závěsu pak ruštinou (španělština – 26 účastníků, latina v kategorii šestiletého studia – 25 soutěžících, v kategorii čtyřletého studia – 19 soutěžících, italština – 21 kandidátů, ruština – 19 soutěžících), ale čeština jako jazyk zhruba desetimilionové jazykové komunity zde byla se svými 13 soutěžícími zastoupena také důstojně a počtem účastníků se rovnala klasické řečtině a výrazně předstihla maďarštinu (7 účastníků).

O zdařilý průběh české části soutěže se zasloužila její koordinátorka Mag. Johanna Bossniak-Aimet (gymnázium ve Wolkersdorfu a Obchodní akademie v Mistelbachu) a organizační tým ve složení Mag. Klaudia Laister (Vyšší odborná škola turismu v Říči/Retz), Mag. Jarmila Doležalová (Vyšší odborná škola turismu v Říči/Retz) a Mag. Iva Scherz (Gymnázium a Obchodní akademie v Lavě nad Dyjí/Laa an der Thaya). Především však poděkování za zorganizování celé soutěže patří jejímu iniciátorovi, panu dvornímu radovi Prof. dr. Bernhardu Seyrovi, inspektoru

Slavnostní zakončení – předávání diplomů za českou část soutěže

Zahraniční vítězové soutěže v němčině při přebírání ocenění

pro slovanské jazyky při Zemské školní radě pro Dolní Rakousko.

Jazykovou kompetenci účastníků hodnotila tříčlenná porota, jejímiž členy byly Mgr. Drahomíra Denerová (zástupkyně ředitele Gymnázia dr. Karla Polesného ve Znojmě), Mag. Dominique Kalteis (vyučující češtiny na Obchodní akademii v Říči/Retz) a dr. Taťána Vykypělová (asistentka pro západoslovanskou jazykovědu na Ústavu slavistiky Univerzity ve Vídni). Své jazykové dovednosti prokázovali soutěžící nejprve v poslechovém testu (porozumění neznámému mluvenému českému textu) a posléze v asi čtvrt hodinovém pohovoru se zkušební komisí. Obsahem ústní zkoušky byla jednak volná konverzace, jednak rozhovor a vyprávění na jedno z předem stanovených témat. Vedle běžných tematických okruhů, jako jsou například rodina, škola, zaměstnání, volný čas, záliby, sport, návštěva restaurace apod., se objevila i témata speciálnější, např. Retz a jeho okolí.

Vítězem soutěže, a tedy i výhercem peněžité odměny ve výši 300 €, se svým přesvědčivým vystoupením stal Werner Steiner z Gymnázia v Lavě nad Dyjí/Laa an der Thaya, který v loňském ročníku získal první místo v kategorii „čeština jako volitelný předmět nebo třetí živý jazyk“. Druhé místo obsadila Monika Neustifter (Vyšší odborná škola pro ekonomická povolání v Mistelbachu), následovaná Katharinou Pilwarsch z téže školy, obě získaly věcné ceny (MP3 přehrávač za stříbrnou a digitální audiopřehrávač za bronzovou medaili). Na čtvrtém místě skončila Katriin Kubica (Obchodní akademie v Bejdově nad Dyjí/Waidhofen an der Thaya), na pátém pak Nicole Scharf z téže školy. Dále porota ocenila velmi pěkný výkon Petry Waigner z Gymnázia v Lavě nad Dyjí/Laa an der Thaya. Všem jmenovaným k jejich hezkému úspěchu srdečně blahopřejeme a dovolujeme si vyslovit upřímné uznání také jejich učitelům a učitelkám.

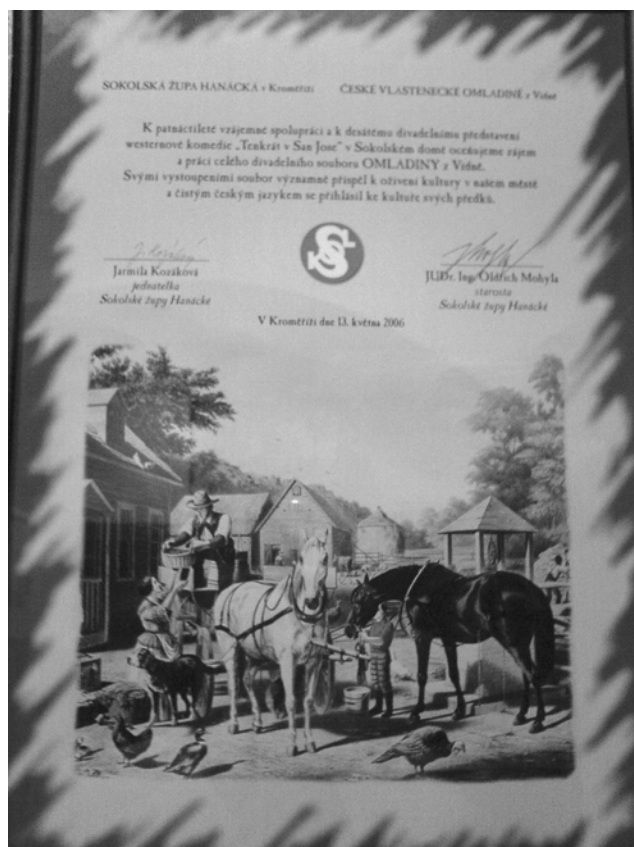
Závěrem je třeba ještě říci, že potěšující nebyly jen výkony vítězů, nýbrž také skutečnost, že jazyková úroveň všech soutěžících, tedy nejen těch nejlepších, byla obecně velmi dobrá, a to jak mezi účastníky, kteří se češtinu učí jako povinný předmět, tak mezi těmi, kteří si ji zvolili jako tzv. volitelný předmět nebo třetí živý jazyk.

Zájem soutěžících o českou olympiádu i jejich výkony jsou jasným svědectvím o tom, jak opravdu dobrou práci odvádějí všichni (zde bohužel poněkud nespravedlivě nejménovaní) učitelé češtiny, kteří vzbuzují (a co je ještě větší umění – i udržují) zájem studentů o tento jazyk, a navíc i dokázali získat své žáky pro účast v soutěži a připravili je na ni. Jim a jejich žákům patří proto právem poděkování za to, že se soutěže zúčastnili – bez nich by nebylo pro koho organizovat.

Vedle úsilí učitelů a zájmu studentů je tu ještě jeden faktor, který má na úspěšnosti prosazování výuky jazyků sousedících států (mezi nimi i češtinou) v Dolním Rakousku významný podíl, a tím je institucionální podpora těchto snah – a zde je třeba ocenit zásluhy Zemské školní rady pro Dolní Rakousko. (Taťána Vykypělová, Institut für Slavistik d. Universität Wien)

Kroměříž podesáté

Vlastenecká omladina už 15 let jezdí do Kroměříže, kde v posledních letech pravidelně hostuje v sokolovně na po-

Poděkování Sokolské župy Hanácké divadelnímu spolku Vlastenecká omladina

zvané Sokolské župy Hanácké. 13. května to bylo jubilejní desáté představení, ve kterém jsme podruhé zahráli westernkomedii *Tenkrát v San José*. Tak jak stálo toto představení ve Vídní koncem dubna pod špatnou hvězdou, tak nám bylo v Kroměříži všechno vynahrazeno. Sokolovna byla vyprodaná, herci se těšili dobrému zdraví a publikum vděčně a s nadšením kvitovalo trampské písničky a smálo se Zdenkovu cimrmanovskému humoru. Závěrečnou melodii *Glory, glory aleluja* jsme snad zpívali spolu s publikem desetkrát. Dostalo se nám opět hodně pocty a slávy, pánové obdrželi víno z arcibiskupských sklepů a herečky nádherný květinový koš. Spolek jako celek pak dostal zarámované poděkování s následujícím textem:

SOKOLSKÁ ŽUPA HANÁCKÁ v Kroměříži ČESKÉ VLASTENECKÉ OMLADINĚ z Vídně

K patnáctileté vzájemné spolupráci a k desátému divadelnímu představení westernové komedie „Tenkrát v San José“ v Sokolském domě oceňujeme zájem a práci celého divadelního souboru OMLADINY z Vídně. Svými vystoupeními soubor významně přispěl k oživení kultury v našem městě a čistým českým jazykem se přihlásil ke kultuře svých předků.

Jarmila Kozáková
jednatelka
Sokolské župy Hanácké

JUDr. Ing. Oldřich Mohyla
starosta
Sokolské župy Hanácké

V Kroměříži dne 13. května 2006

Po skončení jsme tentokrát nezůstali v Kroměříži, ale jeli dále 30 km do půvabné vesnice Brusné v Hostýnských vr-

šich, kde na nás čekal penzion ve mlýně, který se datuje od roku 1377! To bylo velké překvapení pro nás pro všechny strávit tento významný večer v místech, kterým procházely dějiny. Na interiéru byla vidět láskyplná ruka a péče, číšník nám servíroval vynikající jídlo a pití a nechyběla ani naše dobrá průvodkyně, moravská slivovice. Jirka Čech měl tentokrát velkou výdrž, protože hrál na kytaru až do časných ranních hodin všechny písničky, co ho napadly a my jsme si k nim krásně notovali s našimi kroměřížskými přáteli. Ráno jsme pak ukázněně nastoupili včas k odjezdu, protože nás čekalo ještě bourání kulis, naložení do přívěsu a uhánění k domovské Vídni na Čaj o páté.

Během hostování máme vždycky spoustu zážitků a je to oboustranné potěšení nás i našich hostitelů. Obě strany to však stojí i hodně námahy, finančních prostředků a ochotnické ochoty – ale právě proto z toho máme nakonec takovou radost!

(aVa)

Slavnostní akt

V paláci Porcia ve Vídni bylo ve středu 17. května 2006 v odpoledních hodinách slavnostně uděleno vyznamenání – Goldenen Verdienstzeichens der Republik Österreich uměleckému vedoucímu divadla MOKI (Mobiles Theater für Kinder – existuje již 33 let) Mag. Stefanu Kulhánkovi za jeho podíl na rozkvětu dětského divadelnictví v Rakousku a za podporu a šíření dětského divadla i za hranicemi Rakouska. Vyznamenání Rakouského spolkového kancléřství předal ministerský rada Dr. Alfred Koll, vřelá a osobní laudatio přednesl dvorní radní Dr. Christian Kuhn. Slavnost byla podmalovaná hudbou Franze Schuberta. Vedle četných hostů a přátel se slavnostního předání vyznamenání zúčastnili i šťastní rodiče vyznamenaného, kteří přijeli na oslavu z Bratislavy. Slavnostního aktu se účastnila předsedkyně Kulturního klubu ing. H. Basler, která jménem Klubu a svým gratulovala Mag. Kulhánkovi a jeho rodičům k význačnému vyznamenání. Společně s Mag. Stefanem Kulhánkem byla vyznamenaná i rakouská malířka a scénáristka Mag. Maria Hoffmann-Decker.

Red. pozn.: S Mag. S. Kulhánkem vedla před několika lety rozhovor dr. M. Brandeis, který najdete v její knize rozhovorů *Přišli jsme odjinud...* A pokud máte o divadlo MOKI zájem, můžete se více dozvědět pod www.theater-moki.at, 1040 Wien, Blechturm-gasse 14, tel. a fax: 01/505 98 06, e-mail: theater.moki@chello.at.

Mag. Stefan Kulhánka a dr. Alfred Koll (foto: Livio Srodic/HBF)

Spolkový prezident Heinz Fischer s manželkou Margit v koncentračním táboře Mauthausenu na tzv. Appellplatzu

Vzpomínka ženských obětí

Letošní pietní akt v bývalém koncentračním táboře Mauthausenu v neděli 7. května 2006 byl v první řadě věnován vzpomínce na zde inhaftované ženy (8 000 žen a dívek). Slavnostní řeč přednesla Hannah Lesing, generální tajemnice Fondu odškodnění. Vzpomínkového aktu v čele se spolkovým prezidentem Heinzem Fischerem se zúčastnilo na 12 000 lidí.

U československého památníku, který byl letos nákladně oběma státy restaurován, se sešli tak jako každým rokem bývalí vězni a početné výpravy z Čech a Slovenska. Českou a Slovenskou republiku oficiálně zastupovali velvyslanci dr. R. Jindrák a Prof. dr. J. Klimko spolu s diplomaty a vojenským doprovodem. Projevy zahájil prezident Comités International de Mauthausen Walter Beck z Prahy, poté se chopili slova oba velvyslanci. Česká vládní delegace položila také věnce a kytice nejen k Československému památníku, Pamětní desce zřízené ČR, k Památníku obětí brněnských vysokých škol, ale také ke všem Pamětním deskám zřízeným českými menšinovými spolků.

Vzpomínkové slavnostní trýzny v bývalém koncentračním táboře Mauthausen se účastnili z české menšiny pouze manželé Petříkovi a paní Irma Trksáková, která přežila koncentrační tábor v Ravensbrücku.

Školství národnostních skupin ve Vídni

V pondělí 15. května v ORF KulturCafé, v rámci „Wiener Volksgruppengespräche, proběhla pódiová diskuse o zákonu týkajícího se školství národnostních skupin v Rakousku. V úvodním referátu se k právní situaci ve školství vyjádřil Prof. dr. Bernd-Christian Funk z Institutu pro státní a správní právo Univerzity Vídeň. Podle jeho názoru mají národnostní skupiny právo na menšinový školský zákon, který je ale neprosaditelný bez politické vůle. Diskusi, kterou moderoval Dr. Baumgartner (příslušník maďar-

ské národnostní skupiny – historik a žurnalista), se zúčastnili Mag. Oliver Henhappel, vedoucí sekce „Kultusamt“ ministerstva pro vzdělání vědu a kulturu, Mag. Dr. Susanne Brandsteidl, prezidentka Městské školní rady pro Vídeň, ing. Karel Hanzl, starosta Školského spolku Komenský, a rovněž ing. Stefan Pauer, předseda Hradsko-chorvatského kulturního spolku ve Vídni.

Mj. ing. K. Hanzl uvedl, že zatímco v roce 1993 bylo na privátní české škole zaměstnáno 21 osob, zaměstnává jich škola v současnosti 68, náklady se ztrojnásobily. Dr. S. Brandsteidl vyjádřila svůj pozitivní postoj k otázce školství národnostních skupin. Mag. Henhappel tlumočil různé

obavy ministerstva. Z diskuse vyplynulo, že se ze zákonů při dobré vůli dají vyvodit různé výhody pro menšinové školství, na druhé straně při špatné vůli se ale najde dosti argumentů tento vývoj zdržet či dokonce zadržet.

Dipl. Ing. Jiří Nováček byl vyznamenán cenou Gratias Agit 2006

V Černínském paláci v Praze byla 4. května 2006 při slavnostní aktu ministrem zahraničních věcí ČR Cyrilem Svobodou udělena 22 významným osobnostem a organizacím, které se významně podílejí na šíření dobrého jména ČR v zahraničí, cena Gratias Agit 2006. Vedle bývalé ministryně zahraničí USA Madeleine Albrightové, reprezentantky ČR v lyžování Kateřiny Neumanové, kambodžského krále Sihamonih Norodoma, bývalého rektora Univerzity Karlovy Praha Ivana Wilhelma, novinářky Petry Procházkové, spisovatelů Zdeny a Josefa Škvoreckých, kardinála filozofa Tomáše Špidlíka a dalších byl také oceněn krajan a starosta Sokolské župy Rakouské, Dipl. Ing. Jiří Nováček.

Krajan a propagátor sokolské myšlenky **Jiří (Georg) Nováček** se narodil 22. října 1927 ve Vídni, kde absolvoval základní vzdělání v české škole Komenského a tam i maturoval. Po maturitě zahájil vysokoškolské technické studium v Československu, po komunistickém převratu v roce 1948 dokončil studium ve Vídni.

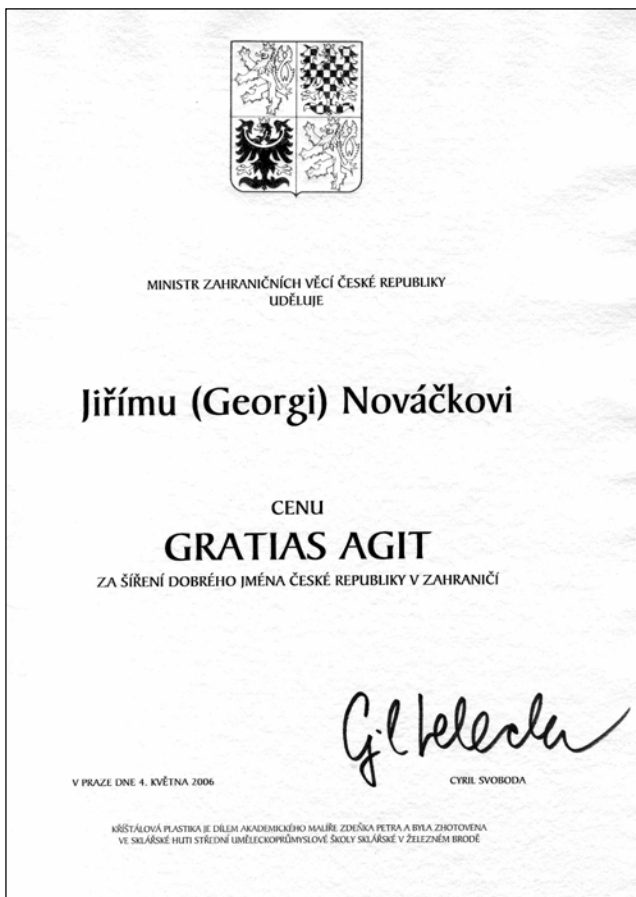

J. Nováček se vždy hlásil k české národnosti a od mládí byl členem vídeňského Sokola. Jako nekompromisní zastávce demokracie se vždy podílel na rozvoji své

mateřské jednoty Sokol Vídeň III/XI. Tato jednota se i jeho zásluhou otevřela novým členům – českým emigrantům po roce 1968. J. Nováček podporoval a udržoval kontakty v spolupráci jak se zástupci tehdy zakázaného Sokola v Československu, tak i s Ústředím československého Sokolstva v zahraničí a podstatně přispěl k organizaci sokolských sletů v zahraničí a sokolských setkání v Oetzu. Působil rovněž v předsednictvu Menšinové rady a kromě toho byl a je členem dalších krajských spolků. V současné době je starostou Sokolské župy Rakouské.

Po roce 1989, kdy znovuobnovená Česká obec sokolská v Praze přenechala na žádost J. Nováčka sokolovnu ve

Ministr dr. Cyril Svoboda, DI Jiří Nováček a PhDr. Ing. Zdeněk Lyčka, ředitel odboru kulturních a krajaňských vztahů

Vídni X a pozemek pod sokolovnou Sokolské župě Rakouské, se J. Nováček zasloužil o znovu zapojení v roce 1948 odštěpených sokolských jednot Vídeň I/V a X do Sokolské župy Rakouské.

Jeho nedocenitelnou zásluhou je osobní angažovanost při výstavbě nové sokolovny v X. okrese, kdy se mu podařilo získat širokou podporu projektu i nezbytné subvence od rakouského státu (Bundeskanzleramt – Volksgruppenförderung), města Vídně a jiných. Nová sokolovna je významným centrem sportovního a kulturního života nejen vídeňského Sokola, ale i jiných krajanských spolků.

Jiří (Georg) Nováček celý život obětavě pracoval pro zachování a rozvoj sokolské myšlenky a tradice a v zájmu zachování českého jazyka a kultury mezi českými krajany ve Vídni.

Cena Gratias agit je každoročně udělováno významným osobnostem a organizacím kulturního, společenského a hospodářského života, které svou dlouhodobou a systematickou činností výrazným způsobem přispívají k propagaci České republiky v zahraničí. Ocenění Gratias Agit založilo Ministerstvo zahraničních věcí České republiky v roce 1997.

Výbor Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku upřímně gratuluje Dipl. Ing. Jiřímu Nováčkovi k udělení vzácného ocenění – Ceny Gratias Agit 2006 Českou republikou. Potěšilo nás, že návrh na toto vyznamenání, spoluiniciovaný Kulturním klubem a podpořený Sokolem III/XI, byl Ministerstvem zahraničí České republiky pozitivně přijat a současně výrazně doporučen velvyslancem ČR v Rakousku dr. R. Jindrákem.

Srdečně blahopřejeme našemu členovi
a starostovi Sokolské župy rakouské
bratru

Dipl. Ing. Jiřímu Nováčkovi
k obdržení ceny
Gratias Agit 2006

udělenou Ministerstvem zahraničí České republiky.
Dlouholetou nezištnou, pilnou a úspěšnou činností
br. Dipl. Ing. Nováčka pro vídeňský Sokol, zvláště jeho zásluhu
o znovuvybudování sokolské tělocvičny v 10. vídeňském okrese,
oceňují všichni vídeňští sokolové a jejich příznivci
a těší se z tohoto vysokého vyznamenání.

Sokolská jednota Vídeň III/XI

Povodňové škody na trati Vídeň – Břeclav

Dubnová povodeň zanechala na trati z Vídně do Břeclavi škody ve výši přibližně 40 miliónů €. Na dvou místech byly kompletně podemletry koleje. Na mnoha místech je také silně poškozen železniční spodek. Ve stanici Dürnkrot, která byla kompletně pod vodou, byla zničena trafostanice, řídicí centrum zabezpečovacího zařízení a teprve nedávno nově otevřený podchod. Situaci navíc ještě komplikuje fakt, že na některých místech kolem trati voda neopadla a bude muset být odčerpána.

ÖBB plánují od června alespoň částečně obnovit provoz a ukončit tak NAD mezi Gänserndorferm a Hohenau. Na poškozeném 12 km dlouhém úseku bude zprovozněna jedna traťová kolej s maximální rychlostí 40km/hod. Zároveň také začnou stavební práce na druhé traťové koleji. Kdy bude celá trasa uvedena do původního stavu se zatím nedá odhadnout.

(Ing. Jiří Zajíček)

Vídeň hostila mamutí kongres šedesáti státníků z Evropy a Jižní Ameriky

Pod vedením knížete Metternicha na počátku 19. století se Vídeň zapsala do dějin. Zde se mocnosti dohodly o tom, jak bude vypadat Evropa po napoleonských válkách. Skoro o dvě století později se ve Vídni uskutečnil třídenní summit, který byl v rakouských médiích označen za největší shromáždění státníků v tomto městě právě od památného Vídeňského kongresu. Do Vídně přijelo na 60 státníků z Evropy a Latinské Ameriky včetně kontroverzních vůdců Bolívie a Venezuely Evo Moralese a Hugo Cháveze. Za Českou republiku se jednání účastnil premiér Jiří Paroubek a Slovensko zastupoval předseda vlády Mikuláš Dzurinda.

Cílem obřího summitu bylo zvýšit spolupráci mezi zeměmi Evropské unie, Jižní Ameriky a Karibiku. První podobné setkání se konalo v roce 1999 v Brazílii, další dvě následovala ve Španělsku a Mexiku. Příští summit vlád EU, Latinské Ameriky a karibské oblasti, v pořadí již pátý, by se měl uskutečnit za dva roky v peruánské metropoli Limě.

Argentinská členka hnutí Greenpeace a státníci na summitu ve Vídni

Návrh závěrečné rezoluce má potvrdit rozhodnutí k lepší koordinaci při uskutečňování reformy OSN, v boji proti terorismu, drogám a chudobě. Obsahuje Dohodu o užším „strategickém partnerství“, i závazek posílení spolupráce v energetické politice, který se však může stát předmětem sporu, protože právě energetických zdrojů se týká bolívijské znárodňování.

Jiří Paroubek na tiskové konferenci potvrdil uzavření bilaterální smlouvy o posílení hospodářské spolupráce s Mexikem. Mimo jiné uvedl, že nově ustavená Rada OSN pro lidská práva je velkou příležitostí posílit lidská práva nejen v rámci systému OSN. Zároveň vyjádřil spokojenost, že Česká republika se na její práci podílí od samého začátku. „Situace v oblasti dodržování lidských práv se v posledních letech v Latinské Americe zásadním způsobem pozitivně změnila. Přibýlo standardních demokratických režimů, s výjimkami již na kontinentu nejsou diktátorské režimy a jen minimum autoritativních,“ uvedl Paroubek.

Jednání provázela přísná bezpečnostní opatření. Na bezpečnost představitelů států, vlád a třítisícové členů delegací a novinářů dohlíželo 1 500 policistů. Ve Vídni se konal i „alternativní“ summit za účasti asi 500 delegátů.

Hvězda Hedy Lamarr a magazín *Elegantní svět*

Calling Hedy Lamarr

Do vídeňských kin přišel v minulých dnech dokumentární film režiséra Georga Mischse *Calling Hedy Lamarr*. Vídeňská filmová herečka Hedwiga Eva Marie Kiesel, známá pod uměleckým jménem Hedy Lamarr (1913-2000), se proslavila jedinou filmovou nahou scénou v G. Machatého filmu *Extase* (1933). Jako „nejkrásnější žena“ světa byla angažovaná do Hollywoodu. Její kariéra po úspěšném začátku pozvolna zanikla, herečka propadá alkoholu a jejím posledním spojením s okolním světem je telefon a televize. O tom, že vynalezla vysílačové řízení torpéd a v roce 1942 přihlásila společně s Georgem Antheilem (filmový skladatel) další vynález, který se stal až v roce 1958 základem pro mobilní telefony, ví málokdo.

Případ střechy přecházející do Česka stále není dořešen

Kuriózní případ střechy hotelu, která z Rakouska přechází na české území, stále není dořešen. Hotel v hornorakouském Guglwaldu stojí příliš blízko hraniční čáry s Českem a jeho majitel kvůli tomu musí nechat uříznout asi dvacet centimetrů střechy. Hoteliér s tím ale nesouhlasí; nyní má ještě možnost odvolat se k rakouskému nejvyššímu správnímu soudu. Při stavbě hotelu prý vycházel z rakouských map a tím za nastalý problém nemůže. Čeští geodeti ale zjistili, že mapy byly nepřesné, neboť podle nich by se zeď hotelu i se střechou nacházela metr a čtvrt od hranice, což není.

O střechě, která se řeší od roku 2004, nedávno opět jednala česko-rakouská hraniční komise. Na seřiznutí střechy mají dohlédnout rakouské úřady, jež podle české strany připouštějí, že stavbou hotelu byla porušena smlouva o státních hranicích. Hraniční komise se již dříve shodla, že stavbu v metrovém ochranném pásmu bude tolerovat. Češi ale trvají alespoň na odstranění části střechy.

V karlovarském hotelu Pupp proběhla přehlídka rakouských vín

V proslulém karlovarském hotelu Pupp se koncem dubna pořádala rozsáhlá přehlídka rakouských vín spojená s degustací, která byla prezentována pořadatelem jako den vína. Ochutnávalo se nejen samotné víno, ale zároveň si mohli návštěvníci vyzkoušet, jak se vína snoubí s určitými pokrmy. V České republice mají rakouská vína podobné akce v poslední době velmi zapotřebí – přestože zde v posledních letech spotřeba vinného moku poměrně výrazně stoupla, rakouští vinaři se na zdejším trhu neprosadili, i když podle většiny odborníků představují jejich produkty v evropském měřítku velmi dobrý kompromis mezi cenou a kvalitou. Jenže Čechy lákají spíše vína z jižní Evropy, z Francie, Itálie nebo Španělska a slušné pozice si v tomto směru vybudovala i laciná a přitom často vynikající vína jihoamerická nebo australská. To je samozřejmě ovlivněno i skutečností, že Češi si potrpí spíše na červené, zatímco řada rakouských (stejně jako moravských) producentů se specializuje spíše na bílé. Svoji negativní roli však mohla sehrát i nepříliš prozíravá obchodní politika některých rakouských producentů, kteří prohodili pověst rakouského vína v České republice tím, že dodávali na tamější trh naprosto nekvalitní zboží a domnívali se přitom, že „chudé sousedy“ plně uspokojí i zboží, které na domácím trhu nemá šanci uspět. Dnes přitom situace dospěla tak daleko, že největší obchodní řetězec působící v České republice, Makro, přestal rakouská vína vůbec nabízet, protože o ně dlouhodobě byl jen mizivý zájem. Propagační akce podobné té, která proběhla v Karlových Varech, by však mohla poměry výrazně změnit. (MaFr)

Praha v návštěvnosti překonává Vídeň

Tržby ze zahraničního turistického ruchu loni v Praze dosáhly zhruba 90 miliard korun (asi 3 miliardy) € a počet cizích návštěvníků v české metropoli dokázal překonat i počty cizích turistů ve Vídni. Podle představitelů české Asociace cestovního ruchu přitom rostl především zájem o luxusní ubytování v čtyřhvězdičkových hotelech, naopak trochu menší zaplněnost hlásily hotely se třemi či dvěma hvězdičkami. Podle odborníků to souvisí se změnami ve složení lidí putujících do Prahy – zatímco britští turisté putující především za levným alkoholem a jídlem se postupně přesouvají dále na východ, Bratislavu, Varšavu a Tallinnu, kde vyjdou jejich pijácké zájezdy ještě laciněji, na jejich místo nastupují usedlejší a movitější turisté, toužící po vyšším komfortu při stravování.

Změna však neprobíhá nijak dramatickým způsobem a i v roce 2005 byli Britové nejpočetnější národností skupinou mezi zahraničními návštěvníky hlavního města České republiky. Až za nimi následují Němci, Italové, Američani, Španělé a Francouzi. Do Prahy táhne návštěvníky především množství architektonických památek, především na tzv. Královské cestě. Naopak méně než by se čekalo je přitahuje česká kuchyně – v módě jsou totiž odlehčenější středomořské gastronomie a navíc se pražské restaurace propracovávají k skutečně mezinárodní úrovni pomaleji než by bylo záhodno. Jako české národní pokrmy jsou stále v mnoha případech nabízeny špatně a bez invence připravené pokrmy, u nichž se „českost“ projevuje především

přebytkem tuku a někdy i ostrého koření (aby se vypilo víc piva).

Mezi suvenýry z Prahy stále převažuje výrobky ze skla, ale stále častěji se zahraniční návštěvy shánějí po špercích s českými granáty, které se přepravují podstatně snadně než vázy a podobné zboží. Nejvíce v Praze utrácí podobně jako v jiných zemích Japonci, kteří zde nechají asi 147 dolarů denně, po nich následují s malým odstupem Rusové. Třetí příčku pak obsadili Izraelci.

Obecně však platí, že jestliže v počtu návštěvníků dokáže česká metropole porazit Vídeň, podunajské velkoměsto naopak může být vzorem ve schopnosti vytáhnout návštěvníkům z kapsy co nejvíc peněz. Svoji roli přitom hraje i skutečnost, že se Praze na rozdíl od rakouského hlavního města nedaří přilákat velice lukrativní tzv. kongresovou turistiku.

V tomto ohledu představuje velkou brzdu především nedostatek ubytovacích i dalších kapacit, které by odpovídaly nárokům kladeným na podobné akce. Chybí také dlouholeté zkušenosti, kterými se mohou pochlubit vídeňští organizátoři podobných akcí, tento náskok však nemusí hrát svoji roli donekonečna.

Ovšem s jedním handicapem bude asi ve srovnání s Rakouskem turistický ruch v České republice zápasit trvale – zatímco Rakousko může vedle Vídně nabídnout i řadu dalších atraktivních lokalit, především Alpy, české země prakticky žádné další „želízko v ohni“ nemají. V Praze se realizuje asi 80 % veškerého cizineckého cestovního ruchu v ČR a tento podíl se spíše zvětšuje, než aby klesal. Turisty nedokážou v dostatečné míře přitáhnout ani taková místa jako Kutná Hora, Karlovy Vary nebo Český Krumlov. Ještě horší situace přitom panuje na Moravě. I když byly podnikány všemožné pokusy o změny v tomto trendu, vesměs skončily neúspěchem. Důvodů se dá najít několik – místní samosprávám většinou chybí peníze na dostatečnou propagaci a infrastruktura na mnohých místech vypadá stále dost ostudně, podobným zájezdům nesvědčí ani stav českých silnic. Nicméně například Jižní Čechy přiléhající k Rakousku by v budoucnu na pozici turisticky velmi oblíbeného regionu mohly aspirovat ještě více než dosud. Náběhy v tomto směru v roce 2002 silně zabrzdlily mohutné povodně, velká voda částečně potrápila jihočeský kraj i letos. Nicméně obrovský potenciál zde stále zůstává a po vylepšení dopravního spojení může Praze alespoň trochu konkurovat, i když jako Grossglockner a další alpské hory asi nikdy tolik třeboňské a blatenské rybníky přitahovat nebudou. (MaFr)

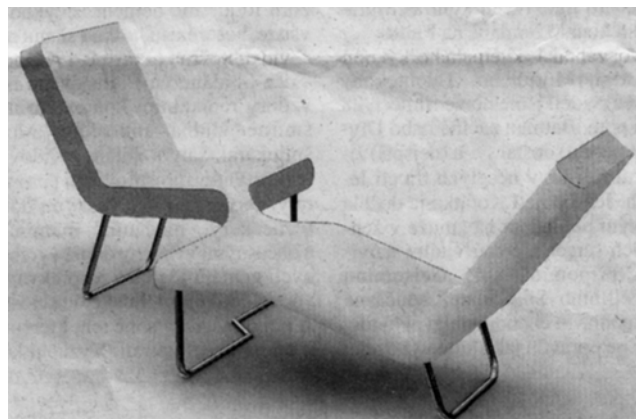
Stavba jihočeské dálnice do Rakouska ohrožena

Výstavba dálnic se v České republice potýká s dvěma klíčovými problémy – houževnatými odporem ekologů v případě staveb narušujících nějakým způsobem životní prostředí a s trvalým nedostatkem potřebných peněz. Rozestavěný úsek Chotoviny – Mezno dálnice D3, která má vést z Prahy přes Tábor a České Budějovice až k rakouským hranicím, trápí druhý z uvedených problémů. Přestože na jeho dokončení je třeba minimálně 900 miliónů korun (asi 30 miliónů €), k dispozici je ani ne třetina, konkrétně 270 miliónů (asi 9 miliónů €). Rozsah letošních stavebních prací na dálnici D3 v hodnotě asi 1,1 miliardy korun stát již

se stavební firmou Strabag Bohemia nasmlouval, jenž stále není jasné, kdo a jak příslušnou částku uhradí. Představitelé Státního fondu dopravní struktury přitom tvrdí, že jihočeské dálnici nemohou pomoci, protože finanční prostředky scházejí ve všech regionech, zejména po letošní tuhé zimě, která silně poškodila už fungující silnice. Představitelé fondu tvrdí, že stát by mohl potřebné prostředky získat větším zpoplatněním provozu erotických linek nebo hlasování v televizních reality show, to jsou však spíše náhlé nápady než nějaký ucelený koncept řešení. Firma Strabag Bohemia, pro níž stavba dálnice představuje velkou zakázku, je samozřejmě ochotna o způsobu placení i vyjednávat a nabízí, že dobu, po níž se budou hledat finanční zdroje, je ochotná překlenout ze svého provozního kapitálu. Možné východisko představuje podle zástupců Jihočeského kraje vstup soukromého investora. O výhodnosti této varianty se vedení kraje přesvědčilo nedávno v Portugalsku, kde se tento způsob již nějakou dobu využívá. Jenže v České republice působí jako varovné memento nepovedená účast izraelských investorů na výstavbě ostravské dálnice, která skončila spektakulárním krachem. I proto teď stát k podobným projektům přistupuje s krajní opatrností a váhá s udělením záruk. Jenže Jihočeši už nechtějí žádné zdržení. Jediné, co je může v současnosti trochu uspokojovat, je příprava trasy na jih od Tábora směrem k Bošilci, kde letos úspěšně probíhá výkup potřebných pozemků. První stavební práce by zde na mostech přes rybník Koberný a přes Černovický potok měly proběhnout ještě do konce roku. V březnu roku příštího pak počítají se stavebním povolením pro trasu Tábor – Soběslav. Snad se ambiciózní plány podaří uskutečnit a v dohledné době bude skutečně možné projet jižními Čechami směrem k Rakousku po dálnici. Zatím se však objevuje tolik ale, že se to celé jeví spíše jako sen. Ale i sny se přece občas podaří uskutečnit. (MaFr)

Smyslů plné pohovky

Design centrum České republiky a Rakouské kulturní fórum v Praze připravili společně ke 150. výročí narození Sigmunda Freuda výstavu pod názvem *Smyslů plné pohovky pro Sigmunda Freuda*. Do tohoto projektu se zapojilo 22 významných českých designérů a 16 rakouských, italských a amerických firem. Pokusili se vytvořit pohovku, na níž by v dnešní době Sigmund Freud zpovídal své pacienty. Návštěvníci výstavy mají tak možnost posoudit odlišné přístupy a netradiční materiály, prototypy nebo již realizované produkty. Výstava bude otevřena do 9. června. (mk)

V Jihlavě další rakouská firma

Hlavní město kraje Vysočina Jihlava patří k lokalitám, kde se v ekonomice projevuje česko-rakouská spolupráce, což také odpovídá její poloze relativně nedaleko hranic. Zdejší čeští podnikatelé vyvážejí do Rakouska své výrobky a dokonce dochází i k přeshraničnímu poskytování služeb. Rakouské podniky zase ve městě hojně investují a zřizují se zde své pobočné závody. Jako jeden z nejnovějších příkladů můžeme uvést firmu Balzers GmbH, která se rozhodla využít současného boomu automobilového průmyslu v České republice a oznámila, že v Jihlavě-Červeném Kříži vybuduje centrum na povlakování materiálů. V souladu se zaměřením firmy půjde o závod na speciální povlaky zvláště namíchaných součástí. Nepůjde o nic gigantického – práci by zde mělo najít pouze asi 35 lidí, ale na druhé straně přináší Balzers velmi slušnou technologickou úroveň. Ostatně ve svém oboru není tato společnost nějakým neznámým začátečníkem – letos slaví 60. výročí svého vzniku a její závody můžeme najít ve 26 zemích celého světa. Podnik v České republice hodlá uvést do provozu opravdu rychle – již 1. září by už z centra v Jihlavě měly odcházet první hotové výrobky. (MaFr)

České i rakouské děti příliš pijí

Statistiky a výzkumy z posledních dob varují – české a rakouské děti patří vedle svých dánských vrstevníků k největším pijákům alkoholu ve své věkové kategorii v Evropě. Čeští školáci pak drží dokonce smutný primát, protože začínají požívat alkohol vůbec nejdříve. Svoji roli hraje samozřejmě v Čechách skutečnost, že pivo je často nejlevnější dobře chlazený nápoj, který je k dispozici. Navíc mnozí rodiče sami dítěti pivo podávají s odůvodněním, že zlepšuje trávení. Čím dál častěji se však v obou zemích objevují případy, kdy se školní děti opíjejí do němoty tvrdým alkoholem. Pitky, při nichž dochází i k otravám alkoholem, se podle lékařů pro část mládeže stávají dokonce běžnou součástí životního stylu. I když nemůžeme podceňovat vliv různých part, svůj díl viny opět často nesou rodiče, kteří se více než dětem věnují své práci a kariéře a případné poklesky potomků se snaží spíš omlouvat než nějakým způsobem řešit. A navíc sami často dávají špatný příklad. (MaFr)

Ve Vsetínu se inspiroují rakouským vzorem

Již několikrát jsme se zmiňovali, že rakouská města slouží těm v České republice jako vzor v oblasti ekologie, především ve využívání alternativních zdrojů energie pro městské potřeby. Další příklad tohoto trendu představuje moravský Vsetín, jehož vedení chce s předstihem řešit potíže spojené s postupným vyčerpáváním zásob neobnovitelných zdrojů. Zaměřilo se přitom zejména na biomasu, kterou chce využít nejenom na vytápění, ale chce z ní získávat i elektřinu a pohon pro městské autobusy. Inspirovalo se přitom rakouským Güssingem, kde ve spolupráci s vídeňskou univerzitou založili centrum zaměřené na projekty k využití obnovitelných zdrojů, především biomasy, ale také odpadních rostlinných olejů z fritování a energie solární. Mnohé z výstupů centra pak město Güssing dokázalo využít i pro své potřeby. Vsetín přitom láká, že podobně

jako jeho zahraniční vzor může při nové orientaci své energetické politiky využít okolní rozsáhlé lesy a poskytnout místním podnikatelům šanci na dobrý výdělek. Moravané přitom zvažují i následování dalších výše zmíněných projektů z centra v Güssingu, například výrobu bio-nafty z odpadových rostlinných olejů nebo elektrárny na sluneční energii. Při svých plánech přitom počítají i s penězi Evropské unie, která by mohla realizaci mnohých představ vsetínských radních mnohé investice do ekologického využívání obnovitelných zdrojů významně dotovat. Bohužel se však vsetínští zatím nevyjádřili, jestli by také nechtěli přispět vlastní hřívnou i k samotnému výzkumu nových možností. Bylo by jistě zajímavé, kdyby i v České republice vznikala výzkumná centra zaměřená na zkoumání alternativních variant v energetice. Jejich spolupráce s rakouským pracovištěm by jistě mohla přinést mnohé vynikající výsledky, které by mohly prospět oběma zemím závislým v současnosti na dovozu ropy i zemního plynu za drahé peníze. (MaFr)

Gastronomie může i spojit

Někteří politici se při svém boji o národní zájmy vydávají i na pole gastronomie, na němž chtějí hrdinně hájit odkaz předků. Ale problematika stravování a specifik kuchyně jednotlivých kultur se jistě dá uchopit i mnohem šťastnějším způsobem. Hovor o labužnických zážitcích může často nastolit příjemnou a přátelskou atmosféru i mezi lidmi, kteří si jinak nemají mnoho co říct a v jiných otázkách by se možná do krve pohádali. A mezi nejpříjemnější zážitky z cesty často patří vzpomínka na skvělé jídlo, které jsme zde měli možnost ochutnat. Obě tyto skutečnosti si uvědomili odborníci na cestovních ruch v Jižních Čechách, Horních Rakousích a ve Waldviertelu, a proto se rozhodli, že jejich akce na podporu turistiky ve zdejších přeshraničním regionu zaměří právě na gastronomii. Doklad nového trendu představuje mimo jiné i nová skládanka nazvaná Gastronomické a kulturní zážitky tří regionů, která přibližuje místní kuchyně a připojuje i seznamy restaurací v příslušných lokalitách se stručnou charakteristikou jejich nabídky. V skládačce nechybí ani typické krajové recepty – Jihočeši samozřejmě přicházejí se slavným třeboňským kaprem, kterého doporučují připravit na kmíně s kočičákem. Hornorakušané zase dokazují, že vepřová pečinka není oblíbená pouze v Čechách a doplňují ji vedle zelí i knedlíky z podmáslí a selského chleba. Waldviertel připomněl zase tradici svých makových polí a jeho zástupci poskytl předpis na nudle s mákem. Tvůrci brožurky přitom zdůrazňují, že nechtějí oslovit jenom stále rostoucí řady individuálních turistů putujících za novými a novými kulinářskými zážitky, ale chtějí gastronomický aspekt zdůraznit i u hromadných zájezdů. Samozřejmě tvrdit, že třeba do Jižních Čech se nepojede ani tak za nádhernými památkami z rožmberských dob, ale za voňavých a nesmírně chutným kaprem zní pro mnohé možná trochu svatokrádežně, ale ruku na srdce – nebylo by to v mnoha případech jen otevřeně přiznání reality? (MaFr)

Výlety pana Broučka – recenze

Ve Volksoper se konala 18. února 2006 premiéra Janáčkových *Výletů pana Broučka* v německém překladu Ro-

berta Brocka. (Naposledy byla opera uvedena v Rakousku jevištně v roce 1971, a to ve stejném divadle Jaroslavem Krombholcem.) Burleskně groteskní dílo nastudovala s vytříbeným smyslem pro Janáčkův specifický rukopis britská dirigentka **Julia Jones**. Orchester Lidové opery hrál znamenitě. Režie byla svěřena mladé hamburské rodačce **Anje Sündermann**, pro niž to byl debut v tomto divadle. Její problematičtější koncepce se vyznačovala karikaturní postmoderní nadsázkou, smyslem pro působivý detail a pozoruhodnou situační vynalézavostí. Vnitřní smysl osobitě poetiky však zřejmě nepochopila. Zatímco scény na *Měsíci s funkčním využitím jevištní točny* byly s výhradami akceptovatelné, obdobně i výjevy před *Vikárkou*, prostředí husitské Prahy s deformovanými postavami v nevkusných, víceméně soudobých kostýmech bylo nezvládnuté, konfušní a v rozporu s intencemi Leoše Janáčka i Svatopluka Čecha. Scéna a především kostýmy (**Sascha Weig** a **Claudia Kofler**) působily bizarně futuristickým dojmem. Titulního hrdinu ztvárnil **Heinz Zednik**. Jeho postarší domácí pán byl subtilním elegantem s fešáckým knírkem ve žlutém sáčku a kloboučku, který stále touží líbit se ženám. Sakristiánova dcera *Málinka*, měsíční kráska *Etherea* i dcera středověkého pražského měšťana *Kunka* (pěvecky i herecky perfektní **Edith Lienbacher**), jsou objektem jeho neskrývaného erotického zájmu. A právě erotika je jedním z atributů režijní koncepce. Zednik brilantně vytvořil suggestivní, nesympatickou postavu Janáčkovy (anti)hrdiny, akcentující jeho neomalenost, chamtivost a zbabělý oportunismus. (Vloni exceloval ve *Volksoper* v roli principála komediantů ve Smetanově *Prodané nevěstě*.) **Ferdinand von Bothmer** zaujal v exponované trojroli *Mazala*, *Blankytného* a *Petříka* dobře posazeným, příjemným hlasem, **Christian Sist** byl důstojným a starostlivým sakristiánem, měsíčním *Lunoborem* a středověkým *Domšíkem* od *Zvonu*. Nepřesvědčivě podal trojroli *Wurfla*, *Čarokvouvčího* a *konšela Mathias Hausmann*.

Uvedení náročného opusu svědčí o dramaturgické vyváženosti *Volksoper*. Premiérové publikum přijalo inscenaci se zájmem, ale potlesk byl poněkud chladný. Opera měla ještě šest repríz.

(*Michael Soukup, Harmonie 4/2006, redakčně zkráceno*)

Rakouský dramatik ocenil spolupráci s českým divadlem

Peter Turrini patří mezi nejhranější současné rakouské dramatiky a jeho díla znají v současnosti milovníci divadla prakticky na celém světě. Turrini často kritizuje rakouské maloměšťáctví a jako poloviční Ital vyrůstající v Korutanech ostře napadá projevy intolerance a xenofobie, vedle společensko-kritické polohy však v jeho tvorbě najdeme i jemnější a niternější práce, mezi něž patří i jeho nejčastěji předváděná hra *Josef a Marie*. Právě tu si zvolil také režisér Martin Porubjak pro inscenaci v pražském Národním divadle. Hlavní role svěřil slovenské herečce Emílii Vášáryové a Bronislavu Poloczskovi, který už před několika lety exceloval v dalším Turriniho dramatu *Hotovo*, konec! Nynější pražská inscenace však bude mít výrazná specifika, která právě do české metropole přilákaly i samotného dramatika – Martin Porubjak se totiž do hry rozhodl zapojit i osobní osudy obou hlavních protagonistů. Peter Turrini, který podle svých slov obvykle při režisérských úpravách

Peter Turrini

doslova trpí, pražské pojetí schválil. *Josef a Marie* podle jeho slov vycházejí z rakouských dějin, nová inscenace pak představuje adaptaci na české poměry, ale zásadní kořeny zůstávají stejné. Turrini věří pražskému provedení i proto, že si důvěřuje Poloczskovu mistrovství a vynikajícího českého herce, který bohužel značnou část své kariéry zůstával trochu ve stínu ve svých kolegů, označil za „svěho herce“.

(MaFr)

Peter Turrini: Rakušan bez portfeje

Doma se prý cítí jen mezi řadry své ženy. Dramatik, známý skandalista a autor šokujících textů Peter Turrini (61) žije v Retzu na rakouské straně hranic a nejmíň třikrát týdně si zajede do moravského Znojma na pivo. Teď se tento z nejznámějších a nejhranějších německy píšících básníků zastavil na skok v Praze. Podívat se na novou inscenaci své hry *Josef a Marie* v Divadle Kolowrat. Ani věk ho neuklidnil: naše povídání nakonec vůbec nebylo o divadle.

K smrti rád provokuje. V rozhovoru pro německý časopis *Der Spiegel* nedávno řekl, že Jörg Haider, rakouský postfašistický politik, se ve skutečnosti jmenuje Jiříček Hajduška. Že pochází z Čech. Tehdy ho Haiderova partaja zažalovala poprvé.

Jiříček Hajduška

„Zajímavé. Dokud jsem proti haiderovcům argumentoval logicky a racionálně, nereagovali. Dokud jsem je označoval jen jako fašizující, nebezpečnou stranu, dali mi pokoj. Ve chvíli, kdy jsem použil mystifikaci, kdy jsem řekl, že nacionalista Haider je Čech, pak vyletěli jak čertík ze škatulky. Žalobu ale bohužel stáhli. To mi bylo líto. Já jsem totiž přemluvil mnoho svých přátel, kteří byli před soudem připraveni vystoupit jako svědci, že znají v Čechách rodinu Hajduškovu. Bohužel, někdy je humor jediná zbraň,“ říká Turrini přes svůj cigaretový dým v klubu pražského Divadla Kolowrat.

„Jsem starý levičák. Celý život volím socialisty. Lezou mi na nervy, ale ty ostatní strany mi způsobují ještě větší utrpení. Já jsem ke komunistům chtěl, v NDR mě k nim zvali pořád. Ovšem vždycky mě pak vyhodili. Třeba: měl jsem tiskovou konferenci ve východním Berlíně, kde jsem se zeptal, jestli mám mluvit pomalu, aby si jejich tajnej od Stasi mohl můj proslov v klidu zapsat. A už mě expedovali,“ vzpomíná Turrini.

Ví velmi dobře, že nedávno proběhla v českém tisku zpráva o rozhodnutí Rakouska, že pracovníky z nově přistoupivších zemí EU, tedy i Čechy, nepustí do Rakouska dřív než v roce 2009. Možná až v roce 2011. Impulzivní dramatik ještě více brunátní a hned formuluje důvod: „Strach. Nejen z nové pracovní síly. Strach srovnávat se. V Rakousku existuje hodně předsudků: Češi jsou falešní, Maďaři líní, Italové kradou, Židé jsou v úpadku. A čím více jste konfrontováni se skutečnými lidmi, tím větší je riziko, že se předsudek rozplyne, že ho budete muset vyvrátit jako nepodložený – to je strašně nepřijemné. A ještě jeden důležitý motiv strachu: kapitalistické země si jaksi zvykly, že se jim hospodářsky daří lépe než zemím socialistickým. Nyní poprvé v historii požadují bývalé socialistické země svůj podíl na kapitalismu – ten podíl jim patří. To vyvolává v Rakousku paniku: lidé přece vědí, že domy v Retzu byly odjakživa opravenější než domy ve Znojmě. Ovšem možná, že za pár let bude líp vypadat Znojmo: je ohrožen rakouský cestovní ruch – další generátor strachu. A navíc, Češky jsou mnohem hezčí než Rakušanky!“

Před lety si vymyslel termín havajizace Rakouska. Teď si myslí, že se Rakousko stává Havají s vlivem estetiky bývalé NDR: „Já nemám nic proti tomu, aby Rakousko vydělavalo na cestovním ruchu. Vadí mi ale, když Rakousko vypadá tak, jak si zbytek světa představuje, že by mělo vypadat. Prodáváme svou duši turismu. A tohle nebezpečí hrozí i Praze. Bojím se, že až přijedu za rok, budou tady pobíhat studenti převlečení za Švejka, protože každý turista si přece myslí, že v Praze musí potkat Švejka. Vytváříme obrazy pro druhé, a přitom ztrácíme ten skutečný.“

Staří náckové

Peter Turrini je jedním z nejvýznamnějších stoupců takzvané dramatiky šoku, jejíž autoři se začali radikálně prosazovat v šedesátých letech. Svlékli herce donaha, začali nahlas nadávat publiku (Turrini do něj i střílel, i když jenom jako), zvraceli nad kapitalisty, neonacisty i měšťáky. Tvrdili, že šokující není jejich tvorba, nýbrž společnost, ve které žijí. V Peterovi Turrinim kus skandalisty zůstal: „Žiju dodnes v zemi plné starých nácků. Uvědomte si: po velice krátké době, třeba hned po roce, mohli zpátky do úřadu nacističtí soudci, nacističtí učitelé se vraceli k výuce ve školách, tehdejší partajníci přešli do socialistické strany. Celá země odložila železnou helmu a nasadila si korutanský nebo štýrský klobouk. To bylo možné jen proto, že se Rakousku ve Státní smlouvě podařilo označit za první Hitlerem okupovaný národ. To se Němcům nikdy nepodařilo. Němci museli před tribunál světa: tam jsou dodnes a je to tak dobře. A Rakušané šli do hospody, za barpult, za výčep, jako číšníci, a tam jsou taky dodnes,“ tvrdí a přidává k tomu pocit, který má z Rakouska jedenadvacátého století: „Staří náckové brzy zemřou, ač nikdy nezmodřeli. Ale rodí se nové nebezpečí: mladí nezaměstnaní, kteří mají taky sklony k fašismu: k agresivitě, k nenávisti vůči cizincům. Je to logické: tihle mladí lidé nemají budoucnost.“

Peter Turrini má dvaadvacetiletou dceru. Ačkoli si přál, aby zůstala blízko „statku“ a stala se herečkou, studuje ekonomii. „Poprvé v historii je tady generace, které se dává jasně najevo, že ji nikdo nechce, že zůstane pracovně nevyužitá. Já jsem vyrostl v šedesátých letech, kapitalismus lidi potřeboval. My jsme na tu jejich potřebu kašlali. Stali se z nás hippies: ale jen proto, že jsme velice dobře

věděli, že přinejhorším zítra seženeme jinou práci. Takle nová mladá generace ví, že je náhoda, když práci vůbec dostane, a už vůbec není jisté, jestli si práci udrží. Svět pro ně vypadá jako uzavřená biliárová koule, takže se do ní snaží navrtat díry. A díra může vzniknout jen pomocí extrémní agrese: je to výkřik, je to dramaturgie výkřiku v naději, že budou vyslyšeni,“ popisuje moderní dobu a moderní dramatik Turrini, který v době, kdy byl ve věku své dcery, strávil rok s komunitou ostatních hippies na řeckém ostrově Rhodos. „Užili jsme si dobu literárních i lidských pokusů a omylů, bylo třeba znovu vymyslet a vyzkoušet svět. Zase jsem se od té doby tak moc nezměnil: dnes už mi jen schází síla k sexuálním experimentům – a fakt, že je moje žena o desítky let mladší, celou věc jenom ztěžuje.“

V mém životě má místo i láska

Když se dívá na zprávy, dokážou ho prý svinstva rakouské politiky zvednout ze židle rychleji než dřív. Jen už nepíše politická prohlášení, snaží se místo toho dát hněv a sílu postavám ve svých hrách: „Dřív to bylo opačně: neustále jsem si politicky otevíral pusy, až jsem zjistil, jak málo času mám na psaní. Musím ale říct, že lidé mě stejně spíš oslovují v souvislosti se scénami v mých hrách, než že by reagovali na mé veřejné proslovy. Například *Josef a Marie*, kterou právě uvádíte v Praze. V podstatě je to hra o osamělosti. Poté, co ji odvysílala rakouská televize, dostal jsem tisíce dopisů od lidí, kteří mi psali o tom, jak se cítí sami,“ přiznává se Turrini k faktu, že v jeho hrách je dnes lidskost, laskavost i naděje.

Režisérům Turrini zpravidla leze na nervy, protože jim vypráví, jak by si daný kus zrežíroval on sám. Takhle bojoval čtrnáct let (1986-1999) s legendárním režisérem Clausem Peymannem ve vídeňském Burgtheatru. Vytvořili tak nezapomenutelnou inscenační éru, která s přehledem vplula do učebnic dějin divadla. „Dnes mi Peymann chybí. A to proto, že je blázen. Bylo to s ním vždycky velice napínavé. Na zkouškách jsme měli souboje v hádkách: tuhle peymannovskou vášeň jsem nikde jinde nezažil. Dokonce si pamatuji, že jsme se jednou setkali na Štědrý večer a diskutovali o nějaké scéně. On je člověk, pro kterého neexistuje nic jiného než divadlo. A kus tohohle šílenství je i ve mně. I když u mě má místo i láska. Peymann jenom střídá herečky.“

Rakušané jsou cibule

O Rakušanech tvrdí, že jsou jako cibule: nemají žádné jádro, ale hodně vrstev: české, chorvatské, rakouské. Má k takové teorii důvod – jeho otec byl Ital a rakouská vesnice, kde žili, je proto nikdy nepřijala mezi sebe. I proto se dnes uznávaný básník nenaučil dokonale německy: nechodil pořádně do školy, vždycky měl příliš mnoho fantazie a příliš málo trpělivosti, aby se učil pravopis. „Kromě toho, v mém nakladatelství sedí jedna germanistka vedle druhé a dělá jim hrozně dobře zatrhávat v mém rukopise chyby červenou propiskou. Já těm dámám nechci ani kazit radost, ani brát práci,“ tvrdí o svém handicapu dnes.

S letitou kamarádkou, rakouskou dramatičkou Elfriede Jelinekovou, nedávno nositelkou Nobelovy ceny za literaturu, vede dodnes nekonečné debaty o možnosti emigrace: „Vždycky se s Elfriede shodnu na jediném: tu radost, že bychom odešli, Rakušákům neuděláme.“

Šokující tatíkové

Ovšem byli by hloupí, kdyby odešli. Turrini patří ke generaci dramatiků, jež se proslavila tím, že zcela nezřízeně kritizovala a kritizuje současné Rakousko. Jejich počínání se dokonce stalo módou: za hry, které plivou na rodnou zemi, jsou dobře placeni, uvádějí jim je nejprestižnější divadla, dostávají mezinárodní ceny. Skandál se stal součástí establishmentu: „Když jsme já, Wolfgang Bauer, Peter Handke, Felix Mitterer nebo Harald Sommer začali s nadáváním publiku, používání mluvené řeči v divadle bylo provokací. O pět let později byl dialekt a hovorová řeč na jevišti módní. Je znakem buržoazní společnosti, že si ze všeho, co nemůže zničit, jednoho dne udělá módu. Začalo to hippies, pokračuje to punkery, rappery. Estetické gesto vždycky skončí v obchodech – pak je třeba najít nové estetické gesto. Když v mé hře *Hon na krysy* byli dva herci nazí, všichni mě napadali. Dneska jsou na jevišti jenom nazí lidé a už je to nuda. Já teď napíšu hru, kde se budou všichni oblékat. Myslím, že to bude ta největší provokace.“

Rakouská dramatika má však po Turrinim své legendární pokračovatele: například Wenera Schwaba (1958-1994), který se v pětácti letech upil k smrti a zanechal po sobě patnáct dramát (v Čechách jej inscenuje režisér Dušan Pařízek v Divadle Komedie – dosud tituly *Prezidentky*, *Lidumor* a *Antiklimax*). „Werner Schwab a já jsme byli velcí přátelé, ale pořád jsme se hádali o divadlo. O to, že v mých hrách hraje naděje centrální roli. Hlavním argumentem Wenera bylo, že je třeba na diváky vystřílet tu

nejkrajnější beznaděj. Prostě jiná doba,“ povzdychl si Turrini, jenž si dodnes říká básník vlasti a nemyslí to ironicky.

Básník vlasti

Mnohá jeho dramata totiž popisují obyčejné lidi, kteří žijí v jeho vesnici. „Napsal jsem čtyřicet her, polovina z nich se nikdy nevzpamatovala z porážky premiéry. Fascinuje mě, že hry, jež ukazují úplně nejmenší výřez mé vlasti, jako je například text *Josef a Marie*, se hrají po celém světě. Dramata, ve kterých jsem se snažil popsat svoji malinkou korutanskou vesnici, zažily světový úspěch. Naopak hry, jež se pokoušely vysvětlit svět, skončily totálním fiaskem. To platí i pro moje básně. Jsou básně, které popisují korutanské dětství a mládí: byly přeloženy do více než třiceti jazyků. Pak mám poezii, kde všeobecně vysvětluju svět a lásku: ta se ani nevysápala z mého šuplíku,“ doplňuje Turrini, který si o svém povolání rozhodl už v patnácti letech. „Už jako dítě jsem přemýšlel nad otázkou a odpovědí zároveň, mé fantazie nikdy nebyly fantaziemi prozaika, vždycky dramatika. Toužil jsem po nějaké dívce, která o mě neměla zájem, tak jsem si vymyslel dialog, v němž mi říkala, jak moc se jí líbím – dramatika mě tedy zachraňovala. Když si vymýšlíte, můžete se před světem zachránit,“ vyslovuje svoje krédo milovník rakouského vína a českého piva, jehož dramata už dávno nejsou drastická, naturalistická ani plná sexu, ale mají nádech sentimentu, romantického idealismu a porozumění. Po zhlédnutí české inscenace hry *Josef a Marie* ale pochopíte, že to rozhodně neznamená, že stárne. (Veronika Bednářová, *Reflex* 19)

HISTORICKÁ OHLÉDNUTÍ

20. 1. 1841 se v Žamberku narodil **Eduard Albert** († tamtéž 26. 9. 1900), český překladatel, básník a popularizátor české poezie (upřímné přátelství ho pojilo s J. Vrchlickým). Po vystudování lékařské fakulty, kde se specializoval na chirurgii, působil v Innsbrucku a poté se stal přednostou chirurgické kliniky ve Vídni. Zde se stýkal s českými vědci, literáty a politiky, propagoval českou poezii v zahraničí. Podílel se na německých překladech *Poesie aus Böhmen*, přispíval do německých a českých periodik a sborníků. Po smrti byla vydána jeho sbírka veršů *Na zemi a na nebi* (1900) a *Paměti* (1950).

Tomáš Baťa starší (3. 4. 1876 – 12. 7. 1932)

Když mladý Baťa od roku 1891, tedy od svých patnácti let, pobýval ve Vídni, zabralo průměrnému ševci ušití páru bot celé čtyři dny a vyučení ševcovskému řemeslu trvalo sedm dlouhých let. Později údajně vzpomínal, že mu Vídeň dala jedinou zkušenost: „Je úplně jedno, že děláte nejlepší boty na světě, když okolo vás není nikdo, kdo by si je mohl koupit.“ Vrací se proto domů na Moravu a se svými sourozenci se v roce 1894 pouští do budování podniku, který má brzy about polovinu světa. O tři roky později zaznamenává Baťa první významný úspěch, možná nejdůležitější v celé své kariéře. Přichází tehdy na trh s novým typem obuvi a tzv. baťovky zná brzy každý. Nápad nahradit část drahé kůže plátnem umožňuje vyrábět boty tak levně, že už bylo pro mnohé jednodušší koupit si boty nové než je nechat opravovat. S příchodem dvacátého století staví první tovární halu a po svém návratu z USA, kde pracoval jako dělník v obuvnickém průmyslu, v ní zavádí dvousměnný provoz. Do Spojených států se ještě několi-

krát vrací, aby se učil „přímo u kováře“. Celý rok 1911 tak stráví u montážní linky Henryho Forda. Doma pak sází na mechanizaci a inovaci, přejímá pásovou výrobu, protože v Americe zjišťuje, že se hodí pro jeho málo kvalifikované dělníky. Obratu firmy prospívají i dodávky bot pro c. k. armádu během první světové války, méně již její pověsti. Baťa byl až za hrob obviňován z protekce u dvora ve Vídni.

Pravdou ovšem je, že pro zdraví své firmy je Baťa ochoten leccos a leckoho obětovat. Za nejdůležitější krize firmy, vyvolané deflační politikou československé vlády v polovině roku 1922, neváhá a snižuje ceny všech výrobků o polovinu, mzdy padají ještě výrazněji, klesá i počet zaměstnanců. Touto operací sice přichází o polovinu svého jmění, ne však na dlouho. V kombinaci s reklamní kampaní mu snížení cen zaplňuje prodejny novými zákazníky. Baťa takto efektivně vyprázdnil sklady a již následující rok může zdvojnásobit výrobu i počet zaměstnanců.

Staví především na optimalizaci pracovního procesu, nenechá uniknout sebemenší zisk, který okamžité investuje do výroby nebo jiného odvětví. Proto pokud možno prodává své výrobky ve svých prodejnách, zásobuje zaměstnance potravinami, pronajímá jim domky, a hlavně školy i vychovává odborníky a své příští zaměstnance.

Když se Baťa lidé ptají, v čem tkvějí jeho úspěchy, prohláší: „Nakupuji draho, prodávám lacině!“ Tím chce říci, že vyrábí z dobrých surovin co nejlevněji. Že podporuje tvrdou a poctivou práci. Továrnu vybuduje na nekvalitních, ale laciných pozemcích, zkultivuje je a dává příležitost k zaměstnání mnoha lidem v prostoru Zlína.

(*Hospodářské noviny*, zkráceno)

Fresh Film Fest – International Student Film Festival

Fresh Film Fest je pokračovatelem světoznámého festivalu CILECT, který byl pořádán v Karlových Varech původně jako nezávislý festival a poté jako součást renomovaného Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary. Festival byl místem, kde mladí talentovaní filmaři mohli svobodně vyjadřovat své myšlenky a postoje ke světovému dění osmdesátých let bez nechvalně známého dozoru komunistického režimu. V průběhu let se festival CILECT stal důležitou křižovatkou mezi východním blokem a západem. Mezi účastníky festivalu patřili také budoucí světově uznávaní filmoví tvůrci jako Jan Svěrák, Emir Kusturica a další.

Posláním festivalu Fresh Films je poskytnout platformu pro sdílení nápadů a výměnu názorů mezi mladými filmovými umělci z celého světa. Festival umožňuje setkání a diskusi s mezinárodními filmovými talenty.

Cílem festivalu Fresh Films je stimulovat navazování vzájemných kontaktů mezi účastníky za účelem plodné budoucí spolupráce.

*Skupina studentů z Filmové a televizní fakulty Akademie múzických umění v Praze – FAMU spolu s děkanem PhDr. Michalem Bregantem a zástupci CILECT se rozhodla tento unikátní festival obnovit. Organizační tým, který tvoří studenti FAMU, VŠUP a AVU představí přes 200 filmů z různých zemí a různých žánrů pro široké publikum. Srdečně zveme všechny zájemce na festival nejlepší světové studentské tvorby ve dnech **30. srpna – 3. září 2006**.*

Promítání dvou stovek filmů doplní bohatý program doprovodných akcí. Bude mezi ně patřit prezentace škol a odborné workshopy, kde budou mít účastníci možnost porovnat a zlepšit své vlastní dovednosti. Nebudou chybět ani večírky. Porota, kterou budou tvořit významné osobnosti filmového průmyslu, ocení nejlepší práce řadou cen.

Těšíme se na viděnou v Karlových Varech!

Přijďte – tento festival děláme pro vás!

www.freshfilmfest.net

Kulturpunkt Hardegg

Im Rahmen des Viertelfestivals NÖ – Waldviertel 2006 wurde am 20. und 21. Mai 2006 ein grenzüberschreitendes Fest mit der Eröffnung der kleinsten Galerie Österreichs gefeiert. Dabei verwandelt sich die halbe Stadt Hardegg zur Ausstellungsfläche und Bühne. Entlang der Hauptstraße zwischen Thayabrücke und Hauptplatz präsentieren Maler, Bildhauer, Objektkünstler, Videogestalter, Musiker, Sänger, Dichter und Märchenerzähler sich und ihre Werke.

Auch im Nationalparkhaus gibt es Ausstellungen: Historische Fotos zeigen das vielschichtige Leben in der alten Grenzstadt Hardegg und deren Umgebung. Die bis zu vier Meter hohen Holzskulpturen von Kurt Foit schaffen durch ihr eindrucksvolles Arrangement eine faszinierende Verbindung zwischen Kunst und Natur.

*Die Ausstellung ist am **10. Juli bis 31. August** im Nationalparkhaus zu sehen.*

Eintritt frei!

Infos: <http://www.zeitvertrieb.net/kulturpunkt/>?

Nationalparkhaus, 2082 Hardegg, Tel. +43-2949-7005, office@np-thayatal.at

Fünf Wochenenden – fünf Initiativen aus Ljubljana, Bratislava, Brno, Graz und Linz zu Gast im Club 5. Club 5 dot 4: Skleněná louka (Brno)

Freitag, 9. Juni

Das Ensemble Marijan verfolgt in seiner Arbeit das Konzept einer komprovisierten Musik, pendelt beständig zwischen Komposition und Improvisation, auch an diesem Abend im Club 5 mit der Aufführung des Stückes Overtoom 301 (OT301), basierend auf drei Kompositionen der drei Gründungsmitglieder des Ensembles Marijan, nämlich auf Tamtamania (Ivo Medek), Diffusion (Jan Kavan) und Poet (Ivo Medek, Jan Kavan und Markéta Dvořáková).

20:00: Präsentation Skleněná louka durch Zdeněk Plachý, David Šubík & Lenka Plachá

Samstag, 10. Juni

Nach den Nähmaschinen am zweiten Wochenende wird im Club 5 nun eine modifizierte Strickmaschine erklingen, gespielt von Ivan Palacký, der dabei zum zweiten Mal auf Klaus Filip treffen wird, einem Ziseleur der Sinustöne. Tomáš Hrůza & Michal Marianek lassen Musik und Video miteinander in Dialog treten. Und Gabriela Vermelho wird ausgesuchte Kompositionen zeitgenössischer tschechischer KomponistInnen präsentieren.

20:00: Tomáš Hrůza, Interactive Video; Michal Marianek, Laptop; Ivan Palacký, Strickmaschine; Klaus Filip, Laptop; Gabriela Vermelho, Quinton, Violine, Stimme

Sonntag, 11. Juni – Club-Toast

Mit Josef Novotny und Franz Hautzinger verbindet Skleněná louka ein bereits jahrelanger Austausch, der sich in einer Reihe von gemeinsamen Konzerten dies- und jenseits der Grenze manifestierte. Im Club 5 werden die MusikerInnen nun abermals zum gemeinsamen Improvisieren aufeinander treffen.

12:00: Session: Skleněná louka trifft auf Josef Novotny und Franz Hautzinger

Eintritt frei!!!

Info the City Programmheft

<http://www.festwochen.at/wf.servlet/images/shared/sujet/programmheft.pdf>

Red. poznámka: *Termín jsme se dozvěděli příliš pozdě, a tak asi pouze čtenáři naší homepage – www.kulturklub.at – budou informováni včas.*

Diskussionsabend: Ist eine europäische Kulturpolitik möglich?

Teilnehmer der Diskussion:

- Dr. Rudolf Chmel – Kulturminister, Slowakische Republik
- Dr. Hilde Hawlicek – Bundesministerin für Unterricht, Kunst und Sport a. D.; Österreich
- Juliane Antol – Obfrau der IG Kultur Österreich
- Annemarie Türk – Leiterin der Kulturförderung Kulturkontakt Austria

Moderation: *Thomas Jelinek – Obmann der IG Kultur Sind nationale Kulturpolitik und europäische Kulturpolitik ein Widerspruch? Ist nicht darum die verlangte Kofinanzierung durch das nationale Kulturbudget bei europäischen Projekten eine Bedingung, die von vornherein die Projekte zum Scheitern verurteilt? Wie kann aus einzelner*

nationaler Kulturpolitik eine gemeinsame europäische werden? Sollten erst einmal einzelne Länder zusammen arbeiten, Österreich mit der Slowakei, mit Ungarn, mit Tschechien, sodass auf diese Weise eine weitere Ebene zwischen europäischer und nationaler Kulturpolitik gezogen wird. Wie könnte diese gemeinsame Kulturpolitik aussehen? In den Bereichen Theater, Film, Buchwesen, bildende Kunst, freie Szene usw. In der Zwischenkriegszeit spielte das Burgtheater regelmäßig im Slowakischen Nationaltheater. Wie sieht nationale Kulturpolitik aus? Bräuchte man nicht auch eine gemeinsame Bildungspolitik? Wenn in Wien z. B. das Theaterstück „Tiso“ gezeigt wird, fehlt dem breiten Publikum einfach das historische Wissen, um das Stück zu verstehen.

Ziel der Veranstaltung ist, die Probleme und Widersprüche in nationalen kulturpolitischen Interessen und europäischer Kulturpolitik aufzuzeigen.

Zeit: 21. 6. 2006, 19:00 Uhr

Ort: Gesellschaft für Literatur, Palais Wilczek, Herrengasse 5, 1010 Wien

Krajané dostanou příští rok 56 miliónů

Krajané v zahraničí mohou i nadále počítat s podporou českého státu. V příštím roce půjde ze státního rozpočtu na jejich aktivity kolem 56,3 miliónu korun. Do roku 2009 by se měla pomoc každoročně navyšovat o další milión korun, v roce 2009 má dosáhnout 58,5 miliónu korun. Rozhodla o tom vláda. Peníze půjdou mimo jiné na kurzy češtiny. Ministerstvo například organizuje letní kurz v Dobrušce. Dále se z nich zaplatí metodické kurzy pro učitele češtiny a novináře krajanického tisku. Rovněž budou použity na vysílání lektorů přímo do zahraničí. Stát chce rovněž podporovat výuku bohemistiky na zahraničních vysokých školách, kulturní projekty krajanů a společností přátel Česka, opravu krajanických domů a pomoc krajanickým komunitám v odlehlých oblastech. Nejpočetnější jsou české krajanické komunity v USA, na Slovensku, v Kanadě, Chorvatsku a Austrálii. Ve světě působí kolem 400 krajanických spolků, například jen v USA je 35 poboček Sokola. Spolky vydávají na 130 krajanických tiskovin, velká část z nich vychází v USA. Informace o činnosti krajanů je možné nalézt na internetových stránkách www.krajanenet.net.

Moje 1. noviny

Celobarevný čtyřiačtyřicetistránkový měsíčník vychází již pátým rokem. Náklad je 50 000 výtisků. Součástí tištěné verze je i internetová www.mojelnoviny.cz, která se svojí návštěvností 1 200 UIP denně řadí mezi nejnavštěvovanější web pro děti a mládež v ČR. Cílovou skupinou jsou děti a mládež od 7-15 let a jejich rodiče. První ročník dlouhodobého programu na podporu rozvoje literární gramotnosti pro žáky základních škol a studenty víceletých gymnázií se opírá nejen o prezentaci kvalitní literatury a podporu projektů svázaných s literaturou, ale i soutěže – literární úkoly či zadání inspirované literaturou, které žáci a studenti mohou vyřešit výtvarně (ti nejmladší), ale především psanou formou s důrazem na osobní postoj. Maskotem projektu je sova Boženka, knihovnice v největší sovětské knihovně.

Posláním *Mých 1. novin* je osvětová a vzdělávací činnost. Jsou vhodné jak zpestření výuky, tak pro volný čas.

Ukázka z periodika *Moje 1. noviny*

Nabízí dětem „být aktivní“, ukazuje jim „zdravý život“, učí je „vyhledávat a pracovat s informacemi“, pomáhá jim hledat v sobě samých osobnost a jedinečnost. *Moje 1. noviny* od prvního vydání usilují o přátelský, interaktivní vztah se svými čtenáři. *Moje 1. noviny* vznikly z nadšení a touhy vyplnit prostor mezi tištěnými médii pro děti a mládež.

(Jiří Sedláček, šéfredaktor)

Valná hromada ČSÚZ

Jaromír Šlápota v úvodu zdůraznil, že ČSÚZ je nevládní a nepolitickou organizací, která je otevřena všem a zaměřuje se na kulturní pomoc Čechům žijícím v zahraničí a na spolupráci s nimi. Za svůj hlavní cíl ústav považuje především podporu mladé krajanické generace, s čímž souvisí i charakter projektů, které realizuje. Prioritou není jednorázová podpora krajanickým organizacím, ale spíše pomoc dlouhodobějšího charakteru – ústav se orientuje na projekty v oblasti školství a výuky českého jazyka.

Úkoly, které si ČSÚZ stanovil na předchozí valné hromadě, se podle mluvčích podařilo splnit. V minulých dvou letech bylo dokončeno několik projektů v Chorvatsku, v Rakousku a v Rusku. Byla vybudována a vybavena knihovna české školy v chorvatských Končenicích a Svaz Čechů v Chorvatsku převzal hudební nástroje pro amatérské umělecké soubory. Lepší vybavení získaly česká škola a školka v Daruvaru. Pokud jde o Rakousko, pokračovala spolupráce se školským spolkem Komenský a s českou školkou a školou ve Vídni, jíž byly poskytnuty knihy a počítačové vybavení. V Rusku ČSÚZ vybavil počítačovou učebnu, kterou budou využívat bohemisté i ostatní studenti. Finance na tyto projekty přesáhly 2 milióny korun.

V následujících dvou letech hodlá Československý ústav zahraniční v pomoci zmíněným krajanům pokračovat. Jedním z projektů je vybavení knihovny T. G. Masaryka na Státní univerzitě v Petrohradu, jež by měla sloužit studentům bohemistiky i dalším. V minulém období byla před univerzitou za přispění ČSÚZ odhalena socha T. G. Masaryka.

Další plánované projekty ČSÚZ se týkají škol ve Vídni: přibližně 150 000 Kč chce ústav investovat do vybavení knihovny, několika třídám by měla být zajištěna videotechnika a sportovní nářadí pro tělocvičnu. Folklorním krajan-ským souborům v Chorvatsku chce Československý ústav zahraniční zajistit hudební nástroje. Do budoucna v tomto regionu zamýšlí pokračovat ve spolupráci se slovenskou školou v Iloku. Vedle Končenic by měla i v Daruvaru vzniknout knihovna s vybavením za 560 000 Kč. Do školy v Končenicích je plánována dodávka videotechniky pro tři třídy a dalších pomůcek.

Letos i příští rok ČSÚZ tradičně uspořádá červencový kurz českého jazyka pro krajany a studenty bohemistiky. Praktické výsledky by měla přinést spolupráce Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a brněnského gymnázia na třídě kapitána Jaroše s českými školami ve Vídni a v Daruvaru s cílem usnadnit mladým krajanům cestu ke studiu na českých středních či vysokých školách. Ve stádiu úvah je projekt učebního centra pro výuku češtiny a angličtiny v Želivském klášteře. Angličtinu by zde měli vyučovat mj. i studenti z USA a v prázdninovém období by centrum sloužilo dětem krajanů. V následujícím dvouletém období by ČSÚZ z peněz veřejné sbírky chtěl realizovat památníky kardinála Berana a Tomáška.

(Martina Stejskalová)

Oldřich Černý oslavil 16. května 2006 osmdesátku

Jméno Oldřicha Černého je mezi krajany v Evropě i v zámoří známé. V Americe patřil k zakladatelům SVU, dlouhá léta byl činný ve spolku Beseda Slovan v Ženevě, v posledních letech stojí v čele Koordinačního výboru Týdne zahraničních Čechů, organizujícího stejnojmenná setkání. Příští takové setkání proběhne letos v září v Praze.

Oldřich Černý se narodil v roce 1926. V roce 1949 odešel do exilu do USA. Stal se jedním ze zakladatelů Československé společnosti pro vědy a umění (SVU), v jejímž předsednictvu působil až do roku 1965, kdy odešel do Švýcarska. Donedávna byl aktivní ve vedení spolku Beseda Slovan v Ženevě, kde žije. Dlouhá léta zastával funkci místopředsedy Svazu spolků Čechů a Slováků ve Švýcarsku. Oldřich Černý je členem poradního orgánu Stálé komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí. V roce 2003 mu byla udělena cena ministra zahraničí Gratias Agit za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí. Již v roce 1999 mu prezident Václav Havel udělil Řád T. G. Masaryka.

Jméno Oldřicha Černého je nerozlučně spojeno s Týdnem zahraničních Čechů, který byl z jeho iniciativy poprvé uspořádán v Praze v roce 1998. Toto shromáždění bylo důležité tím, že se na něm poprvé sešli k diskusi a formulaci společných požadavků krajané z východní a západní Evropy i ze zámoří. Setkání se opakovalo v letech 2000 a 2003. Rezoluce z Týdne zahraničních Čechů se staly podkladem pro státní orgány při řešení některých krajan-ských

otázek, např. korespondenční volby, dvojího občanství, materiální podpory krajan-ských aktivit atd.

Při poslední návštěvě Oldřicha Černého v Praze jsme ho požádali o rozhovor.

Mezi krajany se objevují různé názory na to, zda a jak v krajan-ské činnosti pokračovat. Má udržování krajan-ského života v globalizujícím se světě dnes ještě smysl?

O. ČERNÝ: Domnívám se, že ano, ale krajan-ské aktivity se liší stát od státu. Krajan-ské komunity třeba v Americe do značné míry splynuly s místním obyvatelstvem, ale určitou původní identitu si stále udržují a myslím, že stojí za to tento prvek podporovat. Pokud jde o krajan-ské spolky tady v Evropě, po pádu železné opony se charakter naší práce změnil. Dnes víc spolupracujeme s organizacemi v našich domovských zemích nebo v ČR. Existuje řada problémů – v činnosti některých spolků se projevuje určitá únava, mladí lidé se nezapojují do spolkové činnosti tak, jak bychom si přáli, ale navzdory tomu stále vnímám krajan-skou činnost jako něco pozitivního, co má smysl.

Zaregistroval jste v posledních letech posun v přístupu české společnosti vůči krajanům?

O. ČERNÝ: Určitě. Když jsem v lednu 1990 po 41 letech přijel do Prahy, tak vůči krajanům nebo emigrantům existovaly určité předsudky. Totéž existovalo mezi krajany. Po 15 letech tyto předsudky postupně berou za své. Zlepšil se i vztah českých institucí vůči krajanům. Dnes lze tento vztah oboustranně charakterizovat jako dobrý.

Určitou nevýhodou je to, že Češi v zahraničí žijí v různém prostředí a mají různé potřeby. Ostatně jedním z cílů Týdne zahraničních Čechů bylo, aby krajané z různých koutů světa mezi sebou navázali kontakty. Tak například v USA je mezi krajany např. stále ještě palčivá otázka restitucí a občanství, zatímco třeba v Rumunsku jsou problémy úplně jiné. Další otázkou, zejména pro poučnou a posrpnovou emigraci, je účast na volbách. Pro řadu lidí zde v zahraničí je nepochopitelné, že nemohou volit korespondenčně. Například ve Švýcarsku, kde žiji já, si nedovedu představit, že by se nevolilo korespondenčně. Volí tady tak asi 80 % obyvatel. V některých zemích, jako je USA nebo Austrálie, jsou vzdálenosti takové, že to krajanům účast na volbách znemožňuje. Oceňujeme, že poslanci si tuto věc uvědomili a korespondenční volba byla před schválením. Bohužel nakonec kvůli nesouvisejícímu problému nakonec schválena nebyla.

V čem bude chystaný Týden zahraničních Čechů jiný než ty předešlé?

O. ČERNÝ: Bude to už čtvrté setkání. Nový prvek bude v tom, že zahájení – první dva dny – proběhnou na Slovensku. Další novinkou bude to, že jednání bude probíhat ve třech regionálních skupinách. Dosud jsme totiž neuspořádali zvláštní program pro krajany, kteří nemluví česky – jedná se hlavně o krajany z hlavně z USA, Austrálie atd. Tato zámořská skupina tedy bude jednat v angličtině. Další skupinu budou tvořit krajané ze zemí EU, kde lze také najít určitý společný jmenovatel, a poslední skupina bude východoevropská, tj. Balkán a země bývalého Sovětského svazu. Očekáváme, že diskuse v takto rozdělených skupinách bude živější a že účastníci diskuse budou moci lépe definovat své potřeby.

Děkují za rozhovor.

(Miroslav Krupička)

Gero Fischer – Vladimír Kočí – Magdalena Želasko

Ödnis und Hybris

Fotoreportage von der österreichisch-mährischen Peripherie

Galerie auf der Pawlatsche
1090 Spitalg. 2-4/Hof 3
co Institut f. Slawistik
www.univie.ac.at
bis 21. 6. 2006

- Gero Fischer (Wien)
- Vladimír Kočí (Eggenburg)
- Magdalena Želasko (Krakau – Wien)

Die fotografische Auseinandersetzung mit den benachbarten Grenzgebieten im sozioökonomischen Umbruch und mit Schattenseiten der im Rampenlicht der Jubelberichterstattung stehenden „neuen Tigerländer“ war immer schon ein Thema der Galerie auf der Pawlatsche. Die Idee zu diesem Projekt entstand irgendwann Ende 2005.

Die am Projekt *Ödnis und Hybris* Beteiligten betraten dabei kein Neuland: Magdalena Želasko hat schon vor zehn Jahren den Komplex Excalibur im österreichisch-tschechischen Niemandsland journalistisch bearbeitet, sodass eine Neuaufnahme auch aus dem Gesichtspunkt der Veränderungen durchaus interessant erschien. Gero Fischer und Vladimír Kočí erkunden fotografisch das Grenzgebiet, insbesondere die Grenzorte und die Vororte von Znojmo/Znaim, schon seit Jahren.

Diesmal geht es darum, die Phänomene der Hybris Excalibur und der Ödnis im Einzugsgebiet von Znojmo/Znaim aus der Sicht von 1 1/2 Jahrzehnten postkommunistischer Entwicklung im Zusammenhang zu sehen und in seiner Widersprüchlichkeit auch darzustellen – politischer und ökonomischer Zusammenbruch von 1989, sozialer Schock, Peripherisierung großer Wirtschaftsräume, ungleiche Entwicklung zwischen explodierenden Wachstumspolen und stagnierenden, zerfallenden ehemaligen Industriezentren, stabile und hohe regional extrem unterschiedliche Arbeitslosigkeit (vor allem Jugendlicher),...

Unter diesen Umständen sind die Perspektiven für eine nachholende Entwicklung ausgesprochen düster.

Überschreitet man die Grenze Richtung Znojmo/Znaim, so nehmen den Reisenden zwei Widersprüche in Beschlag: Excalibur im Niemandsland, in dessen unmittelbarer Umgebung Casinos auf der grünen Wiese, und die Puffmeilen, die sich von den Grenzorten bis in die Vororte nahe dem Zentrum der Stadt Znojmo/Znaim erstrecken. Excalibur entstand in einem günstigen Zusammenspiel von findigem Unternehmensegeist und unklaren Rechtsstrukturen in der Übergangsphase im Nachbarland zuerst als eine Zollfreizone (nach 1994 aufgehoben), entwickelte sich dann dynamisch zu einem Einkaufszentrum, das heute über 400 TschechInnen einen Arbeitsplatz bietet. Mythen um König Artus haben den Betreiber inspiriert, das

Areal quasi-künstlerisch auszugestalten. Seinen Anteil daran trug u. a. auch der bekannte Maler Ernst Fuchs.

Die Kaufkraftabschöpfung war in den besten Zeiten enorm, seit dem Ende der Duty-Free-Zone ist es stiller geworden. Neue Geschäftsfelder werden entwickelt, so z. B. eine China-Town – baulich in Anlehnung an Pekings „Verbotene Stadt“ – in der vietnamesische Familienclans Waren verschiedener Art und teilweise zweifelhafter Herkunft anbieten. Dieser „Kiosk-Kapitalismus“ – in Resten noch in den umliegenden Grenzdörfern zu beobachten – ist nun offensichtlich in eine qualitativ neue Phase der Entwicklung eingegangen, er hat sich im Shopping-Paradies Excalibur City gleichsam eingemietet. Jetzt wird zusätzlich ein Erlebnispark „Land der Lügen“ projektiert.

An der österreichisch-mährischen Grenze stoßen nicht Kulturen aufeinander, sondern sozioökonomische Strukturen, Wohlstandsgefälle, unterschiedliche ökonomische Macht – man sehe sich nur die steigende Zahl von Niederlassungen österreichischer Banken und Versicherungen jenseits der Grenze an – wo gibt es vergleichbare tschechische Wirtschaftsbeteiligung in Österreich?

Die E 59 präsentiert sich in den Grenzdörfern als Puffmeile, Dienstleistungen allerlei und insbesondere „spezieller Art“ werden in der Sprache der zahlungskräftigen Kundschaft angeboten („neue Mädchen“, „Wiener Schnitzel“...) – und begierig angenommen. Tschechien ist dabei, sich als Billigsexland in Konkurrenz zu Thailand zu etablieren. Der deutsche Polizeipsychologe Adolf Gallwitz spricht sogar vom „größten Freiluftbordell Europas“. Angesichts dieser Fakten müsste sich (lokalen wie EU-Politikern) auch die Frage nach Frauenhandel und Zwangsprostitution aufdrängen: Wo kommt all dieses „weiße Fleisch“ (Insiderjargon) her, das die Werbung ganz offen anpreist? Richtig ist auch, dass der Sextourismus eine der wenigen wirklich blühenden, sich dynamisch entwickelnden Bereichen der Wirtschaft im süd-mährischen Grenzgebiet darstellt (nach Schätzungen verdienen in Tschechien mindestens 25 000 Personen in diesem Wirtschaftssektor ihr Geld).

Die Grenzdörfer und die Vororte von Znojmo/Znaim machen einen ähnlich öden und trostlosen Eindruck wie vor der Wende, sie wirken nur etwas bunter heute wegen der überbordenden aggressiven Werbung. In dieser Wüste der Trostlosigkeit mit Großkaufhallen (Billa, Eurospar, Baumax usw.) als Oasen tun sich auch Einheimische schwer, „normale“ Gaststätten, Cafés, Lebensmittelläden zu finden, die Nahversorgung ist auf nur mit dem Auto erreichbare Einkaufszentren reduziert. Diesem Faktum begegnen Einheimische mit Zynismus und Resignation. Die lokale Politik erscheint offenbar wirkungslos, möglicherweise auch machtlos, planungsvolles Gestalten der Zukunft müsste grundsätzlich anders aussehen.

Es bleiben Fragen offen wie: Sind die politisch Verantwortlichen überhaupt an den Lebensbedingungen der betroffenen Bevölkerung interessiert? Gibt es Alternativen, werden sie angedacht und wie realistisch sind sie unter den gegebenen politischen Verhältnissen?

International Visegrad Fund (IVF)

Program Upcoming Events

June 16-25: „United Islands of Prague“

music festival, Prague, CZ, <http://www.unitedislands.cz>

Complete list of public events supported by the IVF

can be found at <http://www.visegradfund.org/calendar.html>

Janáček / Puccini

Osud / Le villi

10., 14. a 18. 9. 2006

Staatsoper, Operring 2, 1010 Wien
tel.: 514 44-78 80, www.staatsoper.at

KRAUSIADE**Karl Kraus im Theater Brett**

am

13. Juni 2006

Am 12. Juni 1936 ist Karl Kraus gestorben. 70 Jahre und ein Tag danach werden wir ihn feiern. Wir werden auch uns feiern: Das erste unabhängige Wiener Theater – Theater Brett – beendet die Saison 2005/2006 und schöpft die Energie für die Saison 2006/2007. Es werden Texte von Karl Kraus, über Karl Kraus und von demselben inspirierte Texte gelesen. Es wird ein Fest des Untergangs der Wiener Kulturpolitik, es wird ein Fest des unabhängigen, freien Theaters sein.

Programm:**Angelika Schütz: Nach 20 Jahren**

Peter Albrecht & Reinhard Kräuter: **in auf um und zu k. k.**
Jella Bichlbauer, Nika Brettschneider, Margot Reiter, Lud-
vik Kavin: **Das Traumtheater und andere Texte**

Marius Pasetti: **Briefe an Sidonie Nadherny von Borutin**

Herbert Eigner: **Die Dinge sind schon an der Fläche tief**
Christoph Prückner, Andreas Kosek: **Gedichte gepaart
mit ein paar witzigen Aphorismen**

Oskar Blaha: **Dem Bem von Gitschin auf den Spuren**

Beginn: 20 Uhr

Eintritt: Normalpreis 6,- €, Studenten, Schüler u. s. w. 4,- €

Tel.: 01/587 0663, Fax: 01/586 9155

e-mail: theaterbrett@eunet.at, www.theaterbrett.at

Hedy-Lamarr-Preis

Ministerstvo pro zdraví a ženy a Mobilkom Austria založily vzpomínkovou Cenu Hedy Lamarr (vedle filmové kariéry byla současně vynálezkyň). Cena ve výši 5 000 € je určena ženám pro vynikající práci v oboru spojové techniky. Další podpůrná cena cca. 2 000 € je pro mladé talenty z řad studentek. Info: www.bmgf.gv.at

Information

Folgende TV-Bericht über die Projekte von Jugend
Eine Welt und den Salesianern Don Boscos in Ecuador
werde in den nächsten Tagen zu sehen sein:

16. 6. 15:00-16:00

Michi Roscher: Der Traum vom Fußball in Ecuador
(ORF Sport Plus)

**Ferienspiel für Kinder mit Betty Bernstein
auf dem Greenways Prag – Wien**

22. 7. 15:00-18:00 Start – S-Bahnstation Obersdorf
3 Stationen: Eisenbahnmuseum Strasshof, Wolksdorf:
Thema (schmecken, fühlen, tasten), Großebersdorf
(Geschicklichkeitsparcours)

Info: www.bernsteinstrasse.net/Betty-Bernstein/web

Mezinárodní dětský letní tábor

23. 7. – 6. 8. Strmilov u Jindřichova Hradce
Pro děti a mládež mezi 6-15 lety. Na programu je
turistika a sport (jízda na kole, vodní sporty atd.).
Info: www.nadacepartnerstvi.cz

Festtag des Puppenspiels**Freitag 23. Juni 2006, 10-20 Uhr**

Der Kultur- Und Museumsverein „Freunde des Puppenspiels“ veranstaltet diesen Festtag des Puppenspiels. Vielfalt der Ausdrucksweisen, schauspielerisches und handwerkliches Können zeigen zwei Gruppen aus der Bundesrepublik und eine Gruppe aus der Tschechischen Republik.

Programm:

10:00 *Der Froschkönig* (für Kinder ab 4 Jahren, Dornerei
– Theater mit Puppen, Markus Dorner, Neustadt/
Weinstraße, D. www.puppentheater-dornerei.de)

11:15 *Aus dem Leben einer sächsischen Wandermario-
nettenbühne* (Vortrag und Diskussion mit Kurt
Dombrowski und seiner Tochter Kerstin, D)

15:00 *Der Lange, der Dicke und der Scharfsichtige* (Fa-
milienprogramm, Julie & spol., CZ)

18:00 *Melodie mit Marionetten* (für Erwachsene, Bernd
Lang, Fantasie-Theater und Markus Dorner, Dor-
nerei – Theater mit Puppen, D)

Eintritt: freie Spende

Anmeldung: +43(0)1/406 89 05-26,

kulturvermittlung@volkskundemuseum.at

XXII. Chopinův festival, Gaming 2006**17.-20. 08. Chopin a Mozart v Čechách**

Ein internationales Festival der klassischen und romantischen Musik mit weltbekannten Solisten und Ensembles im historischen Bauwerk des ehemaligen Kartäuser Klosters inmitten der bezaubernden Landschaft des Alpenvorlandes.

Programm (Programmänderungen vorbehalten):

17. 08. 15:30, Prälatenhof Feierlicher Einzug (Musikkapelle
Gaming; Kapellmeister Rainer Ortner, Goldhauben-Trachtengruppe
Lackenhof und tschechisches Folklorenensemble Husky mit Kapelle)

**16:00-17:00, Barockbibliothek Feierliche Eröff-
nung** (von einem Mitglied der NÖ Landesregierung und einem Reprä-
sentanten der Tschechischen Republik, Eröffnung der Ausstellung „Cho-
pin in Böhmen“ des Prager Künstlers Oswald Klapper)

18:00, Kartäuserkirche Eröffnungskonzert (Tön-
künstlerorchester Niederösterreich, Dirigent Tadeusz Strugala, War-
schau; Solist Martin Kasík, Klavier, Prag; Werke von W. A. Mozart: *Prag-
er Symphonie Nr. 38 in DK504*, F. Chopin: *Mozart Variationen B Dur*,
op. 2, A. Dvorak: *Böhmische Suite, op. 39*)

**18. 08. 11:30 und 14:30, Prälatenaal I. und II. Dinner-
konzert** (festliches Mittagessen mit böhmischen Spezialitäten, musika-
lische Darbietungen mit Folklore, Klavier, Gesang und Kammermusik)

**19:00 und 20:30, Barockbibliothek Kammermu-
sik – Doppelkonzert** (Maximilian Bratt, Violine, Schweden; Alba
Ventura, Klavier, Spanien; Yoko Kikuchi, Klavier, Japan; Werke von
F. Chopin, W. Mozart und A. Dvorak. – Ivan Klánský, Klavier, Prag; Epo-
que Quartett, Prag; Werke von F. Chopin, B. Smetana u. a.)

**19. 08. 11:00, Pfarrkirche Gaming Matinee mit der Mo-
zartorgel** (Gedenkkonzert für Dr. Kurt Eichinger, Wroclawer Vokali-
sten, Polen: Maciej Galinski, Bass; Dorota Kizakiewicz, Sopran; Marta
Mokrzycka, Mezzosopran; Kazimierz Myrlak, Tenor; Mateusz Myrlak,
Tenor; Leitung Kazimierz Myrlak; Orgel Klaus Hehn: W. A. Mozart so-
wie sakrale Werke aus Böhmen, Österreich und Polen)

**16:00, Seminar der Kartause Gaming Vortrag Mu-
sik in Böhmen** (Oswald Klapper, Vizepräsident der Tschechischen
Chopin-Gesellschaft)

**21:00, Barockbibliothek Nocturno – Nächtliches
Konzert bei Kerzenlicht** (Werke von F. Chopin und W. A. Mozart)

mit Lesung; Moderatorin Liliana Niesielska; Epoque Quartett, Prag. Solisten: Charlotte Baumgartner, Klavier, Österreich; Magdalena Blum, Klavier, Polen; Maximilian Bratt, Klavier, Schweden; Alba Ventura, Klavier, Spanien; Yoko Kikuchi, Klavier, Japan; Martin Kasík, Klavier)

20. 08. 11:00, Barockbibliothek Matinee – Musik und Tanz aus Böhmen (Tschechisches Folkloreensemble Hrusky mit Kapelle, Epoque Quartett, Wroclawer Vokalisten, Solisten des Festivals)
13:00, Prälatsaal Abschiedsempfang (Tschechisches Folkloreensemble Hrusky mit Kapelle, Wroclawer Vokalisten, Epoque Quartett)

Rezervace vstupenek: *Internationale Chopin-Gesellschaft in Wien*, tel.: 01 512 23 74, www.chopin.at

Kulturní program: prázdninové festivaly v ČR

- červen – září **Kladruby 2006** (koncertní cyklus klášter Kladruby u Stříbra, západní Čechy, www.klasterkladruby.cz)
- 1. 6. – 30. 7. **XV. Festival střední Evropy** (hudba na německo-česko-rakouském území, www.festival-mitte-europa.com)
- 15. 6. – 7. 9. **Muzikální léto Hluboká** (z programu: česká Vídeňanka Jitka Čechová – klavír; zpěv Keiko Michiyo, Jiří Stivín, Heroldovo kvarteto aj., Alšova jihočeská galerie, bývalá jízdná, www.aig.cz)
- 16.-18. 6. **Mezinárodní folklórní festival Plzeň – Doubravka** (ve znamení Rudolfa II. a 17. století, kostel sv. Jiří, hlavní téma letošního festivalu: pohádky, historický víkend, www.info.plzen-city.cz)
- 16. 6. – 4. 7. **Hudební festival Smetanova Litomyšl** (Neil Shicoff, Dagmar Pecková, Miroslav Dvorský, Brenda Jackson, Mariana Kulíková aj., www.smetanovalitomysl.cz)
- 18. 6. **Janáček: Káťa Kabanová** (Janáčkovovo divadlo, Brno, Dvořákova 11, tel.: 00420-542 158 252, www.ndbrno.cz)
- 22. 6. – 16. 7. **Mezinárodní hudební festival PRAGUE PROMS 2006** (klasické koncerty – Český symfonický orchestr pod vedením dirigenta Libora Peška a filmová muzika: *Křižník Potěmkin*, *Noc na Broadwayi*, *Carmina Burana* aj. V rámci festivalu proběhnou i jazzvečery s Chrisem Brubeckem, big bandem Kryštofa Marka a Tonyho Lakatoše, dále vystoupí Milan Svoboda big band, Emil Viklický trio, Jan Hasenöhrl aj., www.pragueproms.cz, www.cnco.cz)
- 22.-25. 6. **61. Mezinárodní folklórní festival – MMF Strážnice** (informace: 0042 518 306 611, www.nulk.cz)
- 23.-24. 6. **Renesanční slavnost Zlaté solné stezky** (Pražice a okolí)
- 24.-25. 6. **Oslava v historických kostýmech – Kutná Hora** (UNESCO, www.kutnahora.cz)
- 29. 6. – 21. 9. **Olomoucký letní kulturní festival** (Roma-band-Kale, Lenka Dusilová s kapelou, folkband Samson, Jarek Nohavica, ETC aj., www.okt.info)

- 30. 6. – 8. 7. **Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary** (www.kviff.com)
- 13.-16. 7. **Festival Boskovice 2006** (jedinečný festival židovské kultury nejen v židovské čtvrti Boskovice. Hudba, divadlo, filmová přestavení, autorská čtení, výstavy, např. v synagoze, přednášky, výlety, po dobu festivalu bude otevřen židovský hřbitov, odpolední představení na hradě aj., www.unijazz.cz, www.boskovice.cz)
- 21. 7. – 26. 8. **Mezinárodní hudební festival Krumlov** (24 koncertů – španělská a irská noc, sólisti: např. houslista Ivan Železný, tenorista Miroslav Dvorský, klavíristi Jan Simon a Martin Lapšanský, varhaníci Christopher Herrick, Mario Pemasz a Michal Novenko, dirigenti: Maxim Šostakovič, Vladimír Válek, Ondřej Lenárd a Symfonický orchestr Českého rozhlasu, Vlachovo kvarteto, Kocianovo kvarteto, bratři Ebenové, Capella Rudolphina, Virtuosi Pragenses, Hradišťan ad., www.fvestivalkrumlov.cz)
- 22.-31. 7. **Letní filmový festival – Uherské Hradiště** (www.lfs.cz)
- 31. 7. – 5. 8. **Festival Šamajim 2006 v Třebíči** (UNESCO, z programu: vernisáž Skulpturen od Lisa Forell, skupiny Klezmerim, Yochaved, brněnská kapela HACHUCA, slovenský Klezmer band, francouzský band Glik aj. Divadelní přestavení trebičské skupiny Ampulka, koncert Marie Kubátové – hebrejské, jidiš a ruské písně, houslový koncert: Jiří Hošek a Dominika Hošková, přednášky aj., www.trebic.cz, www.kviztrebic.cz)
- 12.-24. 8. **3. Pražská hudební slavnost** (zahajovací *Koncert pro housle a orchestr A Dur* od W. A. Mozarta diriguje **Martin Turnovský**, Janáčkova filharmonie Ostrava, sólistkou koncertu je jeho vnučka – houslistka **Julie Turnovská**, působící v Rakousku; z dalšího programu: Filharmonie Brno pod řízením Jiřího Bělohávkova: Janáčkovy *Simfonieta*, sólistka Dagmar Pecková aj., www.praguemusicfestival.cz)
- 14.-24. 8. **Mezinárodní hudební festival Špilberk – Brno: Symfonie a kantáty** (vystoupí např. dirigenti Petr Altrichter, sólistka Adriana Kohútková, Leoš Svárovský – Filharmonie Brno, dirigent a pianista Wayne Marshall, Londýnský festivalový orchestr – dirigent Ross Pople, Tomáš Netopil – FOK, www.sfb.cz)
- 26.-27. 8. **Hefaiston, hrad Helfštýn** (25. ročník, 300 exponátů z 20 zemí, www.helfstyn.cz)
- 12. 9. – 2. 10. **Mezinárodní hudební festival Pražský podzim** (20 koncertů, orchestry a sbory z domova i ciziny, např. BBC Philharmonic, dirigent Gianandrea Noseda, Salzburger Kammerphilharmonie, Symphonieorchester Leipzig, dirigent Fabio Luisi, vedle stěžejních děl Smetany, Dvořáka, Martinů a Mozarta zazní dílo Dmitrije Šostakoviče (* 1906), www.pragueautumn.cz)
- 22. 9. – 7. 10. **Moravský podzim – Mezinárodní hudební festival Brno** (www.arskoncert.cz, www.mhf-brno.cz, www.mozartways.com)
- 23. 9. – 14. 10. **Kostelní hudba – Olomouc** (www.hudba.olomouc.cz)

Náš celoroční program najdete na adrese:
www.waldviertelakademie.at

Info: waldviertel.akademie@wvnet.at
Máte-li přání a návrhy k našemu programu,
obratte se prosím na naše pracovníky.

Kontakt: Waldviertel Akademie,
Bahnhofstraße 12, 3830 Waidhofen,
Tel.: 02842/53737, Mobil: 0664/3818196
WALDVIERTEL AKADEMIE Team

Das Böhmerwaldmuseum Wien mit der Erzgebirger Heimatstube

ladet alle Mitglieder, Förderer und Freunde
zur offiziellen Eröffnung der Fotoausstellung

Böhmerwald einst und heute

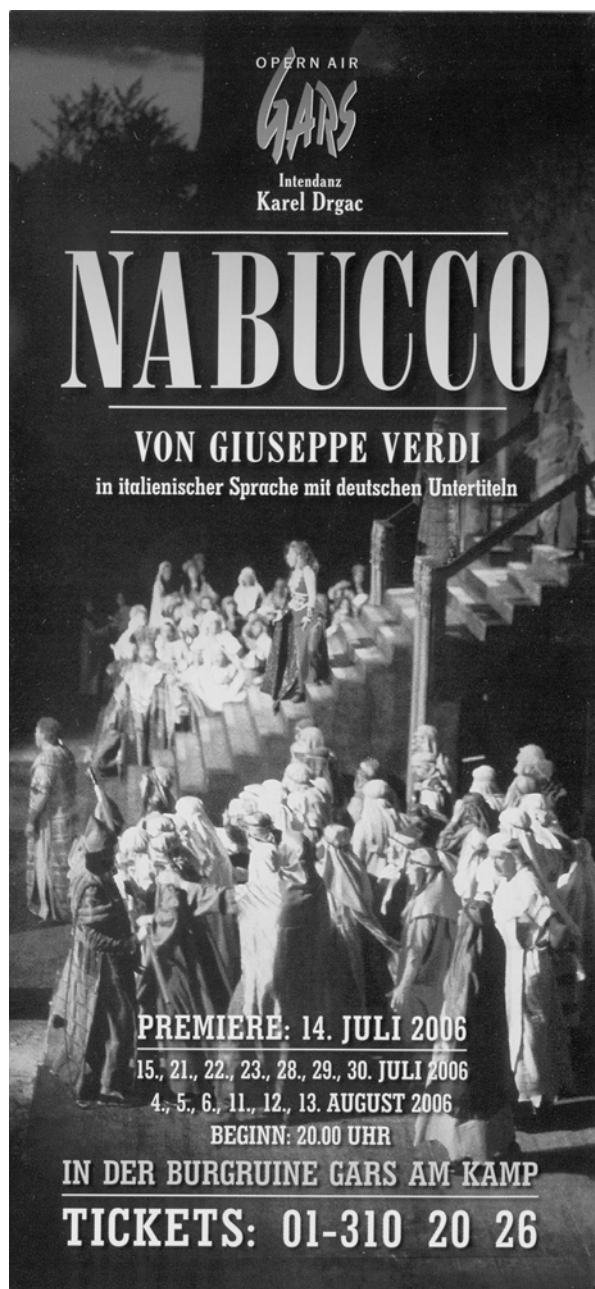
in den Museumsräumlichkeiten
in 1030 Wien, Ungargasse 3 (nächst Bahnhof Wien-Mitte)
am **Sonntag, dem 11. Juni 2006 um 11 Uhr** ein.

Anhand historischer und aktueller Aufnahmen wird
von verschiedenen Orten und Städten des Böhmerwaldes
sowohl die positive als auch die negative Entwicklung aufgezeigt.

OPERN AIR
GARS
 Intendanz
 Karel Drgáč

NABUCCO

VON GIUSEPPE VERDI
 in italienischer Sprache mit deutschen Untertiteln

PREMIERE: 14. JULI 2006
 15., 21., 22., 23., 28., 29., 30. JULI 2006
 4., 5., 6., 11., 12., 13. AUGUST 2006
 BEGINN: 20.00 UHR

IN DER BURGRUINE GARS AM KAMP
TICKETS: 01-310 20 26

Hudební ředitel: Prof. Ivan Pařík
 e-mail: opernair@aon.at, www.opernair.at

MAK on tour pořádá ve dnech 16. 7. a 27. 8. 2006
 jednodenní zájezd na Moravu do Brtnice
Po stopách architekta Josefa Hoffmanna.
 Odjezd v 9:00 od MAK – Brtnice (prohlídka výstavy,
 prohlídka města aj.) – příjezd cca. 20:00.
 Info: tel. 01/711 36/231, www.MAK.at/MAKONTOUR

Twin City Liner
3* denní plavba Vídeň – Bratislava – Vídeň
 Odjezd z Vídně: u DDSG, přístav Marienbruecke
 u Swedenplatzu v 8:30, 13:30, 16:30.
 Odjezd z Bratislavy: přístav Bratislava v 10:15, 14:15, 18:15.
 Cena: 38 €, 15 € tam – 23 € zpět
 (so, ne a svátky – přírůžka 2 €)
 Doba plavby: cca. 75 min. Cestovní pas nutný.
 Tel.: 01/56660 nebo 01/588 85/555, www.twincityliner.com

II. setkání krajanů z Mladoboleslavska

Muzeum Mladoboleslavska a Statutární město Mladá Boleslav Vás srdečně zve na II. setkání krajanů z Mladoboleslavska ve dnech 22.-25. 6. 2006 v Mladé Boleslavi, konané pod záštitou hejtmána Středočeského kraje ing. Petra Bendla. Velice rádi přivítáme nejen krajany původem z Mladoboleslavska a jejich potomky, ale také ostatní české krajany.

Program:

- 22. 6. v 13 hodin přivítání na radnici v Mladé Boleslavi
 v 14.30 hodin prohlídka závodu Škoda Auto
- 23. 6. od 9 do 17 hodin seminář o historii vystěhovalectví
 (Kulturní středisko SVĚT)
 v 18 hodin prohlídka Muzea Mladoboleslavska
 ve 20 hodin neformální setkání v restauraci u hradu
- 24. 6. od 9 do 17 hodin středověký jarmark v Mladé Boleslavi
 od 14 do 17 hodin národopisná slavnost v Mnichově Hradišti
 v 19 hodin setkání krajanů s představiteli Středočeského kraje, měst
 a obcí Mladoboleslavska a dalšími hosty
 (bohatý kulturní program) - Dům kultury v Mladé Boleslavi
- 25. 6. výlet po historických a přírodních pamětihodnostech
 Mladoboleslavska

Kontakt: **PhDr. Jaromír Jermář** (koordinátor setkání),
 tel.: +420 777 824 924, e-mail: jermar@kr-s.cz
Miluse Laurýnová, tel.: +420 326 325 616,
 e-mail: miluse.laurynova@muzeum-mb.cz
PhDr. Luděk Beneš (ředitel muzea), tel.: +420 326 322 542,
 e-mail: ludek.benes@muzeum-mb.cz.
 P. S.: Redakce upozorňuje, že vzhledem k pozdnímu obdržení pozvánky
 termín k přihlášení již uběhl.

Tamburášský spolek Adria

3. května 1911 – před 95 lety – byl českými krajany ve Vídni v Ottakringu založen Tamburášský spolek. Jeden z pramenů uvádí, že spolek byl založen ještě dříve – 3. května 1908. Po válce vystupoval v roce 1951 pod vedením ing. O. Rákosníka, znovu se s ním na veřejnosti setkáváme v šedesátých letech (1963). Soubor pod jeho nynějším názvem Adria naposledy veřejně vystoupil v roce 2000 ve vídeňském kostele Votivkirche. Současným vedoucím souboru je vídeňský Čech Georg Gotfryd, všichni členové jsou amatérští hudebníci.

Letná škola v přírodě v Tatranskej Lomnici

v objektu Detský raj pre 8-14ročné deti.

Termín: 22. júla 2006 do 29. júla 2006

Letná škola v přírodě pod Sitnom

v Štiavnických horách v bezprostrednej blízkosti

Počúvadlianskeho jazera pre 8-14 ročné deti.

Termín: 26. augusta do 2. septembra 2006

Detailné informácie: www.slovaci.at, tel.: 02236/49 868

Vážení čtenáři,
 opožděně nás zastihla smutná zpráva,
 že dne 28. března 2006 skonal v nedožitých 87 letech
Med.Rat. Dr. Anton Sima,
 lékař-gynekolog s praxí v Maria Enzelsdorfu,
 dlouholetý příznivec a členář Kulturního klubu.
 Čest jeho památce!

Nové videokazety v Klubu:

- *Tajemství ocelového města* (fantastický dobrodružný příběh na motivy románu Julese Verne), 1978
- *Osudy dobrého vojáka Švejka I – Dobrý voják Švejk*, 1956
- *Osudy dobrého vojáka Švejka II – Poslušně hlásím*, 1957
- *Divadlo Jára Cimrmana – AKT hra se zpěvy a tanci*, 1997
- *Divadlo Jára Cimrmana – Němý Bobeš aneb Český Tarzan*, 1997
- *Divadlo Jára Cimrmana – Vyšetřování ztráty třídní knihy*, 1997
- *Divadlo Jára Cimrmana – Záskok* (Cimrmanova hra o nešťastné premiéře hry *Vlasta*), 1997

Děkujeme šlechetnému dárci, který je ochoten k domácímu promítání zapůjčit následující filmy:

- *Když rozvod, tak rozvod*
- *Skřivánci na niti*
- *Báječná léta pod psa*
- *Pelíšky*
- *Smrt krásných srnců*
- *Audience*

Další informace k videotéce a fonotéce Klubu naleznete níže na této stránce.

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schlüsselgasse 18, A-1080 Wien,
 tel. (záznamník): ++43-1-402 32 99, fax: ++43-1-79 88 454,
 e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení čtenáři v Rakousku,
 příspěvek na rok 2006 činí 25,- €.

Vážení čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR),
 příspěvek na rok 2006 činí 25,- € (+ 20,- € poštovné).

Bankovní spojení: Bank Austria, číslo účtu: 683 035 901,
 IBAN: AT 03 1200000 683035901, SWIFT: BKAUATWW.

POKYNY PRO INZERENTY

Ceník:	Rozměry v cm	Cena v € (měsíčně)
	2,5 × 5,2	4,50
	3,3 × 10,0	11,25
	6,5 × 5,2	11,25
	7,5 × 6,4	16,50
	7,5 × 8,0	20,25
	7,5 × 10,0	25,50
	5,0 × 17,0	28,00
	12,7 × 17,0	70,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €.

Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Při celoroční objednávce inzercí se platí pouze 10x. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otiskem inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce). Sleva pro krajany.

Bankovní spojení:

- Bank Austria, číslo účtu: 683 035 901, BLZ: 12000, IBAN: AT 03 1200000 683035901, SWIFT: BKAUATWW
- Česká spořitelna, číslo účtu: 1557869023, kód banky: 0800, účel: inzerát.

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví odpovědná referentka **Mag. Eva Zemanová:**
 tel. ++43-0-664 514 33 29, fax ++43-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
inzerce@kulturklub.at

Videotéka a fonotéka KLUBU (s podporou MZV-OKKV)

Seznam videokazet:

Balada pro banditu

Bohemia I

Český ráj (německy)

Českařův pekař

Český Krumlov (německy)

Čerte, drž se svého kopyta

Hrátky s čertem

Jižní Čechy (německy)

Karlsbad

Kytice

Mikulov (německy)

Magdalena Kožená

Morava a Slezsko (německy)

Nesmrtelná teta

Obchod na korze

Ostře sledované vlaky

Penzión pro svobodné pány

Praha

Pražské jezulátko (německy)

Šakalí léta

Trhák

Všichni moji blízcí

Pohádky:

Broučci

Kocour Vavřinec

Krtečkova dobrodružství

Maxipes Fík

Mach a Šebestová I

Mach a Šebestová II

Rákosníček a jeho rybník

Spejbl a Hurvínek

Tuláček

Kazety:

A vy páni muzikanti

Jarmila Šuláková – Folk songs

Jen vzpomínky poštmirovic kluka

Krtečkova dobrodružství I-II

Neuvěřitelné situace – Šimek a Sobota

Písničky Čechů v Chorvatsku

Slzy smíchu Jiříny Bohdalové

The best of Pavel Bobek

Všichni moji blízcí

Máte-li zájem o vypůjčení, zavolejte paní E. Zemanovou, tel. 0664 5143329. Kauce 5 € à videokazeta, à 2 € na obnovu filmotéky.

Kursy češtiny

Čeština pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlaste se na tel. č. 6023651, dr. Malá.

Čeština – začátečníci i pokročilí.

Zájemci, hlaste se na tel./fax 0043-1-40 89 841,

Mag. dr. Brandeis.

Kurzy slovenského jazyka na Slovenskom inštitúte

začiatocníci: utorok 15:15 – 16:45

lahko pokročilí: utorok 17:00 – 18:30

miesto: priestory Slovenského inštitútu,

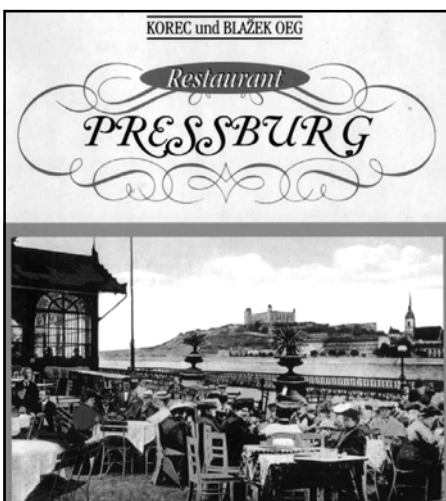
Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien,

informácie: tel. 01/535 40 57

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo
tel./fax 515 22 57 30
e-mail: info@tiskarna-sladek.cz
www.tiskarna-sladek.cz

Mo-Fr 09:00-19.00, Sa 09:00-15.00
Täglich Mittagsgemütlichkeit
Spezialitäten aus der ganzen Monarchie
Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81
Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

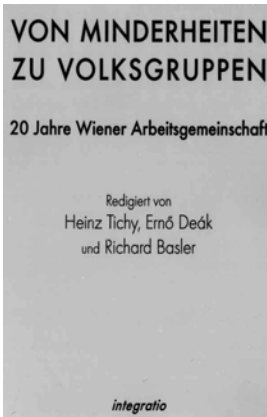

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Informace v reštaurácii Pressburg

Kniha autorky Marie Brandeis *Přišli jsme odjinud...* s předmluvou bývalého českého velvyslance v Rakousku a nynějšího prezidenta PEN-klubu Jiřího Gruši obsahuje portréty osobností, jež jsou spjaty s českou menšinou, prostředím a kulturou ve Vídni a v Rakousku. Přehledně a zajímavě popisuje nejen bohatou historii exilového života české menšiny v Rakousku, ale i její současný stav. Publikace je dvojjazyčná: česko/německá.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**,
1030 Wien, Steing. 24,
tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50,
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
otevřeno: st, čt 17:00-18:30,
nebo v **Českém centru**, 1010 Wien, Herrengasse 17.

Obsah: I. K vývoji spolku; II. Aktuální přehled o autochtonních skupinách (české, chorvatské, maďarské, romské, slovenské, slovinšské) a polské menšině ve Vídni a v Rakousku; Aktuální stav školství české a maďarské národní skupiny; III. Jazyk - právo - identita.
215 str., brož., německy, obr. příloha,
cena: 15 € + poštovné.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**,
1030 Wien, Steing. 24,
tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50,
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at,
nebo v **Českém centru**, 1010 Wien, Herrengasse 17,
nebo v **Kulturním klubu**, Schloßelgasse 18,
1080 Wien, fax: 01 79 88 454,
e-mail: ag406826@unet.univie.ac.at.

BIERGARTEN · RESTAURANT

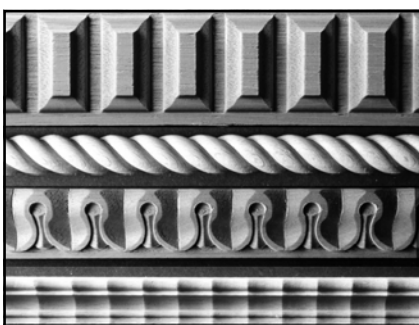
Schweizerhaus

Familie Karl Kolarik
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Budweiser
Budvat

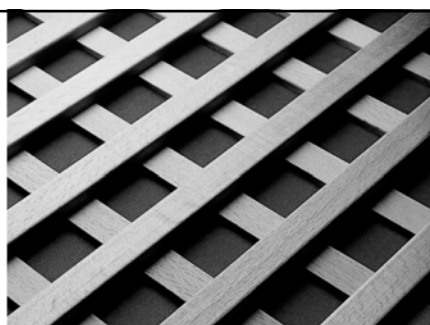
Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

Dřevěné lišty a mřížky

Franz Kolář GmbH
Josef-Strebl-Gasse 8, 2345 Brunn/Geb.
Tel.: 02236/31724, Fax: 02236/323 96
E-mail: office@kolar.at; www.kolar.at

Divadlo Brett – 1060 Wien,
Münzwardeingasse 2,
tel: 587 06 63, fax: 586 91 55,
theaterbrett@Eunet.at,
www.theaterbrett.at
úterý – sobota od 20 hod.

AUSTRO-BOHEMIA PRESS
1030 Wien, Steing. 24
tel.: ++43-0-669 10596078 (9:00-19:00)
fax: ++43-1-812 36 50
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
www.pastrnak.at.ac
(st, čt 17:00-19:00 a také některé soboty)

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

EXTRAPARFUM.AT

Vítáme Vás v internetové parfumerii
www.extraparfum.at

Nabízíme ucelenou řadu originál zabalných značkových parfémů za skvělé ceny.

Příjemné nakupování a mnoho voňavých dní Vám přeje
Váš EXTRAPARFUM

PARKETTODENVERLEGUNG

Ponúkame Vám podlahárske práce:
nivelizácia podlahy, soklovanie,
dodávka a montáž:
plávajúcich podláh, laminátových parkiet,
celoplošné lepenie PVC, koberecov a iné.
tel./fax: +43 (0)1 9433765
mobil: +43 (0)650 5992802
e-mail: podlahy@chello.at

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin;
předělávky, vlastní výroba (též z doneseného
materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88,
tel. / fax 604 54 85,
po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

Mobiles
Theater für Kinder
tel 01/505 98 06
e-mail: theater.moki@chello.at
www.theater-moki.at

Atelier JAN -

Umění z kůže
Jan & Tamara
Brabenec,
Spittelberggasse 7,
1070 Wien,
tel./fax: 526 54 22,
po-pá 13-18 hod.,
so 10-14 hod.

VÝHODNÉ UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Sedá, Westbahnstr. 18,
1070 Wien
Tel. 524 38 73, 617 27 06

*Reštaurátor nábytku
s 20-ročnou praxou
hľadá prácu.*

Zn.: pilatpeter@seznam.cz

*Vila u Telče, 200 m²,
zahradu 10 000 m²,
ideálné sídlo na víkend,
výhodná investice,
výchozí cena k jednání
250 000 €.*

*Podrobnosti na:
members.aon.at/beranek*

*Prodám velmi pěknou chatu
v chráněné krajinné oblasti
na krásném místě; s vyhlídkou,
se zahradou 400 m², příjezd,
pitná voda, elektřina,
15 km jižně od středu Brna,
120 km od Vídně.
Cena 38 000,- €
Zn.: ivo.michaela.nezel@freesurf.ch*

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17,
Ottakringerstr. 82, tel. 486 42 12
po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

Slowakisches Institut

Wien

Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT
Wipplingerstr. 24 – 26, 1010Wien
Tel./Fax.: 43 /1 / 53 54 057
E-mail: si.wien@gmx.at

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien
Tel. – Fax: 0043 1 5352360 – 14,
E-mail: ccwien@czech.cz

CzechTourism Wien

Česká centrála cestovního ruchu

Herrengasse 17, 1010 Wien
ředitelka Dr. Phil. Nora Dolanska
tel.: 0043 1 533 21 933
fax: 0043 1 533 21 934
e-mail: info-at@czechtourism.com
www.czechtourism.com

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
Universitätscampus
1090 Wien, Spitalgasse 2-4/Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Právnik v ČR

JUDr. Josef Franc
a d v o k á t

Kancelář: Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
tel./fax : 004202 848 18 008,
mobil: 00420602 850 267
e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

*Chcete sa stať finančne nezávislý?
Neváhajte urobiť niečo
pre svoje deti a svoju budúcnosť!
Informácie na tel.:
0043-660-7635266 (p. Gasparik)*

PRODEJ A OPRAVY VEŠKERÉ ELEKTRONIKY,

Krajanské ceny, TV-Service,
T. Nohynek, Landstr. Gürtel. 17,
1030 Wien, Tel./Fax: 798 47 08

Raumdekor

ANTON FLORIÁN

MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE
>>> *sleva pro krajany*

Restaurace „ŠVEJK“

Rosinagasse / Grangasse

1150 Wien, Tel.: 89-23-557

Speciality české kuchyně

Denně 11-14, 17-23 hod

SIMMERINGER TAPETENPALETTE

Tapeten – Teppich – Vorhänge – Karniesen
Farben – Lacke u.v.a.

INKU
Fachberater

Inh. L. u G. Lunghammer
A-1110 Wien, Simm. Hauptstr.189
Tel./Fax: 01/7698200

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,

www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11-23 hod.

Restaurant Schönbrunner Stöckl

rodina Smadišova

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

Nabízíme:

svatby, podnikové a rodinné oslavy, Vánoce,
catering service pro každou příležitost,
slevy pro skupiny z ČR.

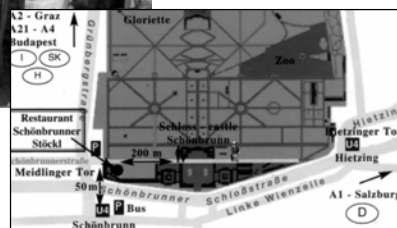
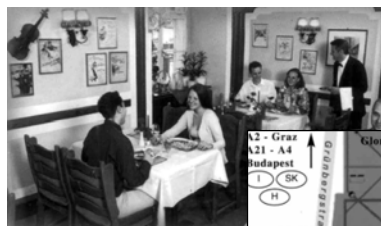
Těšíme se na Vaši návštěvu!

Küche/ kitchen / cucina / kuchyně

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29,

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Zur Böhmisches Kuchl

Speciality české a moravské kuchyně:
dřšťková polévka, bramboráky, svíčková, lívanečky,
Budějovické a Velkopopovické pivo –
na Vaši návštěvu se těší Dagmar Ficenc

1080 Wien, Schloßelgasse 18, tel.: 402 57 31

otevřeno: po – pá od 11.00 – 15.00 a 17.30 – 23.00

**KLEINES
WIENER CAFE**

Denis Bezucha

1080 Wien, Kochgasse 18

tel. 01/402 32 07

po – pá 9:00-22:00

so 10:00-20:00

neděle zavřeno

Kavárna s českou kuchyní.

Oslavy na objednávku.

Budějovické pivo.

Václav Havel   Prosím stručně (Rozhovor s Karlem Hviždálou, poznámky, dokumenty)*

Nejnovější kniha Václava Havla **Prosím stručně** (vydalo nakladatelství Gallery) patří první týden po vydání mezi nejprodávanější tituly na pultech českých knihkupectví. Havlova kniha má podtitul *Rozhovor s Karlem Hviždálou, poznámky, dokumenty*. Jde o literární koláž, ve které se střídají tři žánry: rozhovor; původní výřátky z Havlových instrukcí nejbližším spolupracovníkům na Hradě a deníkové zápisy z doby práce na tomto textu.

V osmdesátých letech jste tvrdil, cituji: „Dávám přednost politice, která vychází ze srdce, nikoliv z nějakých tezí... Jeden elektrikář se srdcem na správném místě může ovlivnit dějiny celého národa.“ Začal jste si už tehdy uvědomovat, že všechny vaše poznámky o srdci jsou v přímém rozporu s praktickou politikou, která ve svých výstupu naopak musí být velmi pragmatická?

Každé vyjádření – slovo, věta či pojem – je povýtce situační a je třeba vnímat souvislosti, v nichž byly řečeny. To, co citujete, jsem psal v eseji zabývající se politickým významem mravních postojů v totalitních poměrech. V nich opravdu jedno statečné slovo Solženicynovo může mít větší politickou sílu než v demokratických poměrech hlasy milionu voličů. Ale to jen tak na okraj. Hlavní je, že za tím stojím vlastně dodnes. V posledních patnácti letech jsem se totiž měl bezpočtukrát příležitost přesvědčit, jak je i v demokratických poměrech důležité, aby politika nebyla jen pouhou technologií moci, ale skutečnou službou občanům, službou pokud možno nezištnou, založenou na určitých ideálech, která dbá mravního řádu nad námi, pamatuje na dlouhodobé zájmy lidského rodu, nikoli tedy jen na to, co se líbí veřejnosti této chvíle, a odmítá se proměnit jen ve hru různých partikulárních zájmů či pragmatických cílů, za nimiž se nakonec skrývá jedině: snaha se za každou cenu udržet u vesla. Samozřejmě: je něco jiného jen tak nezávisle filozofovat a skutečně něčeho konkrétního v politice dosáhnout. To uznávám. Ale to přece neznamená, že politika musí rezignovat na všechny ideály, zřít se „srdce“ a stát se jen jakýmsi technokratickým samopohybem.

Mimochodem: vzpomene-li si na Lecha Wałęsu nebo na Michaila Gorbačova, kteří se oba spolu s vámi podíleli asi nejvýrazněji na změ-

nách koncem 20. století, zjistíme, že moc věčnosti se od svých spoluobčanů nedočkali. Proč, podle vás, vděčnost je hodnotou, která do politiky nepatří? Proč se v politice tak rychle zapomíná?

Nevím, jestli to je pravidlem, vždyť můžeme vidět i úkazy právě opačné: někdo, kdo je v době svého politického působení permanentně a tvrdě kritizován, může se stát po letech – nejraději po smrti – postavou téměř zbožštěnou, o níž nelze utrousit jedině kritické slovo. Ať tak či onak, fenomén zapomínání či dokonce nevděku se zajisté v politice vyskytuje a má či může mít tisíce a jednu příčinu. Např.: moderní média žijí často ze dne na den, od jednoho lákavého titulku k druhému, a není tudíž divu, že je dnešek může upoutávat až tak, že zapomenou na jakýkoliv včerejšek. Ba řekl bych, že se média leckdy chovají jako velmi rozmarné děvčátka; ve chvíli, kdy toto říká, má například Česká republika předsedu vlády, kterého média udělala nadlouho zdaleka nejoblíbenějším mužem, aby ho nedávno během několika dnů udělala mužem nejneoblíbenějším, přičemž ani jedno, ani druhé nesouviselo příliš s množstvím jeho předností či záporů. Dále: leckterý politik sehraje – díky kombinaci mnoha šťastných okolností – uzlovou roli v určité chvíli, kdy má tak říkajíc svou hvězdnou hodinu, přičemž to, co dělal předtím či potom, nemusí být vůbec zajímavé. Lze se divit, že ten dlouhý nepřítel zajímavý život může někdy vytěsnit vzpomínku na zásluhy z oné jedinečné chvíle? Neméně významné ovšem je, že mnozí politici udělají sami – samozřejmě bezděky – všechno možné pro to, aby se lidem zprotivili, například nesmyslně zpychnou. Jindy se stává, že práce někoho, kdo už nemá funkci, je nenápadně gumována z dějin jeho nástupcem, resp.

všemi, kdo se těší raději z přízně vládnoucích než těch, kteří už nevládnou. Svou roli hraje i to, že politika je trochu zvláštní oblast lidského konání: málokdy se stane, že dosáhne nějakého vskutku jednoznačně identifikovatelného a na první pohled zřejmého cíle, který si může jednou provždy odškrtnout jako svůj nesporný úspěch. Spíš tomu je naopak: je to takové věčně se táhnoucí těsto, které téměř nikdy neumožňuje člověku říct: cíle je dosaženo, mohu si to škrtnout a starat se o jiné věci. Není ostatně náhoda, že spíš se zapomíná na ty, kteří působili v dobách klidu, stability a pořádku, než na ty, kdo působili v dobách tak či onak převratných, přičemž je až druhotné, jak dobrou či špatnou roli jedni či druzí hráli. Zmínil jste se ale o Gorbačovovi, to je zvláštní a svým způsobem tragický případ: pokusil se nadzvednout pokličku, aby uniklo trochu páry z hrnce, a zřejmě ho vůbec nenapadlo, že jednou nadzvednutá poklička může – a díky velikosti přetlaku dokonce musí – odlétnout navždy. Jeho historická zásluha je ohromná – bez něj by se sice komunismus také zhroutil, ale třeba o deset let později a bůhví jakým divokým či krvavým způsobem –, nicméně ze zřejmých důvodů není a nemůže být jeho typ zásluhy tou nejlepší legitimací k politickému působení ve zcela nových – a původně jím dokonce nechtěných – poměrech.

(16. 1. 1994)

[...]

1) Posílám novou verzi projevu do Indie. Nechť pan Š. laskavě opraví eventuální gramatické či pravopisné chyby (indická jména). [...]

2) Čtu ve svém programu, že budu mít jmenování rektorů. Bude u toho třeba projev? Psaný, nebo improvizovaný?

* Karel Hvižďala (* 16. 8. 1941 Praha), publicista a prozaik, tvůrce knižních interview, autor rozhlasových her. Po absolvování Strojní fakulty si zvolil novinářskou dráhu, absolvoval kurs politologie pro svazácké funkcionáře v Moskvě, působil v redakci nakladatelství pro děti a mládež Albatros, pak se rozhodl pro svobodné povolání a v roce 1978 emigroval do SRN. Žil v Bonnu jako zaměstnanec Rádia Svobodná Evropa. V roce 1990 se vrátil do Prahy a nastoupil do vedení deníku *Mladá fronta*, byl šéfredaktorem *Mladého světa*, založil nové periodikum *Týden*, které do podzimu roku 1998 řídil. – Hvižďalova tvorba je velice různorodá jak žánrově, tak i svou poetikou. Sjednocujícím prvkem je právě princip směřování a prolínání, a to jak v tematice (osudově vážné s nahodile hravým), tak i v básnickém výrazu. – Debutoval souborem reportáží *Muži zákona* (1975), dále: *České rozhovory ve světě* (Kolín nad Rýnem 1981), knižní rozhovory např. s V. Havlem *Dálkový výslech* (Londýn 1986, Praha 1990), s P. Landovským *Soukromá vzpoura* (Bonn 1988), V. Klausem *První zprava* (1992), *Václav Havel: Prosím stručně* (2006) aj. – Souborně vyšlo jeho dílo pod názvem *S vyloučení veřejnosti* (1998, ed. J. Šulc).

Budu vděčen za včasnou zprávu, a bych si to mohl napsat. Má-li k tomu někdo nějakou myšlenku či informaci, necht' mi ji napiše.

3) Už tento týden má být ve vládě zpráva o mé cestě do Evropského parlamentu. Tam budu mít zřejmě zásadní projev, který si také musím zavčas napsat. V tomto případě bych ovšem chtěl od MZV mimo standardních podkladů zavčas (!) na papíře (!) ministerskou představu o tom, co bych tam měl říkat. MZV si totiž tuto cestu samo vymyslelo a samo navrhlo. [...]

6) Projev do Thajska jsem nenapsal, trochu pro časovou tíseň, hlavně však vinou nedobré psychofyzické kondice po večírku Na slavníku, který byl jinak fajn a měl pro mne značný smysl. [...]

(23. 1. 1994)

[...]

1) Podařilo se mi (velmi se tomu divím) napsat tři textíky: projev při jmenování rektorů, projev do Thajska a svolání ke Dni divadla. Všechny tři mají společné to, že pospíchají. Proto bych velmi prosil hradní spolupracovníky, aby si už v pondělí udělali čas, projevy prostudovali a opatřili svými poznámkami, které bych mohl v úterý zpracovat. [...]

(5. 2. 1994)

[...]

3) Na Hrádečku chci napsat hlavně projev pro Evropský parlament. Nevylučuji, že bych ho četl anglicky, kdyby byl včas přeložen a M. ho se mnou se cvičila. [...]

4) Druhé téma, které jsem nakoušl a kterému bych se nějakou formou (článek?) také rád věnoval, je volební systém do vyšších samosprávných celků. K tomu bych potřeboval, kdyby dr. Ch. vymámila z dr. K. kdysi slíbenou expertizu. Zadání zní asi tak: krajská zastupitelstva by měla mít mezi patnácti a třiceti členy (podle počtu obyvatel daného kraje). Rád bych věděl, zda jde tato zastupitelstva zvolit podle kombinovaného systému navrženého dr. K. kdysi pro volby parlamentní. Mělo by to jít, každý kraj by se jen musel rozdělit do příslušného počtu jednomandátových obvodů, které by byly – počítám-li dobře – asi třikrát menší než volební obvody do Senátu. To by znamenalo skutečně dobrou možnost osobní vazby mezi voliči a zastupiteli. [...]

(17. 2. 1994)

1) S koncepční, politickou a organizační přípravou cesty, jakož i s jejím průběhem, jsem nadmíru spokojen. Cesta měla to, co vždy žádám, tj. ideu, etiku, architekturu, styl, poselství atd. Do jejího zákulisí a útrob jsem pochopitelně dostatečně neviděl, nicméně se mi jevila jako velmi dobře zorganizovaná a perfektně klapající. Předčila svým významem a průběhem všechna má očekávání. Opakuji tedy svůj dík a uznání všem pracovníkům KPR, kteří se o to zasloužili, nebudu svou chválu dál rozvádět a zaměřím se už jen na některé drobnosti, k nimž mám přece jen kritické výhrady, anebo které jsou aspoň předmětem mého vnitřního tázání.

2) S každým dalším členem výpravy se cesta pochopitelně komplikuje. Proto si kladu otázku, zda nás nebylo moc. Zároveň ale nepřicházím na nikoho, kdo byl zbytečný. Pan S. a pan Š. tvořili můj politický doprovod, u všeho byli, vše zapisovali, o všem mohou vydat svědectví. Stašek byl duší výpravy jako hlavní – ne-li jediný – znalec světa, který jsme navštívili. Pan Š. se staral o tisk jako tatínek, což všichni ocenili. S. se staral o mne. Z protokolu byli tři. Někdo říkal, že přesně tři byl ten pravý počet, který byl zapotřebí, někdo měl naopak pocit, že by stačili protokoláři dva. Nedovedu to posoudit. Iva se starala o Olgu, dvě překladatelky byly nezbytné, dva doktoři prý také (i když já si stále myslím, že by to zastal jeden).

3) Součinnost s ministry a jejich doprovody nechám raději na ústní rozpravu. Kočárník a Sabela udělali mnoho práce a nic nekomplikovali, ti byli bez problému. Co dělali jejich pomocníci, nevím, ale třeba něco důležitého dělali, rád tomu budu věřit. Se Zielem nicem to bylo komplikovanější. Politicky se mi s ním spolupracovalo dobře, k sebemenšímu tření nedošlo, naopak jsme se dobře doplňovali. Ale jinak hrál dost dvojsmyslnou roli (zákulisní pomlouvání všech lidí z KPR, drobné podrazy, záhadná role jeho doprovodu, jeho občasná nasranost z toho, že je v mém stínu, jeho malá komunikativnost, boční pokusy o své zviditelnění atd. apod.). Ba dokonce bych řekl, že se v zákulisí snažil mít nedobrý vliv na Kočárníka a Sabelu (v tom smyslu, aby mi dělali naschvály i oni a aby i oni byli naladěni proti KPR).

4) Na recepci u thajského předsedy vlády byla celá vláda, vedení parlamentu, celý diplomatický sbor, velení armády, nejvyšší soud, bankéři, podnikatelé atd. atd., zkrátka všichni, co v té zemi něco znamenají. Přesto jsem si všiml, že Češi stáli a mluvili hlavně s Čechy. To je velmi nevhodné, ba téměř buranské. Kdokoli z KPR se bude cítit touto poznámkou dotčen, protože se tam bavil taky s Thajcem, necht' dotčen není, výjimky potvrzují pravidlo, jistě to neplatí absolutně, ale já měl prostě tu smůlu, že kam mé oko pohlédlo, tam se uprostřed desítek Thajců bavil Čech s Čechem, nestál-li úplně sám. [...]

6) Jak všichni víte, jsem hospodský člověk, jsem na všechno zvědavý, nic mne nešokuje. Proto když jsem kráčet tou slavnou avenue v Bangkoku, kterou všichni znáte, mne velmi bolelo srdce, když jsem míjel erotické uličky. Jak rád bych se tam jednou v životě podíval! Ale věděl jsem, že jsem hostem krále, že král je informován o každém mém pohybu a že si to prostě nemohu dovolit. Proč o tom ale mluvím: nepovažuji za šťastné, že téměř celá má delegace v čele s ministrem financí zmíněná místa navštívila [...] a že se tam navíc nechala vyfotografovat. [...] Co si o tom myslí thajský král, nevím. [...]

(21. 2. 1994)

[...]

5) Neměl jsem psychofyzickou sílu napsat projev do EP. Nicméně poctivě jsem si přečetl vše, co jsem k tomu dostal. Z různých rad a námětů mi vychází celkem dost jasně, co by v projevu mělo být: Evropa jako politická realita, která hledá nový (nenásilný) způsob svého bytí. Západ a Východ. Duchovní (netechnokratická) stránka integrace. Problém je v tom, že přesně o tomhle jsem psal a mluvil už mnohokrát. Nevadí to? Dále mám dotaz: lze přednést i některé náměty? Četba všech dokumentů ES i EU mne totiž přesvědčila o tom, že to je nesmírně složitý a nepřehledný balík, samé administrativní pyjdepe, kterému rozumím jen profesionálové, nikoli občané. Přímě to volá po tom, aby vznikla nějaká jednoduchá Charta EU a její jednoduchá přehledná ústava, které by ten balík jaksí zašitily či zastřešily (nikoli měnily), prostě by z toho udělaly srozumitelnou věc. Rovněž mne napadlo, že na rozdíl od jiných velkých evropských říší minulosti nemá EU

svou jasnou a jedinou hlavu, v důsledku čehož se jeví jako amorfní potvora, složená z mnoha různě propletených institucí a orgánů. Potřebovalo by to evidentně funkci prezidenta (když už to nemůže být císař), který by mohl být čistě reprezentativní, ale který by byl zřetelným punktem celé struktury. Navrhnout ho může Evropská rada a volit Evropský parlament. EU bude útvar spíš konfederativní, ale i takový útvar má mít svou jasnou hlavu, svůj nejvyšší bod. EU má samé kolektivní orgány a cirkulující funkce, úkaz to typický pro země před rozpadem (Jugoslávie). Možná se nehodí, abych takové úvahy rozvíjel, zmiňuji se o tom jen proto, že mne to napadlo. Ať tak či onak, musíme se před příštím víkendem, kdy to už musím napsat, o tom ještě poradit. [...]

(27. 2. 1994)

1) Přikládám projev do Evropského parlamentu. [...] Uzávěrka eventuálních připomínek je v pondělí odpoledne, abych je mohl v pondělí večer případně vtělit do textu a definitivní text poslat v úterý ráno na Hrad. [...]

5) Ještě k cestě do Říma a Štrasburku: od začátku jsem si představoval, že půjde o malou pracovní cestu, žádnou monstrózní státní návštěvu, a že se vejdem všichni i s několika novináři do challengeru. Trochu jsem byl zaskočen, když jsem zjistil, kolik nás jede a že zase poletíme tou velkou potvorou. Přikývl jsem, co jsem měl dělat, když už bylo rozhodnuto a když mi navíc bylo vysvětleno, jak je účast všech nezbytná. Ted' se to už asi změnit nedá, přiznávám se však otevřeně, že mi to čím dál víc vrtá v hlavě. Musíme se jednou naučit létat v malém počtu! Například na ten D-Day rozhodně chci letět jen challengerem a s minimální delegací. Mí spolupracovníci by měli asi umět plnit různé funkce najednou, měli by být zaměnitelní, měli by se střídat a ti, kteří někde byli, by měli podávat vyčerpávající písemné informace všem ostatním, aby suma získaných zkušeností se stala majetkem všech. Čím je větší výprava, tím víc má práce sama se sebou a tím víc dalších lidí potřebuje – a tím víc to ovrám taky stojí. Čekám, že vláda, která mne, jak známo, příliš nemiluje, dřív či později začne na velikost mých výprav upozorňovat. [...]

(7. 6. 1994)

[...]

3) [...] OZP prosím, aby napsal děkovný dopis anglické královně i francouzskému prezidentovi. Královně a ve zvláštním dopise Majorovi lze připomenout, že mi oba slíbili, že udělají vše pro to, aby královna příští rok přijela, že jim to tedy ještě i touto formou připomínám a že se těším, že to dobře dopadne. [...]

(Washington 9. 4. 2005)

Včera jsem sledoval v televizi pohřeb papeže. Byla to grandiózní a dojemná podívaná. S papežem jsem se znal, ba troufám si říct, že jsme byli přátelé, a snad právě proto jsem nebyl schoopen nad jeho smrtí nějak zvlášť truchlit. Přímo fyzicky jsem totiž cítil, že s velkým mírem v duši odchází tam, kam – jak věděl – míří: do dobrých končin. Amerika je ovšem trochu zvláštní země. Je velmi pobožná a zároveň snese, aby přenos papežova pohřbu byl přerušován reklamou, mnohdy přímo ztělesňující to, co on po celý život kritizoval. Opravdu těžko jsem to chápal, trpěl jsem tím stále víc, až jsem posléze raději vypnul televizi. [...]

S kým a jak jste v letech před rokem 1989 o politice diskutoval a kdo byl vaším největším oponentem? O čem jste se nejvíce přeli?

V československé antitotalitní opozici, to znamená především v Chartě 77, byli lidé nejrůznějších orientací, od trockistů přes reformní komunisty, různé typy socialistů, ty, kdo se hlásili k liberalismu, křesťanské demokracii či konzervatismu, až po mnoho lidí, kteří se odmítali přihlásit do jakéhokoli hotového politického šuplíku. Všichni spolu samozřejmě debatovali, začasť velmi ohnivě, ale fascinující bylo, že existence společného nepřítelů a společného antitotalitního programu založeného na ideji lidských práv vedla k tomu, že v určitých základních věcech táhli všichni za jeden provaz. Ty politické debaty tedy nikdy nevyvolávaly mezi jejich účastníky nějakou antipatii, nepřátelství nebo dokonce potřebu spolu bojovat. Mám například v dobré paměti nekonečné politické spory dvou snad neaktivnějších a nejtěsněji spolupracujících chartistů, katolického konzervativce Václava Bendi a velkého levičáka Petra Uhla: byly vítanou a někdy i docela napínavou dekorací mnoha našich disidentských schůzek či večírků. Já sám jsem

míval obvykle sklon dělat jakéhosi advokáta diaboli, tedy snášet argumenty spíš v neprospěch toho, kdo byl právě v přesile, než naopak.

V době po návratu z vězení, tedy po roce 1983, jste dostával jednu prestižní cenu za druhou: ve Spojených státech třikrát Cenu Obie za nejlepší hru uváděnou mimo Broadway, v roce 1986 Cenu Erasma Rotterdamského, v roce 1989 Mírovou cenu německých knihkupců na Frankfurtém knižním veletrhu atd. Nezačal jste mít tehdy obavy, že se stáváte spíš politickou ikonou než spisovatelem? Že vás Západ svými odměnami vlastně vyhání z umění do politiky?

Jen pro přesnost: dvakrát jsem cenu Obie dostal už v šedesátých letech, tedy v době, kdy jsem určitě žádnou „ikonou“ být nemohl. Připouštím, že později, to znamená v době, kdy jsem byl ve vězení nebo po mém návratu, mohly být různé doktoráty a ceny, které jsem dostával, spíš než výrazem obdivu k mému dílu projevem respektu k něčemu, co bych nazval svým příběhem: byl jsem vnímán jako někdo, kdo neslevil ze své pravdy, byl ochoten jít za ni do vězení, tam odmítl nabídku k emigraci, pak se vrátil a pokračoval přesně v tomtéž, co dělal předtím – to je přece hezký a navíc velmi srozumitelný příběh. Mohu se tomu usmívat a stokrát si myslet, že nejsem tak hezký jako můj příběh a že tudíž své ceny nesbírám úplně zaslouženě, zároveň ale musím uznat, že to je vlastně moc dobře, je-li takovýto příběh vůbec spatřen, respektován a odměněn! Jednak to je k obecnému prospěchu – jako způsob stvrzování určitých hodnot či měřítek, respektive smyslu určité práce –, jednak to znamená velmi konkrétní podporu této práce, která je dík tomu brána stále vážněji; kdoví, zda bych bez mezinárodního zájmu své vězení vůbec přežil, anebo zda bych si nemusel místo pěti let odsedět patnáct. Něco trochu jiného bylo pokračování mého příběhu: nejvíc doktorátů a cen jsem dostal až v době svého prezidentství. Tehdy se můj příběh sklenul a uzavřel opravdu téměř pohádkovým, ne-li dokonce kýčovitým způsobem: český Honza – ačkoli mu všichni říkali, že to nemá cenu – tak dlouho bušil hlavou do zdi, až zeď opravdu spadla a on se pak stal králem a kraloval a kraloval a kraloval dlouhých třináct let. Ano, tato „pohádkovost“ mohla samozřejmě způsobovat, že jsem se těšil a těším většímu obdivu, než si zasloužím, ale ani tomu bych

se neposmíval. Vždyť proč by opravdu neměly být vyzdvíženy právě takové happy endy? Což to nemůže být zdrojem naděje i pro jiné, kteří se pádu zdi ještě nedočkali? Jaké pocity z toho mám já, není přece důležité. A ještě něco: ty ceny jsem vnímal mimo jiné i jako určitá pohlazení, která vyvažovala to nekonečné a neviditelné a vyčerpávající trápení, jež se skrývalo za prezidentskou částí mého příběhu.

Byl jste vícekrát navržen na Nobelovu cenu za mír. Zamrzelo vás vnitřně, že jste ji nikdy nedostal?

Každý skutečný muž je aspoň trochu ctižádostivý. Myslím, že bych lhal, kdybych se tvářil, že mi bylo úplně jedno, jestli tu cenu dostanu. Samozřejmě by mne to potěšilo. Nezáměr či pohrdání by mohly být jen projevem velké pychy. Vzpomínám si například, jak mi bylo protivné, když Jean-Paul Sartre odmítl přijmout Nobelovu cenu za literaturu. Možná mu křivdím, ale já to tehdy cítil jen jako takový varietní způsob hry na rebela. V době komunismu by ta cena bývala značně posílila náš boj, to je zřejmé. V době prezidentství bych ji ale přijímal s určitými rozpaky. Myslím si totiž, že politici ve funkcích jsou povinni usilovat o mír a lepší a spravedlivější svět, jsou za to tak říkajíc placeni, a že lepší je, když tu cenu dostává někdo, kdo o něco dobrého usiluje, aniž to je jeho povinnost, a mnohdy tím i hodně riskuje. Takové lidi a jejich zápas toto ocenění vředycky i konkrétně posílí, není tedy jen odměnou za minulost. [...]

(Washington 11. 4. 2005)

Máme pronajat hezký domeček v Georgetownu. Téměř každý večer tu zajdeme do nějaké hospůdky, včera jsme v jedné byli s Madeleine, která bydlí za rohem. Předtím jsme byli u známých, kteří mají krásný dům uprostřed divoké přírody hned za Washingtonem, ještě předtím jsme byli s Martinem Paloušem, mým dávným kamarádem a nyní českým velvyslancem v USA, na neuvěřitelném nedělním náboženském setkání. Byli tam jen černoši, tvořili skvělou komunitu, nádherně zpívali a v jakémsi extatickém stavu komunikovali zřejmě nejen s křesťanským Pánembohem, ale skrze něj snad se všemi božstvy, jaká kdy člověk měl. Atmosféra přátelské soudržnosti, vzájemného respektu a solidarity byla fascinující. Vůbec se mi ale po několika

dnech ve Washingtonu zdá, že tu jsou lidé celkově na sebe daleko hodnější než u nás. Jsou trpěliví (ty hodiny, co vydrží v době dopravní špičky sedět pokorně za volantem, aby popojeli o několik metrů!), ohleduplní (charakter společnosti se pozná podle chování řidičů k chodcům; pamatuji, jak v Moskvě považovali řidiči chodce za hmyz, který buď uskočí, nebo je přejet), usměvaví, vlídní, chápejí, mají hladkou pleť, jsou pěkně oštěřovaní, je vidět, že mají čas o sebe pečovat, všichni se navzájem zdraví a hlavně – jsou pracovití. Ti lidé tu pracují opravdu celý den. Po 11. září se tu zřejmě všechno velmi zpřísnilo, člověk všude naráží na byrokracii, formuláře, policejní kontroly, prohlídky zavazadel atd., ale co je nejzajímavější: vůbec nikdo proti tomu nereptá, jak by tomu bylo u nás, všichni to nejen chápou, ale dokonce přijímají – aspoň jak se mi zdá – jako službu své vlastní bezpečnosti. Policista je u nás – patnáct let po pádu totalitního systému a konci policejního státu – pořád podvědomě vnímán jako nepřítel občana; tady ho lidé vnímají daleko víc jako svého ochránce. [...]

Jako disident jste psal o tom, jakou nedůvěru v lídech sovětského bloku vyvolává samotné slovo „mír“, natož vazba „boj za mír“. To byl pro Západ hodně provokativní názor, a přesto jste obdržel prestižní mírovou Cenu Olofa Palmeho. Ani to vám nepřipadalo podezřelé? Naopak! Byl jsem rád, že mé tehdejší úvahy byly naprosto přesně pochopeny. Kritika tupého totalitního zneužití slova mír není přece výrazem nechuti k míru, ale jen nechuti ke lži a podvodu. [...]

(Washington 11. 4. 2005)

Centrum tohoto města mi něčím připomíná starověký Egypt: jako tam stavěli ohromné pyramidy na památku svých faraónů, mají i tady někteří nejvýznamnější američtí prezidenti své velké památníky. Středoevropanovi, tradičně nepatetickému, ba antipatetickému, to může připadat docela legrační, v jádře to je ale hezké: společnost tím dává najevo, že má nějakou historii a ví o ní, že si jí váží, že si pamatuje, kdo tuto historii pomáhal tvořit. K tradičnímu americkému demokracismu (všichni sem kdysi přišli se stejně velkým uzlíčkem, tedy bez apriorních výsad) zřejmě patří i určitá

úcta k politickým autoritám, ať už jako k funkcím, či osobnostem. I když i tady, jak víme, lze politiky včetně prezidenta pěkně honit. Méně mého obdivu sklízí historizující architektura některých vládních budov. Jsou to nenápadité repliky antiky, náležitě zvětšené (připomene to Felliniho zvětšovací oko) a náležitě bezduché. Moderní architektura tu je velmi pestrá: lze tu zahlédnout krásné budovy i absolutní betonovou nudu. [...]

(15. 3. 1994)

1) Nejprve malá informace o mém zdravotním stavu: celou sobotu, neděli a pondělí jsem nebyl schopen nic dělat, ba ani číst. Jen jsem spal, potil se, případně sebou mrskal na posteli a civěl do stropu. Měl jsem též hrůzoplňné horečné sny, například že mne S. vyzval, abych ihned rezignoval na prezidentskou funkci, neboť jsem urazil šest sousedních zemí. Dnes, tj. v úterý, se poprvé cítím celkem normálně, a tak začínám zvolna ouřadovat. Zatím jsem obsáhle mluvil s panem S., s nímž jsem se domluvil na určitých věcech. Mimoto jsem telefonoval Honzovi Rumlovi, abych se dozvěděl, co provedou s Žirinovským. Odpověď mne uspokojila. Kdyby chtěli novináři znát můj názor, prosím nevydávat stanovisko bez konzultace se mnou.

2) V době, kdy jsem nebyl schopen nic dělat, ba ani číst, jsem občas trochu přemýšlel (ve chvílích relativně lepších). Přemýšlel jsem o některých konkrétnostech, ale hlavně o čemsi, co by se dalo nazvat koncepcí mého prezidentství na nejbližší měsíce, respektive na tento rok. A usoudil jsem, že z neurčité a různotvárné masy mého činění by se měly pravidelně v různých podobách vynořovat některé priority, jakási má „prezidentská témata“. Zdá se mi totiž, jako by mé prezidentování bylo – lze-li to tak říct – „málo tematické“. Příliš jsem objektem dění, tak či onak na toto dění reagující, málo jeho subjektem. [...] Cítím prostě potřebu se konkrétněji politicky profilovat a konkrétněji profilovat i svůj způsob a styl prezidentování. S prvním rokem jsem spokojen, ale jen za jednoho předpokladu: že to nebyl ukázkový rok toho, jak míním až do konce prezidentovat, ale že to byl rok přípravný. Zabydloval jsem se v novém státě, v novém postavení prezidenta, v nové politické situaci, hledal jsem své místo na slunci, pokoušel si vyko-

likovat své teritorium a v neposlední řadě jsem se zbavoval špíny, kterou na mne v době neprezidentství nacákal provládní tisk. [...]

3) [...] b) Proto cítím potřebu vytypovat si témata a pravidelně – velmi variabilním způsobem! – se k nim vracet. Další možná „prezidentská témata“ z oblasti vnitřní politiky: energetika. Cítím tady jednu velkou absurditu: budujeme Temelín, abychom měli více energie – a přitom chceme snižovat energetickou náročnost výroby. Budujeme Temelín, aby mohla být utlumována těžba hnědého uhlí a likvidovány tepelné elektrárny – a přitom těžba vesele pokračuje, nikdo nic neutlumuje, utlumovací plány jsou minimální, tepelné elektrárny nikdo nelikviduje. To by chtělo objektivní analýzu, nejen ze zdrojů ministra Dlouhého, ale i ze zdrojů zelených iniciativ. Chceme do NATO, tvrdíme, jak je důležité nabídnout světu akceschopnou armádu – a přitom je armáda psychologicky zatlačována na periferii života (přísaha smí být pouze v polích za městem, jako bychom se za armádu přímo styděli). Čili: nenavštěvovat jen generální štáb, ale pořádat i krátké přepady jednotek. Teď máme jednu rotu kousek od Sarajeva. Není to přímo výzva k tomu, abych ji tam na půl dne navštívil? Dřív než se rozhoupe Zieleniec či Baudyš? „Prezidentská témata“ existují pochopitelně i v zahraniční politice. Vyjmenuji je jen heslovitě: od roku 1989 se souvisle zabývám tím, čemu se říká evropská architektura či nový evropský pořádek. Měl jsem na to téma desítky významných projevů, naposled v Evropském parlamentu. Vždy to bylo ale do značné míry dílo náhody: jednou mne pozvali do velení NATO, jindy do amerického Kongresu, jindy před parlamentní shromáždění RE nebo na její summit, byl jsem na dvou summitech KBSE, mluvil jsem na pražském setkání Rady ministrů KBSE, na konferenci o evropské konfederaci atd. atd. atd. Vždy jsem mluvil o tomtéž tématu, ale vždy vlastně jen proto, že mne stát někam vyslal nebo že mne někde pozvali (i to vystoupení v Evropském parlamentu byl nápad MZV!). Neměli bychom se tohoto „prezidentského tématu“ zmocnit aktivněji sami a vymýšlet mi takový program, který by je systematicky rozvíjel tak říkajíc v dramaticky koncipovaném čase, nikoli jen v čase, který běží kolem nás a poskytuje příležitosti? [...]

4) O občanské společnosti mluvím od nepaměti, o neziskovém sektoru také, o decentralizaci také, o možnosti bombardovat srbské pozice mluvím přes rok, všichni byli proti, teď jsou všichni pro, dokonce ten útok bude mít za následek skutečné příměří, nikdo si ale nevzpomene, že tu je někdo, kdo to předvídal. [...]

(17. 4. 1994)

[...]

4) Někdy v brzké době (ještě před velkovodou) bych měl rád poradu s panem D. (případně s dalšími zainteresovanými, např. s Olgou) o jídle, servisech, příborech, způsobech servírování atd. na Hradě. Po několika letech domácích i zahraničních zkušeností mám dojem, že mám k tomu co říct. Jen namátkově: čím vzácnějším a neobvyklejším jídlem nás chtějí uctít, tím víc to je zcela bez chuti, takže člověk vůbec neví, co jí. Nebo jiná věc: množství krásných stříbrných přiborů prý nějaká babka na Hradě hlídá ve skříni a odmítá vydat k použití, takže jíme při hostinách tím, co nám vkus či nevkus toho či onoho interhoteliéra určí. Atd. atd. atd. [...]

(9. 5. 1994)

[...]

6) Proč mi počítač dělá pokaždé jinak vzdálené řádky? [...] Proč si občas nějaký text tak zamiluje, že ho tiskne pořád dokola a nelze mu v tom zabránit? [...]

8) Definitivní skladbu své delegace a doprovodu do Rumunska, Bratislavy, na D-Day, do USA v červenci i do USA v září chci podrobně a přesně uzavřít na nejbližší programové schůzi, aby bylo všem delší dobu dopředu jasné, kam jedou a kam nejedou. Mám k tomu své dotazy. [...]

(7. 6. 1994)

[...]

5) Pana Řechtáčka prosím, aby mi opravil a naplnil zapalovač a poslal zpět. [...]

(11. 9. 1994)

[...]

8) Kalvoda slíbil, že mi jeho úřad napíše různé podklady (argumenty) k projevu v parlamentu, týkající se smyslu reformy veřejné správy, její ideje, její nutnosti. Kalvoda nebývá vždy nespolehlivější, proto je třeba to nenápadně připomínat a urgovat. [...]

9) Ještě ke složení mého doprovodu do USA: a) Svého času mi T., byť nerad, slíbil, že se mnou může jet jen jeden pistolník. Teď říká, že musí být nejméně dva. Dobrá, nechť jsou tedy dva. Bude-li jedním z nich on, velmi to uvítám. Ale nemůže být navíc, aby byli celkem tři. To by bylo v rozporu s celou koncepcí minimalizovaného doprovodu. [...]

(23. 10. 1994)

1) Je neděle 12:00, já už chvíli sbírám síly k napsání projevu k 17. listopadu, čtu si poznámky, které jsem dostal, přemýšlím o tom, jak to pojmout, a je mi čím dál jasnější, že to musí být setkání se studenty jako takovými, a nikoli s mládeží obecně. Nejen proto, že mi to zavání komunistickým klíšé (naši mladí, naše mládež, budoucnost národa, ČSM, Svaz mladých, mládež vede Brno atd. atd.), ale především proto, že mi to znemožňuje obrátit se k a spoř trochu konkrétní komunitě a mluvit o smyslu vzdělanosti, o tradicích studentských rebelií, tradici 17. listopadu atd. apod. Pořád bych do toho musel zaplézat i „naši dělnickou mládež“ a upadlo by to posléze do banality. Učně mohu oslovit jindy. Píšu o tom teď hlavně proto, že už zřejmě začíná zvaní. Necht tam je pár skautíků, pár sokolů, ale snad i pár studentů z roku 1939, nicméně hlavní publikum by měli být vysokoškoláci (a snad určitá menší skupina středoškoláků). Den mládeže se mi pořádat nechce, nevím, jak bychom zvali mládež jako celek a proč bychom dělali jakýsi den mladých 17. listopadu, když to je Den studentstva.

2) Během víkendu byly některým z vás doručeny nové verze projevů k 28. říjnu, k starostům a na kongresu Pen klubu. V pondělí dopoledne je poslední šance k tomu, abyste provedli či navrhli eventuelní drobné úpravy stylistické či jiné. Ve 12:00 by měla být definitivní uzávěrka všech těchto tří projevů. Dál už do toho vrtat nemůžeme. Něco se tam jistě najde, já sám už vím přinejmenším o jednom slově, které bych ještě škrtl (28. říjen), a o dvou větách, které se mi zdají být nepřehledné. Věnujte tedy tomu, prosím, prioritní pozornost. [...]

(30. 10. 1994)

1) Posílám projev k 17. listopadu. Nejsm s ním zcela spokojen, zdá se mi být trochu kostrbatý, málo apelativní.

[...] Uzávěrka připomínek v pátek v poledne, neboť v sobotu to budu definitivně redigovat. [...]

(27. 11. 1994)

1) Splní-li dr. Kalvoda svůj slib, dojde mi v pondělí od něj kurýrem dopis, v němž mne bude informovat o návrhu min. Zieleniece, abych dal jednou provždy generální zmocnění vlády k sjednávání mezinárodních smluv, a bude se mne tázat na mé stanovisko. Je s ním domluveno, že mu obratem po kurýrovi sdělím stanovisko negativní (on s ním souhlasí). Byla by tím problematizována ústava, protože trvalým delegováním prezidentské kompetence na vládu bych kladl otázku, proč tuto kompetenci ústava přímo nepřihlíží vládě. Prosím, aby tento dopis někdo začal hned připravovat. Před odesláním stačí se mnou text telefonicky konzultovat, pak ho lze vytisknout na mnou bílým podepsaný papír, který přikládám, a poslat kurýrem Kalvodovi.

2) [...] e) Od pátku 9. do úterý 13. chci být zašit a absolutně ničím nerušen v Lánech, abych se mohl v klidu soustředit na psaní novoročního projevu. Jindy na to čas prakticky nemám. Rád bych, kdyby v té době byl někdo z mých spolupracovníků dosažitelný v Praze a mohl jsem mu případně průběžně posílat jednotlivé verze k okamžité konzultaci. Čist by to snad mohlo i pár lidí mimo Hrad. Musí to být prozatímní vyvrcholení mých projevů z poslední doby – a to chce delší soustředěný čas. Absolutně ničím bych tedy neměl být v té době rozptylován. [...]

3) [...] c) Měl bych se v Domečku neoficiálně sejít ještě před Vánoce s Kalvodou a Luxem, dlouho jsme se neviděli, s Kalvodou jsem o tom mluvil a velmi o to stojí. Byla by to schůzka analogická loňské (rovněž jsme se sešli před novoročním projevem a já trochu připravoval jeho příznivé přijetí). Zdá se, že frekvence styků s Klausem roste a není vyvážena styky s jeho koaličními partnery.

d) Na pivo mne opakovaně zve Miloš Zeman. Dříve či později se tomu nevyhnu, ale to by šlo snad domluvit až na leden. [...]

(11. 12. 1994)

Posílám první náčrt novoročního projevu, který se mi dnes s obzvláštními porodními bolestmi podařilo vypotit.

[...] Uvítám konkrétní zásahy do textu, škrtý, změny formulací, doplňky. Dopravnými eseji a zdůvodňováním svých připomínek se mí rádci trápit nemusí. Rovněž bych uvítal, kdyby se podařilo, ne-li všechny, tak aspoň některé připomínky sjednotit. Velmi by mi to usnadnilo práci, protože nejhorší je uskutečňovat paralelně mnoho vzájemně nekompatibilních připomínek. Víím, že to je občas stylisticky kostrbaté, jakékoli pročištění jazyka tedy uvítám. Uzávěrka by měla být v pátek, abych v sobotu mohl dělat definitivní redakci. [...]

(25. 12. 1994)

[...]

4) Upozorňuji, že v březnu mám mít zásadní projev v parlamentu a že by bylo dobré, kdyby mi už teď začal úřad shromažďovat podklady. [...] Celkově jde o to, aby tak jako novoroční projev byl krůčkem dál od projevu k 28. říjnu, byl projev v parlamentu zase krůčkem dál od projevu novoročního. [...]

7) [...] Ještě k těm zákonům: schválí-li je parlament v původní podobě, je třeba říct, že to nechápu jako svou prohru, protože právo vracet zákony nechápu jako tenisový zápas. Já se chovám v souladu se svým svědomím a citem pro spravedlnost a jde mi o to vyjádřit svými činy názor hlavy státu. Bude-li tento názor prohlasován, skláním se před kolektivním rozumem parlamentu, který zrcadlí kolektivní rozum veřejnosti. Mou povinností je však jít, jeví-li se mi to jako nutné, i proti tomuto kolektivnímu rozumu s tím, že zvítězí-li on, budu jeho rozhodnutí jako demokrat plně respektovat. [...]

(29. 12. 1994)

[...]

4) Co se Hovorů týče, [...] rád bych se věnoval tématu urbanismu, zachování charakteru měst, metodologickým postupům při soutěžích na exponované domy a podobným věcem. Ať i ta historie s Four Seasons má svou tečku (tím spíš, že Koukal zcela zfalšoval obsah našeho rozhovoru) a ať se má témata dramaticky vrací, střídají a prolétají. [...]

(Washington 11. 4. 2005)

Zjistil jsem, že v mém maličkém počítači, s nímž neumím pořádně zacházet, se skrývá neuvěřitelných několik tisíc stran pokynů, které jsem od roku 1993 až do konce svého prezidentství

v roce 2003 psal – většinou o víkendů – svému úřadu. Trochu to byl takový můj malý deníček. Rozhodl jsem se, že některé ukázky z těchto dávných pokynů zamontuji do této knížky, možná to o prezidentském životě v Čechách řekne víc než lečjaká dodatečná reflexe. Výběr to bude velmi těžký, protože jen těžko dokážu odhadnout, co je důležitější a co méně, co je ještě živé a co je už jen nekonečná nesrozumitelná nuda, co vlastně z důvěrných instrukcí pro několik spolupracovníků ještě snese kniha a co už nesnese. A tak z nich asi nakonec vyberu docela náhodně. V zájmu srozumitelnosti ji tu a tam zřejmě nepatrně upravím. Možná jsou v nich věci zajímavější, historicky důležitější, napínavější, nevím, nedokážu to posoudit. Ale musím se doznat k dvěma základním dojmům z četby těch dávných a narychlo psaných instrukcí či výkladů určených pouze a jen mým nejbližším spolupracovníkům: 1) Zjišťuji, což je povzbudivé, že jsem si vlastně vždycky myslel v podstatě totéž a usiloval – jak úspěšně, to je jiná věc – o tytéž věci. 2) Dodatečně začínám lépe chápat jednu z prvních otázek pana Hviždaly, která se týkala nevděčnosti. Když teď vidím a zpřítomňuji si, kolik tisíců různorodých jednání jsem jako prezident vedl, kolik starostí a příprav každé z nich znamenalo, kolik věcí jsem musel a chtěl promyslet a co nejrůznějších otázek – od zcela zásadních týkajících se budoucího uspořádání světa až po zcela titěrné týkající se třeba skladby přiborů či zasedacího pořádku při nějaké oficiální večeři – jsem musel zodpovídat, napadá mne, že to všechno nejen nikdy nikdo nedocení, ale že o tom vlastně už dnes vůbec nikdo neví. Jak krásné je proti tomu být třeba spisovatelem! Za pár týdnů něco napíšete a je to tedy navěky! Co zbude po prezidentech či předsedech vlád? Jakási zmínka v učebnici, nepochybně popletená. Škoda, že ty pokyny nemám od počátku, to znamená od roku 1989. Psal jsem je i tehdy, nejspíš jsou asi rozptýleny mezi mými tehdejšími spolupracovníky, nepátral jsem po nich, třeba ještě někdy odněkud vyplavou. [...]

Politika pracuje s personifikací: Západ již měl k rozrušení totalitního sovětského impéria pařeze z Východu, dělníka z Polska a teď potřeboval „třetího krále“ do hry, intelektuála, který za svou víru trpěl celkem pět let ve vězení. Tento osud byl pro Západ, kde něco takového není

možné, fascinující. Tohle všechno jste přece musel vědět a tušit, a přesto jste nabízenou roli přijal, i když skrývala mnohá nebezpečí. Neměl jste pokušení se i vůči Západu zachovat jako rebelant, tedy odmítnout roli, kterou pro vás začal psát někdo jiný?

Dělal jsem vždycky to, co jsem považoval za správné, nikoli tedy to, co mi někdo předpisuje. Ostatně nevím vůbec o tom, že by mi kdokoli cokoli předepisoval. Víím jen o tom, o čem jsme už mluvili: že můj „příběh“ nesl určité rysy mravoličné pohádky a že mohl jako takový na sebe poutat větší pozornost, než bych si přál nebo než bylo přiměřené. A co se týče kritiky Západu: nepotřebuji Západ kritizovat kvůli nějaké „vyváženosti“, tedy abych demonstroval svou nezávislost; tou jsem si jist a nemusím ji tedy demonstrovat. Západ a vůbec soudobou civilizaci se snažím podrobovat kritické reflexi už velmi dlouho, nevede mne

k tomu ale nic jiného než snaha říkat pravdu a upřímná starost o to, kam lidstvo směřuje.

(Washington 12. 4. 2005)

To mi připomíná jednu mou nedávnou zkušenost: měl jsem projev v Paříži pro představitele největších nadnárodních korporací, skutečné vládcce současného globálního světa. Napsal jsem si velice ostrý projev, v němž jsem velmi kritizoval chování globálních korporací, jejich bezohlednost, unifikaci světa, všudypřítomnou diktaturu reklamy a zisku atd. atd. Před projevem, který jsem četl anglicky, jsem byl nesmírně nervózní, protože jsem se bál, že mne vypískají nebo že všichni na protest odejdou. Stal se pravý opak: velmi pozorně mne poslouchali a po projevu jsem měl ohromný aplaus, posléze ve stoje. Jsou tři možnosti, jak to vysvětlit:

1. Netleskali tomu, co říkám, ale mě osobě, nebo přesněji oné „ikoně“, o níž mluví pan Hvižďala, to znamená mému lehce pohádkovému životnímu příběhu s pozoruhodným happy endem.
2. Tleskali sami sobě, totiž nekonečnosti své moci a velkorysosti, které jim umožňují najmout si takto ostrého kritika vlastního počínání a ještě mu vzdát hold, a tím vlastně nejelegantnějším myslitelným způsobem znevážit jeho úvahy.
3. Vůbec nevyučují, že mi tleskali prostě proto, že se mnou souhlasili a byli rádi, že to někdo řekl za ně. Svým konáním totiž mnozí z nich možná nevyjadřují svůj skutečný názor na svět a na to, jak by měl rozkvétat, ale jsou jen vlečení gigantickým „samopohybem“ soudobé civilizace, proti němuž se sice neodvážejí nic říct, protože by tím mohli riskovat svou existenci, ale o jehož dvojsmyslnosti velmi dobře vědí.

František Pon **Dneska výtah nejezdí**

Za pseudonymem František Pon se skrývají manželé Jitka Baliharová a Oldřich Příběk, kteří společně malují a píšou pod tímto pseudonymem od počátku devadesátých let. Následující dva příběhy z jejich nejnovější knihy **Dneska výtah nejezdí** (vydalo nakladatelství Lidové noviny) jsou zasazeny na pražský Žižkov osmdesátých let minulého století a věrně odrážejí absurditu tehdejší doby. Autoři s humorem a nadsázkou vyprávějí o svém životě s kočkami i bez koček, ale hlavně o vztazích s lidmi a mezi lidmi, a to jak těmi blízkými, tak i cizími.

Klíče od paneláků

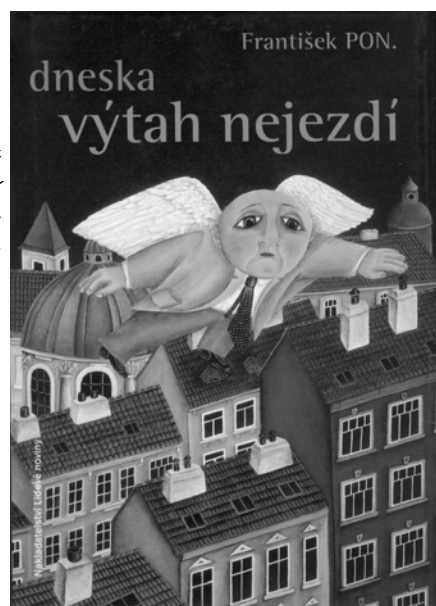
Jediným trhnutím prošívané deky jsem vyhnal z postele kočky, které mě v noci málem udusily, a vyprostil přeležanou necitlivou ruku. Jitka ještě spala, ale všechny tři kočky se už provokativně usadily před svými prázdnými miskami a mně nezbylo, než jim je naplnit. Za posledních pár měsíců, co s námi žily, ovládly dokonale všechny metody psychického nátlaku, prozkoumaly naše slabá místa, a pokud šlo o krmení, zvolily pokaždé tu nejúčinnější strategii.

Dneska to se mnou měly snadné. V hlavě mi bušilo tisíc kladívek, ruce nechtěly poslouchat a dvacet minut, které jsem měl na to, abych se probíral, oblékl a ještě včas dorazil do práce, bylo zoufale málo. Když jsem ve spěchu procházel lítačkami na hlavní žižkovské poště, ukazovaly hodiny nad nimi za minutu sedm, ale do sálu poštovních doručovatelů jsem přišel stejně poslední. Na mém stole se už vršila hromádka listovních zásilek, a sotva jsem si stačil uvařit kávu, při-

byl k ní ještě plátěný sáček s peněží a štos poštovních poukázek.

Bankovky se mi lepily na prsty a ani jedna ze dvou propisovaček, které jsem měl ve stole, nepsala. Trápila mě žízeň a ze všeho nejvíc jsem potřeboval postel, protože tři hodiny spánku prostě nestačí. Za ty dva roky na poště jsem si už zvykl chodit do práce od sedmi, ale byly dny, kdy jsem s láskou vzpomínal na teplé úřednické křeslo v cenovém oddělení drůbežářského podniku. Stačilo jen složit noviny, skulit se do křesla a s přivřenými víčky tiše snít. Jenže teď jsem seděl v rozlehlém sále mezi stovkou žen v modrých blůzách, číchal ranní parfémy, dusil se pachem snídaní, které vybalovaly z igelitových sáčků, a počítal peníze. Mezi dopisy mi stydlo kafe a já zaboha nebyl schopen dát je dohromady.

Sál na žižkovské hlavní poště trochu připomínal Olšanské hřbitovy, kam odtud bylo vidět z okna. Prostorná hala členěná do deseti kójí s deseti stolky, které od sebe jako pomníčky oddělovaly příhrádky na dopisy.

Každý stolec patřil jedné poštačce, a v každé kóji sídlila jedna četa v čele se svou vedoucí. Za dveřmi na konci místnosti seděla u širokého psacího stolu hlavní vedoucí, která velela všem a všechny nás pozorovala širokým oknem, v jehož středu čouhal rozhlasový mikrofon jako zapomenutý doutník na zamrzlém rybníku. Pod ním pak byl ovládací pultík, odkud vedoucí řídila soustavu reproduktorů rozmístěných po sále.

Můj stolec, moje razítko i já jsme patřili do čtyř číslo deset, a ta roznášela dopisy na samotném konci Žižkova, mezi odpudivými paneláky s poetickými názvy ulic, které lemují garáže,

opuštěné stavební pozemky, sklady a ohrady. Kromě posledních žižkovských činžáků, mototechny a zahrádkářské kolonie tu stojí také několik domů, kde mělo byty ministerstvo vnitra, a právě v nich bydleli lidé, kterým patřila většina pětistovek, co se mi sotva vešly do černé poštácké prkenice.

Seřadit poukázky podle ulic a domů, zapsat doporučené dopisy na zvláštní formulář a roztrždit běžnou poštu. Poštácká ranní agenda. Do ní mi nad hlavou chrčel reproduktor a chrčil do sálu nepřetržitý seznam jmen, ulic a čísel a občas také zoufalé výkřiky, které někdo napsal na obálku místo adresy: „Maminka Mezi domky tři, Inženýr Placík čtyřicet osm, Vaniček Jeseniova, koberce sklad Kapslovna, Jeníšek Václav, doktor...“ Tlustá černovlasá vedoucí listovní dodejny je četla do mikrofonu a kolem mě kmítaly doručovatelky z jiných čet, které v adresátech poznaly nájemníky ze svých rajónů. Když reproduktor ztichl, byl nejvyšší čas sebrat poslední dopisy, zařadit je do balíčků podle adres, a aby se v brašně nerozsypaly, sepnout je měkkou růžovou gumou, která připomínala dámské podvazky.

Ráno dokáže samo o sobě člověka potrápít, ale když si do půl čtvrté lijete do hlavy jednoho panáka rumu za druhým, nestačíte se pak divit, co všechno kolem sebe na ulici vidíte.

Stál jsem na refýži a tiše záviděl Jitce, která se zavřela do své temné fotografické komory v tiskárně a mohla nerušeně vyspávat. Samozřejmě, že to nepřízná a domů se vrátí udřená jako kůň, ovšem plná energie a skvělých nápadů, které budu muset realizovat já. Tentokrát jsem to čekal mnohem horší než jindy. Včera jsme totiž poprvé odemkli sousední byt, kde čtyřicet let bydlela susedka. Předloni umřela a národní výbor nám ho konečně po dvou letech, desítkách dopisů a několika úředních šetřeních na místě přidělil k užívání.

Ten klíč, co jsme si přinesli domů, může za dnešní kocovinu. Ale když odemknete dvoukřídlé dveře, které dva roky nehybně straší v předsíni, a před vámi se otevrou úplně prázdné místnosti a říkají vám konečně pane, oslavit to musíte.

Dva pokoje bez koupelny, v nichž jsme do té doby bydleli s Davidem a třemi kočkami, se najednou zdály tišerné a my leželi s Jitkou na těch našich nových staletých, červeně nalako-

vaných prknech, dolévali si skleničky a zkoušeli ozvěnu holých stěn. Spojovací dveře zůstaly otevřené a kočky nevěřily vlastním očím. Jedna po druhé opatrně vstupovaly do toho nového, neznámého bytu a napjatě nasávaly cizí vůně. Jejich tázavé mňoukání prázdný prostor nepřírozeně zesiloval a do uší se jim vracelo zpátky jako ohlušující řev. Na okamžik vždy strnulý nad strachem zvitžila jejich touha dobyt a podmanit, a tak postupně obešly všechny rohy a v každém zanechaly svůj nezaměnitelný páchnoucí podpis.

Kočky to mají se zařizováním bytu jednoduché, ale když jsem zahlédl v Jitčiných očích zasněný lesk plný odhodlání a tvůrčího nadšení, bylo mi jasné, že příštích několik měsíců to já mít rozhodně jednoduché nebudu.

Černé desky s rekomandy a poukázkami, černá prkenice nacpaná penězi a svazky dopisů zavřené v pevné kožené brašně na rameni. Čekal jsem na tramvaj a těšil se, že během těch několika příštích stanic rozpustím kocovinu v rozmazaném obraze ulice za oknem. Byla to ale jen chvilka, než poloprázdný vůz prokličkoval křižovatkou u Ohrady, minul vozovnu Na vápence a vyhodil mě na konečném. Po tom divokém večeru jsem potřeboval něco teplého do žaludku. Teplého a masného, a tak jsem se zastavil v řeznictví. Vlažná sekaná, vlašský salát a dva rohlíky. Nic moc. Pivo jsem radši vypustil a ten mastný dlabanec spláchla zvětralá sodovka.

Za výlohou řeznictví, které tvořilo vstupní bránu do mého poštovního panství, jsem už viděl postávat první nedočkavce. Na rozdíl od ostatních doručovatelů se mi stávalo jen málokdy, aby na mne lidé čekali ráno hned před poštu. Odtud to bylo daleko a moji důchodci měli rádi svůj panelákový klid a nebyli příliš společenští. Panelové sídliště ovšem rozhodně nebylo to, co mě na poštu přilákalo. Měl jsem před očima krásné domy centrálního Žižkova, chladné chodby, do kterých ústila kamenná schodiště, zarostlé dvorky, průjezdy s otřískanými schránkami a pavlače, odkud je vidět Praha. Po takových ulicích jsem také jako poštovní novic chodil se služebně starší kolegyní. Celý týden jsem se učil znát schránky a celý týden jsem nedočkavě čekal, jaká z těch důvěrně známých ulic bude moje. Nakonec jsem

skončil na sídlišti, které vlastně na Žižkov ani nepatřilo.

Vstupní haly zdejších betonových domů se pyšnily nepřehlednými řadami unifikovaných schránek, zatím téměř nepoškrábaných, nezprohýbaných a také nerozlišitelných. Trvalo mi dobře čtrnáct dní, než jsem se v nich aspoň trochu vyznal, a ještě další měsíc jsem bloudil po temných, nachlup stejných chodbách bez oken, kolem dveří, před kterými stály vyrovnané cizí boty a doma vyrobené skříňky na papuče. Kodrcal jsem se kovovým nákladním výtahem mezi patry, protože ten osobní obvykle nejezdil, a většinou marně zvonil na umělohmotné zvonky prázdných bytů, za kterými na mě poštekávali psi a pokřikovali papoušci.

Když jsem vyplatil důchody nedočkavcům před masnou, zapálil jsem si první pracovní cigaretu a chvilku počkal, až moji důchodci zmizí s plnými peněženkami za nejbližší betonovou zdí. Pak jsem sešel na úzkou pěšinku, která vedla mezi křovím k zadnímu traktu řeznictví. Stačilo udělat pár kroků a pod větvemi pámelníku se objevila mohutná mourovatá kočičí hlava s ostražitými zelenými očima. Alexandr Veliký. Stál dva metry ode mne a jako každý den prověřoval, zda přicházím v dobrém a zda mi může důvěřovat. Tenhle jeho přístup k životu možná mohl za to, že jsem ho tu potkával už víc než rok a že se mi na rozdíl od mnoha jiných městských koček neztratil po pár týdnech z očí.

Suštení masného papíru, v němž jsem mu přinesl kousek sekané, však pochybnosti okamžitě rozptýlilo. Začal vrnět a důstojně ke mně vykročil. Byl to teprve měsíc, co se ode mne nechal poprvé pohládit, a přes intenzivní předení se při tom stále nervózně rozhlížel kolem. Věděl totiž, co dělá. Byl to vládce i psanec, který štvál všechny místní psy i kočky. Uhlídat strategický rajón v okolí řeznictví nebylo jednoduché a vyžadovalo to určitě stejnou dávku agresivity jako opatrnosti a lstivosti. Alexandr měl ale nespornou výhodu ve své velikosti a krutém pohledu zelených očí, ze kterých směřem ke mně jenom opatrně probleskovaly jiskřičky pochopení a možná i jisté náklonnosti.

Naše setkání bývala příjemným, většinou však velmi krátkým rituálem, který Alexandr ukončil okamžitě, jak dopadl kousek sekané na zem. Ať byl

ten kousek sebevěšší, chňapl po něm a bleskově si ho odnesl do houští. Někdy se opatrně vrátil pro další, ale tentokrát to neudělal, a když jeho huňatý pruhořaný ocas zmizel mezi listím, vyrazil jsem na rajón.

Hned za rohem na mě čekala široká vrata mototechny. Už za dveřmi jsem ucítil nezaměnitelnou vůni jasmínového čaje. Patřil k téhle štaci stejně jako pach benzinu a oleje. Šedovlasá paní v sekretariátu, která ho každé ráno pila, byla příjemná a příjemné bylo i to, že jsem u ní v kanceláři mohl vždycky odložit objemný balík dopisů a dobře polovinu doporučených zásilek. Když jsme pak probrali počasí a náladu ředitele mototechny, odcházel jsem do Cedrové ulice o něco lehčeji.

Tajemný hrad v Karpatech

Jsou dny, o kterých ani nevíte, že proběhly, a jsou jiné, na které nezapomenete, a k těm patřil i tenhle. Ze všeho nejdřív jsem potřebovala kafe a trochu klidu a k tomu byla fotokomora malé tiskárny Merkur jako stvořená. Setřást únavu z náročného večera, srovnat myšlenky, rychle dodělat resty, a pak důkladně promyslet co dál. Nový byt otvíral nové možnosti a ty vypadaly docela slibně. Měla jsem ho plnou hlavu, ještě když jsem usedla ve vedlejší místnosti k montážnímu stolu. Jenže pak zazvonil v kanceláři u vedoucího telefon.

Pan Mácha zvažněl. „Okamžik,“ řekl a opatrně zavřel dveře. Za pár minut je znovu otevřel a vypadal jako tajemný hrad v Karpatech.

„Paní Jitko, nezmínila jste se, že chystáte výstavu. Volali z kulturního odboru. Chtějí od nás vyjádření zaměstnavatele. Vy jste ale tajněstkařka... O tom si budeme muset promluvit,“ prohodil s milým, sladkým úsměvem.

Nevěděla jsem, co na to říct. Na tu výstavu jsem už málem zapomněla, protože moje žádost se na kulturním odboru národního výboru válela víc než dva roky. Na jednu stranu jsem byla ráda, že se někdo konečně ozval, ale našťvalo mě, že se ozvali panu Máchovi a že chtějí k výstavě povolení z práce. Pravda, nebyla jsem ve svazu výtvarných umělců, protože mě tam nevezali, ale to, co jsem malovala, přece nemělo s prací v tiskárně nic společného a pan Mácha byl ten poslední, kdo by se měl o moje výtvarné pokusy starat.

Do tiskárny Merkur jsem nastoupila zhruba před půl rokem hlavně proto, že byla za rohem a já nemusela jako posledních pět let předtím jezdit přes celou Prahu do jinonické tiskárny Supraphonu. Tím druhým důvodem byl pan Mácha, který nelenil a osobně vystoupal tři patra k nám do bytu, aby mi řekl, jak se těší, že za několik týdnů začnu pracovat v jeho tiskárně.

Tehdy mě dostal. Z jeho chování na mne dýchl duch starých časů první republiky, kdy měl můj táta u Jindřišské věže obchod s loveckými zbraněmi a pan Mácha možná opravdu vlastnil tiskárnu, do které pečlivě vybíral zaměstnance. Byl to ale jen vánek. Pan Mácha pracoval jako vedoucí v malé tiskárně nakladatelství Socialistického svazu mládeže, a kromě omezeného mzdového fondu disponoval podle vlastních slov pouze dobrým kolektivem pracovníků. Přesto to bylo milé gesto a moje rozhodnutí změnit místo jen do tvrdilo.

Značka „dobrý kolektiv“ obvykle signalizuje červa v růžovém jablíčku mezilidských vztahů, jenže ten se většinou objeví, až když se do toho jablka zakousnete. Pan Mácha byl nestráník, což bylo u člověka ve vedoucí funkci, nota bene v tiskárně, něco neslychaného. Přičítala jsem to ale jeho neobyčejné zručnosti a řemeslné fortelnosti, se kterou dokázal na poměrně omezeném technickém vybavení udělat neuvěřitelné věci. Ale ty dokázal dělat i jinde.

Jeho nestránickost naplňovala dokonale heslo poturčenec horší Turka. Strana měla v panu Máchovi nezpochybnitelnou oporu. I když byl krátce před penzí a v tiskárně se už zaučoval jeho prověřený nástupce, řídil svůj dobrý kolektiv loajálně a ke svým nadřízeným byl více než vstřícný. Počínaje nadstandardně přátelským vystupováním a konče vlastnoručním mytím osobního auta svého šéfa.

Vlastně se mě to několik prvních týdnů netýkalo, až do té doby, než předstoupil před osazenstvo tiskárny a s úsměvem oznámil, že druhý den končíme v poledne a společně půjdeme do ústředí na celopodnikovou veřejnou schůzi KSČ.

„A kdo tady zamkne, až budu odcházet,“ zeptala jsem se. Měla jsem síce klíč od hlavního vchodu, ale vzhledem k tomu, že tiskárna v osmdesátých letech patřila ke strategickým pracovištím se zvýšeným bezpečnostním reži-

mem, existoval ještě jeden důležitější klíč – ten od venkovní mříže a od vrat, která vedla ze dvora na ulici a zůstávala přes den otevřená. Tenhle klíč měl pouze vedoucí a nepředpokládala jsem, že by mi ho svěřil. Současně mě ale ani na okamžik nenapadlo, že bych se té schůze měla také zúčastnit.

Pozdvižené obočí a všeobecný údiv. „Půjdete samozřejmě s námi a zamknou já,“ řekl pan Mácha a výraz jeho tváře nepřípouštěl námitky. Ve mně se ale probudilo životenské dítě. Ne, že bych začala ječet a kopat kolem sebe nožičkami, ale najednou jsem měla před očima rudo. Stěny tiskárny se potáhly purpurovým sukmem, pan Mácha zčervenal jako rajče a narostly mu zlaté rohy ve tvaru srpu. Chybělo jen kladivo, ale tím mě někde uvnitř hlavy mlátil můj táta.

„To ani náhodou,“ vyštěkla jsem a do rudého ticha to zaznělo jako výstřel z Aurory. Dobrý kolektiv zašuměl... a nic.

„Takže všechno je jasné,“ uzavřel besídku vedoucí, jako by vůbec neslyšel, co jsem říkala. Potom s koženým výrazem v obličejí otevřel dveře své kanceláře a důrazným gestem mne pozval dál. „Můžete na chvíli, paní Jitko?“

Čekala jsem výbuch dotčeného hněvu, na který stejně hněvivě odpovím, a tím to skončí, jenže za zavřenými dveřmi se přísný vedoucí proměnil. „Co mi to proboha děláte,“ vyhrkl téměř zoufale. „Proč zrovna tohle, vždyť tady jsme jedna velká rodina. Vždycky si vyjdeme vstříc a táhneme za jeden provaz. Chcete to všechno zničit? Z toho budou jen problémy,“ lamentoval.

Moje připravené obrané reakce přestaly fungovat a vysvětlování by nebylo stejně k ničemu. Pana Máchu nezajímalo můj táta, který by se zbláznil, kdyby mě viděl na stranické schůzi, ani krám u Jindřišské věže, který mu komunisté sebrali, a ani to, že ho jako jemného mechanika poslali na dvacet let do ČKD.

„Problémy, samé problémy,“ opakoval Mácha stále dokola, jako by se psala padesátá léta a on musel jít za moji neúčast na veřejné stranické schůzi do uranových dolů. Chvilí ve mně zase narůstal vztek, ale pak přestal i ten. Pan Mácha totiž pochopil, že ani celý ústřední výbor v čele s generálním tajemníkem mě prostě nedonutí, abych na tu stranickou schůzi

šla, i kdyby byla sebevěrnější, a tiše se hroutil. Když jsem odcházela z kanceláře, za jeho psacím stolem seděla troska. Druhý den jsem tehdy zůstala doma – na dovolené. Dovolenu mi ale pan Mácha nikdy nepodepsal.

Ted' jsem však byla přesvědčená,

že výstavu mi podepíše. Byla to formalita a on neměl jediný důvod, proč by ten nesmyslný souhlas zaměstnavatele nedal. Doma jsem měla plný byt obrazů a grafiky. Stačilo je jen zapaspartovat a pověsit, což bude na Oldovi, který o téhle nejnovější zprávě neví.

Měla jsem sto chutí mu zavolat, ale pak jsem si uvědomila, že v tuhle dobu už běhá někde po Jarově. Takže to zbylo na odpoledne a já se nemohla dočkat, až mu o výstavě řeknu. Jenže jsem mu to ten den nakonec stejně neřkla.

Josef Hora (8. 7. 1891 Dobříš u Roudnice nad Labem – 21. 6. 1946 Praha) Čelný představitel proletářské poezie dvacátých let a reflexivní poezie třicátých let, literární kritik a překladatel. Vystudoval práva, věnoval se ale žurnalistice. Postupně vedl kulturní rubriky *Práva lidu*, *Rudého práva* a po vyloučení z KSČ 1929 také *Českého slova*. Byl předsedou Obce čs. spisovatelů.

Dílo: Debutoval symbolistně laděnou sbírkou *Básně* (1915), následoval *Strom v květu* (1920), *Pracující den* (1920), *Srdce a vřava světa* (1922), *Bouřlivé jaro* (1923), *Itálie* (1925), *Struny ve větru* (1927), *Tvůj hlas* (1930), *Tonoucí stíny* (1933), *Máchovské variace* (1936), *Domov* (1938), *Zahrada Popelčina* (1940), *Zápisky z nemoci a Proud* (vyšlo posmrtně 1946) aj. Hora také pravidelně a citlivě recenzoval soudobou českou literaturu, napsal řadu knižních doslovů, redigoval výběry z děl jiných autorů, literární časopisy, sborníky. Nedílnou součástí jeho díla jsou překlady, především poezie z ruštiny, ale i z němčiny.

Itálie

*Na modrém nebi houf bárek dřímá,
svěšený vavříň věncí dny.*

*Tam na severu
železný řetěz fabrik dýmá,
Itálie spí, sladce spí.*

*Spí, bdíc, nebe jak stříbrný vlas
měkkými vlnami ti v oči padá,
spí, tvrdá a sladká jak kukuřičný klas,
spí, fontáno, spí, vodo s mramorem,
s větvičkou myrty kol tvých měst jsem šel,
vše bylo bílé,
vše bylo lehké, co jsem uviděl
sát z bílých prsou tvých, ó Itálie!*

*Bud' zdráva, révonosná!
Nebe a země zpívají chválu tvou
a Panna Maria, jež skolébala do sna
malého Ježíška, tvou slávu prozpěvuje,
dny jí i dítěti krátké jsou,
neb Venuše ji navštěvuje,
a protože tak daleko to bylo
z Kapitolia do Vatikánu,
usadila se jí v božsky jasném oku,
na plných ňadrech, v sladké okrouhlosti boků,
kvetoucích mužům, dětem, všem.*

*Po schodech kostelů do ulic bílých měst
ted' sestupuje Panna Maria
a ta, již viděl jsem v uličkách Anzia,
vlas měla divoký, jak cypřišový les,
a muže bárkáře, dvě ryby mrskaly
se v jejím košíku a vlny plakaly
rozkoší žárlivou,
protože nebyla to Panna Maria
špinavých malířů ze severu,
bledá jak hudba sfér,
ale tesaná z chladného mramoru*

*a zastíňující lesk purpuru
Venuše z Kapitolia,
jež k milenci svému sestupuje v podvečer:*

*Poledne kolmá chválí útlý její bok
a ona kráčí Itálií
od Pádu po Sicílii,
krásná jak plovoucí dok,
božská jak ztepilá pinie,
když s písni cikád otevře se země
a v plné práci
květ oleandru se rozvíje.*

Benátky

*Nevidíš kamenný trs
v zátoce líného moře?
Tragickou minulost
bez tragiky a hoře?*

*Nad město bez stromů
ční paláce a věže,
vzpomínek na krev a zbroj
květ z mramoru a spěže.*

*Jak rakve sunou se
gondoly po kanálech,
černými blesky hrá
zrak signor v měkkých šálech,*

*to město hudba je
na náměstí San Marco,
to město hudba je
a zlato, sklo a krajky,*

*to město hudba je
a hraje utopeným,
plujícím s úsměvem
kanálem rozesněným,*

*lidé však nejsou to,
ó, Venezia,
studené ryby jsou to
v paprscích akvária.*

Koloseum

*Chladí večerní procházka
kamenným Koloseem.
Měsíček očichává ho
stříbrným čumáčkem.*

*Kamení koupá se v světle.
Plavý Norimberčan
upustil baedekra na zem,
evokacemi štván.*

*Tiskna dlaň suché své družky
na svoje hodinky,
připadá si tu tak ztracen,
tak hloupý, tak malinký.*

*Měsíc, ty hodiny světa,
sune prstem svým času let
obloukem amfiteátru
už po dva tisíce let.*

*Po klenbách, po zdech se klátí
podivných stínů sbor.
Největší mezi nimi
jak střapatý imperátor.*

*Či je to snad barbarský papež,
jenž ruinoval antickou vlast?
Jeden byl za dvacet bez dvou
a druhý za osmnáct.*

*Ne, nechtě mě, netopýří,
spi v kamení, vavříne,
všecka sláva je polní tráva,
jenomže nezhyne.*

*Hádá se s mudrcem mudrc
o svatou Trojici,*

*je-li víc vousatý Pánbůh,
či Hélios zářící.*

*Nechte té mudrcké hádky
o kůži vlčice
Římanu, jehož se vždycky
týkala nejvíce!*

*V hospodě u Kolosea
pohané, křesťané
hltají dlouhé nudle
sýrem sypané, jsou to Římané*

*a když si na minulost
potřetí připijí,
pletou si Krista s Backhem,
Venuši s Marií.*

U moře

*Moře mi neřeklo: Krásné jsem.
Moře se mne ptalo:
Pověz mi, cizínče, co nejkrásnějšího
se ti v životě stalo?*

*Doma mi to ulice neřekly.
Ulice, ty se mne ptaly
na svoji nádheru, na svoje bohatství,
na lidskou bídu a žaly.*

*Moře nezvedlo řadra svá
pyšně před mýma očima.
Moře mě objalo rukama:
Pověz, kde srdce tvé štěstí má?*

*Doma jsem myslel jen na ulice,
na rány nožem a na strážnice,
krvavé stíny věcí jsem viděl
a nenáviděl! a nenáviděl!*

*U moře moře jsem neviděl.
Ve vlnách vlny jsem neslyšel.
Kvetoucí jabloň tam daleko doma
tisíceryma mě líbala rtoma.*

Jan Beneš (* 26. 3. 1936 Praha)

Prozaik a publicista. Pochází z rodiny architekta, bývalého legionáře. Vystudoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Praze. Krátce pracoval ve svém oboru, během základní vojenské služby byl odsouzen na 25 měsíců odnětí svobody (podlamování bojovné morálky mužstva), poté pracoval jako horník. V roce 1966 byl zatčen, o rok později odsouzen na pět let do vězení za podvracení republiky (spolupráce s exilovým časopisem *Svědectví*). V březnu 1968 byl omilostněn, v říjnu 1969 emigroval do USA, kde pracoval jako dělník, jako vědecký pracovník Ústavu mezinárodních vztahů Harvardovy univerzity, poté vyučoval na vojenské jazykové škole v kalifornském Monterey. Od roku 1992 žije v Čechách.

Dílo: *Do vrbců jako když střelí* (1963), *Situace* (1963), *Disproporce* (1969), *Až se se mnou vyspíš... budeš plakat* (Kolín nad Rýnem 1973, Praha 1991), povídky *Na místě* (Toronto 1972, Praha 1992), román *Druhý dech* (Curych 1974, Praha 1991), *Americký pitaval* (1997), *Indolence* (1993) aj.

Následující ukázka je z románu *Indolence* (Praha: Primus 1994).

Kapitola druhá

Carpe diem!

*V době, kdy jsem si stopnul na Boh-
nickém náměstí své vlastní zatýkače,*

*byla moje žena na soukromém zájez-
du v Gruzii. Její rodina se vzdálila z Rus-
ka spolu s našimi legionáři a byla to
rodina napůl gruzínská a význačně so-*

*ciálně revolucionářská, takže ji pře-
vratné doby zastihly na Sibiři, kamž se
skrze to sociální revolucionářství do-
stali.*

Sestra manželčiny maminky utíkala taky, ale přes Černé moře, a dostala se do Španělska, kde se provdala za jednoho z bratří Miró. Obrazy Olgy Nikolajevny Miró jsou k vidění v Barceloně v Museu Miró. Malovala také ty hezké Gruzíny s vosím pasem a patronaškami na prsou, takže ty obrazy mezi samými Miró pěkně praští do očí. Což dodávám nikoli proto, abych se vytahoval vznešeným příbuzenstvem, ale ke zdůvodnění toho manželčina výletu. Jela poznat zemi svých předků, soukromě, přípravy a povolování trvaly dlouho a já ve výpravě nebyl, neb jsem povolováním neprošel.

Z Prahy odjela 6. srpna 1966 a vrátit se měla až někdy koncem září. Což se také vracela, byla v pátém měsíci a cestování se stávalo nepohodlným. Cestovalo se vozem.

Cesta z Prahy do země, kde zítra už znamená včera a pozítří především, vede, cestujete-li vozem, nutně přes Slovensko. Při zpáteční cestě se tudíž zastavila u kamarádky, taky výtvarnice, Olinky H., která koncem září o mém zatčení už samozřejmě věděla. Když pobývala v Praze, bydlila většinou v ateliéru mé ženy a shodou okolností tam také byla právě ve chvíli, když ho StB přišla vyběhovat, neboli vykonat tam domovní prohlídku. Nějak ale necítila potřebu, milá kamarádka v Bratislavě, se manželce o zavření chotě zmínit. Policajti prý zakázali. Nu a holka měla potřebu, větší než co jiného, policajty poslechnout.

Žena pochopitelně zkoušela porůznu volat, ale nedovolala se a po návratu do Prahy ji i zbytek rodiny če-

kal zapečetěný byt na Jungmannově náměstí. Stavba v Bohnicích totiž nebyla objekt dosud obyvatelný, a tak jsem tam hlavně jen držel psa a kočky (jeden kocour ovšem byl i na Jungmaňáku) a bydlelo se většinou v ateliéru, případně u manželčiny sester na Jungmaňáku. A obydlí jsem pochopitelně střežil a při zatčení měl od nich u sebe klíče, když se rodinka vydala do země sovětů. – Což se samozřejmě v případě Gruzie, ani tehdy v roce 1966, nedalo brát tak doslova. Gruzie nebyla Sovětský svaz, tak jako Arménie nebyla Sovětský svaz, pokud jde o životní styl a celkovou atmosféru.

Když jsem byl sbalen, měl jsem u sebe celkem 21 různých klíčů a klíčků. Svě vlastní, vrátka, domovní dveře a byt sám, navíc ještě, co přívěsek, klíček od tresoru svého rokycanského dědečka. Klíče od domu a bytu na Jungmannově náměstí a Štefánikově nábřeží (Kyjevské brigády). Klíčky od mé skříňky u Hojera, klíče od švagrovy garáže a dílny.

A navíc ten od tresoru, k ničemu, ale krásný kousek ciselérské práce. Klíč z kované mosazi a s přestavitelnou západkou. Inu, každý má právo být občas snob. Příkladnějším to byl vhodný konverzační námět ve chvíli, kdy všecky náměty vyschnou.

Byt na Jungmannově náměstí, který kdysi patřil Emě Destinové a mezi lety 1945 až 1956 komusi od NKVD-KGB, ovšem měl také tresor. Řádně filmově zabudován pod odklápacím obrazem. A shodou okolností vyrobený stejnou firmou jako byvší tresor mého byvšího dědečka. Klíč od tohoto fungujícího tresoru na Jungmaňáku

jsem ovšem neměl. Svěřen mi nebyl. Nebylo proč. V tresoru se nezalévají kytky.

Plným právem policajtů všude na světě je zatčencům nevěřit. Míra nedůvěry samozřejmě vzrůstá o to víc, oč je důvod k zatčení pofidernější. A tudíž mi také nevěřili, že nemám klíč od tresoru na Jungmannově náměstí, aniž mi věřili to, že ten tresorový klíček nosím u svých klíčů jen tak, jen jako přívěsek.

Pan major Vavřík (ovšem JUDr.) to přijímal s úsměvem bonvivána, pokyvoval opruzeným obličejem a dodával, že jen ať si nemyslím, že si ode mne nechá čurat na prsíčka.

Rodina nakonec dojela až do Prahy někdy počátkem října, tuším 2. či 3. Choť, celkem tři dítka a švagr. Svůj byt našli nalepený úředními pečeti, jakož i hrozbami každému, kdo by se pokusil pečetě a nálepky poškodit, odstranit a do obydlí vniknout bez přítomnosti příslušných orgánů. Nikoli ovšem, že by si příslušné orgány byly byt už patřičně neprohlédly. Nahlédly i pod Památkovým úřadem chráněné tapety po Emě Destinové, díky kterým se tam nesmělo malovat. Zabavily štos mých a ženiných kreseb z dob večerního aktu na Umprum, dosud s poznámkami, ba i známkami vyučujících, a pod označením „soubor pornografických kreseb“ je zanesly do příslušných protokolů. Ba i nějaké koberečky si odnesly, milé orgány. Ten soubor pornografických kreseb se ostatně, myslím, spolu s dalšími hanami ocitl i v novinách.

[...]

Irena Dousková **Oněgin byl Rusák**

Román *Oněgin byl Rusák* (Brno: Druhé město 2006) je volným pokračováním bestselleru *Hrdý Budžes*. O autorce jsme Vás již na stránkách Klubu informovali. Mohli jste také i ve Vídni v české škole shlédnout tento román jako divadelní dramaturgii.

I. kapitola

Strýček byl legionář

Zuza Ptáčková, teda jestli nekecá, chodila vloni s nějakým klukem, co bubnoval v jedny kapele, která se jmenuje *Smrad z jelena*. Dneska po tělocviku jsem si na to vzpomněla, protože v šatně byl zase takovej příšernej puch, že se to nedalo vydržet. Napadlo mě, že *Smrad z holčičí šatny* by byl taky docela dobrý název, jenom trochu dlouhý. Zajímavý, že u kluků to tak nepáchne, toho jsem si všimla už na zá-

kladní škole. Taky smrděj, ale nák jinak. Cestou ze školy jsem potkala Honzu Kaplana, šli jsme spolu na tramvaj. Měla jsem sto chutí se ho zeptat, jestli má ohledně dívčích šaten taky ten dojem, ale neudělala jsem to.

„Víš co? Ty mi pořád někoho strašně připomínáš, ale koho...“ povídal. „Počkej, já už vím, už jsem na to přišel. Vypadáš jako Garfunkel.“

Ale to je blbost, vypadám jako Simon, jenom vlasy mám jako Garfunkel.

Kluci tuhle pořádali takovou debilní anketu, který holky z naší třídy podle nich můžou nosit minisukni. Je nás celkem třicet čtyři, z toho deset kluků, a ty se shodli na tom, že takovejch holek je jen pět. Já přej taky můžu, ale mě by v životě nenapadlo vzít si něco tak trapného na sebe. Ať si vlezou na záda. Musilová mi zase oheň řekla, že jsem sice docela hezká, ale že vypadám moc chytře, a tím že se to trochu kazí. Chytře! Já... Měla mě vidět včera v tý drogerii.

„Prosila bych támhle ty prezervativy,“ požádala jsem pokladní co možná nejnornějším hlasem. Snažila jsem se tvářit, jakože o nic nejde, ale ve skutečnosti jsem při tom div nevy pustila duši. Jenomže ona vůbec nereagovala, jen se na mě tak divně koukla. Sebrala jsem veškerou zbejvající odvahu a zopakovala jsem to ještě jednou. Pro jistotu jsem jí zároveň naznačila prstem, kterou krabičku mám na mysli, aby nebylo pochyb. Nic. Nechápala jsem, v čem je problém. Copak se prezervativy prodávají jenom chlapům? Nebo jsou až od osmnácti? Ale jak by poznala, že osmnáct mi ještě není? Prodavačka udělala ještě strašnější ksicht než předtím. Sakra, přece to v poslední chvíli nevzdám! Pak se konečně pohnula a vyndala tu malinkatou krabičku, na kterou jsem ukázala.

„Vy myslíte tohle?“ zeptala se. „Ale to je tygří mast.“ Zaplatila jsem tři padesát a utíkala od Anděla až domů. V životě už do té drogerie nepáchnu! Taková hanba! A takhle je to se mnou v jednom kuse. Tlustá už sice nejsem, ale blbá pořád stejně. To se stalo včera, a ještě teď jsem z toho celá rozklepaná. Je to vůbec možný tohleto? Jaké já jsem blbeček blbej? Ach jo, že se na to nevykašlu. Člověk chce být rozumnej a neponechat nic náhodě, aby nebyl průšvih, že jo, jenomže to by nesměl být tak pitoměj jako já. Naši jedou v pátek do Zákopů, v sobotu dopoledne má Antoša přijít k nám, tak jsem si říkala, kdyby k něčemu došlo... Ono to už delší dobu vypadá, že by mohlo. Antoša by chtěl, to je mu vidět na očích, a já jsem taky dost zvědavá. Sice spolu nechodíme moc dlouho, v sobotu to budou teprve tři neděle, ale to snad nevadí.

I když já vlastně nevím, jestli jsem do něj fakt zamilovaná, těžko říct. Já ani nevím, jestli to člověk musí vždycky vědět úplně přesně. Já jsem předtím ještě s nikým doopravdy nechodila, protože z těch kluků, co mě balili, se mi nikdy žádný nelíbil, a těm, který se mi líbili nebo do kterých jsem byla zamilovaná, těm jsem to nikdy neřekla. Až tedka s Antošou se to povedlo oboustranně. Hrozně se mi líbí, to ať si máma říká, co chce, je fakt hezký. A taky se mi líbí to chození. Letos je překrásnej podzim, ještě sluníčko, ale už mírný, příjemný – tak akorát na sako a triko. Ačkoli já teď vlastně žádný sako nemám. To starý manželstrový po tátovi, co jsem tak ráda nosila, jsem

vloni na jaře půjčila Krsický, když jí někdo v šatně zničil svetr a zrovna pršelo a byla zima. Teda svetr... byl to takovej pekelný fialovej svetříček s černejma a růžovejma kosočtvercema a řákej vtípálek jí do něj vepředu i vzadu jeden velkej kosočtverec výstřih. Ona je to divná holka ta Krsická, nikomu se nikdy nepodívá do očí, když s ním mluví, a ruku podává jako kus vlhkýho hadru. Nikdo jí nemá moc rád, ale bylo mi jí líto, já měla ten den ještě dlouhý černej svetr, tak jsem jí to sako půjčila. Jenže ona ho pak pořád nevracela a nevracela, a když už to jinak nešlo, zeptala jsem se jí:

„Jiřino, prosím tě, co bude s tím sakem?“ Krsická chvíli koukala někam na podlahu a pak řekla: „Jako s tím? Aha, já myslela, žeš mi ho dala.“ To jsem teda nečekala a dost mě to zaskočilo. Chtěla jsem říct, že ne, že se spletla a ať mi ho vrátí, ale když jsem viděla, jak tam přede mnou schlíp-le stojí, najednou to nešlo ven. Místo toho ze mě vylezlo: „No jó, tak si ho nech.“

„Vono je spíš pánský,“ řekla. Otočila se a šla pryč. Ani nepoděkovala. Do školy ho nenosí, tak já nevím, co s ním udělala. No ale září je pěkný i bez saka, stejně máma řvala pokaždý, když jsem jí ho chtěla vzít na sebe, že vypadám jako hastrůš. Září je vždycky pěkný. Začátek podzimu je moje vůbec nejoblíbenější období z celého roku. Všechno začíná znova od začátku a člověk chvíli věří, že se může stát cokoli pěknýho, třeba i zázrak. A taky se mi letos zázrak stal, to chození s Antošou není nic jinýho. Ted' mi teda ale sakra nezbejvá než doufat, že si ten prezervativ přinese sám. Do další drogerie už si netroufnu. A co když ne? Tak mu mám říct, že nic? Vždyť já před ním to slovo vůbec nedokážu vyslovit Musela bych počkat, až jak se to vyvine, ale když už třeba budeme nahý ležet v posteli, tak to už může být asi pozdě. No a taky před ním pochopitelně nechci vypadat jako úplněj idiot (jasně že jsem, ale to nemusí vědět hned). Ach jo, sakra doprčic! Radši budu myslet na něco příjemnějšího.

Půlka třídy se dohodla, že jdou zejtří na Horečku sobotní noci, ale to jsou prakticky samý veksláci a tesiláci. To se nás netýká. Líbí se jim ten slimák Travolta. Fujtajbl. My jdeme s Julií po škole na chvíli na Letnou, máme sraz s Pomedem u kolotoče. Měli by přijít Honza, Pavel, Richard a samozřejmě

taky Antoša. No prostě celej Pomed. Chceme si jít sednout do altánu a domluvit podrobnosti na sobotu. V sobotu odpoledne budeme na Karlově mostě malovat společnej obraz. My tam s Antošou půjdeme rovnou od nás. Do háje, už jsem zase u té soboty! Pomed se jmenujeme nově, ted' od začátku školního roku, a je to zkratka. Richard Schlesinger se totiž zamiloval do Julie.

K narozeninám jí nakreslil takovej obrázek, na kterým je šibenice a na ní visí oběšený plyšovej medvěd. Pod tím bylo napsáno *Potrestaný medvídek*. Tak z toho vznikl Pomed a já myslím, že je to docela dobrý. Jak by řekla Julie, je to heavy.

No ale jako ctitel je Richard pro Julii úplně k ničemu, sice už by někoho moc potřebovala, jenomže tohle opravdu nejde. Jednak je o dobrý půl hlavy menší než ona, no prosím, to je skoro každej, to by třeba tak nevadilo, ale nelíbí se jí a já se jí vůbec nedivím. Vypadá fakt hrozně. Hubenej, bledej, brejlatej – brejle s tlustou hranatou obroučkou, nosí strašný košile a takový všelijaký podivný kalhoty – skoro by se chtělo říct tesilák. A všechno to má takový nanicovatý barvy, různý odstíny hnědý, šedý a zeleň svinibrodská. Má to takovej vojenskej nádech, ale na tom si Richard právě zakládá. Starej Schlesinger, Richardův dědeček, byl za války u wehrmachtu a pak ho odsunuli. Ale na blbou stranu, takže skončil v NDR. Richard je teda čtvrtinovej Němec, tváří se, že je na to hrozně pyšnej, a hrdě se k tomu hlásí, ale spíš ze srandy. No ale i kdyby se k tomu nehlásil, bohužel tak prostě vypadá. Totiž vlastně – ne jako Němec – ale jako karikatura Němce z bolševickejch válečnejch filmů z padesátých let. Onehdy jsme spolu šli pěšky do školy, a když už jsme se blížili k té naší hnusný vokachlíkovaný škatuli, tak já povídám, že je stejně s podivem, že se to naše gymnázium jmenuje prostě a jednoduše *Nad štolou*, a ne třeba *Nad Vladimírem Iljičem Leninem*. A Richard na to, že když už, tak by se rozhodně muselo jmenovat *Pod Vladimírem Iljičem Leninem*, protože nad Vladimírem Iljičem Leninem přece nemůže být vůbec nic. On je to dost vtípnej chlapík ten Richard, píše hezký básničky a pěkně kreslí, ale kdyby se aspoň trochu víc myl – tak jako ty opravdický Němci, ty jsou panečku jinak čistotný! Někdy docela smrdí,

a jeho dobrý fórký jsou mu tím pádem housby platný.

To Antoša je zase poloviční Rus. Tatínek sbalil maminku na studiích v Moskvě. No teda Rus... maminka je po svý mamince Židovka. Je ohromně sympatická, mluví s takovým tím měkkým ruským přízvukem, kterej mi jinak připadá strašnej, ale u ní se mi naopak moc líbí. Antoša má po ní úžasnej velkej nos a velký voči s dlouhatánskejma řasama. Vlasy nemá na Žida nic moc, asi bude brzy plešatej, ale to nevádí. Zato je příšerně chlupatej a suma sumárum aspoň vypadá jako chlap. Maminka mu právě něžně říká Antoša, jenom když je našťvaná, tak Anton. Vona i ta ruština může znít pěkně, když jí člověk slyší od někoho, koho má rád. Antoša už nemá tátu, zabil se, když bylo Antošovi asi deset. Letěl někam normálním dopravním letadlem, ve kterým ale komunisti bohužel pašovali nějaký zbraně pro Arabý a jiný Arabové se to dozvěděli, a to letadlo sestřelili. Prostě ho sejmuli i se všema sto padesáti nic netušícíma cestujícíma. Antošuň dědeček osvobozoval Československo coby důstojník Rudé armády, Richardův dědeček okupoval v řadách wehrmachtu Srbsko a můj dědeček s babičkou a dalšíma příbuznejma vyletěli v Osvětimi minem. Takže když se sejdeme s Pomedem, máme vždycky co řešit. Většinou je to dost velká sranda. Co taky člověku zbejvá jinýho, než si z toho všeho dělat legraci.

Moje máma, když Antošu prvně zahlídla, tak řekla, že vypadá jako ruskej hokejista. Což je teda vrchol, to se u ní rovná něčemu fakt hodně nepěknému. Jenže vona byla zrovna strašně našťvaná, to bylo hned ten den, kdy jsme měli první rande a začali jsme spolu chodit. Ne že bych jí ho chtěla schválně ukázat, to v žádným případě, jenomže jsem zapomněla, že zrovna z nějakých důvodů nemá klíče a že musím bejt doma dřív než ona. Antoša mě doprovázel a jen jsme přišli do naší ulice, už jsem viděla, že je zle. Pochodovala nasupeně sem tam po chodníku, od baráku k telefonní budce a zase zpátky, a že přej už tam takhle chodí hodinu. Úplnej dramatickej výstup. Ona máma je herečka, i když už od tý doby, co ji ničinský bolševici vyhodili z divadla, nedostala žádný stálý angažmá. Jezdí tedka po školách a dělá pořady pro děti, nic jinýho nesmí. A občas nám pěkně zahraje do-

ma. Zlobila se fest. Jak tam tak pobíhala z jedny strany na druhou, ještě ke všemu se do ní pustil nějak chlápek, co se tam vrtal v chodníku.

„Co se tady sakra pořád motáte? Já tady dělám jak blbej a vy se mi tu furt motáte!“

„Tak zkuste dělat jako chytřej. Hned budete mít lepší náladu.“

To je potom jasný, že nemohla Antošu dostatečně ocenit. A pak, ona vůbec není ráda, že s někým chodím. Když už to musí bejt, představovala by si někoho úplně jinýho, to já dobře vím.

Třeba nějakou takovou obludu jako byl inženýr Dohnán tehdy v Bulharsku. Když si na něj vzpomenu, je mi na zvracení ještě teď a dostanu na ni vztek. To bylo před rokem v Sozopolu. Bydleli jsme na privátě jako vždycky, a ten chlap tam bydlel – ve vedlejším pokoji. Já nevím, kolik mu bylo, ale klidně je možný, že třicet! A byl to slímák všech slímáků. Pořád se kolem mě motal, koukal jako blbej, a ačkoli musel jasně vidět, že s ním nechci mít společnou ani rohožku, nepřestával čumět Ale jak! Vždycky když se na mě podíval, tak mu ty jeho vodový, bleděmodrý očička úplně lezly z důlků. No prostě uchyl. Máma normálně o takových lidech říká, že koukaj, jako když kocour sere do řezanky, ale tenhle ne! Tenhle se jí líbil. A von, blbec, když viděl, že se mnou nic nepořídí, tak šel hajzlík za mámou, všelijak se jí snažil vlíchnout a požádal, jestli by neměla nic proti tomu, kdyby mě někdy vzal jen tak na malou vycházku. Byla jsem z toho úplně hotová a prosila mámu, ať – proboha – řekne, že ne, že mě nepustí nebo že prostě nechci. Ale ta zrádkyně mu s úsměvem řekla, že jistě a proč by ne, že proti tomu vůbec nic nemá. Musela jsem pak před ním prchat až do konce dovolený. A to ještě není všechno! Jak jsem pak zjistila, dala mu dokonce náš telefon, takže mě ten ulízaný slizoun otravoval ještě v Praze. A to bylo v pořádku?!? Ale Antoša, ten vypadá jako ruskej hokejista! Ach jo, to ještě budou nepřijemnosti, to si můžu bejt jistá.

Dneska jsem cestou do školy napačovala čtyři nápisy NECHTE ZPÍVAT MIŠÍKA a pět PIVOŇKA JE VŮL. Ten Pivoňka je zvěčněnej snad ve všech čtvrtích, určitě je to nejslavnější fyzikář v Praze. Nikde přej nevydrží dýl než rok, protože pak se studenti i rodiče vzbouřej. U nás měl taky namále,

ale pořád tam ještě je, už druhý rok. Všichni se ho báli už dopředu, poněvadž ho předcházela strašně krvelačná pověst Ještě ani nenastoupil, a už jsme slyšeli, že když služba zapomene utřít tabuli, přikáže jí svlíknout svetr a utřít to s ním. A taky že přej těm, co špatně odpovědí, když je vyvolá, tluče hlavou o tabuli. Až do krve. Ale nebyla to pravda, byli jsme trochu zklamání. Vypadá sice jako Štětináč z Bratrstva kočičí pracky, ale nepřipadal nám o nic ujetější než třeba Hanuška. To je taky fyzikář, kterej, když mu byli béčáci v kabinetě připomenout, voni jsou fakt pitomý, že má u nich fyziku a že měl začít už před čtvrt hodinou, poděkoval, hrneček s kafem, co zrovna držel v ruce, si strčil do kapsy pláště a šel. Já se Pivoňky nebojím a postupně jsem si u něj vylepšila známku z fyziky ze čtyřky na dvojku. No to není důležitý.

Já myslím, že Mišík už snad sem tam zase trochu zpívá, někdo mi říkal, že na něm v létě byl. Tedka jim zas vadí Pražskej výběr – teda kromě všeho možnýho jinýho. Já teda hudbu moc nesleduju, ani nemám kazeťák, ale občas si koupím nějakou desku, spíš džez nebo nějaký baroko anebo třeba středověký písně a chorály, ale Mišíka jednoho mám a Kocába taky. Tedka v září jsem si místo lístků na obědy koupila Hegerovou a jednu knížku, Viliona – Velkej testament. Kromě kapesnýho, který nestojí za řeč, mi nezbylo vůbec nic, musím zase zajít k metařům. Jen co se s někým domluvim, abych tam nešla úplně sama. Asi s Richardem, ten bydlí taky na pětce. Julie a všichni ostatní Pomedáci jsou z Prahy 6, takže radši choděj uklízet tam. Po ránu je každá minuta dobrá.

Půjčila jsem si v knihovně Jeremiáše od Werfela a taky Bratry Karamazovy. Už jsem to přečetla, skvělý, skvělý, skvělý! Nejradši bych oboje ukradla. Dostojevský, to je jiný kafe než Čechov, od toho jsem přečetla pár povídek a skoro všechny ty veleslavný hry, ale moc mě to nebere. Spíš se vždycky našťvu, jak jsou ty jeho hrdinové totálně neschopný. Furt do Moskvy, do Moskvy...! Tak proč se dopřic neseberou a prostě tam nejedou? Místo toho pořád přecházej sem tam po pokoji nebo maximálně po zahradě a pijou čaj. Já fakt nevím... Ještě ke všemu vždycky v každým doslovu stojí, že to je vlastně komedie. To mi teda opravdu není jasný, co na tom má bejt

směšného. Třeba Tři sestry nebo ta-
kovej Višňovej sad – přehlídka nemo-
houncnosti! To by člověk vyletěl z kůže.
No a Puškin taky nic moc. Ještě tak ten
Oněgin, ten se mi docela líbí. To je cel-
kem vtipný. V prváku jsme se s Julií
přihlásily do recitační soutěže, úplně
automaticky, poněvadž jsme na to by-
ly obě zvyklý ze základní školy a po-
něvadž jsme byly ještě pitomý. Už ten
název – Pražské vajíčko! Jako kdyby
se soutěžilo o největší slepici. Taky že
ty soutěžící, samozřejmě skoro samý
holky, většinou přesně tak vypadaly.
Chtěla jsem tenkrát říkat kus Šťastný-
ho prince od Wilda nebo třeba něja-
kýho Villona, ale máma se do toho za-
se vložila, že to ne a že má lepší ná-
pad. A začala mě nutit právě do Oně-
gina, abych rozhodně říkala dopis Ta-
tány, že přež se to ke mně báječně ho-
dí a kdesi cosi. To jsem se teda vzbou-
řila, řekla jsem, že Oněgin byl Rusák,
Tatána samozřejmě jakbysmet, a že
nic takovýho v žádným případě říkat

nebudu. Tak přišla s dalším nápadem,
kterej byl, musím říct, bohužel ještě
mnohem horší. Jmenovalo se to Dopis
děvčete.

„Miláčku, nechod' do naší vesnice,
naši to neradi vidí.
Tebe mám ráda ze všech nejvíce,
nesmí to být – znáš lidi!
Maminka pláče, otec se mračí,
bratří mne hubují – to už jsou naši.
Je mi dost těžko – věř mi, Čong Ce!
Miláčku, nelez k nám za noci přes tu zed',
mohl bys moruši zlomit,
tebe mám ráda – bud' rozumný, hled',
naši se budou zas zlobit.
Maminka pláče, otec se mračí,
bratří mne hubují – to už jsou naši.
Je mi dost těžko – věř mi, Čong Ce!
Miláčku, nešlap na záhon lilií,
lehounce moh bys je zlámat.
Ze srdce krev mi to pomalu upíjí –
o tobě chce se mi zdávat.
Maminka pláče, otec se mračí,
bratří mne hubují – to už jsou naši.

Je mi dost těžko – věř mi Čong Ce!”

Zanic na světě! Jenom když si na
to vzpomenu, je mi dost těžko ještě
teď. Ale nakonec jsem se bohužel stej-
ně nechala zblbnout a Julie chudák
taky a obě jsme recitovaly nějakýho
Sládka, co nám máma našla místo to-
ho. To moje se jmenovalo Papů a bylo
to něco o Indiánech, a když jsem to
pak přednášela, připadala jsem si spíš
jako mimozemšťan, a podle toho to
taky dopadlo. No tak tím jsem s reci-
továním definitivně skončila.

Máma má prostě jinej vkus, neří-
kám, že blbej, ale přece jenom už je
trochu mimo a hlavně mě vidí v úplně
špatným světle. Jako Tatánu – ha ha
ha! Já nosím černý kalhoty, nebo čer-
vený, když je seženu, černý vytahanej
svetry a černou rádiovku, a ona by mě
ráda viděla v nějakých pitomejch ša-
tičkách pastelových barev – klidně tře-
ba růžovejch – a dokonce i krimple-
nový mi kolikrát nutila!

Josef Čapek **O pejskovi a kočičce**

Jak si myli podlahu

To bylo tenkrát, když pejsek a kočička
ještě spolu hospodařili; měli u lesa
svůj domeček a tam spolu bydleli.

Něco dělali dobře a něco zase
ne. A tak jednoho dne viděli, že mají
ve svém domečku tuze špinavou pod-
lahu.

„Jenom se koukni,“ povídá pej-
sek, „Jak mám od té špinavé podlahy
umazané tlapky.“ „Musíme tu podla-
hu umýt,“ řekla kočička.

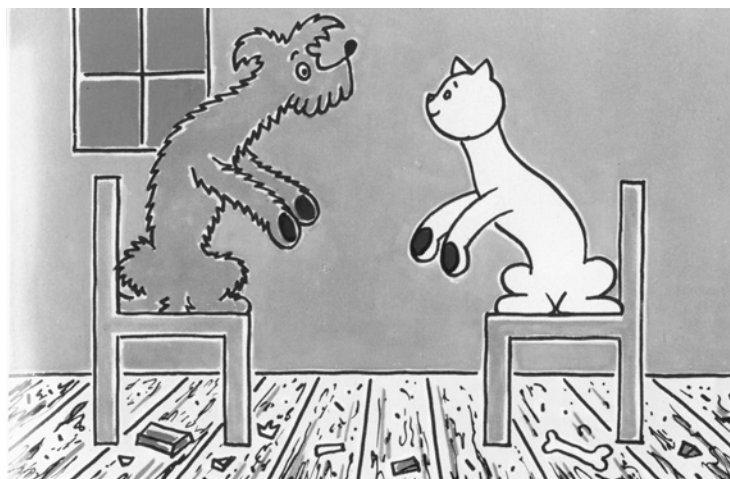
„Ty jdi pro vodu a já obstarám to
ostatní.“ A tak šel pejsek s hrncem pro
vodu.

Kočíčka vytáhla ze svého kufříku
kus mýdla a položila to mýdlo na stůl.

Pak si šla pro něco do komory,
měla tam asi schovaný kousek uzenej
myši. To ona moc ráda.

Zatím přišel pejsek s vodou a vi-
dí něco ležet na stole.

Rozbalí to a bylo to nějaké růžo-
vé. „Aha, to bude něco dobrého,“ po-
vídá si pejsek.

A jak měl na to chuť, tak si celý ten kus strčil do huby a začal to kousat.

Zatím přišla kočička a slyší, jak pejsek nějak divně prská.

Podívá se na něj a vidí, že pejsek má plnou hubu pěny a z očí mu tečou slzy.

„I pro pána!“ křičela kočička, „co se to, pejsku, s tebou děje? Vždyť ti kape z huby pěna! Co to s tebou je?!“

„Ale našel jsem tu něco na stole a myslel jsem, že je to nějaký sýr, nebo nějaké cukroví, tak jsem to sněd,“ povídá pejsek.

„Ty jsi ale hloupý,“ zlobila se kočička. „Vždyť to bylo mýdlo! A mýdlo je přece k mytí a ne k jídlu.“

„Napij se hodně vody,“ poradila pejskovi kočička, „potom to přestane štípat.“ Pejsek se napil, až všechnu vodu vypil.

Pak si šel utřít čumáček o trávu a pak musel jít znovu pro vodu, protože všechnu vypil a už žádnou neměli.

Kočka měla jednu korunu a šla koupit nové mýdlo.

„Tohle už nesním,“ řekl pejsek, když kočička přinesla to nové mýdlo.

Pak vzala mýdlo a hrnec s vodou, klekla na zem, vzala pejska jako kartáč a vydrhla pejskem celou podlahu.

„Měli bychom ji ještě něčím suchým vytřít,“ povídá kočička, protože podlaha byla celá mokrá a moc čistá taky nebyla.

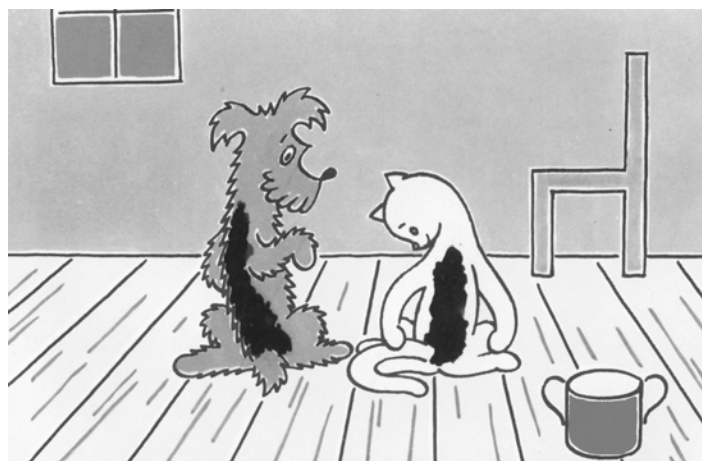
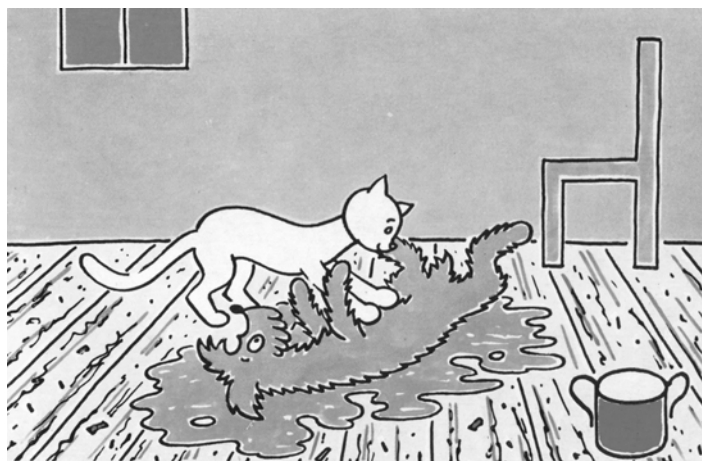
„Teď zas já vezmu tebe a vysuším tebou podlahu,“ řekl pejsek. Vzal kočičku a vytřel celou podlahu kočičkou.

Pejsek a kočička pak byli celí mokří a strašně špinaví od toho, jak jeden druhým tu podlahu myl.

„Vyperem se, jako se pere prádlo,“ řekl pejsek. Nanosili si do necek vodu a vzali si na to valchu.

Pak si pejsek vlezl do vody a kočička ho pořádně vyprala. Drhla ho tak silně, že se mu mohly do sebe zamotat nohy.

Když byl pejsek umytý, vlezla zas do necek kočička a pejsek ji vypral. Tla-

čil tak silně, že jí málem vydřel do kožicha díru.

Potom jeden druhého vyždímali. „A teď se usušíme,“ řekla kočička. Uchystali si šňůru na prádlo.

Potom vzal pes kočičku a pověsil ji na šňůru, jako se věší prádlo. Pak kočička slezla dolů a pověsila pejska.

Tak tam viseli oba dva a sluníčko na ně pěkně svítilo. „Svítilí na nás sluníčko,“ povídá pes, „to brzo uschneme.“

Jen to řekl a začalo pršet. „Prší!“ křičeli pes a kočička, „zmokne nám prádlo.“ A běželi domů schovat se pod střechu.

„Prší ještě?“ povídala kočička. „Už přestalo,“ řekl pes a opravdu už zase svítilo sluníčko.

„Tak si zas pověsíme prádlo,“ povídala kočička. Tak šli a pověsili se zas na tu šňůru.

A zase začalo pršet. „Prší, zmokne nám prádlo!“ volali pes s kočičkou a běželi se schovat.

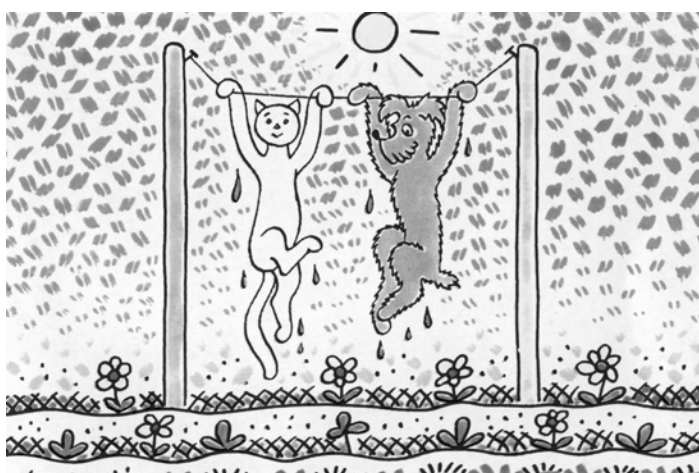
Pak zase svítilo sluníčko a tak se zas oba na tu šňůru pověsili.

Pak zase přišlo, tak utekli a pak zase bylo sluníčko, tak se zas pověsili.

A tak to šlo až do večera. A to už byli oba docela suší. „Prádlo máme suché,“ řekli si, „Tak je dáme do koše.“

Tak si vlezli do koše, ale pak už se jim chtělo spát, tak tam usnuli a oba se v tom koši krásně vyspali až do rána.

(Nakladatelství Obrazových materiálů ČTK, Praha 1970, upravil Eduard Hofman)

Ó, vy lípy!

Jiří Winter-Neprakta - Miloslav Švandrlík *Nepraktická historie* (nakladatelství Epocha)

Jiří Winter-Neprakta (* 1924) a Miloslav Švandrlík (* 1932) se seznámili koncem padesátých let v redakci *Dikobrazu*. Ke spolupráci je ale přivedla až Haškova Lipnice v roce 1960. Švandrlík vyhrál cenu za literaturu, Neprakta zvítězil v soutěži výtvarné a krajské nakladatelství v Havlíčkově Brodě se rozhodlo vydat od těchto autorů něco nového. Románek *Krvavý Bill a viola* se za dva dny vyprodal. Následovaly romány další, do toho dvě knížky vtipů, knížky povídek až k titulu *Černí baroni*. Během let spolu vymýšleli příběhy žáků Kopyta a Mňouka, komiksy o neandrtálských dětičkách Sekovi a Zule, a od sedmdesátých let začal Švandrlík vymýšlet i vtipy. Těch vzniklo přes dvacet tisíc.

Starou bačkoru mléko a srdí! Já vám řeknu, jak to bylo: Praotec měl panenku v Roudnici!

KULATÁ VÝROČÍ – ČEŠTÍ HERCI A HEREČKY

František Smolík (23. 1. 1891 – 26. 1. 1972)

„Z hlediska vyššího principu mravního... také... schvaluji atentát na Heydricha.“ Tato osudná slova pronáší ve filmu *Vyšší princip* starý profesor Málek, zahráný Františkem Smolíkem. Tento film měli čtenáři *Klubu* možnost shlédnout v kinosálu velvyslanectví.

Smolík se vyučil elektrotechnikem, ale zběhl k divadlu a své první herecké zkušenosti sbíral u kočovných společností. Hrál ve Švandově divadle na Smíchově, v Městském divadle na Vinohradech a v roce 1943 se stal členem Národního divadla. Hrál postupně všechny obory, od milovníků přes komické postavy až k rolím charakterním, dramatickým a tragickým. Natočil kolem pětasedmdesáti filmů. Významným rysem jeho umění byl laskavý humor.

Jiřina Steimarová (* 24. 1. 1916)

Pochází ze starého hereckého rodu, je vnučkou Vendelína Budila, dcerou Jiřího a Anny Steimarových, matkou Evelyny Steimarové a Jiřího Kodeta. V divadle vyrůstala a hrála od dětství, v roce 1933 se stala členkou Národního divadla. Nejznámější filmy: *Dobry tramp Bernášek*, *Poslední Podskalák*, *Týden v tichém domě*, *Psohlavci*, *Einstein kontra Babinský*, *Město nic neví*, *Čas sluhů* aj.

Gustav Hilmar (30. 1. 1891 – 19. 3. 1967)

vl. jm. Gustav Černý, výrazný český divadelní a filmový herec, absolvent dramatické školy Karla Železného a pozdější člen Městských divadel pražských. Hrál ve více než šedesáti filmech (např. *Městečko na dlani*, *Divá Bára*, *Lucerna*, *Cesta do hlubin študákovy duše*, *Škola základ života*, *Tajemství krve*, *Vyšší princip* aj.).

Bohuš (Bohumil) Záhorský (5. 2. 1906 – 22. 9. 1980)

Začal studovat konzervatoř, ale brzy dal přednost praxi, uplatnil se v Osvobozeném divadle a od roku 1946 měl stále angažmá v Národním divadle. S filmem navázal kontakt už během působení v Osvobozeném divadle, hrál v několika V+W filmech. Později, prvního starce hrál už v jedenačtyřiceti letech, začal zpodobňovat dědečky všeho druhu, včetně těch pohádkových.

(*Pudr a benzín*, *Hej rup!*, *Svět patří nám*, *Ves v pohraničí*, *Hrátky s čertem*, *Limonádový Joe* – promítáno na ZÚ, *Císařův pekař*, *Srpnová neděle* společně se svou ženou Vlastou Fabiánovou, *Vyšší princip* (i tento vynikající film měli čtenáři *Klubu* možnost shlédnout v kinosálu velvyslanectví).

Jiřina Jirásková (* 17. 2. 1931)

Absolventka pražské konzervatoře, angažmá v Hradci Králové, od roku 1951 členka divadla na Vinohradech a jeho bývalá ředitelka. Na vinohradském jevišti vytvořila na sto dvacet rolí, podstatné inscenace vinohradské scény za

poslední půlstoletí jsou výrazně spjaty s jejím jménem. První příležitost před kamerou dostala v Brynychově filmu *Smyk* (1960). Hrála ve filmech tvůrců nové vlny, její komediální talent objevil Z. Podskalský. Sedmdesátá léta však pro ni znamenala vynucené odmlčení na jevišti i před kamerou. Triumfální comeback pak slavila v tragikomické roli zdravotní sestry v Kachyňově snímku *Sestřičky* (1983). Některé známé filmy: *Hotel pro cizince*, *Jak se zbavit Helenky*, *Já, truchlivý bůh*, *Katapult*, *Když v ráji přišlo* aj.

Hugo Haas (18. 2. 1901 – 1. 12. 1968)

Podrobně jsme o životě H. Haase psali v minulém čísle *Klubu*.

Kateřina Lojdová (* 2. 3. 1961)

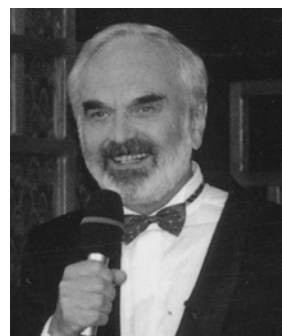
Pochází z umělecké rodiny (matka je výtvarnice, otec hudebník, jejím strýcem byl Václav Talich). Studovala na FAMU a úspěšně přestoupila na DAMU, hrála v Činoherním studiu v Ústí nad Labem, rozhodla se zůstat ve svobodném podnikání, točila filmy. Je známá také z televizní obrazovky jako oblíbená hlasatelka, byla poslankyní a v devadesátých letech se spíše věnuje výtvarné činnosti (keramika), podnikání a politice. Nejznámější filmy: *Kouzelné dobrodružství*, *Kariéra*, *Všechno nebo nic*, *Až do konce*, *Slunce, seno a pár facek*, *Slunce, seno, erotika*, *Tvůj svět* aj.

Lenka Kořínková (* 2. 3. 1956)

Pochází z herecké rodiny, studovala v Praze konzervatoř a souběžně s dráhou profesionální zpěvačky se věnovala také filmování. Zpívala v Semaforu a se skupina Petra Hanniga. V roce 1979 založila spolu s manželem Karlem Klusákem skupinu Ges. Byla často (až stereotypně) obsazována především do komediálních rolí. V roce 1981 společně s manželem emigrovala do Austrálie. Po návratu v roce 1990 opět hrála v českých filmech a TV, zpívala s džezovou kapelou Swing Oáza, prosadila se však zejména jako autorka populárních příruček o dietách a zdravé výživě. Některé známé filmy: *Corpus delicti*, *Jak svět přichází o básníky*, *Střepy pro Evu*, *Holky z porcelánu*, *Konec básníků v Čechách*, *Jak básníci neztrácejí naději* aj.

Zdeněk Svěrák (* 28. 3. 1936)

Český filmový a televizní scénárista, spisovatel, textař, autor divadelních her, spoluzakladatel a vůdčí autorská i herecká osobnost Divadla Járy Cimrmana. Vystudoval obor český jazyk a literaturu na Vysoké škole pedagogické. Původním povoláním byl učitel jako L. Smoljak, s nímž roku 1966 realizoval nápad uvést do života fiktivní postavu Cimrmana, okolo níž se točí jejich divadelní a i filmové příběhy. K jeho nejúspěšnějším scénáristickým pracím patří *Vesničko má středisková*, *Obecná škola* (obě nominovány na Oskara), *Kolja*, kde hrál i jednu z hlavních

rolí (film získal Oskara). Další známé filmy: *Zločin v šantánu*, *Tmavomodrý svět*, *Marečku, podejte mi pero!*, *Na samotě u lesa*, *Kulový blesk*, *Trhák*, *Vrchní, prchni!*, *Kalamita*, *Tři veteráni*, *Nejistá sezóna*, *Lotrando a Zubejda* (tuto kouzelnou pohádku mohli čtenáři Klubu shlédnout v kinosále velvyslanectví) aj.

Jana Rybářová (31. 3. 1936 – 11. 2. 1957)

Na pražské konzervatoři studovala tanec, k filmu ji přivedl režisér Václav Krška, když jí obsadil do *Stříbrného větru* (1954). Její čistota, půvab i zjevný talent znamenaly pro českou kinematografii velký příslib do budoucna, a proto její tragické rozhodnutí dobrovolně odejít ze života zanechalo nezaplňenou mezeru. Filmy: *Z mého života*, *Dalibor*, *Labakan*, *Legenda o lásce*, *Proti všem*.

Jan Potměšil (* 31. 3. 1966)

Jeden z nejvýraznějších talentů mladší generace. Po studiu na DAMU nastoupil do angažmá v Divadle na Vinohradech, jeho divadelní a filmovou dráhu však v prosinci 1989 zabrzdlila autohavárie, při níž byl těžce zraněn. Po náročné rekonvalescenci se pohybuje pouze na invalidním vozíku, ale nadále hraje divadlo, moderuje v TV pořady pro tělesně postižené a objevil se v hlavní roli filmu *Jméno kódu: Rubín*. Nejznámější filmy: *O princezně Jasněnce a létajícím ševci*, *Bony a klid*, *Proč?*, *Vlastně se nic nestalo*, *Verbu Ivice*, *Kruh*, *Bolero* aj.

Vlasta Burian (9. 4. 1891 – 31. 1. 1962)

Karty máte moc dobré a moc špatné. Je tady v nich všechno: moc, sláva, ale i žal, a má to všechno špatný konec, prý hádala mladému Burianovi kdysi dávno jedna kartárka. Její proroctví se až tragicky naplnilo. Slavný, nenapodobitelný český divadelní a filmový komik, ale i charakterní herec (*U snědeného krámu*). Ze svých divadelních postav vytvořil tento „král komiků“ před kamerou postavy nové a kromě mistrovského klaunství v nich předvedl i své umění pěvecké. Natočil 23 filmů, účinkoval v Národním divadle v roli principála v *Prodané nevěstě*. V roce 1945 byl zatčen pro údajnou spolupráci s okupanty. Teprve v roce 1950 směl znovu vystupovat. Stárnoucí a nemocný komik sice ještě vystoupil v malých rolích v několika filmech, ale jeho původní esprit a jiskřivý živelný humor bývalých let již jen zřídka probleskl. Už rok po jeho smrti nastala renesance velkého klauna stříhovým filmem *Král komiků*.

Vlastu Buriana mohli ve Vídni čtenáři Klubu vidět v kulturní komedii *Anton Špelec, ostrostrželec* a po boku Jana Wericha v pohádce *Byl jednou jeden král*.

Jiří Adamíra (2. 4. 1926 – 14. 8. 1993)

Český divadelní a filmový herec. Působil třicet let v Realistickém divadle a od roku 1990 až do své předčasné smrti v Národním divadle. Do českého divadla přinesl jedinečný typ moderního intelektuála. Nejznámější filmy: *Jeden je*

z nich vrah, *Božská Ema*, *Podezření*, *Hra v oblacích*, *Lev s bílou hřívou*, *Poločas štěstí*.

Jaroslava Obermaierová (10. 4. 1946)

Od dětství navštěvovala kurzy baletu, byla sboristkou Národního divadla, vystudovala DAMU, poté byla členkou kladenské činohry a od roku 1970 hrála v Divadle E. F. Buriana. Ve filmu debutovala v Brynychově snímku *Souhvězdí Panny* (1965) a po několika dalších zajímavých úlohách se na přelomu šedesátých a sedmdesátých let stala představitelkou hrdinek filmů ze socialistické současnosti. V sedmdesátých a osmdesátých letech byla funkcionářkou Svazu československých dramatických umělců. V devadesátých letech se věnuje práci v dabingu. Některé známé filmy a televizní produkce: *Happy end*, *Dita Saxová*, *Kladivo na čarodějnice*, *Robinsonka*, *Smrt stopařek*, *Každému jeho nebe*, *Konec básníků v Čechách*, *Malostranské humoresky*, *Jezerní královna*, *Waterloo po Česku*, *Kameňák 2*, *Hypnóza* (TV), *Ulice* (TV), *Náves* (TV), *Crash Road* aj.

Nada Konvalinková (* 18. 4. 1951)

V českém filmu jí byl přisouzen typ naivek, před kamerou se poprvé objevila v roce 1971 v *Tajemství velkého vypravěče* a v *Ženách v ofsajdu*. Vystudovala DAMU a stala se členkou Městských divadel pražských. Později se úspěšně přehrála do převážně komediálních rolí maminek a zkušených žen. Často účinkuje v TV, zejména v pořadech pro děti. Bývalá manželka herce Oldřicha Kaisera a matka Karoliny Kaiserové. Znamé filmy: *Honza málem králem*, *Adéla ještě nevečeřela* (čtenáři Klubu měli možnost tuto komedii shlédnout v kinosále velvyslanectví), *Podivný výlet*, *Mladý muž a bílá velryba*, *Žena pro tři muže*, *Hurá na medvěda*, *Karlínská balada* (TV), *Otec neznámý* (TV), *Psí kus* (TV), *Jak se krotí krokodýlí*, *Panic je na nic* aj.

Rudolf Deyl st. (6. 4. 1876 – 16. 4. 1972)

Český divadelní i filmový herec. Začínal u kočovných hereckých společností a po studiích na vídeňské dramatické škole hrál v Lublani, Záhřebu a Plzni. Od roku 1905 působil v činohře Národního divadla. Profesor na dramatickém oddělení konzervatoře. Byl ojedinele výraznou hereckou osobností své generace a jeho pedagogická činnost ovlivnila viditelně herecký projev mnoha jeho žáků. Ve filmu hrál již v němém éře. Příležitostně se objevoval na filmovém plátně až do padesátých let. Napsal román z divadelního prostředí *Kruhy na vodě* a řadu vzpomínkových knih. Jeho vzpomínkovému vyprávění jsou věnovány i dokumentární filmy. Byl velkým znalcem jezdeckého sportu (*Memoriál Rudolfa Deyla v Chuchli*). Manžel herečky Marie Spurné, otec herce Rudolfa Deyla ml. a herečky Evy Deylové. Nejznámější filmy: *Řeka*, *Velbloud uchem jehly*, *Kvočna*, *Jan Hus*, *Strakonický dudák*, *Černý prapor* ad.

Pavel Kříž (* 18. 1. 1961)

Divadlo začal hrát již dětských letech. První filmové role se objevily již za studií na konzervatoři. Po vystudování konzervatoře nastoupil do Divadla E. F. Buriana a posléze do Činoherního klubu. Na počátku osmdesátých let patřil k nejoblíbenějším a nejobsazovanějším filmovým hercům. V roce 1988 emigroval do Kanady. V devadesátých letech se postupně znovu vrátil k rolím v českých filmech a poz-

ději i k práci v divadle (ND). Některé známé filmy, televizní produkce a seriály: *Trilogie Dušana Kleina Jak svět přichází o básníky, Jak básníci přicházejí o iluze, Jak básníkům chutná život, Zámek Nekonečno, Kdo se bojí, utíká, O statečném kováři, Na zámku (TV), Zdivočilá země II (TV), O svatební kraje (TV), Jak básníci neztrácejí naději, I ve smrti sami (TV), Hop nebo trop (TV), Ulice (TV), Psí kus (TV), Náves (TV) aj.*

Václav Vydra (29. 4. 1876 – 7. 4. 1953)

Český herec a režisér, vůdčí osobnost Hilarova souboru ve Vinohradském, později v Národním divadle. Ředitelem ND v roce 1945-1949. Těšil se mimořádné autoritě divadelního světa nejen díky svému umění, ale i pro svůj občanský postoj ve třicátých letech a za okupace.

Jan Čenský (* 1. 5. 1961)

Vystudoval pražskou konzervatoř, hostoval na několika divadelních scénách, ale největší hereckou příležitost mu nabídla televize, kde dostává úlohy v řadě inscenací, pohádek a seriálů, příležitostný moderátor. Na Barrandově debutoval v roce 1981 v Rychmanově muzikálu *Láska na druhý pohled*. Nejznámější filmy a televizní produkce: *Když rozvod, tak rozvod, Poslední mejdan, Dva na koni, jeden na oslu, Bylinková princezna (TV), Život na zámku (TV), Zdivočelá země II (TV) aj.*

Jiřina Bohdalová (* 3. 5. 1931)

Populární a známá česká divadelní, filmová a televizní herečka, konferenciérka. Ve filmu se objevila již jako čtyřletá holčička. Už ve svém absolventském představení na DAMU prokázala výjimečný komediální talent. Neopakovatelně namluvila několik večerníčků.

Působila v Divadle ABC, Městských divadlech pražských a od roku 1967 hraje na Vinohradech. Znamé filmy: *Ucho, Král Králů, Bílá paní, Dáma na kolejích, Přísně tajné premiéry aj.*

Vlasta Žehrová (* 10. 5. 1956)

Absolvovala konzervatoř herectví, od dětství hraje na klavír, hostovala v divadle Semafor, hrála v Národním divadle. Nejznámější filmy a televizní produkce: *Ať žijí duchové, Kulový blesk, Jára Cimrman, ležící, spící, Má láska s Jakubem, Hauri, Šípková Růženka (TV) Žralok v hlavě aj.*

František Hanus (12. 5. 1916 – 2. 9. 1991)

Dlouholetý člen Divadla na Vinohradech, absolvent pražské konzervatoře. Ve filmu se uplatnil zejména ve čtyřicátých a padesátých letech. Později se více věnoval divadlu. V sedmdesátých letech účinkoval TV programech věnovaných valašskému folklóru. Znamé filmy: *Řeka čaruje, Pysná princezna, Byl jednou jeden král, Na pytlácké stezce, Třetí princ, Příhody pana Příhody ad.*

Marie Vášová (16. 5. 1911 – 6. 8. 1984)

Začala v ostravské činohře, od 1945 až do konce života byla členkou ND. Patřila mezi přední herecké osobnosti své generace. Ve filmu začínala ve čtyřicátých letech menšími rolmi a vytvořila okolo čtyřicítky rolí ve snímcích rozličných žánrů. Do velkých dramatických rolí ji v pade-

sátých letech obsazovali režiséři Vávra a Krejčík. Od konce sedmdesátých let, kdy projevila svůj nesouhlas s normalizačním režimem, byla její umělecká činnost silně omezena. Nejznámější filmy: *V horách duní, Nikola Šuhaj, Siréna, Němá barikáda, Škola otců, Taková láska, Vyšší princip, Místenka bez návratu, Ztracená tvář, Hvězda, Všichni proti všem aj.*

Iva Janžurová (* 19. 5. 1941)

Jedna z nejoblíbenějších českých divadelních, filmových a televizních hereček. Absolventka pražské DAMU, poté následovalo angažmá v Liberci, v Divadle na Vinohradech a od roku 1988 v Národním divadle. Velkou hereckou příležitost dostala ve filmu Karla Kachyni *Kočár do Vídně (1966)* a o něco později v Herzových *Petrolejových lampách*. Od devadesátých let hraje také s manželem Stanislavem Remundou a dcerami v rodinném zájezdovém divadle. Nejznámější fil-

my a televizní produkce: *Znamení raka, Zabil jsem Einsteina, pánové, Čtyři vraždy stačí, drahoušku, Pane, vy jste vdova, Marečku, podej mi pero!, Jsi falešný hráč, Nemocnice na kraji města (TV), Arabela se vrací (TV), Ene bene, Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko, Výlet, Maryška (TV), Nemocnice na kraji města po dvaceti letech (TV), Čert ví proč, Hrubeš a Mareš jsou kamarádi do deště aj.*

Ivan Vyskočil (* 21. 5. 1946)

Vystudoval DAMU, hrál v Činoherním klubu, Divadle Jiřího Wolкера, Divadle S. K. Neumanna. Vytvořil více než třicet filmových rolí. K nejznámější patří: *Místo v houfu, Mladý muž a bílá velryba, Perličky na dně, Touha Sherlocka Holmese, Plavení hřibat, Vinobraní, Prodavač humoru, Smrt krásných srnců, Zámek v Čechách (TV), Nesmrtelná teta, Šípková Růženka (TV) aj.*

Svatopluk Skopal (* 28. 5. 1951)

Absolvent brněnské JAMU, hostoval v Divadle na provázku, ve Státním divadle v Brně a odešel do Divadla na Vinohradech. První filmovou roli mu dal režisér J. Menzel ve svém snímku *Kdo hledá zlaté dno (1974)*. Často bývá obsazován v televizi. Nejznámější filmy a televizní produkce: *Střepy pro Evu, Opera ve vinici, Dva na koni, jeden na oslu, Správná trefa, Život na zámku (TV), Stará láska nerezaví (TV), Náves (TV) aj.*

Ověřené překlady dokumentů aj.

Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117
práce: Marxerg. 1a, 1030 Wien
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
fax: 02235/44 638

Ověřené překlady

Mag. Lenka KOVARIK
1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@hotmail.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at

Ověřené překlady dokumentů, dokladů, smluv, úředních listin a tlumočení

Dr. Milan KOŠIČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
mobil: 0664/2537951
fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ
Inzersdorferstr. 47/3/3402, 1100 Wien
tel./fax 9544076, 0699/19544077
e-mail: pavlina@chello.at

Petr Jeremias POPOV-HAMMERSCHMIED
A-1110 Wien, Hugogasse 5/7
tel./fax +43(0)650 9688004
www.petrpopov.info,
www.tschechischebahnen.at.tt

PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ,

Mag. Dr. Ladislav Nykl Ph.D.,
„Lektor na Vídeňské univerzitě a Masarykově univerzitě“
semináře růstu osobnosti, pomoc při sociálních problémech,
depresích, psychosomatických problémech atd., praxe Ledereerg.
17/7, Vídeň 8, tel. 523 57 44 n. 0676/5194833.
E-mail: nykl.psychoterapie@aon.at, http://members.aon.at/nykl

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTURNÍ SPOLOK

sekretariát: út 8:00-9:30, čt 17:00-18:30
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
office@oeskv.at www.slovaci.at

Europäische Mittelschule Wien European Middle School Vienna

1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210
Direktion: Christine Schiller, M. A

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch, Italienisch Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule, 1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt Schellengerg. 1-3 / Tel.9823403

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie

Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at
KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Vídeň 3., Rennweg 63: mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.

CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň
1., Salvatorgasse 12: mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.

KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25: mše svatá 3. sobotu
v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.

KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmül-
lergasse 33: mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierstr. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Kaple sv. Stanislava

Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek
v měsíci v 18:00 hodin

Římskokatolická

Katedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaqingasse 12
Svatá omša s kážňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub

Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cir.
sv. od 9.30 do 11 hod.

Školský spolek "Komenský"

1030 Vídeň,
Sebastianplatz 3, Tel. 713 31 88/20
Fax : 713 88 76/24
e-mail: office@komensky.at

Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA

1030 Wien, Sebastianpl. 3,
tel. 02273 7604

Privátní bilingvní škola obecná a sekundární (5-8)

školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 30,
sborovna: 714 88 76 / 31,
fax: 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org

školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 60, sborovna:
714 88 76 / 31, fax: 714 88 76 / 34

Mateřská škola školského spolku Komenský

ředitelství: 713 31 88 / 40

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina Bodnar

choroby kožní a pohlavní,
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11,
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8,
tel. 406 99 41.

MUDr. Tomáš Čech

ortoped a ortopedický chirurg,
roh Simmeringer Hauptstr. / Kopalgasse
1/3/3, Wien 11,
tel. 74 9 32 03.

MUDr. Vít Doležal

zubní lékař,
Blattgasse 13, Wien 1030,
tel. 713 72 66, všechny pokladny.

MUDr. Eva Dršata

oční lékařka,
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne,
termín po dohodě na tel. 587 54 27,
všechny pokladny.

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss

odb. ortopedka, též dětská,
Pilgramgasse 10, Wien 5,
tel. 58 74 460.

MR MUDr. Vladislav Lipták

internista – sportovní lékař,
Zelinkagasse 12, Wien 1,
po, út, st 15:00-18.00, čt 9:30-12:00,
tel. 533 58 34, všechny pokladny.

MUDr. Kamila Hajek

soukromá léčba homeopatií,
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10,
tel. 689 22 80.

MUDr. Dorota Stefanovic

kožná lékařka, medicínsko-kozmetický
inštitút, akneinštitút a kožná ordinácia,
Spitalgasse 1A, Wien 1090,
po-pia 9:00-20:00,
tel. 406 34 99.

MUDr. Georg Sojka

neurolog a psychoterapeut,
Apostelgasse 25-27 (ve dvoře vpravo),
Wien 1030,
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě.

MUDr. Helena Hala

zubní lékařka, rovnání zubů, kosmetické
(bílé) plomby,
Neustiftgasse 104, 1070 Wien,
po 15:00-19:30, út 14:00-18:30,
čt 10:00-15:30, pá 10:00-13:00,
tel. 523 71 38, všechny pokladny.

MUDr. Hana Lion

zubní lékařka,
Laxenburgerstr. 136/10/2, Wien 10,
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15,
Tel. 615 46 10, všechny pokladny.

Dr. Kristina Lion

všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii,
Röttergasse 37, 1170 Wien,
tel. 486-22-86, všechny pokladny.

Impressum

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Schlösselgasse 18, 1080 Wien
Sazba: KLP – Koniasch Latin Press, Praha
Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken
in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Schlösselgasse 18, 1080 Wien
Verlagsort: 1080 Wien
Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press, Praha &
Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik
Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Redakce: Schlösselgasse 18, 1080 Wien,
mobil: 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. Dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová (překladatelka)
Anna Křivanová (asistentka)

Technická redakce: Vojslav Ondříšek, ing. Kurt Mattola

Redakční kruh: Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Dr. Martin Franc,
Dr. Karel Helmich, P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Dr. Jan Kahuda,
manželé Kalinovi, Jindřich Lion, Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková,
Petr Pastrňák, Mag. P. J. N. Popov, Andrea Ozábalová,
Dr. Květa Ozábalová, Vladimír Stejskal, Mgr. Helena Stejskalová,
Nela Štěrbová, Dagmar Vaněčková, Mgr. Tomáš Vaněk,
Marie Woodhams, ing. Jiří Zajíček, Peter Žaloudek

Fotografové: Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola, Vojslav Ondříšek

Distribuce – Rakousko: Nela Štěrbová, Libuše Foltýnová

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

Václav Špála: *Koupání*, 1915